

Nr 136.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående skogsundervisningens omorganisation; given Stockholms slott den 28 februari 1936.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 28 februari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför:

Av olika anledningar har frågan om en allmän översyn av skogsundervisningen i riket under senare år trätt i förgrunden. Sedan erforderliga utredningar och förslag till ändringar i organisationen utarbetats, får jag nu anmäla frågan för Kungl. Maj:t.

Inledning.

Den *högre skogsundervisningen* har erhållit sin nuvarande organisation genom beslut vid 1912 och 1914 års riksdagar, varigenom skogshögskolan inrättades. Organisationen, som sedermera undergått mindre jämkningar,

synes numera vara i vissa avseenden mindre tillfredsställande med hänsyn till de krav, som ställas på högre utbildade skogsmän för allmän och enskild tjänst samt vetenskapsmän på det skogliga området. Yrkanden om omorganisation av skogshögskolan ha också under senare år framförts av domänstyrelsen, lärarrådet vid skogshögskolan samt styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt.

Enligt för skogshögskolan nu gällande stadgar, utfärdade den 14 december 1917 (nr 869), och ändrade genom kungörelser den 18 december 1918 (nr 1004), den 31 december 1920 (nr 881), den 16 december 1921 (nr 733) och den 18 juni 1926 (nr 393), omfattar högskolan *dels* en jägmästarkurs med ändamål att utbilda för självständig, större skogsförvaltning väl skickade skogshushållare samt att utveckla skogsvetenskapen på nationell grund, *dels* en forstmästarkurs med ändamål att, jämte bibringande av nödiga teoretiska kunskaper, meddela praktisk insikt och färdighet i skogshanteringen till den utsträckning, som erfordras för biträdande vid större skogsförvaltning eller handhavande av mindre krävande sådan.

För inträde vid jägmästarkursen fordras studentexamen på reala linjen men ingen praktik, för inträde vid forstmästarkursen som regel realexamen samt praktik under 22 månader. *Jägmästarutbildningen* inledes med en ettårig, förberedande kurs, förlagd till Garpenberg i Dalarna, där olämpliga elever avstängas från utbildningen och även bland lämpliga elever ett urval för fortsatt utbildning sker. Sistnämnda kurs meddelar därjämte de praktiska grunderna för ifrågavarande utbildning. Jägmästarkursen omfattar därtill fem terminer vid skogshögskolan i Stockholm samt praktiska övningar under två somrar. I regel tages dessutom större delen av en sjätte termin i anspråk för tentamina och utarbetande av examensarbeten. Utbildningstiden omfattar sålunda närmare 4 år. *Forstmästarkursen* omfattar tre terminer jämte praktiska övningar under två somrar. Även en fjärde termin, som delvis måste utnyttjas för studiearbeten, tages i regel helt i anspråk för studier och tentamina. Utbildningstiden för forstmästare är sålunda, inberäknat stadgad förpraktik, av samma längd som för jägmästare.

I skrivelse den 4 oktober 1924 hemställde domänstyrelsen om åtgärder för utredning angående omläggning av den högre skogsundervisningen i vissa avseenden. Domänstyrelsen ansåg starka skäl tala för sammanslagning av de båda kurserna till en huvudlinje och ifrågasatte, huruvida icke vid denna kurs en omläggning eller inskränkning av den teoretiska undervisning, som meddelades vid jägmästarkursen, kunde vidtagas, särskilt i vad denna undervisning avsåge ämnen av icke rent skoglig art. Samtidigt borde undersökas, huruvida icke ökat utrymme kunde beredas för praktiska övningar inom rent skogliga ämnen. Vidare framhöll styrelsen, att skogshögskolan borde kunna effektivt meddela icke blott den normala kompetensen utan även en speciell, högre utbildning, omfattande fortsatta specialstudier i olika ämnen under de mera fria former, som kunde finnas lämpliga efter avslutandet av studierna vid den egentliga utbildningskursen. Slutligen ansåg styrelsen, att fordringarna på teoretiska förkunskaper till högskolan borde givas en mera vid ram än vad endast fordran på studentexamen innebure.

Till följd av remiss avgåvos yttranden över nämnda skrivelse av lärarrådet vid skogshögskolan den 7 januari, den 12 september och den 4 november 1925 samt av styrelsen för högskolan den 6 februari 1926. Yttrandena innefattade närmare motiverade förslag till förbättrad undervisning vid skogshögskolan, för vilka redogörelse i lämplig omfattning lämnas i det följande. Beträffande undervisningens uppdelning på två utbildningslinjer uttalade såväl lärarrådet som styrelsen, att båda linjerna tillsvidare borde bibehållas. Den 18 december 1929 avgav domänstyrelsen yttrande med anledning av vad lärarrådet och styrelsen för skogshögskolan anfört, därvid domänstyrelsen framhöll, att någon mera väsentlig meningsskiljaktighet i ärendet icke förelåg mellan de båda styrelserna annat än i fråga om tidpunkten för inställande av den undervisning, som meddelades vid forstmästarkursen.

Kungl. Maj:t beslöt den 7 mars 1930, att domänstyrelsens framställning om sammanförande till en kurs av skogshögskolans jägmästarkurs och forstmästarkurs icke skulle föranleda någon åtgärd, samt uppdrog åt styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt att inkomma med förslag till de ändringar i för skogshögskolan gällande stadgar, som styrelsen enligt av styrelsen avgivet utlåtande ansett påkallade. Emellertid genomfördes under de följande åren ändringar i rikets skogliga administration, vilka sedermera bland annat medförde en omorganisation av domänverket. Dessa omständigheter jämte de försämrade konjunkturerna på trävarumarknaden och därav försvärade anställningsmöjligheter för de från skogshögskolan utexaminerade föranledde styrelsen för högskolan att i skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 juni 1932 anhålla om bemyndigande att vid den blivande utredningen om skogsundervisningen även upptaga frågan om sammanförande av jägmästar- och forstmästarkurserna till en kurs. Genom beslut den 30 juni 1932 har Kungl. Maj:t lämnat styrelsen det begärda bemyndigandet.

Sedan styrelsen för högskolan anmodat högskolans lärarråd att verkställa utredningar i ärendet, har *lärarrådet utarbetat ett den 26 oktober 1933 dagtecknat förslag* rörande omorganisation av skogshögskolan, vid vilket fogats reservationer av lektorerna G. Kinnman, H. Carbonnier och B. Halden. En av lärarrådet utarbetad redogörelse för den skogliga undervisningen i Finland, Norge och Danmark har bilagts förslaget. Därjämte har lektor Kinnman i skrivelse till styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt den 20 april 1933 framlagt ett särskilt förslag rörande organisationen av skogshögskolan, varöver lärarrådet den 29 oktober 1933 avgivit yttrande.

Med överlämnande av bland annat nämnda från lärarrådet infordrade utredningar och förslag avgav styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt den 7 december 1934 *betänkande med förslag till omorganisation av den högre skogsundervisningen* (stat. off. utr. 1935: 9).

I betänkandet lämnas till en början en utförlig historik och utredning över tillkomsten och utvecklingen av den skogliga utbildningen i landet vid skogsskolorna, fortsättningsskolan vid Kloten, skogsinstitutets båda kurser samt skogshögskolans jägmästar- och forstmästarkurser. Vidare framlägges utredning om behovet av högre utbildad skogspersonal. I fråga om skogsundervisningens fortsatta bedrivande föreslås, att den skogliga fortsättnings-skolan bibehålles som ett led i statens undervisningsväsende, att skogshög-

skolan helt befrias från uppgiften att utbilda skogliga biträden av viss mellangrad, vilken uppgift bör överflyttas till fortsättningsskolan, samt att högskolans nuvarande två kurser sammanföras till en enda, enhetlig, huvudlinje med uppgift att utbilda väl skickade skogshushållare samt utveckla skogsvetenskapen på nationell grund. Därutöver innehåller betänkandet detaljförslag rörande inträdet vid och ordnandet av den nya kursen och de skogsvetenskapliga studierna, syftande till att förbättra undervisningen vid yrkesutbildningen och att giva de vetenskapliga studierna ett mål genom inrättande av skoglig licentiatexamen.

Det av styrelsen avgivna betänkandet upptager även särskilda yttranden av f. d. landshövdingen N. G. Ringstrand samt direktören J. L. Ekman. Vid den följande behandlingen av ärendet skall redogörelse lämnas för innehållet i nämnda reservationer.

Över betänkandet ha infordrade *yttranden* avgivits av statskontoret, domänstyrelsen, skolöverstyrelsen, som överlämnat yttrande från styrelsen för specialkursen för lantbruksstuderande vid Vilans folkhögskola, kanslern för rikets universitet, som överlämnat yttranden av den matematisk-naturvetenskapliga sektionen av den filosofiska fakulteten vid universitetet i Uppsala och den filosofiska fakulteten vid universitetet i Lund samt de större akademiska konsistorierna vid nämnda universitet, centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, som överlämnat yttranden från samtliga skogsvårdsstyrelser med undantag av skogsvårdsstyrelsen i Södermanlands län, allmänna civilförvaltningens lönenämnd och skogshögskolans lärarråd, varjämte yttranden inkommit från Sveriges skogsägareförbund, Svenska trävaruexportföreningen, Norrlands skogsvårdsförbund, skogsägareföreningarnas riksförbund, föreningen Sveriges ordinarie jägmästare, länsjägmästarföreningen, föreningen jägmästare i enskild tjänst, de extra jägmästarnas förbund, svenska forstmästarförbundet, de skogsskoleutbildades centralkommitté och svenska skogsmästarförbundet.

I de yttranden, som behandlat den allmänna organisationen av skogshögskolan, har påyrkats fortsatt utredning av frågan, vari jämväl inom det praktiska skogsbruket arbetande skogsmän borde beredas tillfälle deltaga. Beträffande övriga i yttrandena framlagda förslag och yrkanden torde jag få tillfälle återkomma vid den följande detaljbehandlingen av organisationsfrågan.

Genom beslut den 30 augusti 1935 uppdrog Kungl. Maj:t åt sekreteraren i skogsvårdsstyrelsernas förbund, docenten E. A. F. Lundh och e. o. assistenten i Bjurfors skolrevir E. W. Höjer att inom jordbruksdepartementet biträda vid fortsatt utredning och beredning av frågan om den högre skogsundervisningens omorganisation samt bemyndigade därjämte chefen för samma departement att tillkalla ytterligare erforderligt antal personer att såsom sakkunniga deltaga i berörda utredning. I enlighet härmed anmodade jag den 4 november 1935 jägmästaren C. Cedergren, överdirektören E. N:son Hedulff, skogschefen M. B. Holmbäck, rektorn för skogshögskolan, professorn T. W. Jonson, länsjägmästaren W. Lothigius och direktören vid Stora Kopparbergs Bergslags aktiebolag A. Löf att i egenskap av sakkun-

niga med nämnda utredningsmän deltaga i överläggningar om den högre skogsundervisningens organisation. De sakkunniga tillställdes en av utredningsmännen utarbetad P. M. rörande ordnandet av ifrågavarande skogsundervisning och samlades därefter till överläggningar i Stockholm den 14—16 november 1935. Efter omarbetning av P. M. i vissa delar enades de sakkunniga om följande allmänna grunder för omorganisationen av den högre skogsundervisningen. De sakkunnigas motiv och närmare utformade förslag innefattas i den reviderade P. M., för vilken redogörelse kommer att lämnas vid den följande behandlingen av de särskilda spörsmålen.

Promemorian, som i vissa delar anknyter till i nämnda betänkande framlagda förslag, utgår från att undervisningen vid skogshögskolan skall koncentreras på en utbildningslinje, avsedd för utbildning av jägmästare. Studentexamen föreslås som norm ehuru ej som villkor för inträde. Sålunda skola de, som genomgått skogsskola med mycket goda vitsord och därefter erhållit avgångsbetyg från den vid Vilans folkhögskola inrättade specialkursen för lantbruksstuderande, vilken avses att i detta sammanhang något omläggas, kunna vinna inträde vid skogshögskolan. Möjligheter öppnas för inträde även på andra vägar. Fordran på praktisk förutbildning under minst ett år införes. För studenter föreslås vissa regler för praktiken, som skall inrymma en något reformerad kolarskola, men endast delvis måste fullgöras före förberedande kursen. Undervisningen vid sistnämnda kurs omläggas i några avseenden. Bestämmelserna om elevantagning och urval bland förberedande kursens elever reformeras. I fråga om den fortsatta utbildningen skiljes strängt på yrkesutbildning och skogsvetenskapliga studier. Beträffande den förra föreslås åtgärder för förbättrad och samtidigt förkortad utbildning genom studiernas koncentration på huvudämnena och på flera vägar vunna, förbättrade studieförhållanden. De skogsvetenskapliga studierna befrämjas genom införande av skoglig licentiatexamen, och den för examen erforderliga förberedande tjänstgöringen underlättas.

Vid nämnda överläggningar fogades till P. M. följande särskilda uttalanden

av herr *Jonson*: »Jag ansluter mig livligt till den principiella uppläggningen av det framlagda organisationsförslaget, vilket i stort sett sammanfaller med de av skogshögskolans lärarråd och styrelse utarbetade riktlinjerna. På grund av den korta tid, som stått till de sakkunnigas förfogande för såväl inträngande i som diskussion av det framlagda förslagets detaljer, vill jag emellertid förbehålla mig rätten att i vissa punkter närmare utforma min mening i samband med den ytterligare behandling, som ärendet torde komma att undergå efter väntad remiss till skogshögskolans lärarråd.»

av herr *Löf*: »Då förutsättningen för de sakkunnigas överläggningar om den högre skogsundervisningens ordnande varit, att blott en utbildningslinje hädanefter skall förekomma vid skogshögskolan, har frågan om en utbildningslinje byggd direkt på realskolans grund icke kunnat diskuteras. — Enligt mitt förmenande kan icke blott det större enskilda skogsbruket utan även medelstora och större egendomar vara i behov av en personal, som i utbildningshänseende svarar emot de nuvarande forstmästarna. Ett lämpligt sätt att anordna en sådan utbildning synes vara inrättande av ett forstligt gymnasium. Det får emellertid anses uteslutet, att en särskild utbildningsanstalt skall kunna inrättas för ett sådant fåtal elever, som en forstmästarkurs skulle komma att omfatta. Under sådana förhållanden vill jag framhålla nödvändigheten av att skogshögskolan meddelar en utbildning, som är lämplig bl. a. för förvaltande skogspersonal i enskild tjänst. Då de möjligheter, som stå till buds att vid en kurs vid skogshögskolan tillgodose

dessa synpunkter, enligt föreliggande förslag så långt möjligt tillvaratagits genom åtgärder för en ändamålsenlig utbildning av praktiska skogsmän, och då de realskolebildades intresse av att vinna tillträde till denna kurs därvid beaktats, biträder jag ifrågavarande förslag.»

Över förenämnda P. M. ha infordrade *yttranden* avgivits av statskontoret, domänstyrelsen, skolöverstyrelsen, centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, allmänna civilförvaltningens lönenämnd, styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt, avdelningsföreståndarna vid statens skogsförsöksanstalt, lärarrådet vid skogshögskolan, styrelsen för lantbrukshögskolan, lärarrådet och styrelsen för specialkursen för lantbruksstudier vid Vilans folkhögskola, Sveriges skogsägareförbund, svenska trävaruexportföreningen, skogsägareföreningarnas riksförbund, föreningen Sveriges ordinarie jägmästare, föreningen jägmästare i enskild tjänst och de extra jägmästarnas förbund, de tre sistnämnda föreningarna gemensamt, samt svenska forstmästarförbundet.

De särskilda spörsmål, som innefattas i frågan om den högre skogsundervisningens omorganisation, kommer jag i det följande att behandla under avdelningen A.

Till den *lägre skogsundervisningen* hänföres i detta sammanhang all skoglig fackmannautbildning, som lämnas vid annan statlig utbildningsanstalt än skogshögskolan. Hit höra enligt nuvarande ordning *statens skogsskolor*, som utbilda förmän inom skogsbruket, samt *fortsättningsskolan vid Kloten*, vilken har till ändamål att utbilda personer för vissa högre förmansanställningar inom skogsbruket. Frågan om bibehållande och organisation av sistnämnda skola har av skogshögskolans lärarråd och styrelse upptagits till behandling i samma ordning som organisationen av skogshögskolan, och jämväl undervisningen vid skogsskolorna har i nämnda sammanhang vidrörts. De yttranden, som infordrats över omförmälda, av styrelsen för skogshögskolan avgivna betänkande, särskilt de yttranden, som med anledning av sagda betänkande avgivits av vissa personalsammanslutningar, ha i regel ingått även på frågan om den lägre skogsundervisningen.

Flera skäl ha synts mig tala för upptagande av den högre och lägre skogsundervisningen till prövning i ett sammanhang. En gemensam behandling av hela detta område av landets undervisningsväsende ger en allmän överblick över behovet av skogligt utbildad arbetskraft av skilda slag och medger en fri prövning av vägar att tillgodose detsamma. Önskvärdheten av att en lägre utbildningslinje i vissa fall kan läggas till grund för en högre talar jämväl för en gemensam prövning av hela skogsundervisningen. Då därtill kommer, att den skogliga fortsättningsskolans verksamhet hittills varit av utpräglad försökskaraktär och skolan alltjämt är uppförd på extra stat, samt att vissa förändringar i skogsskolornas organisation synas påkallade, har jag funnit lämpligt att i detta sammanhang verkställa en översyn även av den lägre skogsundervisningen.

Med anledning härav anmodade jag den 7 oktober 1935 jägmästaren C. Cedergren, skogvaktaren C. Hannberg, överdirektören i domänstyrelsen E.

N:son Hedulff, skogsrättaren W. E. Larsson, forstmästaren K. Lindman och länsjägmästaren W. Lothigius att i egenskap av sakkunniga deltaga med nämnda utredningsmän Lundh och Höjer i överläggningar rörande den lägre skogsundervisningen. Sedan de sakkunniga tillställts en av utredningsmännen i frågan utarbetad P. M., samlades de till överläggningar i Stockholm den 31 oktober samt den 1 och 2 november 1935. Därvid framlades efter vissa jämkningar och kompletteringar av P. M., ett i en reviderad P. M. innefattat förslag till ordnandet av ifrågavarande skogsundervisning med följande huvudlinjer:

1) Utbildning av förmän inom skogsbruket skall allttjämt ske vid en ett-årig, ehuru i flera avseenden reformerad skogsskola.

2) För tillgodoseende av visst, inom det mindre skogsbruket förefintligt behov av förvaltare inrättas en ettårig skogsbrukskurs.

De med 1) betecknade förslagen förordades av herrar *Cedergren, Hedulff, Larsson* och *Lothigius*.

Jämväl herr *Lindman* anslöt sig till förslagen under uttalande, att dessa medförde en avsevärd förbättring av skogsskoleundervisningen. Han ansåge likväl, att därest de organisatoriska svårigheterna för anordnande av en 1½-årig utbildning kunde övervinnas, en sådan utbildning vore lämplig.

Herr *Hannberg* anförde, att, ehuru förslagen besutte vissa förtjänster, en 2-årig skogsskola likväl vore att föredraga med hänsyn till de förhållanden, som vore för honom kända.

Till det förslag, som betecknats med 2), anslöto sig herrar *Cedergren, Hedulff* och *Lothigius*. Herr Larsson biträdde likaledes nämnda förslag, men förordade en starkare skoglig betoning av undervisningsplanen.

Herr *Lindman* anförde bland annat följande: »Då sådan undervisning och utbildning, som den skisserade skogsbrukskursen avser att meddela, bör kunna erhållas vid ändamålsenligt ordnad skogsskola plus lantmannaskola (eller lantbruksskola) — alltså vid redan befintliga skolformer — synes mig inrättandet av denna skogsbrukskurs icke påkallad. Eventuella, mindre luckor i utbildningen torde utan större svårigheter kunna fyllas genom självstudier, om behövlig handbokslitteratur av statsmakterna ställes till förfogande, eller genom korta, tillfälliga specialkurser (vid skogshögskolan, Garpenberg eller annorstädes).»

Herr *Hannberg* uttalade, att, med hänsyn till den ställning han intagit i fråga om utbildningen vid skogsskola, det kunde ifrågasättas, huruvida icke den föreslagna skogsbrukskursen vore onödigt vidlyftig och kunde ersättas med en kortare, lantbruksbetonad fortbildningskurs.

Över nämnda P. M. ha infordrade *yttranden* avgivits av statskontoret, domänstyrelsen, skolöverstyrelsen, lantbruksstyrelsen, centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, allmänna civilförvaltningens lönenämnd, styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt, lärarrådet vid skogshögskolan, styrelsen för lantbrukshögskolan, Sveriges skogsägareförbund, svenska trävaruexportföreningen, skogsägareföreningarnas riksförbund, svenska forstmästarförbundet, svenska skogsmästarförbundet, Sveriges kronojägare-

förbund och svenska skogvaktarförbundet. Därjämte har byggnadsstyrelsen i samråd med domänstyrelsen och nämnda utredningsmän utarbetat förslag till erforderliga byggnadsarbeten vid förläggning till Skinnskattebergs herrgård i Västmanland av en ettårig skogsbrukskurs samt domänstyrelsen avgivit kostnadsförslag för anordnande av lärarbostäder och demonstrationsjordbruk vid nämnda herrgård.

Organisationen av den lägre skogsundervisningen kommer jag att behandla under avdelningen B.

Innan jag övergår till den närmare sakbehandlingen av undervisningsfrågorna, vill jag förutskicka, att jag i det följande kommer att förbigå sådana i utredningar och yttranden framlagda detaljförslag, vilka förutsätta bibehållandet av utbildningslinjer, som av mig föreslås till indragning.

A. Den högre skogsundervisningen.

I. Den högre skogsundervisningens ändamål och grunderna för verksamheten vid skogshögskolan.

I det föregående ha grundlinjerna för skogshögskolans nuvarande verksamhet angivits. Beträffande den närmare organisationen av undervisningen torde det vara tillräckligt att här hänvisa till den utförliga redogörelse, som i detta avseende lämnats i det av styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforsöksanstalt avgivna betänkandet (sid. 27—62).

*Utredning
genom skogs-
högskolans
styrelse.*

Skogshögskolans lärarråd har framlagt två alternativ till ordnande av undervisningen vid skogshögskolan. Det ena alternativet, kallat A, avser anordnande vid högskolan av en enhetskurs, det andra, kallat B, avser bibehållande av den nuvarande forstmästarkursen i något förbättrat skick vid sidan av en starkt reformerad jägmästarkurs. Vid bedömandet av alternativen har lärarrådet utgått från att en av de båda »mellankurserna» i det skogliga utbildningsväsendet, forstmästarkursen och fortsättningsskolan vid Kloten, ej är erforderlig och därom anfört följande.

Innan man går att taga ställning till, huruvida ena eller andra mellankursen är mest lämpad för utbildning av biträdande personal, vill lärarrådet kraftigt betona, att som biträden i första hand med nödvändighet måste användas den högre utbildade ungdomsreserven, vilken i avvaktan på befordran till fastare anställning måste skaffa sig praktisk erfarenhet inom de krävande arbetsfält, vilkas ledning den en gång skall övertaga. Detta system har sedan länge genomförts i form av assistenttjänster inom domänverket, vilket hittills även bidragit till skoglig uppfostran även av för andra arbetsfält avsedda ersättare. Då denna senare verksamhet av domänstyrelsen under sista decenniet avbrutits, måste hädanefter såväl privatskogsbruket som andra större och viktigare arbetsfält i ökad utsträckning ombesörja den egna reservens omhändertagande och utbildning.

Lärarrådet gör vidare gällande, att i regel endast de mindre användbara forstmästarna kunna beräknas stanna som fasta biträden under hela sin tjänstetid. Den för skogsbruket lämpligaste lösningen av biträdesfrågan måste därför vara, att fasta biträden av mellangrad inom privatskogsbruket i regel skapas genom tillvaratagande av de dugligaste, kunnigaste och i övrigt mest lämpliga inom skogsvaktarkåren på sätt i stor utsträckning hittills skett och alltså sker. Då en utsikt till befordran psykologiskt verkar i hög grad sporrande på hela skogsvaktarkåren och då fortsättningsskolan ger möjlighet till förvärvande av de höjda kunskaper och insikter, som för sådan befordran måste anses nödvändiga, hyser lärarrådet den uppfattningen, att fortsättningsskolan verkligen fyller en plats bland de skogliga utbildningslinjerna. Ett bidragande motiv i detta sitt ståndpunkttagande har lärarrådet ansett sig finna i de överläggningar, som ägt rum med fortsättningsskolans ledare samt en del övriga nuvarande och förutvarande lärare vid kursen, vilka utan tvekan hävdade den uppfattningen, att skolan hittills förmått att som lärjungar förvärva och utbilda ett ej ringa antal personer med synnerligen goda förutsättningar att bli landets skogsbruk till stor nytta.

Bland ändringar, som synas påkallade, kan redan nu nämnas en, vilken avser att i fortsättningsskolans stadgar upptaga rätt även för personer med realexamen och längre förpraktik att genomgå kursen utan att dessförinnan ha utexaminerats från lägre skogsskola, vilket realiter endast betyder ett konfirmerande av den praxis, som redan utbildat sig, att efter erhållen särskild dispens nå samma mål. Från skolans ledare har nämligen uttalats, att ingen svårighet hittills förmärkts att samundervisa dylika lärjungar med dem, som på ordinarie väg vunnit inträde. Uppgiften att utbilda skogliga biträden bör helt överflyttas från forstmästarkursen till fortsättningsskolan å Kloten.

Beträffande forstmästarkursens återstående uppgift — *utbildningen för handhavande av mindre krävande förvaltningsuppgifter* — tenderar den stora mängd mindre skogs- och bruksförvaltningar, vilken vid lägre kursens instiftande på 1890-talet och i viss mån vid skogshögskolans tillkomst år 1912 ännu fanns, i allt högre grad att försvinna genom de ständigt pågående koncentrationerna av skogsindustrierna och dem tillhörande skogar. En oundviklig konsekvens av denna koncentrationstendens är, att arbetsfältet för skogsförvaltare av den typ, forstmästarkursen hittills avsett utbilda, alltså minskats, varför ett bibehållande av kursen antingen måste leda till, att dess elever få allt mindre möjligheter till vinnande av anställning inom yrket, eller ock till att sådana utvidgningar och förbättringar måste vidtagas, att utbildningen kommer att motsvara de ökade krav, som den nyare tiden måste ställa på förvaltarna av de sammanslagna större privata enheterna. Det förstnämnda alternativet skulle betyda kursens långsamma avdöende och det senare skulle leda till utbildande av två parallella, båda för mera krävande uppgifter fullt skickade kurser, varvid dock den å realexamen fotade kursen måste utökas med en omfattande propedeutisk undervisning i grundläggande ämnen. Då den senare utvecklingen redan av statsfinansiella skäl torde vara omöjlig att nu genomföra och då vidare den framlagda statistiken påvisar, hurusom den aktiva forstmästarkårens bibehållande vid nuvarande numerär redan innan uppgiften att utbilda skogliga biträden överförts å fortsättningsskolan, ej skulle kräva en större nettorekrytering än 5 å 6 man per år och sålunda efter ett dylikt överförande ett än mindre antal, så torde det kvantitativa behov, som kursen skulle fylla, få anses alltför obetydligt, för att staten även under goda konjunkturer skulle anses villig att härför uppehålla en separat undervisningslinje.

Alla viktigare skäl måste sålunda enligt lärarrådets mening tala för, att

den rest av forstmästarkursen, som skulle återstå efter fortsättningsskolans övertagande av kursens nuvarande uppgift att utbilda skogliga biträden, bör sammanslås med jägmästarkursen till en enhetlig högskolekurs.

Lärarrådet finner, att alternativ B måste draga större kostnader än alternativ A. Frågeställningen blir i statsfinansiellt avseende samt från högskolans egen synpunkt den, huruvida det bör anses lämpligast att koncentrera de medel, som statsmakterna kunna ställa till högskolans förfogande, på underhåll av en enda högre linje eller att splittra anslagen på två, med varandra om statens medel konkurrerande linjer, i senare fallet med risk, att ingendera linjen förmår att helt fylla sin uppgift i det svenska näringslivets och skogs-vetenskapens tjänst.

Vid organisationsfrågans avgörande måste emellertid ej blott finansiella utan även undervisningstekniska synpunkter samt framför allt skogsbrukets behov av olika slags skogspersonal beaktas. Enligt lärarrådets mening kan det sannolika långfristiga rekryteringsbehovet väntas kräva årskurser på sammanlagt endast 20 å 25 elever med jägmästar- eller forstmästarkompetens. Enhetskurser av denna storlek hava enligt tre decenniers erfarenhet befunnits vara från undervisningssynpunkt idealiska, vilket redan i och för sig talar för en sammanslagning.

Lärarrådet erinrar emellertid, att emot en eventuell sammanslagning ytterligare kan invändas, att forstmästarkursen i hög grad åtnjutit de inträdes-sökandes förtroende samt att kursen även utanför det aktiva skogsbrukets område kunde ha en viss uppgift att fylla. Enligt lärarrådets mening kunna dessa eller liknande påståenden visserligen icke bestridas, men å andra sidan kunna dylika motiv ej anses tillräckliga för att staten skulle underhålla en från statsfinansiell synpunkt mindre rationell organisation. Dessutom måste ju en statlig undervisningslinje i första hand avse täckandet av ett direkt *allmänt behov*, medan tillfredsställandet av vissa medborgares utbildningskrav icke kan anses som tillräckliga motiv för en sådan linje, såvida icke de allmänna och enskilda intressena i väsentlig grad härutinnan sammanfalla. Även bör beaktas, att aspiranternas intresse för kursen i fråga endast kan väntas bestå, så länge som avlagd examen visar sig medföra mera säkra försörjningsmöjligheter. Då dessa senare under sista decenniet minskats, har tilloppet till kursen avsevärt avtagit.

Lärarrådet har av dessa skäl för sin del förordat alternativ A såsom grund för den förestående omorganisationen.

Vid lärarrådets förslag ha fogats *reservationer* av lektorerna Carbonnier, Kinnman och Halden.

Herr *Carbonnier* har tillstyrkt alternativ B med följande ändringar, nämligen att den skogliga fortsättningsskola skulle helt indragas och ersättas med fortbildningskurser, vid vilka undervisning skulle meddelas av forstmästarkursens lärare och speciallärare, samt att elever vid forstmästarkursen skulle antagas endast vartannat år.

Herr *Kinnman* har genom en utredning om anställningsförhållandena sökt visa, att vissa av lärarrådet gjorda påståenden om större anställningssvårigheter för forstmästare än för jägmästare vore ogrundade och att motsatt förhållande i själva verket vore rådande. Genom den organisation, som av lärarrådet föreslagits, skulle möjligheterna för dem, som avlagt realexamen, att erhålla en för deras kunskaper avpassad skoglig utbildning bliva stängda. De skulle sannolikt tvingas att genomgå både skogsskola och fortsättningsskola, enär det utan avgångsbetyg från den förra i praktiken sannolikt bleve svårt att få tillträde till den senare.

Reservanten har sammanfattningsvis uttalat, att den skogliga utbildningen måste baseras på de tre utbildningsplan, som den svenska skolorganisationen ägde: folkskola, realskola och gymnasium, och på dem hade skogsundervisningen hittills varit uppbyggd. Det vore lika olyckligt, vilken av dessa linjer man än sökte avskaffa. Slutligen har reservanten hänvisat till sitt i förut omnämnda skrivelse den 20 april 1933 framlagda förslag, som i huvudsak är av följande innebörd:

Vid skogshögskolan lämnas utbildning *dels* vid en för alla studerande gemensam förvaltarkurs med ungefär samma kompetenskrav, omfattning och ändamål som den nuvarande forstmästarkursen, *dels* vid en högre skogsvetenskaplig fortsättningskurs, vilken avslutas med en examen, som skulle ungefärligen motsvara den nuvarande civiljägmästarexamen och alltså medföra kompetens till vissa tjänster av officiell natur. Den förra kursen omfattar 2 år, den senare 1½ à 2 år. Den förberedande kursen indrages. För inträde vid förvaltarkursen fordras *antingen* studentexamen å reala linjen jämte två års praktik, *eller* realexamen jämte 4 års praktik. Halva antalet av eleverna vid denna kurs bör utgöras av studenter. För inträde vid den högre kursen fordras studentexamen å reala linjen, och tillträdet till kursen begränsas strängt, varigenom ett förnämligt urval kan ske.

Herr *Halden* har framställt anmärkningar mot lärarrådets behandling av organisationsfrågan. Utgångsläget för behandlingen hade varit forstmästarkursens indragning, och andra alternativ hade därför ej kunnat ägnas någon ingående prövning. Icke ens det s. k. B-alternativet vore tillräckligt utfört. Då en överorganisation av skogsundervisningen konstaterats, hade nämnda alternativ bort sammanställas med indragning av fortsättningsskolan. Så hade icke skett, varigenom B-alternativet kommit att framstå som ännu mindre plausibelt ur synpunkten av en önskvärd rationalisering av skogsundervisningen. Reservanten framhåller vidare, att forstmästarkursens framtida existensberättigande ej kunde underkännas, enär utvecklingslinjerna inom det privata skogsbruket ännu ej kunde säkert överblickas, och uttalar slutligen, att den på realskolans grund uppbyggda skogsmannautbildningen visat sig väl hävda sin plats inom det svenska skogsbruket och sedan ett tiotal år tillbaka vore den utbildningslinje, som att döma av antalet inträdessökande visat sig bäst bibehålla den för högre skoglig utbildning intresserade ungdomens förtroende.

I yttrande den 29 oktober 1933 över det av herr Kinnman reservationsvis framförda förslaget har *lärarrådet* bland annat anført, att tillträde till den högre kurs, som enligt ifrågavarande förslag skulle inrättas, sannolikt ej skulle kunna lämnas till mer än högst 5 à 6 studenter, medan det nuvarande långfristiga behovet av personal med motsvarande utbildning uppginge till minst 15 årligen. Förslagets genomförande skulle därför medföra en total omläggning av hela den skogliga administrationsapparaten. Varken i skrift eller diskussionsvis hade lärarrådet funnit den uppfattningen företrädd, att jägmästarna skulle vara överkvalificerade för de officiella eller enskilda tjänster, de nu innehade. Tvärtom hade från skilda håll upprepade krav ställts på förbättrad skoglig fackutbildning. Efter en ingående kritik av förslaget, som enligt lärarrådets mening skulle medföra betänkliga konsekvenser i åtskilliga avseenden, uttalar lärarrådet, att förslagets realiserande skulle leda till en avsevärd sänkning av den högre skogliga utbildningens allmänna nivå.

Ur det av *styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt* avgivna betänkandet må här återgivas följande.

Styrelsen erinrar, att under senare tid av statsmedel bekostats skoglig fackutbildning på ej mindre än fyra olika linjer, nämligen dels lägre skogsskolor

samt fortsättningsskolan å Kloten, dels också skogshögskolans jägmästar- och forstmästarkurser. För statens egen skogliga eller administrativa verksamhet har därvid i stort sett endast de anställts, som utexaminerats från skogsskolorna och högskolans jägmästarkurs, medan privatskogsbruket dels haft samma båda kategorier till förfogande, dels också nästan helt disponerat de från de båda mellanlinjerna utexaminerade skogsmästarna och forstmästarna.

Denna undervisningsapparats organisation kan, framhåller styrelsen, sägas vara säregen för Sverige, ty såväl i våra närmaste grannländer som på den europeiska kontinenten har man i regel nöjt sig med en skogsskolelinje för utbildning av förmän samt en högskolelinje för den administrativa och förvaltande personalen. I regel är dock denna senare linje försedd med en påbyggnad, som leder fram till skoglig doktorsgrad. I vissa länder saknas emellertid skogsskolelinjen helt och hållet, t. ex. i Ungern, och i andra fall är denna linje endast ofullständigt genomförd, såsom i Förenta Staterna och Canada.

Styrelsen behandlar därefter de reservationer, som bifogats lärarrådets förslag. Beträffande den av lektor Kinnman föreslagna organisationslinjen anför styrelsen, att styrelsen funnit detta förslag behäftat med sådana rent principiella brister, att detsamma icke av styrelsen kan förordas. Bland annat framhåller styrelsen det förkastliga i att tvinga dem, som efter avlagd studentexamen syfta mot högre skogliga studier, att först genomgå en avslutad lägre fackkurs, avpassad efter realskolans förkunskaper. Skulle det vara förslagsställarens avsikt att såsom resultat av den föreslagna omläggningen av undervisningen uppnå att successivt inskränka den nuvarande användningen av högre utbildad skogspersonal till ett minimum och ersätta flertalet nuvarande jägmästare i allmän och enskild tjänst med personal av den lägre utbildning, som den föreslagna förvaltkursen avser att bibringa, måste styrelsen på det bestämdaste varna för en sådan utveckling. Det torde utan vidare vara uppenbart, att det måste medföra betydande sänkning av den genomsnittliga kunskapsnivån hos dem, som aktivt skola arbeta inom svenskt skogsbruk, om för majoriteten av de från högskolan utexaminerade den nuvarande 4-åriga, på studenternas kunskapsnivå byggda fackutbildningen skulle minskas till en endast 2-årig sådan, byggd på realskolans grund. En dylik sänkning av den genomsnittliga utbildningsnivån skulle onekligen innebära ett, enligt styrelsens förmenande, lika egendomligt som olycksbringande sätt att rusta sig för Sveriges deltagande i den allt livligare utveckling och konkurrens på det skogliga området, som i våra dagar försiggår överallt i världen. Enligt styrelsens mening har utvecklingen inom vårt land under de senaste decennierna gått i sådan riktning, att man i största utsträckning måste ställa höjda kompetenskrav på den å olika skogliga arbetsfält sysselsatta högre personalen.

Även det av lektor Carbonnier framlagda förslaget avstyrkes under motivering, som beröres i det följande under avdelning B II.

Styrelsen ansluter sig vidare till de synpunkter på utbildning av skogliga biträden vid högskola, som av lärarrådet anförts, och påpekar för egen del ytterligare, att med den utvidgning beträffande såväl studietid som studie-kostnader, som forstmästarkursen successivt undergått, en från kursen utexaminerad merendels måste anses berättigad att uppställa sådana fordringar på ersättning för sitt arbete, att skogsbruket i regel icke har möjlighet att för en biträdande lägre befattning erbjuda en lön av motsvarande höjd. En från högskolans forstmästarkurs utexaminerad riskerar därför att vid sökande av en biträdande befattning bli förbigången av någon med lägre lönepretentioner.

För sammanslagning av de båda högskolekurserna till en enhetlig högskolelinje tala enligt styrelsens mening ett flertal tungt vägande skäl. Bland sådana skäl anför styrelsen först, att ingendera av de nuvarande kurserna fullt kan anses fylla de krav, som måste ställas på en effektiv utbildning, varför ett bibehållande av den nuvarande organisationen skulle fordra en rätt genomgripande och dyrbar omläggning av båda linjerna. Till belysande av detta påstående framhåller styrelsen, att *jägmästarnas* arbetsuppgifter under tidernas lopp i hög grad ändrat karaktär och genom en först på senare tid fullt genomförd förvandling successivt övergått från skogsadministration till ekonomisk förvaltning. Utbildningen av *forstmästare* har gått i en riktning, som icke kan anses lyckligt korrespondera med utvecklingen på skogsområdet. Från vissa synpunkter sett måste nämligen denna utbildning numera betecknas som alltför långt driven och för dyrbar, medan den för vissa andra uppgifters fyllande ej kan anses nog grundlig. När kursen på sin tid tillkom, fanns ett stort antal smärre industriföretag, vilka trots relativt små skogsarealer ej kunde undvara en egen förvaltningsapparat, och likaså hade de större företagen inrättat ett vitt utgrenat nät av lokala representanter, vilka under namn av förvaltare, inspektorer eller faktorer voro utplacerade över hela det område, som tillhörde företags intressesfär. Likaså fordrade det vid samma tid mera allmänt vaknande skogsvårdsintresset tillgång på viss biträdande personal med skoglig utbildning, vilken kunde leda eller planlägga vissa skogsvårdande arbeten såsom kulturer, dikningar, gallringar m. m., om vilkas rätta utförande den förut anställda personalen i regel saknade kännedom, då dess arbetsuppgifter huvudsakligen lågo på råvaruansskaffningens område. En gemensam fordran på all här nämnd personal var tydligen, att den ej finge ställa sig alltför dyrbar i avlöningshänseende, och för dylika arbetsuppgifter kommo forstmästarna därför i stor utsträckning till användning. Ej sällan förekom därvid, att forstmästarna först anställdes som skogstekniska biträden samt vid den äldre personalens avgång erhöilo befordran som mer eller mindre självständiga förvaltare och understundom även som skogschefer. Dessa arbetsformer torde väl hava motsvarat den vid tiden ifråga rådande situationen, och ingen lär bestrida, att forstmästarkåren i stort sett fullgjort denna sin skogliga verksamhet på ett berömvärt sätt. Under senare tid hava dock i det skildrade läget ägt rum betydande förändringar, vilka i korthet kunna karakteriseras sålunda:

Behovet av speciella, skogliga biträden inom privatskogsbruket har i hög grad inskränkts, sedan den ordinarie förvaltningspersonalen likaväl som skogvaktarkåren i högre grad än förut inhämtat fackkunskaper på skogsvårdens område, och kanske ännu mer, sedan skogsvårdsstyrelserna börjat tillhandahålla de privata skogsägarna specialutbildade rådgivare, vilkas anlåtande på grund av understöd av allmänna medel i regel ställer sig ekonomiskt fördelaktigt.

Vidare ha mycket starka tendenser gjort sig gällande i riktning mot småföretagens försvinnande i form av sammanslagning till eller uppgående i stora industrikoncerner, vilka senare i förhållande till skogsarealens storlek kunna arbeta med en avsevärt reducerad förvaltningsapparat. I samma riktning har även vägnätets utbyggande samt den allmänna förbättringen i skogsbygdernas kommunikationsväsende verkat. Enligt av styrelsen meddelade siffror (kap. 6) synes denna utveckling på ungefär två decennier hava åstadkommit en minskning av den privatanställda skogsförvaltarkåren med ungefär en fjärdedel, vilken minskning speciellt gått ut över de små företagen samt de lokala förvaltningarna. Under de senaste åren har denna minskning även gjort sig gällande vid större förvaltningsenheter, men möjligt är,

att sistnämnda reduktion betingats av det starkt försämrade konjunkturläget och att en återgång vid förbättrade förhållanden i detta hänseende åter skall leda till besättandet av ett antal nu indragna tjänster. Däremot äro några utsikter knappast förhanden till återbesättande av den personal, vars indragning betingats av träindustriernas koncentration till allt större företag.

De nu nämnda förhållandena måste anses ha beskurit det för forstmästarnas utbildning passande arbetsfältet i dubbelt hänseende, nämligen dels så, att absoluta antalet tjänster eller tillfälliga arbetstillfällen starkt minskats, men dels även så, att det återstående antalet tjänster genom sin större omfattning blivit av så krävande art, att den lägre utbildning, som forstmästarkursen avsåg att bibringa, i allt större utsträckning befunnits otillräcklig för befattningens handhavande.

Under trycket av denna utveckling har därför en strävan gjort sig gällande för dem, som genomgått forstmästarkursen, att få utbildningen vid högskolan i möjligaste mån utökad och förbättrad i och för vinnande av den högre kompetens, som de ändrade förhållandena på arbetsmarknaden kräva. Dylika utvidgningar ha också vid flera tillfällen ägt rum.

Styrelsen finner, att de av lärarrådet uttalade farhågorna för forstmästarkursens framtid ingalunda äro oberättigade, detta i all synnerhet som anställningsförhållandena för nyexaminerade forstmästare sedan rätt lång tid tillbaka undergått betydande försämringar. Styrelsen anser, att en omorganisation av forstmästarkursen på grund härav är oundgängligen nödvändig. Följande tre alternativ ha varit föremål för diskussion i styrelsen:

1. För att göra de utexaminerade mera lämpliga för lägre skogliga tjänster av mellangrad måste utbildningstiden avkortas och åter nedbringas till samma ungefärliga nivå som före högskolans tillkomst. Ett effektivt nedbringande av elevernas egna studiekostnader torde därvid framtinga kursens förläggning som internat i någon lämplig skogstrakt på sätt de undervisningssakkunniga på sin tid föreslogo.

2. Vill man däremot göra de utexaminerade kompetenta att åtaga sig även mera krävande uppgifter i enskild förvaltningstjänst, som nu allmänt förekomma, bör kursen fördjupas och utvidgas med hänsyn till såväl förkunskap som fackutbildning, varvid ett kvarblivande vid högskolan blir nödvändigt.

3. Kursen bör såsom sådan upphöra och tillsammans med jägmästarkursen ombildas till en enhetlig högskolelinje, avsedd för utbildning av personal för såväl enskild som allmän tjänst.

Enligt det först omnämnda alternativet skulle kursen till sin uppgift och utbildningseffekt komma att så obetydligt skilja sig från den nuvarande skogliga fortsättningsskolan, att endera linjen måste betecknas som obehöflig. Då styrelsen hyllar den uppfattningen, att skogliga biträden av mellangrad bättre kunna erhållas genom tillvaratagande och utbildande av de lämpligaste bland dem, som genomgått lägre skogsskolor, varför styrelsen föreslagit fortsättningsskolans bibehållande, har styrelsen ej ansett det nödvändigt att underkasta alternativ 1 någon närmare granskning.

Beträffande alternativ 2 måste anmärkning genast riktas mot det oegentliga i att utbilda olika kategorier av högre skogstjänstemän för allmän och för enskild tjänst, sedan utvecklingen uppenbarligen gått i sådan riktning, att arbetsuppgifterna för båda kategorierna i alltjämt ökad utsträckning tenderat att sammanfalla, och handhavandet av självständig förvaltning inom det privata skogsbruket — såsom redan 1906 års undervisningssakkunniga hävdade — ingalunda betingar någon lägre grad av kompetens än som måste krävas av för statliga ändamål utbildad personal. Denna lösning skulle dess-

utom förorsaka statsverket kostnader, som väsentligt komme att överstiga de närvarande.

Ser man organisationsfrågan ur kostnadssynpunkt, torde sålunda ingen tvekan råda om, att övergången till en enhetlig högskolelinje måste anses såsom den mest rationella lösningen såväl för närmaste framtiden som på lång sikt. Då även andra här behandlade synpunkter peka i samma riktning, måste tiden enligt styrelsens mening nu anses vara inne för genomförande av en sådan enhetlig organisation av den högre skogliga undervisningen, som sedan länge allmänt förekommer i övriga skogsbrukande länder, men som i vårt land under ett fjärdedels sekel endast varit föremål för upprepade förslag.

Sammanfattningsvis har styrelsen slutligen, såsom redan i inledningen meddelats, föreslagit, att högskolan skulle befrias från uppgiften att utbilda skogliga biträden och att de två kurserna vid högskolan i samband därmed skulle sammanföras till en enhetlig huvudlinje med uppgift att utbilda väl skickade skogshushållare samt att utveckla skogsvetenskapen på nationell grund. Riktlinjerna för skogshögskolans fortsatta verksamhet tecknas av styrelsen i enlighet härmed sålunda.

På den allmänna utbildningsnivån för den nya kursen får ingalunda sättas lägre fordringar än som ställts på den nuvarande jägmästarkursen, alldenstund utvecklingen på det skogliga arbetsfältet, sedan högskolan planerades och inrättades, snarast gått i sådan riktning, att höjda kompetenskrav måste ställas på de utexaminerade, detta speciellt i ekonomiskt betonade ämnesgrenar. Utöver detta större behov av för mera praktiska ändamål avsedd personal finnes dessutom ett annat kvantitativt sett mindre behov, nämligen att rekrytera den för undervisning eller försöksverksamhet m. m. erforderliga personalen, å vilken högre kvalifikationer i rent vetenskapligt hänseende måste ställas. Detta senare behov bör föranleda utökandet av möjligheterna att i ett mindre antal ämnen fortsätta och specialisera studierna, så att dessa kunna leda till en högre skoglig examen. Vare sig den ena eller andra slutexamen avses, måste högskolans undervisning redan från början fotas på en vetenskaplig grund för att skogsmannen skall kunna kritiskt analysera de skogliga och ekonomiska problem, vilka möta honom i den praktiska verksamheten. Även om man ingalunda kan begära, att varje från högskolan utexaminerad skall vara skickad till egen vetenskaplig verksamhet, bör han dock ha förmåga dels att kunna tillgodogöra sig den vetenskapliga litteraturen och de rön, som meddelas från speciella forskare eller forskningsanstalter, dels ock genom egna observationer eller kontrollförsök avgöra, om och i vad mån dessa ofta under andra förhållanden gjorda rön eller vunna resultat äro allmängiltiga eller tillämpliga på hans eget speciella arbetsområde. Uppövädet av denna kritiska förmåga är desto mera nödvändig, som produktionsförhållandena i vårt lands olika delar äro ytterst växlande, så att skogsbruksmetoder, som under vissa förhållanden giva utmärkta resultat, på andra håll kunna befinnas helt olämpliga. Då förflyttning av högre personal åtminstone inom domänverket och delvis också inom skogsvårdsstyrelserna i stor utsträckning äger rum, bli kraven på dylik kritisk förmåga än större.

I betänkandet har föreslagits, att de, som genomgått skogsskola eller avlagt realexamen, på vissa villkor skola kunna vinna inträde vid den föreslagna enhetskursen vid skogshögskolan. Enär vägarna för en sådan fortsatt utbildning av realskolebildade och utexaminerade skogsskolelever äro av be-

tydelse vid prövningen av skogsundervisningens allmänna planläggning, torde redan här böra meddelas vad styrelsen för skogshögskolan härutinnan föreslagit. Styrelsen har framhållit, att den för lantbruksstuderande anordnade specialkursen vid Vilans folkhögskola i Skåne, som avser att lämna lantbrukselever studentkompetens i vissa viktigare ämnen, bör kunna utnyttjas jämväl för skogsstuderande. Preliminärt har styrelsen föreslagit följande tre linjer för inträde till skogshögskolan över specialkursen:

a. Aspirant, som från lägre skogsskola erhållit kvalificerade betyg samt föreståndarens intyg om anlag och lämplighet för fortsatta studier och som i övrigt fyller fordringarna för inträde till specialkursen, genomgår denna och söker sedan i vanlig ordning inträde vid skogshögskolans förberedande kurs.

b. Aspirant, som med goda vitsord avlagt realexamen och företer intyg av fackman, att han under viss längre tid deltagit i vid skogsbruket förekommande praktiska arbeten och därvid befunnits lämplig för högre skoglig utbildning, erhåller inträde vid specialkursen utan genomgången lägre skogsskola och söker efter kursens slut i vanlig ordning inträde vid skogshögskolans förberedande kurs. Skogshögskolans rektor bör yttra sig om dylik aspirants lämplighet för inträde vid specialkursen.

c. Aspirant, som med mycket goda vitsord beträffande kunskaper och lämplighet genomgått fortsättningsskolan å Kloten och som i övrigt fyller fordringarna för inträde vid specialkursen, genomgår denna och antages därefter av skogshögskolans lärarråd till direkt inträde vid högskolan utan att behöva genomgå dennas förberedande kurs. Av denna kategori måste fordras komplettering av kunskaperna i skogsuppskattning samt skogs- och fältmätning till den nivå, som förberedande kursen avser att bibringa.

Den ena av reservanterna inom styrelsen, *f. d. landshövdingen Ringstrand* har beträffande skogsundervisningens allmänna anordnade föreslagit, att undervisningen vid skogsskolorna skulle göras två-årig, att fortsättningsskolan skulle indragas, att forstmästarkursen skulle bibehållas, samt att förslaget om rätt för studerande att vid skogshögskolan avlägga skoglig licentiatexamen ej borde föranleda åtgärd. I fråga om grunderna för högskolans verksamhet har reservanten i sin motivering bland annat anfört följande.

Styrelsens förslag harmonierar ej med de motiv, som voro bestämmande för statsmakterna, när de år 1904 beslöto anordnande av realskolan och en densamma avslutande realexamen. I propositionen anförde vederbörande statsråd, att läroverkens omorganisation avsåge bland annat »meddelande av allmän medborgerlig bildning utöver vad i folkskolan inhämtas av lärjungar, som efter några års vistelse vid läroverket övergå till fackskolor eller omedelbart träda ut i livet», och vidare att realskolan borde »ha goda utsikter att utvecklas till ett särdeles viktigt led i systemet av våra nationella bildningsanstalter». I fråga om skogsundervisningen påpekades, att ifrågasättande examen skulle bli synnerligen väl lämpad såsom teoretisk kompetensfordran för dåvarande lägre kursen vid skogsinstitutet. Genom bifall till lärarrådets och styrelsens förslag, drages ett streck över allt, som i sammanhang med genomförandet av 1904 års läroverksreform uttalades om realskoleexamen såsom lämpligt kompetensprov för den lägre kursen vid skogsinstitutet, respektive forstmästarkursen.

Sedan reservanten hänvisat till att ynglingar, som avlagt realexamen, kunna inom andra utbildningsgrenar för praktisk verksamhet finna möjlighet att bygga vidare på de kunskaper, som realskolan meddelat dem, uttalar han,

att det under sådana förhållanden är ägnat att väcka synnerlig uppmärksamhet, att lärarråd och styrelse i rak strid mot den principiella innebörden av statsmakternas år 1904 gjorda uttalanden anse, att samma kunskapsmått ej bör läggas till grund för vidare utbildning i ett så utpräglat praktiskt betonat yrke som skogsmannens.

Reservanten riktar därefter kritik mot lärarrådets och styrelsens kostnadsberäkningar av de olika alternativen för undervisningen vid skogshögskolan. Han påvisar vidare, att undervisningen vid fortsättningsskolan av flera skäl icke kan vara likvärdig med forstmästarkursens undervisning, varför en sådan direkt jämförelse mellan kostnaderna för dessa kurser, som utförts av styrelsen, är intetsägende. Därest en undervisningsanstalt mellan skogsskola och jägmästarkurs anses erforderlig, är enligt reservanten forstmästarkursen den, som bör tillerkännas företräde.

Slutligen framlägger reservanten vissa förslag till reformering av forstmästar- och jägmästarkurserna, varav här må nämnas förslag om inläggande av en ettårig förberedande kurs jämväl i forstmästarnas utbildning.

Den andre reservanten, *direktören Ekman*, har framhållit att, sedan forstmästarkursen indragits, krav på utökning av undervisningen vid den kvarvarande fortsättningsskolan sannolikt komme att göra sig gällande. De besparingar, som med en sådan utveckling komme att göras, skulle bli minimala. De statsfinansiella skälen syntes sålunda icke vara av avgörande betydelse vid ställningstagandet i organisationsfrågan. Icke heller vad som anförts om det minskade behovet av skogsmän med högre utbildning kunde motivera indragning av forstmästarkursen. Man borde icke draga alltför vittgående slutsatser om framtida rekryteringsbehov eller därpå grunda en så genomgripande förändring i skogsundervisningens organisation som indragning av forstmästarkursen. Reservantens yttrande, som utmynnar i yrkande om förnyad utredning, innehåller i övrigt ett flertal detaljerinringar mot styrelsens förslag.

Jag övergår härefter till de yttranden, som avgivits över ifrågavarande betänkande, och vill därvid till en början meddela, att yrkanden om ytterligare utredning i ärendet under deltagande av inom det praktiska skogsbruket arbetande skogsmän framställts av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund och åtta skogsvårdsstyrelser, Sveriges skogsägareförbund, svenska trävaruexportföreningen, svenska forstmästarförbundet samt skogsägareföreningarnas riksförbund. I fråga om de allmänna grunderna för den högre skogsundervisningen innehålla yttrandena i huvudsak följande.

*Yttranden
över högskole-
styrelsens be-
tänkande.*

Statskontoret har uttalat, att, då det framlagda förslaget synes vara väl motiverat och dessutom innebär en möjlighet till besparing för statsverket, statskontoret ansluter sig till detsamma.

Domänstyrelsen har oförbehållsamt tillstyrkt genomförandet av den föreslagna koncentrationen i fråga om högskolans undervisning. Samtidigt har styrelsen understrukit vikten av ett fasthållande vid högskolestyrelsens uttalande, att på den allmänna utbildningsnivån vid den nu föreslagna nya utbildningslinjen vid högskolan ej må sättas lägre fordringar än som ställts på den hittillsvarande jägmästarkursen. Skogsförvaltaren inom enskilt och statligt skogsbruk intager, anför domänstyrelsen, med den organisation i fråga om personalanställning, som kännetecknar den fortgående utvecklingen inom

skogsbruket, alltmera en ledande ställning med stegrade krav å kvalifikationer i skilda hänseenden. En sänkning av utbildningsnivån är därför ej förenlig med de fordringar, skogsbruket måste ställa å den förvaltningspersonal, som rekryteras av personer, utbildade vid skogshögskolan. Styrelsen har vidare, under tillstyrkande av förslaget om inrättande av skoglig licentiatexamen, uttalat önskemålet, att frågan om beredande av möjlighet för skogliga studerande att förvärva doktorsgrad måtte, efter erforderlig utredning, bringas till sin lösning.

Skolöverstyrelsen har bland annat framhållit, att även om, såsom styrelsen för skogshögskolan föreslagit, åldersgränsen för inträde vid skogshögskolan för icke-studenter höjdes till 27 år, ett betydande antal aspiranter, som bort komma i fråga till inträde vid högskolan enligt alternativ c, skulle falla för åldersstrecket. Då medelåldern vid avgången från fortsättnings-skolan hittills varit 28.6 år, kunde tydligen blott ett fåtal av dessa ha varit i den åldern, att de före fyllda 27 år hunnit genomgå specialkursen vid Vilan och vinna inträde vid högskolan. Den föreslagna utbildningsvägen över fortsättningsskola och specialkurs kan därför enligt överstyrelsens mening knappast få någon praktisk betydelse.

Den *matematisk-naturvetenskapliga sektionen av den filosofiska fakulteten vid universitetet i Uppsala och den filosofiska fakulteten vid universitetet i Lund* ävensom *de större konsistorierna vid nämnda universitet* ha tillstyrkt inrättandet av en skoglig licentiatexamen vid skogshögskolan, och *kanslern för rikets universitet* har intet haft att däremot erinra.

Av de tjugufyra *skogsvårdsstyrelser*, som avgivit yttranden i ärendet, ha tjuguen utan förbehåll tillstyrkt förslaget om en enhetlig utbildningslinje vid skogshögskolan. En skogsvårdsstyrelse har uttalat sig för forstmästarkursens bibehållande och en annan anført viss tvekan beträffande indragning av kursen. Fjorton skogsvårdsstyrelser ha förordat bibehållandet av fortsättningsskolan vid Kloten och dess inordnande i undervisningsväsendet på sätt majoriteten inom skogshögskolans styrelse föreslagit. Sju styrelser hava däremot uttalat, att det är tillfyllest med två olika utbildningsgrader för skogsmän och att fortsättningsskolan följaktligen bör nedläggas.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har framhållit, att det nuvarande och framtida behovet av skogsmän med olika utbildning i första rummet bör klargöras. I detta avseende hävdar centralrådet, att kraven på skogsskötselns bedrivande för närvarande böra ställas lika, oavsett äganderättsförhållandena. Under nu rådande förhållanden föreligger sålunda, anför centralrådet vidare, ej anledning att utbilda skogsmän, speciellt avsedda för statsskogsbruket eller privatskogsbruket eller för tjänster av administrativ karaktär. Antalet utbildningslinjer bör därför tillrättaläggas med hänsyn till det svenska skogsbrukets behov, överhuvud taget, av skogstjänstemän med olika kvalifikationer.

Sedan centralrådet påvisat de skilda uppgifter, som i varje särskild verksamhetsgren kunna möta skogsmännen, uttalar centralrådet, att vid skogsundervisnings organisation möjlighet ej finnes att ordna en specialutbildning alltefter beskaffenheten av de tjänster, som förekomma i svenskt skogsbruk. Detta är enligt centralrådet ej heller nödigt. Trots den mångfald av olika arbetsuppgifter, vårt lands skogsmän ha att handlägga, vill centralrådet göra gällande, att för svenskt skogsbruk endast erfordras tjänstemän av tvenne olika utbildningsgrader, nämligen jägmästare-förvaltare och skogvaktare-bevakare. Inom skogsbruket såväl som inom alla andra näringsgrevar är det nämligen vederbörande tjänstemans personliga kvalifikationer, duglighet, energi och intresse för uppgiften, som fälla det slutliga kompetensutslaget. Hittills har prövetiden för en svensk skogsman varit lång — kanske

i många fall alltför lång — innan han uppnått en mera krävande och ansvarsfull befattning. Det torde knappast vara att befara, att denna prövo- eller praktiktid framdeles kommer att minskas i sådan grad, att icke det övervägande flertalet av våra skogsmän skola bliva i tillfälle inhämta tillräckligt med erfarenheter, innan de beredas möjlighet erhålla mera ansvarsfulla befattningar. Denna aspiranttjänstgöring å underordnade eller tillfälliga befattningar, som förekommer inom alla grenar av vårt skogsbruk, torde även lämna vederbörande arbetsgivare möjligheter att långt säkrare, än vad skolbetyg medgiva, bedöma vederbörandes lämplighet för befordran. Centralrådet kan därför ej finna det vara av verkliga förhållandena betingat eller ändamålsenligt att organisera skogsundervisningen på det sätt, att i olika kurser med jämförelsevis små avvikelser i utbildningshänseende utexamineras personer, avsedda för handläggandet av olika uppgifter inom skogsbruket.

Det är uppenbart, att med denna utgångspunkt centralrådet måste finna de nuvarande förhållandena på skogsundervisningens område mindre tillfredsställande. En reformering av dessa är därför också enligt centralrådets förmenande i hög grad angelägen.

Vad särskilt angår den högre skogliga utbildningen har, framhåller centralrådet, majoriteten inom skogshögskolans styrelse föreslagit, att forstmästarkursen skall som sådan upphöra och tillsammans med jägmästarkursen ombildas till en enhetlig högskolelinje, avsedd för utbildning av personal för såväl allmän som enskild tjänst. Enligt förslaget skulle denna enhetliga kurs till sin inre struktur icke sammanfalla med någon av högskolans båda nuvarande linjer men heller icke utgöra något slags mellanting emellan dessa. Avsikten skulle i stället vara att inrätta en i väsentliga delar omarbetad linje, vilken skulle i sig upptaga de bästa momenten hos båda de nuvarande kurserna. Denna principiella ståndpunkt till frågan om den högre skogsundervisningens omorganisation vill centralrådet giva sin anslutning. Likaså finner sig centralrådet i stora drag kunna instämma i styrelsemajoritetens uttalanden rörande kraven på denna undervisningslinjes utbildningsstandard. Centralrådet finner sig i detta sammanhang ha anledning särskilt understryka vikten av att undervisningen vid skogshögskolan hålles på hög nivå. Som i betänkandet med rätta framhållits är det nu, kanske mera än någonsin, av synnerlig betydelse att för ett land, som är så beroende av skogsbruket som vårt, äga tillgång till väl utbildade, högt kvalificerade skogsmän.

I fråga om den vetenskapliga utbildningen vid skogshögskolan har centralrådet uttalat, att centralrådet finner angeläget, att åtgärder vidtagas för möjliggörande av fortsatta studier vid skogshögskolan för de från den ordinarie kursen utexaminerade, vilka äro vetenskapligt inriktade och lämpade för rekrytering av personalbehovet inom undervisningsväsendet, den skogliga forskningen eller andra specialtjänster inom skogsbruket. Centralrådet håller före, att dessa fortsatta studier kunna bedrivas parallellt vid skogshögskolan, kanske i vissa fall även vid statens skogsförsöksanstalt samt vid universitet eller allmän högskola. Ehuru centralrådet finner frågan svårbedömd, uttalar centralrådet dock som sin mening, att det är tänkbart, att det kan visa sig vara för saken gagneligt, att inom ifrågavarande studieområde skapa möjlighet för absolvering av högre skoglig examen, i stort på sätt i betänkandet föreslagits.

Fortsättningsskolan vid Kloten bör, såsom av det anförda framgår, enligt centralrådets mening icke bibehållas.

Lärarrådet har bland annat kritiskt granskat den av landshövdingen Ringstrand beräknade merkostnaden för alternativet jägmästarkurs-forst-

mästarkurs i förhållande till alternativet jägmästarkurs-fortsättningsskola och gjort gällande, att denna merkostnad blir väsentligt högre än vad av Ringstrand beräknats, helst om hänsyn skall tagas till den av reservanten förordade, förberedande kursen för forstmästare. I reservation till lärarrådets yttrande har *lektorn Kinnman* påvisat, hurusom lärarrådets nu nämnda kostnadsgranskning är baserad på i vissa avseenden alltför högt upptagna kostnader för forstmästarkursen.

Sveriges skogsägareförbund, som kraftigt understrukt behovet av fortsatt utredning under samverkan mellan skogsundervisningens och det praktiska skogsbrukets representanter, har uttalat, att det av styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt framlagda förslaget ej tillgodoser det praktiska skogsbrukets önskemål. Förbundet har ansett sig i ärendets dåvarande läge ej böra ingå på någon detaljkritik av förslaget men har framhållit, att det större enskilda skogsbruket icke har något behov av de från fortsättningsskolan utexaminerade, varför det vore — från nämnda skogsbruks synpunkt — felaktigt att införa fortsättningsskolan som en permanent mellangrad i det skogliga undervisningssystemet.

Svenska trävaruexportföreningen har bland annat anfört följande. Om det vid fackmässig prövning av föreliggande skäl visar sig riktigt och lämpligt att vid högskolan inrättas endast en utbildningskurs, så är vid utarbetandet av planen för denna av största vikt att det teoretiska vetandet ej sättes allt för mycket i högsätet utan lämpligt avväges i förhållande till det praktiska kunnandet. Enligt trävaruexportföreningens mening bör nämligen skolans huvuduppgift vara att meddela sådan utbildning, att den utexaminerade eleven må äga förutsättningar att efter förvärvande av nödig erfarenhet bli en praktiskt duglig skogsman. Särskilt kräves av en skogsförvaltare, att han skall icke blott äga nödiga tekniska insikter på det skogliga området utan även kunna fullt överblicka och behärska den icke mindre viktiga administrativa delen av verksamheten i honom underlydande förvaltning, därav bland annat i vilken omfattning samt varest och huru årets avverkningar från ekonomisk synpunkt lämpligast böra företagas, genomförandet av dessa samt alla andra med skogens administration och ekonomi sammanhörande frågor. Det torde icke kunna bestridas, att jägmästarkursens elever, när de kommit ut i praktisk verksamhet, ofta känt nackdelar av att undervisningen vid denna kurs — i motsats till förhållandet vid forstmästarkursen — varit alltför abstrakt och lagt alltför liten vikt vid den praktiska utbildningen. Särskilt på frågor, som angå organisation, förvaltning och ekonomi hava de känt sig sakna det rätta, från tidig ålder invanda greppet.

När nu högskolestyrelsen vitsordat, att forstmästarkåren i stort sett fullgjort sin skogliga verksamhet på ett berömvärt sätt och styrelsen själv haft för ögonen att bäst möjligt till en kurs sammansmälta de elevelement, som nu bilda två olika linjer, så kan därmed knappast väl stämma att det föreliggande förslaget, såsom det vill synas trävaruexportföreningen, onödigt försvårat inträdet till kursen för dem, som avlagt realexamen. Föreningen åberopar i detta avseende vad landshövding Ringstrand anfört samt framhåller, att även 1927 års skolreform avsåg att genom realexamen tillgodose den praktiskt betonade högre undervisningen.

Föreningen uttalar vidare, att med hänsyn till nuvarande fordringar realexamen måhända icke kan eller bör direkt, d. v. s. utan komplettering, läggas till grund för inträde i en enhetlig kurs vid skogshögskolan. En undersökning i enlighet med reservanternas i styrelsen åsikt skulle säkerligen ge klarhet härutinnan. Men därvid skulle också kunna fastställas vilket mått av kompletterande kunskaper eventuellt vore ofrånkomligt. Sedan förening-

en riktat några anmärkningar mot specialkursen vid Vilans folkhögskola, som synes föreningen olämpligt belägen och erbjuda alltför små möjligheter, framhåller föreningen, att det är i hög grad önskligt, att det tillåtes realskoleelever att på andra sätt och platser än vid Vilan skaffa sig de kompletterande kunskaper, som vid en planmässig undersökning kunna anses erforderliga. Försättningsskolan vid Kloten bör indragas.

Norrlands skogsvårdsförbund har, med hänvisning till den utjämning, som skett mellan statlig och enskild skogsförvaltning, samt det sjunkande behovet av förvaltningspersonal, uttalat, att en sammanslagning av de båda kurserna vid skogshögskolan ur praktisk och ekonomisk synpunkt måste anses välbetänkt.

I gemensamt yttrande ha *föreningen Sveriges ordinarie jägmästare, länsjägmästarföreningen, föreningen jägmästare i enskild tjänst* samt *de extra jägmästarnas förbund* efter konstaterande av att allt för många utbildningslinjer nu finnas anført bland annat följande. Då ingen i vårt land synes på allvar vilja bestrida den nuvarande högsta skogligen utbildningens liksom ej heller de vanliga skogsskolornas berättigande, synes en indragning böra träffa de linjer, som ligga mellan de båda nyssnämnda. Ett slopande av såväl forstmästarkursen som kursen vid fortsättningsskolan vid Kloten torde emellertid ur flera synpunkter få anses mindre lämpligt, varför ett val dem emellan i stället synes nödvändigt. Föreningarna ansluta sig därvid till den ståndpunkt, högskolestyrelsen intagit.

Med anledning av vad landshövdingen Ringstrand anført ha nämnda föreningar vidare påpekat, hurusom inträdesfordringarna till de tekniska gymnasierne i stort sett kunna sägas sammanfalla med dem, som av högskolestyrelsen föreslagits gälla för den reformerade fortsättningsskolan. Varken inom den tekniska undervisningen eller inom övriga utbildningsområden har 1904 års läroverksreform föranlett uppbyggandet av någon högskoleutbildning på realskolans grund.

Svenska forstmästarförbundet har anført, att realskolan torde med sin allmänt medborgerliga bildning vara en den bästa grundval för en form av högre praktisk skoglig utbildning, som tillvaratar växande och för skogsbruket värdefulla rekryteringsmöjligheter, vilka av ekonomiska och andra orsaker annars skulle gå förlustiga den högre utbildningen. Särskilt värdefull finner förbundet därvid den möjlighet, som för den realskoleutbildade erbjuder sig, till ett tidigare utträde i det praktiska livet. Det inlevande i det praktiska livets detaljer, varav han från början under en lång praktiktid blir delaktig, torde aldrig på samma sätt kunna uppnås vid en senare levnadsålder och ger honom en förberedande praktisk kännedom och kunskap om det ämnesområde, forstmästarkursen omfattar, som möjliggör ett effektivt utnyttjande av kursen i fråga.

I fortsättningen understryker förbundet de synpunkter på realexamen som en för praktisk yrkesutbildning särskilt lämpad examen, vilka framförts av landshövdingen Ringstrand. Förbundet uttalar därefter, att fortsättningsskolan är svagt berättigad. I fråga om styrelsens förslag att medgiva realskolebildade fritt tillträde till skolan framhåller förbundet, att samundervisningen av olika lärjungematerial ej är fullt lycklig samt att tillströmningen av realskolebildade till skolan skulle komma att allvarligt äventyra de folkskolebildades berättigade krav på bästa möjliga skogliga utbildning. Vad angår den andra av styrelsen anvisade vägen till skoglig bildning för realskolebildade nämligen över specialkursen vid Vilan till skogshögskolan, uttalar förbundet, att kostnaderna för denna väg torde endast oväsentligt understiga kostnaderna för regelrätt studentexamen med hänsyn till de första praktikårens låga inkomster och kostnaderna för specialkursen. Fråga

är, om icke denna möjlighet skulle bliva rätt illusorisk och om icke inför alternativets karaktär av ovisst undantag den skogligt intresserade skulle tvingas fram till studentexamen. Härtill komma de dryga kostnaderna vid den fyraåriga jägmästarkursen, väsentligt större än de vid den nuvarande forstmästarkursen. Att på detta sätt för den ekonomiskt svagt situerade förorsaka en farlig och riskabel skuldsättning för ernående av högre skoglig utbildning torde varken från den enskildes eller samhällets synpunkt vara lyckligt.

Förbundet ansluter sig vidare till tanken att övergång från lägre undervisningsanstalter till skogshögskolan skall befrämjas. Lättast och lämpligast skulle, anför förbundet, en sådan övergång kunna ske till en bibehållen tvåårig forstmästarkurs. Forstmästarkursen anknyter direkt till realexamen. Kursen har väl fyllt och fyller sin uppgift inom svensk skogsutbildning. Den har på ett sådant sätt tillvaratagit de realskoleutbildades utbildningsmöjligheter, att många exempel kunna visas på att dugande skogsmän efter genomgången forstmästarkurs — detsamma gäller den tidigare, lägre kursen på skogsinstitutet — uppnått de mest krävande och betydelsefulla poster inom enskilt skogsbruk, mer krävande än statliga revirbefattningar. Forstmästarkursen utnyttjar ett i allmänhet ekonomiskt svagare klientel och tillvaratager ett ofta speciellt praktiskt inriktat lärjungematerial. Den utbildar på realskolans allmänt medborgerliga bildning skogsmän, som i förening med de från jägmästarkursen utexaminerade erbjuder skogsägarna efter behov och lägenhet anpassat, rikt och fylligt val mellan mera praktiskt och mera teoretiskt skolade. Möjligheten av ett sådant val torde vara särskilt värdefull för svenskt skogsbruk med dess mångskiftande typer och förutsättningar.

Med anledning av att lärarrådet uttalat, att forstmästarkursen befunne sig i långsamt avdöende, har förbundet framhållit följande. Det är sant, att antalet sökande efter ett maximum av omkring 60 under åren 1923—1925 nedgått till i medeltal omkring 30 under de senaste åren, men det kan samtidigt påpekas, att antalet sökande till forstmästarkursen under de sista 12 åren varje år varit större än antalet sökande till såväl jägmästarkursen som fortsättningsskolan, vilket visar, att forstmästarkursen väl hävdar sin ställning bland skogsmannaaspiranterna. Vidare kan märkas, att sedan 1914 den avgjort större delen av forstmästaraspiranterna »nöjt sig» med realskoleexamen. Förekomna kompletteringar torde ofta ha skett på spill- och fritid vid sidan av det praktiska arbetet. Tillströmningen till den kortare och mindre dyrbara forstmästarkursen av studenter — i början av 1920-talet relativt stor — är numera nästan obefintlig.

Ett avgörande motiv för forstmästarkursens bibehållande är enligt förbundets mening den värdefulla och naturliga förefintligheten av två högskolekurser, jägmästar- och forstmästarkurserna, som från skilda utgångspunkter utbilda två väsensskilda, i näringslivet verksamma grupper av skogsmän. Fördelen av förläggningen till Stockholm och av tillgången för båda kurserna till högskolans samlade material av olika slag finner förbundet uppenbar.

Inom
departementet
utarbetad
P. M.

I den inom departementet utarbetade P. M. angives skogshögskolans ändamål på följande sätt. Ändamålet med skogshögskolans framtida verksamhet synes närmast böra överensstämma med det för skogshögskolans jägmästarkurs uppställda syftet att utbilda för självständig, större skogsförvaltning väl skickade skogshushållare samt att utveckla skogsvetenskapen på nationell grund. Undervisningens vid skogshögskolan huvuduppgift skall sålunda va-

ra att utbilda personer, kompetenta att handhava större och mera krävande skogsförvaltningar av statlig eller enskild natur. Vidare skall skogshögskolan tillgodose skogsvårdsstyrelsernas och stiftsnämndernas behov av högre tjänstemän ävensom rekryteringsbehovet med avseende på vissa inom skogsbruket förekommande lärare- och forskningsbefattningar samt administrativa tjänster. Det torde böra särskilt understrykas, att skogshögskolans huvudsakliga uppgift skall bestå i att meddela sådan undervisning, som åt vederbörande skänker förutsättningar för självständig, praktisk verksamhet inom skogsbruket vare sig denna blir av rent förvaltningsteknisk eller av mera administrativ karaktär.

Såsom redan i inledningen meddelats ha utredningsmännen och de sakkunniga ansett, att nämnda ändamål tillgodoses lämpligast genom anordnande vid skogshögskolan av en kurs för högre utbildning av praktiska yrkesmän och härutöver en särskild studieordning för skogsvetenskaplig utbildning, samt att studentexamen skall gälla som norm för inträde, därvid dock även andra vägar till högskolan öppnas, varav en närmast överensstämmer med den av styrelsen med a betecknade studielinjen, för dem, som med goda betyg utexaminerats från skogsskola.

I de yttranden som inforrats över P. M. har beträffande riktlinjerna för skogshögskolans verksamhet i huvudsak framhållits följande.

*Yttranden
över P. M.*

Skogshögskolans styrelse och lärarrådet ha med tillfredsställelse konstaterat, att det i P. M. framlagda förslaget beträffande skogshögskolans organisation i princip ansluter sig till de förslag, som tidigare avgivits av lärarrådet och styrelsen.

Lektorn Kinnman har i ett vid lärarrådets yttrande fogat uttalande anført, att det kan komma att visa sig, att forstmästarna alltjämt ha en uppgift att fylla. Av de gångna elva årens diskussion framgår, att en skoglig utbildning på realskolans grund i så fall måste organiseras helt fristående från skogshögskolan. Frågan kan och får därför icke längre förhindra organisationen av jägmästarutbildningen. Då de sakkunnigas förslag i fråga om såväl allmänna riktlinjer som detaljer i övrigt synes ha beaktat det väsentliga i den av Kinnman reservationsvis framlagda organisationsplanen, ansluter sig Kinnman till förslaget och instämmer sålunda i lärarrådets yttrande över detsamma.

Lektorerna Carbonnier och Halden ha ävenledes till lärarrådets yttrande uttalat, att de principiella betänkligheter, som de framställt rörande A-alternativet, i väsentliga hänseenden kvarstå oförändrade. Då emellertid kravet på en omorganisation av den högre skogsundervisningen synes ofrånkomligt och förslaget härom i dess av lärarrådet tillstyrkta form tillgodoser ett flertal av tidslägets krav på en högskolemässig skogsmannautbildning, motsätta sig lektorerna icke dess genomförande.

Sveriges skogsägareförbund har uppmärksammat, att förutsättningarna för utredningen fört till det föreliggande förslaget. Förbundet anser emellertid detta äga betydande företräden framför det tidigare av skogshögskolans styrelse framlagda. Förbundet tillstyrker därför med hänsyn till förhandenvärande förhållanden förslaget. Frågan om anordnande av parallella kurser vid högskolan, begagnande olika utbildningsvägar och betjänande olika syften, får därmed enligt förbundets mening ej anses avgjord för framtiden utan bör kunna, när förhållandena det påkalla, upptagas till förnyad prövning.

Svenska trävaruexportföreningen uttalar med hänvisning till sitt tidigare yttrande, att enligt det i P. M. framlagda förslaget de realskolebildades intresse torde ha tillvaratagits, så långt det synts vara möjligt.

Jägmästarföreningarna uttala sin stora tillfredsställelse med P. M:s förslag, vari av föreningarna framförda önskemål till största delen beaktats.

Svenska forstmästarkörbundet påpekar, att den föreslagna reformerade jägmästarkursen har studentexamen som norm, och att någon till realskolan ansluten skolform ej föreslås. Det ringa hänsynstagande till den ingalunda betydelselösa, växande gruppen av realskolebildade, som präglar även det i P. M. framlagda förslaget, verkar odemokratiskt. Förslaget kan ej anses innebära det sammanförande av de båda kurserna, som bort eftersträvas. Det utgör dock i många avseenden klara och otvetydiga förbättringar i jämförelse med de tidigare förslagen från skogshögskolan, men förbundet ifrågasätter, om det präglas av verklig förståelse för de värden, som en nyanserad skoglig utbildning, ansluten till såväl gymnasium som realskola, innebär för skogsbruket och folkförsörjningen. Den framlagda undervisningsplanen för jägmästarkursen innebär en väsentlig förbättring i praktisk riktning och möjliggör en ändamålsenlig skoglig utbildning på studentexamens grund.

Departements-
chefen.

Innan jag för egen del tar ställning till frågan om de allmänna grunderna för skogshögskolans verksamhet, torde jag böra i korthet redogöra för *de ekonomiska konsekvenserna* av de olika förslag, som därvidlag kunna övervägas.

De årliga kostnaderna för det i P. M. framlagda och förordade organisationsförslaget med en utbildningslinje ha av utredningsmännen beräknats till omkring 259,000 kronor eller ungefärligen samma belopp som den nuvarande organisationen kräver, därvid jag likväl bortser från de besparingsåtgärder och den kostnadsminskning för minskat elevantal, som vidtagits under de senaste åren. Med ledning av uppgifter, som lämnats av lärarrådet och en reservant inom lärarrådet kan merkostnaden för skogshögskolan av ett bibehållande av *forstmästarkursen* vid sidan av nämnda organisation beräknas till närmare 30,000 kronor. Vid jämförelse mellan kostnader för en och tvålinjig skogshögskola måste emellertid beaktas, att i den beräknade kostnaden för det förra alternativet ingår kostnaden för två ordinarie lektorer med c:a 20,000 kronor, vilken kostnad kommer att för detta alternativ nedgå högst väsentligt, så snart en mera definitiv reglering av ifrågavarande undervisningsuppgifter kan ske. Härigenom kommer merkostnaden för det senare alternativet att i motsvarande grad ökas. Vidare torde den förberedande skola, som landshövdingen Ringstrand föreslagit för forstmästarkursen, öka merkostnaden för det senare alternativet med ytterligare minst 20,000 kronor.

Enär kostnaderna för forstmästarkursen och *fortsättningsskolan* i diskussionen om skogsundervisningens organisation ställts emot varandra, må här upplysas, att kostnaderna för den senare kunna, efter av lärarrådet föreslagna förbättringar, beräknas till omkring 34,000 kronor, vartill kommer en betydande engångskostnad, därest skolan skall förflyttas till annan ort. Vid skolans förläggning till Skinnskatteberg, som från flera håll föreslagits, torde nämnda engångskostnad enligt av byggnadsstyrelsen i samråd med domänstyrelsen och utredningsmännen gjorda beräkningar belöpa sig

till omkring 100,000 kronor. Jag vill emellertid framhålla, att jag för egen del tillmäter jämförelser mellan kostnaderna för forstmästarkursen och fortsättningsskolan föga betydelse, enär nämnda kurser till huvudsaklig del icke kunna tillgodose samma behov av skogligt utbildad arbetskraft och deras utbildningsresultat därför ej äro jämförbara.

Vad angår de studerandes egna kostnader för utbildningen må nämnas, att av i detta hänseende företagna utredningar framgår, att kostnaderna för den vid skogshögskolan och dess förberedande kurs för elever från landsorten meddelade utbildningen under de sista åren torde ha uppgått till något över 9,000 kronor för jägmästare under det att kostnaderna för forstmästarnas utbildning hållit sig vid 5,000 à 5,500 kronor. Motsvarande kostnader för den i P. M. föreslagna utbildningen till jägmästare torde kunna beräknas till cirka 8,500 kronor. En jämförelse med uppgifter ur den år 1931 företagna socialekonomiska studentutredningen, som publicerats i betänkande med undersökningar och förslag i anledning av tillströmningen till de intellektuella yrkena (stat. off. utr. 1935: 52), utvisar bland annat, att för ingen yrkesutbildning vid svensk fackhögskola eller vid annan högskola eller universitet (medicine licentiat, filosofie magister, juris och teologie kandidat) redovisas en lägre utbildningskostnad för studerande, som ej bo i hemmet, än den för skoghögskolan beräknade. Jag bortser härvid från handelshögskolorna, där utbildningstiden i regel är avsevärt kortare än vid skogshögskolan.

Skogshögskolan skall tjäna det tredubbla syftet att utbilda skogsmän, skickade att självständigt handhava skogsförvaltning eller fullgöra därmed jämställda uppgifter, att meddela en högre vetenskaplig utbildning samt att, i främsta rummet genom sina professorer och docenter, befordra och förkovra den svenska skogsvetenskapen. Utbildningen av biträden vid skogsförvaltningar, vilken hittills ankommit på skogshögskolan, synes mig däremot icke utgöra en uppgift för en högskola. Frågan om sådan utbildning kommer jag att närmare behandla i det följande under avdelningen B II. Jag vill dock redan här framhålla, att behovet av tjänstemän i biträdande ställning vid skogsförvaltningar till huvudsaklig del bör kunna fyllas av yngre skogsmän med högre utbildning, som genom sådan tjänstgöring förskaffa sig den nödvändiga rutinen och erfarenheten i arbetet.

Såvitt av inkomna yttranden framgår synes full enighet råda om nu angivna riktlinjer för skogshögskolans verksamhet. Vad åter angår sättet för förvaltarutbildningens anordnande ha skilda meningar kommit till uttryck. Frågan gäller här närmast, huruvida yrkesutbildningen skall koncentreras på en gemensam linje eller om en högre och en lägre förvaltarexamen skall anordnas, antingen genom bibehållande i huvudsak av den nuvarande organisationen med två parallella studielinjer eller, på sätt av en reservant inom lärarrådet ifrågasatts, genom anordnande av en högre examen som en påbyggnad eller fortsatt utbildning på den lägre.

I intet av de yttranden, som avgivits i detta sammanhang, har jag funnit

den uppfattningen hävdad, att en praktiskt lagd förvaltarutbildning, som bygger på studentexamenskompetens åtminstone i de för yrket mera betydelsefulla ämnena, och vars utbildningsnivå ungefärligen motsvarar den nuvarande jägmästarkursen, skulle vara för omfattande eller vidlyftig för de uppgifter, som möta skogsmän i ledarställning inom skogsstatens, skogsvårdsstyrelsernas och stiftsnämndernas verksamhetsområden eller i därmed jämställda befattningar i allmän tjänst. Däremot har av förespråkarna för den lägre förvaltningslinjen gjorts gällande, att det enskilda skogsbruket, särskilt det medelstora och mindre, skulle vara betjänt av en kortare utbildningslinje, som byggde på en lägre, allmän skolbildning, exempelvis realexamen, och en mera omfattande praktisk verksamhet, och som kunde ställa billigare arbetskraft till förfogande för förvaltningsgöromålen.

Vid tillkomsten år 1892 av skogsinstitutets lägre kurs — sedermera forstmästarkursen vid skogshögskolan — framhölls, att kursen avsåg utbildning av privata skogsförvaltare, vilka för sin verksamhet i enskild tjänst ej vore i behov av så omfattande förkunskaper och så mångsidig utbildning som staten med rätta krävde av sina skogstjänstemän. Det svenska skogsbruket — ej minst det enskilda — har sedan dess genomgått en snabb utveckling, som är alltför väl känd för att här behöva närmare beröras. I nära samband och under växelverkan med skogsbrukets successiva framåtskridande har skogsundervisningen undan för undan förbättrats. Den sista mera betydande reform, som genomförts på området, avsåg omläggning och utökning år 1921—1922 av forstmästarkursens undervisningsplan, varigenom kursen kommit att i åtskilliga avseenden närma sig jägmästarkursen. Numera kan en allmän nivåskillnad med avseende på kvalifikationerna för förvaltare inom allmänt och enskilt skogsbruk icke vara berättigad med hänsyn till de arbetsuppgifter, som möta tjänstemännen. I stort sett torde de förvaltartjänster inom det enskilda skogsbruket, som i fråga om ansvar och betydelse äro jämförbara med revirförvaltare, länsjägmästare och likartade tjänster, ställa samma krav på innehavarnas utbildning som sistnämnda befattningar. Att många forstmästare med goda personliga egenskaper och förmåga till utveckling förtjänstfullt handhaft sådana uppdrag och även nått högre chefsposter kan vid sådant förhållande icke motivera uppehållandet av ett särskilt utbildningsplan för de mera krävande förvaltartjänsterna inom det enskilda skogsbruket.

Gäller det att avgöra i vad mån det enskilda skogsbruket för rekrytering av mindre krävande förvaltarssysslor med fördel kan utnyttja lägre utbildad arbetskraft, ge de utredningar, som här framlagts, knappast några hållpunkter. Av statistik över forstmästarnas anställningsförhållanden, som tillhandahållits av styrelsen för skogshögskolan och svenska forstmästarförbundet, kan emellertid utläsas, att de tjänster av nu ifrågavarande slag, som för närvarande innehavas av forstmästare, *äro så fåtaliga, att det icke kan vara försvarligt att för rekrytering av dessa befattningar uppehålla en särskild utbildningslinje* vare sig inom eller utom skogshögskolan. Än mindre lär det kunna ifrågakomma att, såsom av en reservant inom lärarrådet före-

slagits, anpassa all högskolans utbildningsverksamhet till det lägre skolplan, som nämnda studiegrupp skulle representera, enär undervisningens ändamålsenliga bedrivande i hög grad skulle bliva lidande därpå. Vid behandling i det följande av den lägre skogsundervisningen kommer jag att ingå på lämpligheten av att till det mindre skogsbrukets förfogande ställa arbetskraft, som på skogsskolans utbildningsnivå bibringats en viss förvaltnings-teknisk skolning.

Från flera håll, bland annat av reservanter inom skogshögskolans lärarråd och styrelse, har med styrka framhållits betydelsen av att de, som avlagt real-examen, kunna erhålla en för deras kunskaper avpassad, skoglig utbildning. Denna synpunkt torde vara värd beaktande så tillvida, att, sedan behovet av skogsmän med önskade kvalifikationer bedömts och utbildningsnivån därav bestämts, man bör söka underlätta tilloppet till utbildningslinjen över alla de avslutande skolplan, som kunna tänkas lämna värdefulla tillskott till elev-materialet. Det synes mig därför i främsta rummet angeläget att bereda möjligheter för duktiga ynglingar, som sedan barndomen haft kontakt med skog och skogsarbeten och sedermera med folkskola såsom enda underbyggnad genomgått skogsskola, att efter fortsatta allmänna skolstudier vinna inträde vid skogshögskolan. Även för dem, som avlagt realexamen, samt visa håg för skogsyrket och fallenhet för sådan praktisk verksamhet och sådana studier, som föra till examen vid skogshögskolan, bör vägen såvitt möjligt jämnas. De åtgärder, vilka i dylikt syfte kunna övervägas, behandlas i en följande avdelning.

På nu anförda grunder vill jag förorda, att yrkesutbildningen vid skogshögskolan koncentreras till en linje, avsedd för utbildning av förvaltare eller därmed jämställda tjänstemän inom skogsbruket. Riktlinjerna för den nya kursens anordnande kommer jag att behandla i en följande avdelning (A IV: 2 a). Längre fram övergår jag till ordningen för de skogsvetenskapliga studierna vid skogshögskolan (A IV: 3).

II. Behovet av högre utbildade skogsmän och antalet studerande vid skogshögskolan.

I fråga om behovet av högre utbildade skogsmän har *lärarrådet vid skogshögskolan* gjort en beräkning, varav framgår, att det långfristiga behovet av nyutexaminerade ersättare skulle utgöra 21 per år. Lärarrådet har vidare genom verkställda utredningar samt förfrågningar hos skogsvårdsstyrelserna m. fl. kommit till den uppfattningen, att åtminstone inga större förändringar i det nuvarande personalbeståndets numerär och sammansättning inom nu överskådlig tid äro att förvänta, d. v. s. att ett organisatoriskt jämviktsläge nu har uppnåtts efter gångna tiders mycket hastiga utveckling. Lärarrådet drar härav den slutsatsen, att skogshögskolans främsta uppgift hädanefter blir att utbilda ett behövt antal väl rustade ersättare för redan nu befintlig personal.

Utredning genom skogshögskolans styrelse.

Tillägges 10 à 15 procent för viss avgång till annan verksamhet, fortsätter lärarrådet, leda här gjorda överväganden till slutsatsen, att de närmaste decenniernas utexaminerade årskurser av civiljägmästare eller forstmästare sammanlagt torde böra innehålla 20 à 25 elever. På grund av abnormt liten avgång samt nu föreliggande överskott på yngre personal kan dock antalet under några av de närmaste åren sättas något lägre, men när vissa övertaliga årsklasser (födelseår 1880—95) komma att avgå, kan tänkas att siffran 25 behöver något överskridas. Därest proportionerna mellan nu i aktiv skogstjänst fastare anställda även för framtiden skola bibehållas, behöver omkring en fjärdedel (5 à 6 pr år) utgöras av forstmästare och återstående tre fjärdedelar av jägmästare. Från undervisningsteknisk synpunkt kunna emellertid årskurser på omkring 20 à 25 elever anses utgöra ett eftersträfvansvärt optimum, och under gångna 30 år har också detta antal i genomsnitt utexaminerats från enbart jägmästarkursen. Kursen i fråga kan sålunda enligt lärarrådets mening anses fullt kapabel att ensam övertaga utbildningen av hela det elevantal, som nyrekryteringen enligt den gjorda kalkylen kan anses fordra.

Styrelsen för skogshögskolan har i det avgivna betänkandet utförligt behandlat ifrågavarande spörsmål (kap. 6).

Styrelsen har bland annat påpekat, att jägmästarna tidigare föredrogo den allmänna tjänsten framför den enskilda, där forstmästarna, som i regel icke hade tillträde till allmän tjänst, under denna tid fingo ett slags monopol. Av de 5 årsklasser jägmästare (102 man), som äro födda åren 1890—94 ha endast 9 (8.7 %; 1.8 pr årsklass) gått i enskild skogstjänst, medan 83 (80.5 %) anställts i allmän tjänst. Ur åldersklasserna 1895—1904, vilka utexaminerats sedan den hårda konkurrensen med statens skogliga verksamhet upphört eller avsevärt minskats, ha emellertid de privata skogsföretagen anställt jägmästare till ett antal av 53 (5.3 per årsklass) eller tredubbelt mot under föregående period, varvid anställningen av forstmästare i motsvarande grad nedgått. Huru den fasta anställningen i privat tjänst av dessa båda kategoriers skogsmän mera i detalj utvecklats sig, framgår av följande tablå, omfattande fastare anställda jägmästare och forstmästare i enskilt skogsbruk o. d., födda år 1880 eller senare:

Födelseår:	1880—84	1885—89	1890—94	1895—99	1900—
Antal jägmästare	12	20	9	27	32
Antal forstmästare	36	30	30	22	11
Summa	48	50	39	49	43

Siffrorna utvisa enligt vad styrelsen framhåller, en sammanlagd anställning av i medeltal omkring 9 jägmästare eller forstmästare per årsklass, varvid den starka ökningen av jägmästare, som utexaminerats efter år 1920 (födelseår efter 1895), tydligt framträder.

Vidkommande det framtida behovet av högre skogsmän har styrelsen anfört följande:

Söker man till ledning för organisationsfrågans bedömande analysera den hittillsvarande efterfrågan på högre skolad arbetskraft, kan konstateras förekomsten av dels ett permanent behov, vilket i regel tillgodoses genom fastare anställning i allmän eller enskild tjänst, dels ock vissa tillfälliga behov, som betingas av mera oförutsedda situationer av i regel ekonomisk innebörd. Även kan urskiljas ett slags halvpermanent behov, som ofta är av säsongartad karaktär och som visserligen tämligen regelbundet infinner sig, ehuru merendels på olika tider för olika skogsägare. Till sistnämnda kategori höra t. ex. kartläggning samt taxering av skogstillgångarna, som ofta pläga företagas med 10- à 20-åriga intervaller.

Såsom exempel på tillfälliga behov kan främst anföras den stora efterfrågan på skogsmän, som förefanns under och strax efter världskriget, då den rådande högkonjunkturen ingav förhoppningar om möjligheten att i hög grad intensifiera skogsbruket. Denna efterfrågan förstärktes också av den tillfälliga verksamhet, som bedrevs av 1917 års bränslekommission.

Märkligt nog har den nuvarande lågkonjunkturen föranlett en liknande behovsstegring, ehuru av helt andra orsaker och sammanhängande med de rikliga anslag, vilka stat och kommuner ställt till förfogande för arbetslöshetens bekämpande. I den mån dessa anslag användas till skogsdikningar och andra skogsförbättringar i speciellt skogsvårdsstyrelsernas regi, har ett stort antal skogsmän naturligt nog funnit sysselsättning vid planläggning och ledning av dessa arbeten, men även på en del icke skogliga arbetsfält hava ett flertal skogsmän engagerats — t. ex. som arbetsledare vid vägbyggen o. dyl. under statens arbetslöshetskommissions ledning eller som ledare för arbetsläger för ungdom m. m.

Av en händelse kom denna kristidsbetonade efterfrågan att till tiden sammanfalla med en omorganisation av domänverket, föranledd av förändrad lagstiftning angående skogar i lappmarken jämte ecklesiastika skogar och häradsallmänningar, vilket medfört entledigande av äldre befattningshavare och nyanställning av personal i yngre årsklasser. Då dessa omläggningar dessutom erfordrat en del organisatoriska arbeten av delvis engångsnatur samt medfört upptagande av en del arbeten, vilka i avvaktan på omorganisation fått anstå, har efterfrågan speciellt på yngre jägmästare under 1934 års sommar överstigit tillgången, varför ett ej ringa antal forstmästare kommit till användning å arbetsfält, för vilka jägmästare önskats. Samtidigt hava åtskilliga från Klotten utexaminerade skogsmästare anlitats för uppdrag, vilka tidigare brukat utföras av jägmästare eller forstmästare. Som ett exempel på nu rådande efterfrågan å säsongarbetskraft må anföras, att tillräckligt antal sökande icke anmält sig till assistentbefattningar under skogshögskolans sommarövningar, trots att dessa platser ledigförklarats två gånger. Upplysningsvis kan anföras, att enbart ändringarna i organisationen samt statens åtgärder för arbetslöshetens bekämpande under sommaren 1934 berett en längre eller kortare tillfällig anställning åt ett 80-tal jägmästare samt ett 50-tal forstmästare, motsvarande omkring 13 procent av kårens sammanlagda numerär. Endast ett par år tidigare eller vid utbrottet av den sista ekonomiska krisen torde ungefär motsvarande antal högre utbildade skogsmän samt ett långt större antal med lägre utbildning haft de allra största svårigheter att finna en mot utbildningen svarande sysselsättning.

De anförda exemplen torde vara tillräckliga för att påvisa dels de ytterligt starka variationerna i behovet av tillfällig arbetskraft, dels ock svårigheten eller omöjligheten att genom ändrad utexaminering från högskolan tillgodose ett dylikt varierande behov. Då utbildningen för högre personal tager minst 4 å 5 år i anspråk, och då möjligheten att hastigt utöka elevantalet i varje enskild kurs är begränsad av undervisningstekniska skäl, måste en större ökning av personalbehovet ske successivt samt förutses åtminstone 6 å 8 år i förväg. Även om ett sådant förutseende vore möjligt, löper man risken att, på sätt som skedde under högkonjunkturen i samband med världskriget, misstaga sig beträffande den konstaterade efterfrågans permanenta natur med konsekvens, att ett stort antal personer lockas in på en bana, vilken under mera normala konjunktioner icke kan erbjuda lämpliga försörjningsmöjligheter.

De hittills vunna erfarenheterna måste sålunda tala för, att den högre skogsundervisningen varken kan eller bör organiseras för mötande av tillfälligt inträffande maximibehov utan för det på längre sikt konstaterade permanenta behovet.

Härvid bör dock tillbörlig hänsyn tagas till vad som här benämnts halvpermanent behov, vilket i rätt stor utsträckning hittills fyllts på så sätt, att de från högskolan nyutexaminerade under viss aspiranttid utfört en del löpande arbeten med skogsindelningar och deltagande som underbefäl i avverkningar och flottningar m. m., varvid de förvärvat praktisk erfarenhet och meriterat sig för mera krävande anställningar av fastare natur.

Antalet fasta tjänster, som rekryteras från nu ifrågavarande yrkesutbildning, anges i betänkandet sålunda (beträffande beräkningsgrunden se betänkandet sid. 78):

	Jägm.	Forstm.	Summa	
			st.	procent
Domänverket	232	—	232	23.2
Skogsundervisning och försöksväsende (utanför domänverket)	17	2	19	1.9
Ecklesiastika skogar	16	2	18	1.8
Div. allm. skogar och verk	15	7	22	2.2
Skogsvårdsstyrelserna	77	4	81	8.1
Enskilt skogsbruk inkl. flottning, skogsbrandsförsäkr. och skogsägarföreningar m. m.	110	151	261	26.0
Summa fastare tjänster	467	166	633	63.2
Ytterligare finnas nu av högre utbildad aktiv personal ¹	191	178	369	36.8
Summa aktiva	658	344	1,002	100.0

¹ Här ingå 15 st. våren 1934 nyutexaminerade jägmästare.

Av tablan framgår, anför styrelsen vidare, att antalet fastare tjänster inom det egentliga skogsbruksområdet endast skulle uppgå till omkring 63 procent av nuvarande kårens totala numerär.

Söker man beräkna det årliga behovet av ersättare till i tablan redovisade 633 mera fasta tjänster, så visar åldersfördelningen, att de nuvarande tjänsteinnehavarna icke nått fastare anställning förrän vid något över 30 års ålder. Antages avgång ur tjänsten äga rum vid fyllda 63 levnadsår, erhålles en genomsnittlig fastare tjänstetid av endast 32 år med en dessförinnan förlagd aspiranttid på omkring 5 år. Härur erhålles den genomsnittliga normala storleken av åldersklasserna mellan 31 och 63 år till 633: 32 = 19.8, vilken siffra på grund av påräknad dödlighet mellan utexaminering och uppnådd medelålder bör höjas med omkring 11 procent, då en normal rekryteringssiffra av 22 per år erhålles. Fördelat enligt samma proportioner, som de nuvarande tjänsteinnehavarna utvisa, skulle årsbehovet utgöra omkring 16 jägmästare och 6 forstmästare.

Styrelsen påpekar vidare, att det under här gjorda antaganden låter sig deduceras, att en normal personalstock bibehåller sin storlek, om årliga utexamineringen utgör 3 procent av totalnumerären. Man kan därför omvänt beräkna samma totalnumerär ur den normala rekryteringen till $22: 0.03 = 733$ man, av vilka sålunda 100 stycken utgöras av de omkring fem årsklasser, som enligt gjorda antaganden skulle finnas sig i aspirantåldrarna.

Av denna deducering framgår, att den erhållna rekryteringssiffran av 22 årligen är att betrakta som ett minimum, då den endast tager hänsyn till det antal, som beräknas finna anställning som tjänstemän för administrativa ändamål eller i skogsbruket. Då man emellertid kan antaga, att en viss mindre del av de utexaminerade liksom hittills komma att övergå till andra yrken eller till mera fri förvärvsverksamhet inom eller på sidan om skogs-

bruket, måste utexamineringen i motsvarande grad överskrida den beräknade minimisiffran. Höjes antalet till exempelvis 25 per år eller samma belopp, som vid högskolans inrättande beräknades för endast jägmästarkursen, eller som under sista decenniet från båda kurserna i medeltal faktiskt utexaminerats, så skulle detta antal så småningom leda till uppkomsten av en aktiv numerär på omkring 830 man, vilken siffra med 100 man överstiger det beräknade antalet tjänsteinnehavare med tillhörande aspiranter, men understiger den nuvarande numerären med omkring 170 man. Antages siffran 25 per år motsvara det normala och långfristiga rekryteringsbehovet, torde vissa abnormiteter hos åldersfördelningen dock förorsaka, att variationer kring detta medeltal ej kunna undvikas, varför den faktiska utexamineringen torde komma att röra sig mellan de ungefärliga gränsvärdena 20 och 30 per år.

Svenska forstmästarförbundet har anfört bland annat följande.

Styrelsen beräknar i betänkandet den behövliga nyrekryteringen av högre utbildad skoglig personal till 25 per år för en numerär på sammanlagt 830. Denna siffra torde utan tvekan kunna sägas vara allt för låg. Vid sin beräkning över antalet befattningar för högre skogligt utbildade utelämnar styrelsen den betydande faktor, som utgöres av de högre skogliga befattningar, som ej innehavas av jägmästare och forstmästare, men som i framtiden otvivelaktigt till en del lämpligen kunna besättas med högre skogligt utbildade. Vidare tager styrelsen medvetet inga hänsyn till »tillfälliga behov». Det var dock förefintligheten av en icke alltför knappt begränsad högre utbildad skoglig personal, som möjliggjorde och möjliggör sådan personals användning som förmän vid de senaste årens statliga åtgärder till arbetslöshetens hävande. År 1934 inträffade brist på högre skogligt utbildade trots tillvaron av över 1,000 jägmästare och forstmästare i aktiv ålder.

Enligt av styrelsen framlagda beräkningar erfordras för bibehållande av kårens numerär en årlig nyrekrytering på 3 procent. För den nuvarande högskoleutbildade skogsmannakårens del skulle detta innebära behovet av en årlig tillströmning av 30 nyutexaminerade. Som 1934 års exempel utvisar, tar denna beräkning ingalunda helt hänsyn till »tillfälliga behov» och, vad viktigare är, därutöver tillkomma de utökade platsmöjligheter, som en del högre skogliga befattningar, besatta av andra än högskoleutbildade, i framtiden kunna erbjuda. En efter Schagers matrikel av år 1929 gjord förteckning över direktörer, disponenter, skogschefer, skogsförvaltare, skogsinspektorer, assistenter, flottnings- och tunningschefer, distriktschefer och inspektorer för tunnning och flottning, tjänstemän hos skogsförsäkringsföretag och i föreningar samt konsulterande i skogsbyråer visar, att av nämnda befattningshavare, som äro 617 till antalet, endast 218 eller något över en tredjedel utgöras av jägmästare och forstmästare, därav 82 jägmästare och 136 forstmästare. Att ett ökat antal av dessa befattningar lämpligen kunna tillsättas med jägmästare eller forstmästare är otvivelaktigt. Det sagda torde klart och ovedersägligt visa, att den av styrelsen gjorda beräkningen av behovet av högre skogligt utbildade är alltför låg. Förbundet vill som sin mening uttala, att, om en begränsning befinnes lämplig, en årlig utexaminering av 30—35 jägmästare och forstmästare torde utgöra ett minimum, vilket även motsvarar de senaste 10—15 årens faktiska utexaminering från båda högskolekurserna.

I förut omförmälda, av inom ekklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga den 1 september 1935 avgivna *betänkande med undersökningar och förslag i anledning av tillströmningen till de intellektuella yrkena* har ersättningsbehovet för jägmästare under de närmaste 5 å 10 åren beräknats till högst 11

personer per år eller till endast hälften av den avgång, som styrelsen för skogshögskolan beräknat. Sakkunniga visa på den ojämna åldersfördelningen och framhålla, att allt efter som förskjutning sker mot högre åldrar, ersättningsbehovet kommer att stiga från det för närvarande omedelbart erforderliga antalet av 11 per år till det av styrelsen beräknade antalet av omkring det dubbla.

*Departements-
chefen.*

Vid den inom jordbruksdepartementet verkställda utredningen har ifrågasvarande spörsmål icke varit föremål för vidare behandling. I P. M. har förutsatts, att rekryteringsbehovet för den närmaste framtiden kan beräknas icke komma att årligen understiga 20 eller överstiga 30 personer.

Enligt en detaljerad utredning angående åldersfördelningen av de nu i allmän och enskild tjänst anställda jägmästarna, vilken av förenämnda sakkunniga åberopats, kommer ersättningsbehovet för jägmästare att, då utexaminerad från skogshögskolan enligt den nya ordningen kan ske för första gången, uppgå till omkring 10 personer, för att sedermera under två decennier stiga till omkring 15, vilket motsvarar en elevantagning av respektive 15 och 20 personer årligen. Härtill kommer ersättningsbehovet för forstmästare. En elevantagning till den nya kursen vid skogshögskolan, som är avsedd att direkt ersätta det successivt uppstående behovet av högre utbildad skogspersonal, skulle sålunda redan under den första femårsperioden av den omorganiserade högskolans verksamhet uppgå till omkring 20 personer per år. Vad beträffar behovet på längre sikt av arbetskraft med ifrågasvarande utbildning synes man knappast kunna räkna med att det skall överskrida det antal, som motsvarar en årlig elevantagning av 30 personer, även om vissa anställningar, som nu innehavas av personer utan högre skoglig bildning, skulle besättas med sådana.

III. Förutbildning och inträdesfordringar till skogshögskolan.

1. Teoretiska förkunskaper.

I fråga om teoretiska förkunskaper för inträde vid skogshögskolan gäller för närvarande

beträffande jägmästarkursen:

att sökande skall förete betyg om avlagd studentexamen å reala linjen med minst vitsordet godkänd i ämnena tyska, matematik, biologi, fysik och kemi såväl i muntlig prövning som i skriftlig prövning, där sådan förekommer, eller ock betyg om godkänd fyllnadsprövning i nyss angivna ämnen i enlighet med därom gällande bestämmelser, samt

beträffande forstmästarkursen:

att sökande skall förete *antingen* betyg om avlagd realexamen med minst vitsordet godkänd i ämnena matematik, biologi, fysik och kemi, *eller* bevis om härmed fullt jämförliga kunskaper, *eller ock* avgångsbetyg från någon statens skogsskola med betyget berömlig i ämnena skogsskötsel, matematik

och naturlära eller från statens fortsättningsskola vid Kloten med goda vitsord i såväl fackämnena som de grundläggande ämnena, i vartdera fallet jämte särskilt intyg av vederbörande skolföreståndare om sökandens synnerliga lämplighet för fortsatt skogsmannautbildning ävensom intyg av lektor vid allmänt läroverk eller examinator i realexamen, att sökanden äger de kunskaper i modersmålet, matematik, biologi, fysik och kemi, som erfordras för minst betyget godkänd i dessa ämnen i realexamen. Den sist nämnda av de tre angivna vägarna till forstmästarkursen har anlitats i ett enda fall av en sökande, som genomgått fortsättningsskolan. Med skogsskola som enda fackliga skolunderbyggnad har ännu ingen vunnit inträde vid forstmästarkursen.

Vad beträffar de teoretiska förkunskaperna för den nya kursen vid skogshögskolan har i angivna utredningar och yttranden anförts bland annat följande.

Lärarrådet har ansett, att studentexamen å reala linjen bör utgöra den normala grundval, varå den skogliga undervisningen skall uppbyggas. Härmed bör jämnställas examen, avlagd å linje vid tekniskt gymnasium efter komplettering av vissa i examen ej ingående ämnen. Den nu stadgade fordran på godkänt vitsord i tyska bör med hänsyn till numera gällande regler för ämnesval vid gymnasierna ersättas med krav på godkänt vitsord i tyska eller engelska språken, dock att det andra språket skall ha medtagits till näst högsta klassen. Lärarrådet har vidare uttalat, att i särskilda fall även andra vägar böra kunna leda till skogshögskolan, nämligen i de fall, då sökande med lägre kompetens än studentexamen å reala linjen genom lång, mycket väl vitsordad praktik styrkt sig äga särskilda personliga förutsättningar för yrket. Av dylika sökande, som enligt lärarrådet icke skulle behöva genomgå den förberedande kursen, synes böra krävas kunskaper, som motsvara godkänt studentbetyg å reala linjen i matematik, biologi och kemi samt den muntliga delen av fysiken. Lärarrådet har emellertid understrukit, att lärarrådet bör erhålla vidsträckt befogenhet att fritt bedöma en dylik aspirants såväl intyg om förkunskaper som lämplighet för vinnande av direkt inträde vid högskolan.

*Utredning
genom skogs-
högskolans
styrelse.*

Redan under föregående avdelning har angivits den ställning, som styrelsen för skogshögskolan intagit till här förevarande spörsmål. Styrelsens förslag i detta avseende innebär, att för inträde till skogshögskolan vitsord i avgångsexamen från specialkursen vid Vilan skola anses likvärdiga med motsvarande vitsord i studentexamen å reallinjen samt att specialkursens stadgar ändras i sådan riktning, att kursen blir tillgänglig även för aspiranter till skogshögskolan.

Av yttrandena över betänkandet inhämtas.

Domänstyrelsen har uttalat, att högskolestyrelsens förslag i fråga om fordringar för inträde vid skogshögskolan öppnar mycket vidgade möjligheter för icke-studenter att vinna inträde. Styrelsen har ej annan erinran i princip mot högskolestyrelsens förslag i detta hänseende än att genomgång av den förberedande kursen vid Garpenberg städse bör ingå bland villkoren för inträde vid skogshögskolan med hänsyn just till den utgallring av för skogsyrket ej lämpliga aspiranter, som sker vid denna kurs. Domänstyrelsen tillstyrker, att förslaget i övrigt lägges till grund för utformande av nya stadgar för högskolan.

*Yttranden
över högskole-
styrelsens
betänkande.*

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har framfört den uppfattning som

ningen, att man måste ställa höga krav på utbildningen vid skogshögskolan, vilket som regel förutsätter, att inträdessökande avlagt studentexamen, men förordar dock, i likhet med högskolestyrelsen, att även icke-studenter må på vissa villkor vinna inträde vid högskolan. Centralrådet har emellertid funnit fortsättningsskolans inordnande som ett led i förutbildningen till skogshögskolan mindre lyckligt. Centralrådet anser, att icke-studenter skola, oberoende av den grundläggande skolutbildning de förskaffat sig, obligatoriskt hava genomgått skogsskola för att kunna komma i fråga för vidare utbildning vid högskolan. Likaså anser centralrådet, att samtliga aspiranter skola genomgå den förberedande kursen vid Garpenberg. Endast härigenom får man ett fast grepp på rekryteringen till högskolan. Genom villkoret om skogsskola bör av kategorien icke-studenter de svagaste individerna och de för yrket mindre väl lämpade på ett relativt tidigt stadium kunna utmönstras, varjämte de, som med erforderliga vitsord för fortsatt högre utbildning avlagt examen vid skogsskola, men ej nå fram till högskolan, kunna falla tillbaka på sin skogsvaktarkompetens. Med fordran på att alla, som inträda vid högskolan, skola genomgå förberedande kursen vid Garpenberg, beredes möjlighet för enhetligt bedömande och en efter enhetliga principer företagen sovring av elevmaterialet, som enligt centralrådets mening bör vara av stort värde.

Lärarrådet har i yttrande över betänkandet föreslagit, att den specialkurs i matematik, som enligt förordningen den 21 december 1934 (nr 626) inrättats vid läroverkens gymnasier, skall föreskrivas som villkor för inträde vid skogshögskolan.

Under en föregående avdelning har *Svenska trävaruexportföreningens* ställningstagande till nu förevarande fråga berörts. Utöver vad därvid återgivits har föreningen uttalat följande. För en konservativ uppfattning är naturligt, att högskoleundervisningen bygges på studentexamen. Enligt föreningens mening har likväl denna examens allmänna pensum länge varit överbelastat och dessutom föga tidsenligt för dem, som vilja ägna sig åt praktisk verksamhet. I en tid, då trängseln kring utkomstmöjligheterna för de unga blivit allt mera förtätad, synes man böra kraftigt inrikta sig på att icke onödigt försvåra dessa möjligheter. Med stöd av erfarenhetens vittnesbörd torde man kunna utgå från att icke blott praktiskt dugliga utan även teoretiskt skickliga skogsmän skola kunna utbildas på grundvalen av realexamen. Vid sidan av studentexamen torde alltså realexamen med det tilläggsmått av kunskaper, som må finnas oavvisligt, böra anses räcka för vinnande av inträde i den fackskola, som skogshögskolan torde hava till uppgift att i främsta rummet vara, och eventuellt erforderlig komplettering torde böra få inhämtas, där så bäst för den enskilde kan åstadkommas.

Svenska skogsmästarförbundet har beträffande utbildningen vid nämnda specialkurs framhållit, att då avsevärda garantier för lämplighet redan vid inträdet till specialkursen erhållits för dem, som genomgått fortsättningsskolan, det syntes vara med rättvisa och billighet överensstämmande, om det i skogshögskolans stadgar jämväl intoges bestämmelser om, att en viss del av antalet platser för förberedande kursen i första hand förbehölles sökande utan studentexamen och finge besättas med studenter endast i det fall, att tillräckligt antal sökande utan studentexamen ej anmälde sig.

Inom
departementet
utarbetad
P. M.

I den inom jordbruksdepartementet utarbetade P. M. anföres följande. Fordringarna på teoretiska förkunskaper hos de studerande vid skogshögskolan måste ställas jämförelsevis höga. Uppenbarligen måste av dylik studerande fordras, att han har tillfredsställande förmåga att behandla modersmålet, han bör vidare kunna tillgodogöra sig facklitteratur på främmande språk och äga sådana kunskaper, att han kan följa undervisningen vid skogs-

högskolan utan alltför vittgående kompletteringar. Med undantag för botanik kommer sålunda ingen som helst propedeutisk undervisning att meddelas vid skogshögskolan, varigenom studietiden därstädes nära nog i sin helhet kan ägnas åt högskolans egentliga undervisningsändamål. Slutligen torde få anses önskvärt, att den studerande är i den utsträckning, som av ålder fordrats för administrativ verksamhet, orienterad i allmän-kulturellt avseende.

I likhet med vad gäller för lantbrukshögskolan synes alltså beträffande de teoretiska förkunskaperna böra såsom norm ehuru ej som villkor uppställas studentexamen. Sålunda böra fordras kunskaper beträffande modersmålet, tyska eller engelska, biologi med hälsolära, matematik, fysik och kemi motsvarande minst betyget godkänd i studentexamen, varav i fråga om de tre sistnämnda å reallinjen. I ämnet matematik synes emellertid även böra krävas, att den specialkurs inhämtas, varom beslutats enligt kungörelsen den 21 december 1934 (nr 626) angående ändrad lydelse i vissa delar av förnyade stadgan för rikets allmänna läroverk. Därjämte skall i det av nyssnämnda främmande språk, vari betyg över studentkunskaper icke företes, fordras kunskaper, motsvarande fordringarna för flyttning till det fyraåriga gymnasiets näst högsta ring.

Beträffande frågan, i vilken ordning vederbörande skola ha att styrka sina teoretiska förkunskaper, synes böra gälla, att detta i vanliga fall bör ske genom företeende antingen av betyg om avlagd studentexamen jämte flyttningsbetyg till gymnasiets näst högsta ring, eller av betyg om avlagd teknisk studentexamen å tekniskt-ekonomiska linjen jämte intyg om kunskaper motsvarande minst betyget godkänd i studentexamen i ämnet biologi med hälsolära eller av avgångsbetyg från den till folkhögskolan Vilan förlagda specialkursen för lantbruksstuderande. Med betyg i examen från sistnämnda kurs synes böra likställas betyg, som erhållits vid i laga ordning företagen fyllnadsprövning till dylik examen.

Det synes icke uteslutet, att personer i särskilda fall kunna hava i annan ordning, än nu nämnts, förskaffat sig tillräckliga förkunskaper för inträde vid skogshögskolan. Högskolans styrelse synes därför böra äga rätt att medgiva inträde utan hinder av att vederbörande icke avlagt studentexamen eller avgångsexamen från specialkurs. För närvarande torde det emellertid bereda stora svårigheter för sådana personer att styrka sin kompetens på sätt, som kan av styrelsen godtagas. På grund härav synes, i samband med utarbetande av stadgar för skogshögskolan, böra närmare undersökas, huruvida icke genom ändring av gällande stadgar för rikets allmänna läroverk möjligheter kunna beredas den, som avlagt realexamen men ej studentexamen, att i vanlig ordning undergå fyllnadsprövning till sistnämnda examen i ämnena modersmålet, tyska, engelska, biologi med hälsolära, matematik, fysik och kemi.

Av vederbörande skolmyndigheter har förklarats hinder icke möta för aspiranter till skogshögskolan att vinna inträde vid den till folkhögskolan Vilan förlagda specialkursen för lantbruksstuderande. Förefintligheten av denna kurs torde få anses i avsevärd mån underlätta möjligheterna för icke studenter att nå fram till studierna vid skogshögskolan.

Undervisningsavgiften vid specialkursen utgör sålunda endast 150 kronor för läsår, varjämte obemedlad elev kan befrias från avgift, medan mindre bemedlad kan erhålla nedsättning. Vidare stå på vissa villkor stipendier av statsmedel till förfogande för obemedlade och mindre bemedlade elever och utgå dessa, alltefter behovsgraden, med respektive 35, 20 och 15 kronor för månad av läsår.

Emellertid måste vissa villkor uppställas för skogsstuderandes inträde vid kursen.

Enligt för kursen gällande reglemente hava för lantbruksstuderande följande inträdesvillkor föreskrivits:

- 1) att hava fyllt 19 år;
- 2) att hava genomgått och erhållit avgångsbetyg från
 - a) *antingen* statsunderstödd lantmannaskolas huvudkurs eller längre kurs;
 - b) *eller* kurs vid av staten upprättad eller understödd lantbruksskola;
 - 3) att *dels* i nämnda avgångsbetyg hava erhållit minst betyget med beröm godkänd i jordbrukslära och husdjurslära, *dels ock* kunna förete intyg från föreståndaren för den skola, som utfärdat avgångsbetyget, om lämpligheten för fortsatta lantbruksstudier; samt
 - 4) att
 - a) *antingen* hava genomgått andra årskurs vid statsunderstödd folkhögskolas huvudkurs samt kunna förete *dels* av nämnda skolas föreståndare i samråd med dess lärarråd lämnat vitsord om att hava i sagda årskurs åtnjutit och med nit och intresse deltagit i undervisningen i modersmålet och dess litteratur, historia, samhällskunskap, matematik, biologi och fysik samt engelska eller tyska, *dels ock*, på sätt specialkursens rektor efter lärarrådets hörande bestämmer, intyg om kunskaper i svenska språkets grammatik
 - b) *eller* hava avlagt realexamen
 - c) *eller* kunna förete sådant vitsord om kunskaper, jämförliga med dem sistnämnda examen avser att bibringa, som godkännes av specialkursens rektor efter lärarrådets hörande.

Därest skogsstuderande skola beredas tillträde till kursen, synes detta endast behöva föranleda ändringar i de under punkterna 2) och 3) uppställda antagningsvillkoren.

För skogsstuderande bör sålunda i stället för kurs vid lantmannaskola eller lantbruksskola krävas att hava genomgått och erhållit avgångsbetyg från någon statens eller därmed jämförlig skogsskola samt att i nämnda avgångsbetyg hava erhållit i svenska språket och matematik minst betyget med beröm godkänd samt i de skogliga fackämnena skogs- och fältnätning, skogsskötsel, skogsuppskattning, skogsindelning samt skogsteknologi med byggnads- och dikningslära genomsnittligt i såväl teoretiska kunskaper som praktiska arbeten minst betyget med nöje godkänd. Vidare synes böra stadgas som inträdesvillkor för specialkursen, att sökande skall förete intyg från föreståndaren för den skogsskola, som utfärdat avgångsbetyget, att han är synnerligen lämplig för vinnande av högre skoglig utbildning.

Beträffande reglementets bestämmelser i övrigt för specialkursen synes, för tillgodoseende av de skogsstuderandes intresse, ändring påkallad i fråga om tiden för lärokursen, som för närvarande omfattar två läsår, vardera under tiden 1 november—31 augusti nästföljande år.

De studerande, som över skogsskola söka vinna inträde vid skogshögskolan, tillhöra med avseende å sina teoretiska förkunskaper två huvudgrupper nämligen *dels* elever, som avlagt realexamen, *dels* elever, vilkas allmänna skolunderbyggnad inskränker sig till folkskola, eventuellt kompletterad med kurs vid folkhögskola eller lantmannaskola. Beträffande båda grupperna gäller, såsom av det följande framgår, att de studerande redan vid avslutandet av skogsskolans kurs äga sådant mått av praktiska färdigheter, att ytterligare praktik ej är erforderlig för inträde vid skogshögskolans förberedande kurs. I syfte att undvika en onödig försening av den under alla förhållanden mycket omfattande utbildningstiden för ifrågakvarande studerande, böra kurserna

vid de särskilda utbildningsanstalterna om möjligt jämkas på sådant sätt, att något så när bekväm anslutning kan vinnas såväl från skogsskolan (avslutning 30 september) till specialkursen vid Vilan (början 1 november) som från sistnämnda kurs (avslutning 31 augusti) till skogshögskolans förberedande kurs (början 10 juli). Att den tvååriga specialkursen *avslutas* till början av juli månad är av största betydelse för båda de nämnda grupperna av studerande. Däremot är det i regel endast de studerande, som avlagt realexamen, vilka hava intresse av att specialkursen ej *tager sin början* före den 30 september, då skogsskolans kurs avslutas. Övriga studerande hava nämligen i regel att genomgå en andra årskurs vid folkhögskola, innan de äro behöriga att vinna inträde vid specialkursen.

Av gjorda överbäganden framgår, att läroåret för skogshögskolans förberedande kurs ej lämpligen kan framflyttas, och en förskjutning av läroåret vid skogsskolorna synes ej heller kunna ifrågasättas med hänsyn till de särskilda skäl, vilka föranlett dess framflyttande innevarande år en halv månad (värnpliktsjämsgöring). Man torde därför vara nödsakad överbäga, huruvida icke en omläggning av specialkursens läsår kan genomföras.

Innan förutsättningarna för en dylik lösning av frågan upptagas till behandling, må här framhållas, att man för närvarande icke torde kunna ifrågasätta att inrätta en särskild specialkurs för skogsstuderande, varigenom de nu påtalade olägenheterna eljest kunnat undvikas. Antalet studerande vid lantbrukshögskolan är för närvarande fastställt till högst 25, och vid skogshögskolan beräknas samma antal studerande ärligen komma att antagas. Vid sådant förhållande torde de studerande vid båda högskolorna, som före inträdet genomgå specialkursen, icke kunna bli flera än högst c:a 25, vilket antal kan, om än med någon svårighet, emottagas av den nuvarande specialkursen vid Vilan.

Specialkursen, vars plan och villkor för undervisningen tillrättalagts för fortsatt utbildning vid en praktisk högskola, synes såvitt möjligt icke böra emottaga andra elever än sådana, som kunna väntas vinna inträde vid någon av de båda högskolorna. I första hand inställer sig då spörsmålet om sådan kontroll av elevantagningen till kursen, att utbildningen endast hålles tillgänglig för dem, som med hänsyn till personliga förutsättningar och tillströmningen till de båda högskolorna ha stora utsikter att bli antagna till studerande vid någon av dessa. Erfarenheterna från kursens hittillsvarande verksamhet lära ha givit vid handen, att de fordringar på kvalificerade betyg från lantmanna- eller lantbruksskola, som nu gälla för inträde, jämte övriga inträdesfordringar för kursen icke äro en pålitlig regulator i detta avseende. Någon förbättring härvidlag torde icke heller vara att vänta med hänsyn till det stora antalet skolor av skilda slag, från vilka betygen härröra. På grund härav har fråga uppstått om inläggande i specialkursen av en kortare, förberedande kurs med karaktär av provkurs, vid vars slut de elever, som icke äga förutsättningar för fortsatt utbildning avskiljas. Ett sådant urval bland de sökande till högskolorna på detta tidiga stadium torde vara av stort värde icke endast ur de synpunkter, som förut anförts, utan även med hänsyn till undervisningens bedrivande vid specialkursen.

Därest nu den förberedande kursen anordnas före det första läsåret vid specialkursen, kan undervisningen under andra läsåret avslutas i juni månad. Därigenom tillgodoses de skogsstuderandes intresse av en god anslutning till skogshögskolan. För dem, som över lantmanna- eller lantbruksskola söka inträde vid lantbrukshögskolan, kan den ifrågasatta anordningen betyda en försämring såtillvida, att det tillfälle till ett halvt års praktik mellan folkhögskolans andra årskurs och specialkursen, som nu förefinnes, ersättes med möjligheten att erhålla praktik under ej fullt 5 månader mellan specialkursen

och lantbrukshögskolan, vari vårpraktik ej kan ingå. Det synes emellertid föga sannolikt, att detta kan medföra några svårare olägenheter för studerande, som förut under många år deltagit i praktiskt jordbruksarbete.

Det har tidigare gjorts gällande, att en förlängning av specialkursen vore erforderlig. Den förberedande kursen kan lämpligen anordnas på sådant sätt, att en dylik förlängning vinnes utan annan tidsförlust för de lantbruksstuderande, som ej avlagt realexamen och ej heller genomgått folkhögskolas andra årskurs, än den nyss omnämnda minskningen av praktiktiden. På samma gång uppstår möjligheten att avkorta kursen något för de elever, som med kvalificerade betyg avlagt realexamen, genom att befria dessa från deltagande i den förberedande kursen. Lämpligen bör härför fordras att hava vid avlagd realexamen i originalbetyg förvärvat minst med beröm godkänd i modersmålet, matematik och ett främmande språk. För de skogsstuderande är nämnda förhållande av stor betydelse, enär de, som avlagt realexamen, endast därigenom kunna — såsom motsvarande grupp bland de lantbruksstuderande — kompenseras för sina föregående, längre skolstudier genom ett års tidsvinst vid den fortsatta utbildningen.

En allmän vinst av en på nämnda sätt utvidgad undervisning vid specialkursen synes vara, att de folkskolebildades möjligheter att göra sig gällande i konkurrensen med dem, som avlagt kvalificerad realexamen, därigenom ökas.

Av angivna skäl föreslås, att specialkursen vid Vilan omläggas på följande sätt. En förberedande kurs anordnas med början 1 maj, då folkhögskolornas andra årskurs nyss avslutats, och med avslutning den 31 augusti. Ansökan om inträde till kursen skall av alla, som önska åtnjuta undervisning vid specialkursen, ingivas till styrelsen för kursen före viss dag i april månad, därvid sökande, som enligt vad förut sagts kan erhålla befrielse från förberedande kursen, skall i ansökan angiva, huruvida han önskar sådan befrielse. Därest han vid ansökningstillfället är lärjunge vid lantbruks- eller lantmannaskola eller vid skogsskola, må han före bestämd dag i oktober månad komplettera sin ansökan med avgångsbetyg från dylik skola. Styrelsen för kursen antager elever till förberedande kursen till så stort antal, att efter verkställt urval vid förberedande kursens slut de kvarvarande från nämnda kurs jämte de sökande, som inneha kvalificerad realexamen, tillsammans bilda en första årsklass av lämplig storlek. Det första läsåret omfattar lika med nu tiden 1 november t. o. m. 31 augusti följande år. Andra läsåret tar sin början 1 november, vilket heller icke innebär någon förändring av den nuvarande ordningen, men avslutas förslagsvis den 10 juni nästföljande år. Specialkursen, som nu har en längd av 20 månader, kommer i sådant fall att omfatta: *med* förberedande kurs 21 månader 10 dagar och *utan* förberedande kurs 17 månader 10 dagar.

Ytanden
öfver P. M.

Över utredningsmännens förslag i förevarande delar ha följande yttranden avgivits.

Domänstyrelsen, centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, lärarrådet vid skogshögskolan samt jägmästarföreningarna ha tillstyrkt förslaget.

Styrelsen för skogshögskolan har uttalat, att tillvaron av endast en väg från skogsskola till skogshögskolan förenklar saken för dem, som utan studentexamen vilja söka inträde vid högskolan. Styrelsen anser emellertid, att de i dess betänkande framlagda skälen för anordnande av tre alternativa utbildningslinjer för icke-studenter äro så bärande, att vid utformande av detaljföreskrifter i denna del styrelsens förslag borde kunna vinna beaktande.

Lärarrådet vid specialkursen för lantbruksstuderande vid Vilans folkhögskola har framhållit bland annat, att anordnandet av förberedande kurs till

specialkursen skulle medföra fördelar särskilt med hänsyn till att ett urval bland eleverna kunde ske redan efter 4 månader samt att kurstiden bleve förlängd för vissa elever. Lärarrådet har dock gjort gällande, att även inläsning av den nuvarande lärokursen bör i viss omfattning börja under den förberedande kursen främst i ämnena matematik, fysik, kemi och biologi. Det blir därför nödvändigt, att i flertalet fall låta även personer med realexamen genomgå den förberedande kursen. Emellertid kunna studerande, som avlagt realexamen med sådana kvalificerade betyg, som i P. M. föreslagits, intagas i första årsklassen efter godkänd tentamen i samband med förberedande kursens avslutning, vilken tentamen även bör omfatta de delar av gymnasiets lärokurs, som enligt blivande undervisningsplan skall läsas under den förberedande kursen. Lärarrådet har tillstyrkt den i P. M. föreslagna omorganisationen med följande ändringar:

1. För inträde i specialkursens första årskurs bör normalt fordras flyttning från den förberedande kursen. Sökande, som avlagt realexamen med vitsordet med beröm godkänd i originalbetyget i modersmålet, matematik och ett främmande språk, må dock efter prövning kunna antagas till elev i första årsklassen utan att ha genomgått den förberedande kursen.

2. Tiden för avgångsexamen från specialkursen framflyttas från den 10 juni till den 20 juni.

Styrelsen för specialkursen, som i yttrande över betänkandet angående omorganisation av den högre skogsundervisningen tidigare tillstyrkt förslaget, att specialkursen skulle göras tillgänglig för aspiranter till skogshögskolan och att godkänd avgångsexamen från denna kurs finge medföra rätt till inträde vid nämnda högskola, har på av lärarrådet angivna skäl tillstyrkt de av lärarrådet föreslagna ändringarna.

Skolöverstyrelsen, som i yttrande över det av styrelsen för skogshögskolan framlagda betänkandet i princip intet haft att erinra mot att specialkursen vid Vilans folkhögskola anlitas även för skogsstuderande, har med anledning av de i P. M. framlagda förslagen om vidsträcktare möjligheter till särskild prövning för studentexamen för dem, som avlagt realexamen, samt beträffande omorganisation av nämnda specialkurs anfört i huvudsak följande.

I samband med omorganisationen av gymnastiska centralinstitutet medgavs genom kungörelse den 22 juni 1934 (nr 354) rätt för dem, som avlagt realexamen eller förvärvat s. k. normalskolekompetens, att undergå särskild prövning enligt fordringarna för studentexamen i ämnena fysik, kemi och biologi med hälsolära. De sakkunnigas förslag innebär, att denna rätt skulle utsträckas så att möjlighet skulle öppnas att komplettera betygen i realexamen efter fordringarna i studentexamen i samtliga realskolans kunskapsämnen utom kristendomskunskap, franska, historia med samhällslära samt geografi. Redan då det gällde att införa rätt till dylik prövning allenast i tre ämnen, uttalades inom överstyrelsen tvekan om lämpligheten av den ifrågasatta reformen. Då ännu ingen efterprövning enligt den nyssnämnda kungörelsen ägt rum, har någon erfarenhet om bestämmelsens praktiska verkningar icke kunnat vinnas. Överstyrelsen anser sig emellertid böra framhålla, att i de ämnen, som kräva ett laborativt arbetssätt, särskilt fysik och kemi, värdet av genom dylik efterprövning uppvisade kunskaper, vilka av naturliga skäl i regel torde komma att inhämtas endast genom läroböcker, torde bli ganska ringa. Den tvekan, som förefanns rörande lämpligheten att medge ifrågavarande efterprövningsrätt i tre ämnen för att öppna vägen till gymnastiska centralinstitutet för realskoliter, måste inför det nu föreliggande förslaget att utsträcka kompletteringsrätten till ytterligare fyra av realskolans ämnen, göra sig starkare gällande. Det torde ligga i sakens natur att en på

detta sätt förvärfvad kompetens inte är jämförlig med en vanlig studentexamen, där kunskaperna i ett flertal ämnen måste redovisas vid samma tillfälle. Om förslaget antages, torde man ha att räkna med att krav komma att resas på att även andra fackhögskolor skola göras tillgängliga för inträdes-sökande, som endast avlagt en på ett eller annat sätt kompletterad realexamen. Det torde svårigen kunna förebringas några mera vägande skäl för att uppställa studentexamen som villkor för tillträde till övriga fackhögskolor, vid vilka studentexamen för närvarande utgör villkor för inträde, då man icke kräver denna examen av dem, som vid skogshögskolan skola utbildas till jägmästare.

Det framlagda förslaget, som i själva verket innebär ett sönderbrytande av studentexamen, måste alltså sägas innebära så vittgående konsekvenser på olika områden, att en mera allsidig utredning borde företagas, innan förslaget genomföres. Då emellertid tiden ej medgivit för överstyrelsen att nu verkställa någon dylik utredning och då principen redan är genomförd beträffande gymnastiska centralinstitutet, anser sig överstyrelsen, som finner det betydelsefullt, att möjlighet icke helt betages dem, som avslutat sina egentliga skolstudier med realexamen, att vinna högre teoretisk utbildning för skoglig verksamhet, icke under föreliggande förhållanden böra motsätta sig förslaget.

Vad angår frågan om den föreslagna omläggningen av specialkursen vid Vilans folkhögskola har överstyrelsen, sedan överstyrelsens förut återgivna yttrande över det av styrelsen för skogshögskolan avgivna betänkandet avlåtits, ägnat arbetsresultatet vid specialkursen särskild uppmärksamhet och därvid kommit till den uppfattningen, att kursen i sin nuvarande form väl fyller den uppgift, för vilken kursen kommit till, nämligen att meddela personer, som vuxit upp vid jordbruket, kunskaper för inträde vid lantbrukshögskolan och mejeriinstitutets högre kurs. Överstyrelsen finner sålunda med hänsyn härtill skäl icke för närvarande föreligga att påyrka en omläggning eller förlängning av specialkursen. Den föreslagna omläggningen skulle sålunda helt bli en följd av den nya uppgift, som kursen skulle övertaga.

Ur pedagogisk synpunkt utgör förlängningen en fördel, då den möjliggör en mindre pressad arbetstakt. I ekonomiskt avseende kommer däremot omläggningen att medföra en försämring, i det att såväl eleverna som staten komma att få vidkännas ökade kostnader. För elever, som ha lång resväg, kommer ökningen i resekostnader att bli betydande, då ett avbrott i kursen på omkring 14 dagar göres vid midsommartiden och eleverna därför för genomgång av den förberedande kursen skulle få bekosta fyra resor mellan hemmet och kursorten. Man torde inte heller kunna bortse från den även av de sakkunniga påpekade olägenhet, som ligger däri, att de studerande, som över lantmanna- eller lantbruksskola och folkhögskolas andra årskurs söka inträde vid lantbrukshögskolan, betagas möjligheten att erhålla vårpraktik det år, då de börja i den förberedande kursen. Ytterligare en olägenhet ligger däri, att under maj och förra delen av juni månad tre »klasser» skulle komma att arbeta samtidigt vid specialkursen. Med hänsyn till önskvärdheten att i den förberedande kursen, som skulle utgöra en provkurs, anlita samma lärare som i de båda andra klasserna måste lärarna under nämnda tid, då även avgångsexamen skall äga rum, åtaga sig en synnerligen tung arbetsbörda.

Enligt reglementet för kursen må antalet elever i varje årsklass utgöra högst 25. Erfarenheten har emellertid visat, att, åtminstone när det gäller undervisning i matematik och naturvetenskapliga ämnen, elevantalet i varje klass vid kursen icke bör överstiga 20. Elevantalet har under de sex år kursen varit i verksamhet i medeltal uppgått till 17.2 i första och 12.4 i andra

årsklassen. Om man räknar med 20 elever per klass och samma tillströmning av elever i fortsättningen, skulle sålunda för den nya kategorien av elever endast 2 à 3 platser stå öppna; om man räknar med 25 elever i varje klass skulle 7 à 8 nya elever kunna få utrymme. Det är sant, att avgångsprocenten ur första årsklassen är rätt hög, och det är väl sannolikt, att denna procent skulle bli mindre, om en förberedande kurs infördes, men då det icke torde finnas några hållpunkter för att bedöma, huru många aspiranter till skogshögskolan som kunna tänkas välja denna utbildningsväg, synes det icke för närvarande möjligt att med någon visshet avgöra, om kursen kan anses tillräcklig för även det nya ändamål, som nu är ifrågasatt. Utom för lantbrukshögskolan och skogshögskolan har man även att räkna med att kursen alltjämt skall lämna utbildning för inträde vid mejeriinstitutets högre kurs; för närvarande lära tre elever i första årsklassen förbereda sig för fortsatta studier vid detta institut.

Av dem, som under de fyra senaste åren vunnit inträde vid lantbrukshögskolan, ha 8 per år eller drygt hälften kommit från specialkursen. Antalet studerande vid högskolan är för närvarande fastställt till 25 men lär beräknas bli något högre i framtiden (30). Även om antalet av sådana studerande vid lantbrukshögskolan och skogshögskolan, som genomgå specialkursen, icke skulle bli större än 25, vilket synes överstyrelsen sannolikt, följer dock icke därav, att den nuvarande kursen har tillräcklig kapacitet för att fylla samtliga tre ändamål, för vilka den efter omläggningen skulle avses. Även i framtiden nödgas man förutsätta en viss avgång under utbildningstiden; dessutom torde kunna antagas, att 1—3 elever årligen komma att gå till mejeriinstitutets högre kurs. Man torde därför näppeligen kunna räkna med att kursen — utan anordnande av parallellundervisning i flertalet läroämnen — kan förse de båda högskolorna tillsammans med mera än 15 (vid en intagning i första årsklassen av 20) och högst 20 inträdessökande. För att icke alltför många platser vid kursen skola berövas de lantbruksstuderande, torde det alltså böra föreskrivas, att en viss del av platserna, exempelvis två tredjedelar, skola förbehållas den kategori studerande, för vilken kursen ursprungligen inrättats.

Såsom nämnts har en undersökning givit vid handen, att specialkursen i sin nuvarande omfattning och organisation väl motsvarar det ändamål, för vilket den tillkommit. Då den föreslagna omläggningen, enligt vad förut visats, är förenad med åtskilliga olägenheter, och då det synes ovisst, huruvida icke den nya organisationen utan en dubblering av åtminstone första årsklassen skall få alltför ringa kapacitet, hyser överstyrelsen stor tvekan, om det kan vara välbetänkt att redan nu ombilda specialkursen för ett ändamål, som ligger utanför dess egentliga syfte.

Överstyrelsen har vidare påpekat möjligheten att anordna en särskild specialkurs för de skogsstuderande, exempelvis vid något folkskoleseminarium. Överstyrelsen vill emellertid icke bestrida, att även den lösning, som föreslagits av de sakkunniga, är möjlig, och vill därför, särskilt med hänsyn till att specialkursens styrelse och lärarråd i huvudsak tillstyrkt omläggningen, icke motsätta sig den föreslagna omorganisationen av kursen. Dock anser sig överstyrelsen därvid böra framhålla följande önskemål.

Den förberedande kursen, som bör fortgå utan något längre avbrott, synes kunna inskränkas till 3½ månader. Undervisningsplanen för den förberedande kursen bör läggas så, att arbetet koncentreras till realskolans kurser och därutöver omfattar en del av gymnasiets kurs endast i tre ämnen, lämpligast matematik, fysik och ett främmande språk, nämligen det, som vederbörande elev ämnar välja till huvudspråk i kursen.

Studerande med på föreslaget sätt kvalificerade realexamensbetyg böra

kunna vinna inträde i specialkursen utan genomgång av den förberedande kursen genom prövning i matematik och fysik samt tyska eller engelska. Dylik prövning bör dock enligt överstyrelsens bestämda mening icke ske året före kursens början utan bör — bland annat för att möjliggöra en rättvis jämförelse mellan de båda kategorierna av aspiranter till kursen — försiggå i samband med avslutningen av den förberedande kursen. Om denna kurs förlägges så, att den avslutas omkring mitten av augusti, torde de elever vid skogsskolorna, som önska pröva, utan större svårighet kunna beredas behövlig ledighet från arbetet vid skogsskolorna, som avslutas först den 30 september.

Beträffande kostnaderna för omorganisationen av kursen har styrelsen för kursen beräknat, att den för de särskilda kostnader, som bli förknippade med kursens förlängning, bör dels få upptaga en särskild avgift av 75 kronor per elev i den förberedande kursen, dels erhålla en gottgörelse av staten för lokalhyra om 1,000 kronor, utöver det belopp av 1,000 kronor, som av Kungl. Maj:t i proposition till innevarande riksdag begärts som bidrag till lokalhyra för kursen. Därest stipendier av statsmedel skola utgå till deltagarna i den förberedande kursen efter samma grunder, som nu sker inom specialkursen, och antalet deltagare begränsas till högst 25 samt den förberedande kursen kommer att pågå under högst $3\frac{1}{2}$ månader, torde för ändamålet ett belopp av 1,750 kronor per år böra beräknas, varemot anslaget på grund av förkortningen av lästiden för andra årsklassen kan minskas med 600 kronor; för stipendieändamål bör alltså anslaget till specialkursen höjas med 1,150 kronor. Enligt reglementet skola vid kursen tvenne lärare vara fast anställda. Genom särskilda beslut av Kungl. Maj:t har emellertid dispens meddelats från denna bestämmelse, varje gång för ett läsår, och undervisningen har hela tiden uppehållits med vikarier eller timlärare. Skulle tjänsterna komma att tillsättas och arbetstiden förlängas på föreslaget sätt, måste tydligen en höjning av lärarlönerna komma till stånd. Då emellertid även för läsåret 1936/1937 räknats med att lärartjänsterna skola uppehållas med timlärare, anser överstyrelsen sig här kunna inskränka sig till att beräkna kostnaderna under den förutsättningen, att den nuvarande anordningen med timlärare bibehålles. Om så sker, skulle enligt överstyrelsens beräkning, sedan omläggningen genomförts, kostnaderna för timlärarlönerna ökas med 2,400 kronor årligen. Till rektor för kursen utgår för närvarande ett arvode av 300 kronor. Då detta arvode redan med nuvarande anordning måste anses mycket lågt och då rektor i följd av omläggningen genom den förberedande kursen och provningsförfarandet samt kursens förlängning tydligen får avsevärt ökat arbete, synes en höjning av hans arvode påkallat. Överstyrelsen anser, att arvodet bör sättas till 500 kronor. Den årliga kostnadsökningen efter genomförande av omläggningen blir då $(1,000 + 1,150 + 2,400 + 200 =)$ 4,750 kronor.

Styrelsen för lantbrukshögskolan har såsom eget yttrande åberopat ett av lärarrådet vid högskolan avgivet yttrande, vari lärarrådet anslutit sig till de förslag beträffande omorganisation av specialkursen vid Vilans folkhögskola, som förordats av skolöverstyrelsen.

Svenska trävaruexportföreningen har uttalat att, då det efter prövning icke funnits möjligt att medgiva realskolebildade direkt inträde till skogshögskolan, det är önskvärt att det blir verkligt av den av sakkunniga dem anvisade vägen till inträde genom fyllnadsprövning.

Svenska forstmästarförbundet har gjort gällande, att de två vägar, som anvisats för realskolebildades inträde till högskolan, praktiskt taget innebära krav på studentexamens kunskaper och att de verka starkt penning- och tidskrävande. Förbundet ifrågasätter, huruvida de teoretiska inträdes-

fordringarna verkligen behöva ställas så höga som skett. Trots strävanden i motsatt riktning måste de sägas fortfarande vara av den natur, att aspiranterna sovras nästan uteslutande efter sin allmänna skolunderbyggnad och icke efter sin lämplighet för praktiskt skogsbruk.

Undervisningen vid skogshögskolan skall enligt den plan, jag i det före-
gående förordat, hädanefter meddelas endast vid en studielinje, vars ändamål skall vara att utbilda praktiska yrkesmän samt därjämte förbereda dem, som ämna vid högskolan bedriva fortsatta vetenskapliga studier, för dylik studieverksamhet. Det framgår av vad jag i fortsättningen kommer att anföra om utbildningens allmänna läggning och de krav, som ur olika synpunkter böra ställas på studiearbetet vid skogshögskolan, att undervisningen redan från början måste hållas på en nivå, som åtminstone i de mera betydelsefulla ämnena bör motsvara det kunskapsmått, studentexamen på realgymnasiet lämnar. Av denna anledning och med hänsyn till de inträdesfordringar, som gälla för övriga högskolor, anser jag, att för inträde vid skogshögskolan i princip bör fordras studentexamen med de betygsfordringar i vissa ämnen, som av utredningsmännen angivits, ävensom — på sätt i P. M. likaledes föreslagits — företeende av betyg över kunskaper motsvarande fordringarna för flyttning till det fyraåriga gymnasiets näst högsta ring i det av ämnena tyska eller engelska, vari betyg över studentkunskaper ej företes.

Emellertid föreligger för skogshögskolans del, där utbildningen i första hand avser meddelande av kompetens för praktisk skogsförvaltning, goda skäl att, i viss överensstämmelse med reglerna för inträde vid tekniska högskolan och lantbrukshögskolan, icke uppställa studentexamen som ovillkorlig fordran för inträde. Jag får i detta avseende hänvisa till vad jag i en föregående avdelning uttalat om betydelsen av att inträde till den ändrade jägmästarutbildningen vid skogshögskolan underlättas för sådana för yrket lämpade ynglingar, som avslutat sin allmänna skolbildning på ett lägre plan än studentexamen. Vid den inom departementet företagna utredningen har särskild uppmärksamhet ägnats åt denna fråga. Därvid har utformats en studielinje, som leder till skogshögskolan över folkskola, skogsskola, folkhögskola och specialkursen vid Vilans folkhögskola. Jämväl för dem, som avsluta skolstudierna med realexamen, har man sökt öppna en väg till skogshögskolan, särskilt med hänsyn till den omständigheten, att realexamen hittills haft en större betydelse för skogsyrket än för de flesta andra grenar av teoretisk eller praktisk utbildning, enär forstmästarkursen, som genom nu förevarande organisationsförändring skulle upphöra, i regel bygger på den allmänna skolbildning, realexamen lämnar.

Vad först angår realexamen som allmän underbyggnad för högre skoglig utbildning vill jag framhålla, att kompetensen hos en mycket stor del av dem, som avlagt nämnda examen, ingalunda torde vara särskilt lämpad som grund för sådan utbildning, åtminstone icke när det gäller studier vid en högskola. Den i detta sammanhang framförda uppfattningen, att en direkt anslutning av högre skoglig utbildning till realexamen borde särskilt eftersträvas, kan jag därför ej biträda. Däremot torde det förhålla sig så, att många yng-

Departements-
chefen.

lingar med goda förutsättningar för högre skoglig utbildning avsluta sina skolstudier med realexamen vid högre allmänt läroverk eller — sannolikt oftare — vid någon av de talrika realskolor, som icke meddela högre kompetens, antingen av ekonomiska skäl eller på grund av håg för praktiskt arbete. För dem bör man söka i skälig grad underlätta inträdet vid skogshögskolan.

I P. M. ha föreslagits två vägar, som skulle leda från realexamen till skogshögskolan. Den ena skulle föra till högskolan genom förvärvande av sådana kunskaper i vissa ämnen, som nyss angivits för inträdessökande, vilka avlagt studentexamen, därvid kunskaperna i de sex ämnena modersmålet, tyska eller engelska, biologi med hälsolära, matematik (allmän kurs och specialkurs), fysik och kemi, skulle styrkas genom särskild prövning enligt fordringarna för studentexamen. Skolöverstyrelsen, som visserligen hyst vissa betänkligheter av principiell art mot förslaget att de, som avlagt realexamen, skulle berättigas att undergå särskild prövning i förenämnda ämnen enligt fordringarna för studentexamen, har icke motsatt sig förslaget. Då jag är viss om, att de, som på angivet sätt kunna förvärva studentkunskaper i nämnda ämnen, i regel äga samma förutsättningar att bedriva studier vid skogshögskolan som studenter med motsvarande kompetens i ämnena, vill jag tillstyrka, att sådan kompetens, som nu är ifråga, skall — vid sidan av studentexamen — medföra behörighet för inträde vid högskolan. I samband med utfärdande av stadgar för skogshögskolan bör därför den särskilda prövningsrätten för studentkompetens utsträckas att omfatta samtliga här omförmälda ämnen, vari sådan kompetens skulle kunna fordras.

Den andra av utredningsmännen föreslagna vägen, som även anvisats av skogshögskolans lärarråd och styrelse, skulle föra de realskolebildade över skogsskolan till specialkursen vid Vilans folkhögskola, vilken, på samma sätt som den nu bereder väl kvalificerade elever från de lägre lantbruksundervisningsanstalterna till inträde vid lantbrukshögskolan, skulle möjliggöra för de bästa eleverna vid skogsskolorna att vinna inträde vid skogshögskolan efter förvärvande av i huvudsak samma formella kompetens som skulle krävas av nyssnämnda grupp av inträdessökande, vilka ej avlagt studentexamen. Jag har redan i det föregående framhållit, att jag anser en sådan väg för fortbildning böra öppnas för skogsskolornas elever. I likhet med utredningsmännen anser jag icke lämpligt att nu anordna en särskild specialkurs för de skogsstuderande, enär det är tvivelaktigt om antalet av dessa, åtminstone till en början, blir så stort, att en dylik åtgärd är försvarlig och den nuvarande specialkursen tillsvidare synes kunna bereda utrymme för såväl lantbruks- som skogsstuderande. För tillgodoseende av de lantbruksstuderandes intresse torde kunna föreskrivas, att viss del av antalet elevplatser vid specialkursen, exempelvis sextio procent, skall stå till nämnda studerandes förfogande.

Därest de skogsstuderande skola kunna på ett ändamålsenligt sätt inpassa specialkursen i den för dem gällande studieordningen, måste emellertid en omläggning av kursen ske, som bland annat innebär inrättande av en förberedande kurs till densamma. Lärarrådet och styrelsen för specialkursen ha

med några jämkningar tillstyrkt utredningsmännens förslag i detta avseende. Skolöverstyrelsen, som ansett att omläggningen skulle vara förenad med vissa olägenheter, har likväl icke motsatt sig förslaget men ifrågasatt vissa ytterligare jämkningar av organisationen. Den föreslagna förändrade planen för specialkursen i av skolöverstyrelsen godkänd form synes visserligen medföra olägenheter för de lantbruksstuderande i vissa avseenden, bland annat något ökade kostnader för eleverna, men då den i andra hänseenden innebär en obestridlig förbättring av den nuvarande ordningen, främst genom det tidiga urvalet och förlängningen av undervisningstiden, samt därjämte möjliggör kursens gemensamma utnyttjande för lantbruks- och skogsstuderande, vill jag tillstyrka densamma. För dem, som med goda vitsord avlagt realexamen och sedermera, likaledes med goda vitsord, genomgått skogsskola, beredes härigenom tillfälle att efter ytterligare studier under knappt två år vinna inträde vid skogshögskolan.

I fråga om organisationen av den förberedande kursen i övrigt vill jag framhålla, att elevernas kostnader böra nedbringas så långt lämpligen kan ske. Kursavgiften synes sålunda kunna bestämmas till 25 kronor. Stipendier torde icke böra utgå till andra elever vid nämnda kurs än dem, som fortsätta utbildningen vid specialkursen. Dessa elever synas kunna vid inträdet i första årsklassen av specialkursen retroaktivt tilldelas stipendium för den förberedande kursen enligt samma grunder som nu gälla för specialkursens elever.

Enligt förslag, som avgives i det följande, skulle den nya organisationen av specialkursen träda i kraft från och med läsåret 1937/1938, vilket innebär, att den förberedande kursen, som skulle taga sin början den 1 maj 1937, komme att pågå under två månader av nästkommande budgetår. Med hänsyn till formen för utbetalande av bidrag till specialkursen, synes emellertid lämpligt, att hela anslaget för 1937 års förberedande kurs upptages för budgetåret 1937/1938. Det nu framlagda förslaget angående organisationen av specialkursen vid Vilans folkhögskola föranleder sålunda icke ändring av det i statsverkspropositionen för nästkommande budgetår äskade anslaget för ifrågavarande ändamål.

2. Praktiska förkunskaper.

För inträde vid skogshögskolans *jägmästarkurs* äro särskilda fordringar i fråga om praktik ej uppställda, och vid urval bland inträdessökande må hänsyn till sådan praktik ej tagas. Den praktiska utbildning, som lämnas vid förberedande kursen, har ansetts tillfyllest. För inträde vid *forstmästarkursen* fordras intyg av fackman om verksamt och väl vitsordat deltagande i till skogsbruket hörande praktiska arbeten under minst 22 månader, i vilken tid dock ej lärokurs vid skogsskola må inräknas, och skola bland till inträdesberättigade i främsta rummet de utväljas, vilka äga bästa vitsorden med hänsyn till såväl kunskaper som lämplighet och praktik.

Uttredning
genom skogs-
högskolans
styrelse.

Lärarrådet har ingående diskuterat de skäl, som kunna andragas för och mot praktisk förutbildning före den förberedande kursen, som i sig innefattar dylika praktiska övningar. Lärarrådet har därvid, med hänvisning till olägenheterna av den alltför långa förpraktik, som på grund av rådande förhållanden i realiteten kommit att gälla för forstmästarkursen, framhållit, att fri förpraktik visserligen måste tillmätas vissa förtjänster även för högre skogspersonals utbildning, men att den i regel med hänsyn till såväl effektivitet som tidsåtgång är väsentligt underlägsen systematiskt ordnad förpraktik av t. ex. det slag, som i Sverige infördes redan år 1886, då Ombergs skogsskola apterades för dylikt ändamål och som vid skogshögskolans tillkomst omändrades till den nuvarande förberedande kursen å Garpenberg. Lärarrådet har emellertid funnit en viss kortare obligatorisk praktik före den förberedande kursen ändamålsenlig och har därom anfört följande.

Redan länge har frivillig sådan praktik uppmuntrats från högskolans sida, och flertalet elever hava också följt dessa råd, så att de under eller efter skoltiden deltagit i praktiska skogsarbeten under tider, växlande från några månader till ett eller annat år. Detta ger vederbörande tillfälle dels till självprövning beträffande håg och fallenhet för skogsmannayrket, dels ock till ett stärkande av sina fysiska krafter samt av företagsamhet, självständighet och ansvarskänsla, allt till stor fördel för den framtida utbildningen å skogsmannabanan. Med dylik praktik har värnpliktstjänstgöring under utbildning till reservbefäl i viss mån visat sig jämförbar, varför påbörjande eller fullgörande av sådan tjänst före inträdet likaledes uppmuntrats. Emellertid hava med sådan frivillig praktik och tjänstgöring förbundna fördelar ej vid utbildningens bedrivande kunnat tillfullo utnyttjas, så länge vissa elever kunnat direkt från avlagd studentexamen vinna inträde vid kursen. Dessa senare elever befinna sig nämligen vid tiden i fråga ofta i såväl fysiskt och psykiskt hänseende i en depressionsperiod, vartill hänsyn måste tagas åtminstone under de första månaderna av förberedande kursen.

Beträffande sådan förpraktiks längd anser lärarrådet det önskvärt, att elev under första året efter studentexamen medhinner såväl den obligatoriska praktiken, som första omgången värnpliktsövningar. Då dessa senare börja omkring 15 juni och vid infanteriet fortgå till 20 december (för vissa andra trupper till mitten av oktober), kan högst ett halvt års praktik medhinnas samma år, vilket i regel bör fordras för inträde vid högskolan. Då emellertid skogspraktik är svår att erhålla kring jul och nyår, d. v. s. omedelbart efter militära tjänstgöringens slut, synes viss jämkning i tiden önskvärd, nämligen dels så, att ansökningstidens utgång framflyttas från nuvarande 20 juni till 30 juni samt kursens början från 5 till 10 juli, dels ock så att rektor i stadgarna bör bemyndigas att medgiva avkortning i praktiktiden med högst en månad för den, som styrker sig hava fullgjort värnplikt i vapentjänst med utbildning till reservbefäl.

Med anledning av ett av föreningen jägmästare i enskild tjänst avgivet förslag om införande av omkring 17 månaders förpraktik, varav dock omkring 11 månader skulle få fullgöras efter den förberedande kursen, har lärarrådet påpekat, att redan stipulerandet i stadgarna av viss kortare förpraktik samt hänsyntagande till därvid förvärvade vitsord spontant borde leda till att aspiranter söka meritera sig med längre praktik än den föreskrivna, så snart detta befinnes underlätta inträdet vid kursen under eventuellt återkommande hård konkurrens om platser. Genom att vid intagningen tillmäta praktiktiden och praktikbetygen större eller mindre vikt kan sålunda utvecklingen i viss mån efter önskan ledas i ena eller andra riktningen, utan att den obligatoriska praktiktiden behöver göras särskilt lång. Även må erinras om att flertalet elever, som ej hindras av värnplikt, bruka söka sig ut i frivillig prak-

tik under sommaren efter förberedande kursens slut, då de medhinna 4 à 4½ månads arbete, innan höstterminen vid högskolan börjar.

Styrelsen för skogshögskolan har understrukit önskvärdheten av att den obligatoriska praktiktiden för studenter ej sattes allt för lång, ty därigenom försenades den utexaminerades tillträde till den egentliga förvärvsverksamheten, varjämte utbildningen fördyrades för de studerande. Styrelsen biträder därför lärarrådets förslag angående en obligatorisk förpraktik för studenter av minst 6 månaders längd med den jämkning, som lärarrådet förordat. För icke-studenter, vilka genomgått skogsskola eller fortsättningskola, behöver däremot, anser styrelsen, inga särskilda fordringar uppställas på praktik utöver den, som förvärvats före eller vid nämnda skolor.

I sitt särskilt avgivna yttrande har *direktören Ekman* anført, att den av styrelsen föreslagna obligatoriska förpraktiken enligt hans förmenande vore allt för knappt tilltagen och borde omfatta minst ett år, under vilken tid den sökande borde kunna få tillfälle att deltaga i alla slag av skogssysslor. Den erfarenhet och rutin, som förpraktiken gäve, torde vara nödvändig för skogsmannens blivande verksamhet, och det borde utan tvivel vara lättare för ynglingen att utföra detta arbete än för den utexaminerade jägmästaren.

Ur yttrandena över högskolestyrelsens förslag inhämtas följande.

Domänstyrelsen har anslutit sig till *direktören Ekmans* särskilda yttrande och föreslagit en obligatorisk förpraktik i skogliga arbeten av minst ett år. Först därigenom skulle aspiranten tillföras en mera allsidig inblick i praktiskt hänseende uti de inom skogsbruket under de olika årstiderna vanligast förekommande arbetena.

Yttranden
över högskole-
styrelsens
betänkande.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förband har med avseende på vad styrelsemajoriteten uttalat föreslagit den ändringen beträffande studenter, att den obligatoriska praktiktiden bestämmes till minst ett år. Centralrådet anser det vara av största vikt att eleverna vid kursens början besitta en mot dylik praktik svarande erfarenhet om förhållandena inom skogsbruket. Denna praktik bör på lämpligt sätt organiseras och kontrolleras, så att vederbörande verkligen erhålla inblick i de förhållanden, varunder skogsbruket arbetar. Vidare bör den regelrätt omfatta utförandet av olika slag av skogsarbeten, så att eleverna icke vid förberedande kursen behöva bibringas dylik färdighet. Där skulle man alltså kunna inskränka sig till erforderliga prövingar härutinnan, och sålunda få mera tid disponibel för det egentliga studiearbetet.

Centralrådet, som ansett att, oavsett skolutbildningen, skogsskolan bör för icke-studenter vara obligatorisk för inträde vid högskolan, har vidare uttalat, att praktiktidens längd i viss utsträckning bör anpassas efter skolutbildningen. För ynglingar med endast folkskola torde sålunda före skogsskolan kunna fordras en praktiktid av minst tre år, under det att för den, som avlagt realexamen, praktiktiden bör kunna begränsas.

Lärarrådet har beträffande förpraktiken för de aspiranter, som efter avlagd realexamen över specialkursen men utan skogsskolebildning vinna inträde vid högskolan, i yttrande över styrelsens betänkande föreslagit, att ett program för praktikens bedrivande uppgöres samt att ledaren av denna praktik, vilken bör äga högre skoglig utbildning, enligt särskilt formulär attesterar praktiktidens utnyttjande. I huvudsak likartade bestämmelser anser lärarrådet böra gälla för den praktik av minst 6 månaders längd, som såväl av lärarråd som styrelse föreslagits som obligatorisk för att efter studentexamen vinna inträde vid den förberedande kursen å Garpenberg. Såsom motiv för denna obligatoriska förpraktiks begränsning till 6 månader framstår enligt lärarrådets mening önskvärdheten av, att icke de utexaminerades tillträde

till egentlig förvärvsverksamhet i allt för hög grad försenas. De fördelar, som den av herr Ekman föreslagna 1-åriga praktiken skulle innebära, måste uppenbarligen vägas mot de genom densamma uppkommande olägenheterna, vilka bestå dels i ett ett-årigt försenande av utträdet i förvärvsverksamhet, dels i att dröjsmålet mellan studentexamens avläggande och inträdet vid den egentliga högskolekursen ökas från 2 till 3 år, varigenom risk uppstår, att de i gymnasiet förvärvade kunskaperna förflyktigas och de teoretiska studiernas återupptagande försvåras.

Föreningen Sveriges ordinarie jägmästare, länsjägmästareföreningen, föreningen jägmästare i enskild tjänst och de extra jägmästarnas förbund ha i gemensamt avgivet yttrande framhållit, att värdet av en så kort förpraktik som 6 månader vore tämligen ringa. Önskvärt vore om under alla förhållanden — även om studietiden härigenom på grund av värnpliktstjänstgöringen skulle förlängas — såväl sommar- som vinterpraktik stipulerades som inträdesfordran. Framför allt syntes sådana praktiska arbeten, som mötte svårigheter att anordna under kurserna, exempelvis flottningsarbeten, böra obligatoriskt ingå i förutbildningen. Även praktik i lantmåteritekiska arbeten torde böra föreskrivas för inträde vid den förberedande kursen, då härigenom viss tid kunde vinnas vid denna, vilken tid exempelvis kunde komma ämnet skogsskötsel tillgodo.

*Inom
departementet
utarbetad
P. M.*

Utredningsmännen anföra i meromnämnda P. M. i fråga om måttet av praktiska förkunskaper till en början, att uppställandet av vissa minimifordringar i fråga om allmän praktik saknar betydelse för dem, som förut genomgått någon statens skogsskola. För inträde vid skogsskola fordras, att sökande företer vitsord om minst två års skogspraktik. Då undervisningen vid skogsskola ger fog för att även betrakta dess genomgång som praktisk verksamhet, kunna alltså de aspiranter till skogshögskolan, vilka genomgått skogsskola, vid de högre skogligen studiernas påbörjande förutsättas hava en förpraktik av minst tre år. Vidare anföres:

En förpraktik av dylik längd torde emellertid icke lämpligen kunna föreskrivas för studenter. En sådan praktiktid skulle nämligen medföra stora olägenheter för nu ifrågavarande kategori av skogsstuderande, samtidigt som den näppeligen skulle skänka fördelar i en grad, motsvarande de studerandes därmed förenade upppoffringar i tid och kostnader. Vid utexaminering från högskolan skulle dessa i regel komma att uppnå så hög ålder, att vid utträdet i det praktiska livet vissa anpassningssvårigheter kunna tänkas uppstå. Vidare torde i detta sammanhang böra beaktas, att skogshögskolans huvudändamål skall vara att utbilda praktiska yrkesmän, vilka efter avlagd examen bliva i tillfälle och under alla förhållanden komma att behöva att å underordnade platser och under erfaren ledning sätta sig in i den praktiska verksamheten. Ett uttryck härför är domänstyrelsens föreskrifter om att civiljägmästare, som önskar vinna inträde i domänverket, dessförinnan skall under två år tjänstgöra som aspirant å vissa revir. Som villkor för inträde vid skogshögskolan synes sålunda icke lämpligen böra föreskrivas flerårig praktik.

Å andra sidan synas skäl tala för införande av fordran på en kortare praktiktid, förslagsvis 1 år. Lika med vad föreslagits beträffande inträdesfordringarna för statens skogsskolor synes praktiken för den, som önskar vinna inträde vid skogshögskolan, obligatoriskt böra inrymma genomgång av kolarskola, vilket, förutom att detta bör bliva till gagn för den studerandes praktiska utbildning, även medför den fördelen, att undervisningen i praktisk milkolning kan slopas vid skogshögskolan och dess förberedande kurs.

I övrigt synes beträffande denna praktik böra gälla, att den till en tid av minst två månader bör bestå av arbete vid sågverk eller annat därmed jämförligt träförädlingsverk och till fyra månaders längd av arbete inom sådan statlig eller enskild skogsförvaltning, med vilken skogshögskolans rektor för ändamålet träffat överenskommelse om skogsstuderandes emottagande. Avsikten härmed är att på sådant sätt åstadkomma viss kontroll av praktiktidens användning. Då denna kontrollerade praktik närmast torde böra bestå i utförandet av olika slag inom skogsarbetet förekommande arbeten, såsom huggning och tillredning av olika virkessortiment, aptering, röjning, dikning, väg- och kojbyggnad eller dylikt, torde vederbörande förvaltares kontroll av samma ej behöva bli särskilt betungande. För att ernå sådan enhetlighet med avseende på praktiktidens utnyttjande, som för skogshögskolans ledning kan möjliggöra en gradering av sökandes till högskolan lämplighet för yrket i praktiskt hänseende, torde vederbörande praktikanter, med avseende på ifrågavarande 4 månaders tjänstgöring, böra vara skyldiga att föra dagbok över sitt arbete, varjämte överenskommelse torde böra träffas med cheferna för de lokalförvaltningar, varå praktikanterna arbeta, att intyg skall lämnas beträffande detta arbete enligt visst av skogshögskolans rektor fastställt formulär. Praktikant bör om möjligt avlönas enligt å orten gällande ackordspriser för skogsarbeten. Han bringas därigenom i nära kontakt med de svårigheter, som utmärka varje slag av arbete, och erhåller en god grund för bedömning av prestationer.

På nu skisserade sätt torde det vara möjligt för skogshögskolans ledning att öva sådant inflytande på förpraktikens gestaltning, att denna blir av verkligt värde för studierna å högskolan, vilka kunna härefter avpassas. Om praktikfordringarna fastställas i överensstämmelse med vad nu föreslagits, har ansetts möjligt att i viss utsträckning inskränka på den tid, som i skogshögskolans förberedande kurs anslagits till grovarbeten.

Förutom de fördelar, villkoren om viss kvalificerad förpraktik direkt innebära för skogshögskolans undervisningsordning, torde den även mera allmänt sett kunna bli va av icke ringa värde för de skogsstuderande. Om ett-årig praktiktid utnyttjas på sätt nu antagits, torde den vara ägnad att giva vederbörande den skogsvana och förtrogenhet med förhållandena inom det praktiska skogsbruket, som de näppeligen hittills kunnat tillägna sig genom de praktiska arbetena på Garpenberg. Än mindre hava de där blivit i tillfälle att på önskvärt sätt komma i beröring med skogsbrukets och träindustriens arbetare. För blivande arbetsledare inom skogsbruket måste emellertid anses vara av vikt, att de lära känna dessa arbetare och deras förhållanden, vilket bäst torde kunna ske, om de bli va i tillfälle därtill under sin praktiktid.

Av i huvudsak de skäl, som nu anförts, synes en förpraktik av 1 år böra uppställas som obligatoriskt villkor för students inträde vid skogshögskolan. Därutöver bör fordras, att den, som erhållit godkänt avgångsbetyg från förberedande kursen, i största möjliga utsträckning använder den tid av $2\frac{1}{2}$ —4 månader, som på grund av tillämpade undervisningstider måste förflyta mellan förberedande kursens avslutning och början av första terminen vid skogshögskolan, till att ytterligare förkovra sina praktiska färdigheter före de teoretiska studierna vid högskolan genom arbete, som i det följande benämnes *specialpraktik*. Emellertid finnes anledning överväga, huruvida icke det praktikår, som föreskrives för inträde vid högskolan, bör kunna fördelas på sådant sätt, att även denna praktik delvis kan fullgöras *efter* den förberedande kursen.

Den, som efter avlagd studentexamen skall vid skogshögskolan utbildas till

jägmästare, har enligt här framlagt förslag att före första terminen vid högskolan *dels* delta i praktiska arbeten under 1 år, dock att praktik, som fullgjorts under gymnasietiden, i viss utsträckning må kunna tillgodoräknas här för, *dels* med godkända betyg genomgå den förberedande kursen, *dels* ock fullgöra nyss berörda specialpraktik. Vidare har han i regel att fullgöra åtminstone första tjänstgöringen av honom åliggande värnpliktstjänstgöring. För en och annan av de sökande kräves därjämte tid för fyllnadsprövning i något eller några ämnen. Med hänsyn till den fysiska träning, som *värnplikts-tjänstgöringen* skänker, är det i allmänhet ett önskemål att denna i huvudsak fullgöres före förberedande kursen. Av den *praktik*, som föreskrives, måste under alla förhållanden kursen vid kolarskola samt den 4 månader långa praktiken vid skogsförvaltning, vilken i huvudsak avser deltagande i grovarbeten, vara fullgjorda före inträdet vid förberedande kursen. Stannar man emellertid därvid, bereder man möjlighet för dem, som vilja ägna sig åt yrket, att i den mån deras ansökningshandlingar kunna förskaffa dem tillträde till förberedande kursen, redan $1\frac{1}{2}$ år efter studentexamen erhålla besked. Huruvida utbildningen står öppen för dem. Studerande, som sålunda vunnit inträde vid förberedande kursen efter en praktiktid av sammanlagt omkring 6 månader och sedermera antagits till fortsatt utbildning, har att efter nämnda kurs fullgöra återstående praktik, högst 6 månader, samt att därjämte förskaffa sig den förutnämnda specialpraktiken.

Flera skäl kunna andragas för uppskjutande på sådant sätt av en del av praktiken till ett mognare stadium i utbildningen. Särskilt den föreskrivna praktiken vid sågverk torde kunna bättre tillgodogöras efter genomgången av den förberedande kursen. De under skoltiden inhämtade kunskaperna hållas bättre vid liv om den förberedande kursen sålunda inlägges i mitten av den period om c:a $3\frac{1}{2}$ år, som normalt skulle förflyta mellan studentexamen och första terminen vid högskolan. Vidare medför friheten att i viss utsträckning gruppera praktiken omkring förberedande kursen stora möjligheter att på ett för vars och ens behov lämpat sätt utnyttja förberedelsetiden för högskolan med hänsyn till bland annat erforderlig fyllnadsprövning, förefintliga möjligheter att erhålla praktik och eventuell önskan att fullgöra värnplikt vid specialvapenslag, t. ex. artilleriet, ingenjörstrupperna eller trängen, där tjänstgöringstiderna för närvarande icke lämpligen kunna inpassas före förberedande kursen. Vad särskilt angår den nu nämnda värnpliktstjänstgöringen må framhållas, att densamma ur utbildningssynpunkt synes vara av sådant värde, att uppskov med värnpliktens fullgörande till efter förberedande kursen i sådant fall torde vara motiverat.

I fråga om den omnämnda specialpraktiken må till en början framhållas, att de elever, som med godkända vitsord lämna förberedande kursen, redan nu i regel utnyttja den följande lediga sommaren för fortsatt praktik, ofta efter anvisning av lärarna vid nämnda kurs. Det synes lämpligt att denna mellantid, som ur utbildningssynpunkt är särskilt värdefull, fast infogas i utbildningen och om möjligt ordnas så att eleverna få utföra arbeten mera självständigt. I sådant syfte kunna lärarna vid förberedande kursen förmedla anställning av eleverna hos skogsägare eller bereda dem tillfälle till lämpliga studier. Arbetena böra avse exempelvis deltagande i skogsindelning och taxering, anställning vid stämplingsförrättning, deltagande i planläggning av vägbyggnad och dikning, arbete eller studier vid träförädlingsverk m. m. och helst beröra något speciellt område av utbildningen, som tilldragit sig elevens särskilda intresse. Den fördjupning av studierna i ett par ämnen vid skoghögskolan, som enligt i det följande framställt förslag skall krävas av samtliga studerande, kan sålunda lämpligen börja redan här genom praktiskt ar-

bete eller studier i ett ämne, där eleven har för avsikt att förvärva högre betyg.

Vad angår fordringar å förpraktik för de inträdessökande, som icke äro studenter och icke heller genomgått skogsskola, synes denna grupp av inträdessökande böra innehålla praktik under minst två år av ungefärligen samma beskaffenhet som förpraktiken för de inträdessökande till skogshögskolan, vilka genomgått skogsskola.

Samtliga elever böra vara skyldiga att efter genomgång av förberedande kursen och före högskolans första termin fullgöra specialpraktik under tre månader, såvida icke repetitionsmöte, sjukdom eller annat laga förfall förhindrar fullgörandet före den tidpunkt, då elev eljest är berättigad påbörja sina studier vid högskolans första termin. Vid början av nämnda termin skall elev avlämna skriftlig redogörelse för vad han under specialpraktiken uträttat och iakttagit till rektor, som överlämnar redogörelsen till vederbörande facklärare.

De särskilda fordringar i fråga om beskaffenheten av förpraktiken till skogshögskolan, som i det föregående uppställts för studenter, föranleder för deras del, som genomgått skogsskola, endast föreskrift, att dylik inträdessökande skall fullgöra den för samtliga elever föreskrivna specialpraktiken, som för här ifrågakarande sökande skall omfatta bland annat två månaders arbete vid sågverk eller annat därmed jämförligt träförädlingsverk, försåvitt icke sökande tidigare fullgjort motsvarande praktik.

I samband med införande av fordran på praktik för inträdessökande till skogshögskolan synas reglerna för antagning av elever böra ändras på sådant sätt, att det nu föreskrivna urvalet av sökande med ledning endast av företedda vitsord om kunskaper ersättes med antagning av de sökande, som innehå de bästa vitsorden om kunskaper och i övrigt befinnas lämpligast. Det bör här anmärkas, att vitsorden från en praktik om minst 6 månader, som ordnats på sätt här föreslagits, jämte företedda studentbetyg eller motsvarande skolbetyg i allmänhet torde vara tillräckliga för att någorlunda rättvist skilja de inträdessökande. Enär en praktik, som är mycket längre än den stadgade tiden av ett år, av flera skäl i regel ej är önskvärd, bör praktik utöver ett år, endast om den är särskilt värdefull och väl vitsordad, räknas som en merit vid ansökan om inträde till skogshögskolan.

De yttranden, som avgivits över P. M., äro i fråga om praktiska förkunskaper till skogshögskolan av i huvudsak följande innehåll.

*Yttranden
över P. M.*

Domänstyrelsen har anfört, att strävan efter praktisk utbildning ej bör föranleda en förlängning av den tid, som för närvarande förflyter från studentexamens avläggande till avslutandet av studierna vid skogshögskolan. Till förebyggande av en sådan förlängning anser styrelsen föreskrift böra meddelas bland annat därom, att viss del av den praktiska utbildning, som utredningsmännen avsett skola förläggas emellan den förberedande kursen vid Garpenberg och studierna vid huvudkursen, ej skall vara obligatorisk. Praktisk utbildning i kolning före förberedande kursen kan medföra väsentliga kostnader för eleverna, varför styrelsen hyser tvekan beträffande vad i P. M. härom föreslagits.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har uttalat, att den föreslagna uppdelningen av praktiken skulle avsevärt försvaga dess stora värde för högskolestudierna. Centralrådet kan ej tillstyrka en nedsättning av den före förberedande kursen fordrade praktiktiden under ett år.

Med hänsyn till att det för den enskilde praktikanten kan uppstå svårigheter erhålla tillfälle till sysselsättning i praktiksyrte vid sågverk eller andra

jämförliga träförädlingsanläggningar, vill centralrådet tillika föreslå, att den av utredningsmännen föreslagna praktiken härutinnan skall ordnas genom skogshögskolans försorg samt att den, för att bli till största gagn för eleverna, skall fullgöras som specialpraktik efter genomgång av Garpenbergskursen. En för verksamheten i det praktiska skogsbruket så betydelsefull praktik som den i förädlingsverk torde säkerligen lämna ökad behållning, om vederbörande elev dessförinnan åtnjutit den undervisning, som är avsedd att lämnas vid förberedande kursen å Garpenberg.

Lärarrådet vid skogshögskolan har framhållit, att även då ingen praktik varit stipulerad, värnplikt, betygskomplettering, reservofficersexamen o. dyl. verkat fördröjande. Under de senaste 15 åren har inträde vunnits omedelbart efter studentexamen av 8 procent, ett år därefter av 35 procent, två år därefter av 31 procent och tre år därefter eller senare av 26 procent. Det genomsnittliga dröjsmålet för inträde har för årskurserna 1931—1935 utgjort 1.5 år och den därunder förvärvade praktiken i medeltal 4.7 månader. Den angelägnaste reformen beträffande förutbildning är enligt lärarrådets mening införandet av en förpraktik av sådan beskaffenhet och sådan minimilängd, att ingen elev, såsom hittills stundom inträffat, av brist på träning och skogsvana kommer att verka störande på utbildningen av den kurs han tillhör. Efter en utförlig motivering uttalar lärarrådet sedermera, att lärarrådet i princip vidhåller sitt förslag i fråga om praktik men kan modifiera det på sådant sätt, att 9 månaders praktik bör fordras före inträde vid skogshögskolans huvudkurs, av vilka minst 6 (5) böra fullgöras före förberedande kursen.

Beträffande arten av förpraktiken anser lärarrådet, att det visserligen är lämpligt, att anvisningar meddelas om bästa sättet att utnyttja praktiktiden, men att sådana anvisningar icke böra beslutas av statsmakterna utan meddelas av högskolans myndigheter. Även andra former av praktik böra godkännas än dem, som nämnas i P. M.

Lärarrådet motsätter sig icke förslaget om fordran på kolarskola för inträde. I sådant fall måste emellertid staten inrätta så många kontrollerade kolarskolor, att ingen, som anmält sig, förvägras inträde.

Styrelsen för högskolan har i ett längre uttalande bland annat påpekat de stora kostnader en längre praktik medför samt svårigheterna i övrigt att erhålla den ordnade praktik, som i P. M. förordats. Styrelsen har vidare föreslagit, att den, som icke fullgjort första årets värnpliktstjänstgöring, skall före förberedande kursen ha fullgjort 11 månaders praktik, däri kolarskola må inbegripas, samt att den, som fullgjort sådan värnpliktstjänstgöring av minst 6 månaders längd, må kunna antagas till elev vid kursen med 5 månaders skoglig praktik, kolarskola inbegripen. I båda fallen böra sökande få tillgodoräkna sig praktik, som fullgjorts under de två sista skolårens sommarterminer. Förslaget om specialpraktik under 3 månader har tillstyrkts av styrelsen. Dock är det enligt styrelsens mening oundgängligen nödvändigt att komplettera denna föreskrift med bestämmelser i syfte att för de elever, som själva icke kunna skaffa sig tillfälle till sådan praktik, bereda möjlighet att vid statligt sågverk eller å revir, som av domänstyrelsen för sådant ändamål anvisas, fullgöra denna del av sin praktiska tjänstgöring. Vidare måste, såsom i P. M. förutsättes, intagas bestämmelse därom, att den, som på grund av värnpliktstjänstgöring är förhindrad att fullgöra denna praktik, må befrias därifrån, ty eljest skulle den komma att för de studerande i stor utsträckning medföra nödvändigheten att uppskjuta den andra värnpliktstjänstgöringen till studietidens slut.

Reservanten i styrelsen, *direktören Ekman*, har icke kunnat biträda styrelsens förslag om praktiktidens längd. Utbildningstiden kan enligt reser-

vantens mening icke göras kortare även med den av styrelsen förordade obligatoriska praktiktiden, därest icke någon inskränkning i undervisningen vid huvudkursen kan ske. Reservanten erinrar, att enligt lärarrådets yttrande tid bör beräknas för kompletteringsläsning i vissa ämnen, men att detta icke skett i det av styrelsen framlagda förslaget. Göres detta, kunna sex månaders förpraktik, kompletteringsläsning och vissa värnpliktsövningar icke medhinnas inom loppet av ett år efter avlagd studentexamen. Även enligt styrelsens förslag måste man sålunda normalt räkna med en tid av minst två år mellan avlagd studentexamen och inträdet vid Garpenberg. Under dessa två år bör medhinnas ett års förpraktik, kompletteringsläsning och fullgörandet av de två första värnpliktstjänstgöringarna. Fullgöres värnplikten på detta sätt, torde hinder icke möta för genomförandet av obligatorisk tre månaders specialpraktik. Reservanten vidhåller sitt yrkande på minst ett års väl utnyttjad praktik före inträdet vid förberedande kursen, vilket han anser vara en av förutsättningarna för att de uppdragna riktlinjerna för utbildningen skola kunna följas. Mot förslaget om specialpraktik under tre månader har reservanten intet att erinra.

Svenska trävaruexportföreningen har bland annat anfört följande. Jämförd med den mångåriga praktiska utbildning, som kommit forstmästareleverna till del, innan dessa börjat sina högskolestudier, är den föreslagna förpraktiken mycket obetydlig. Forstmästarkårens erkända rutin och praktiska duglighet äro till huvudsaklig del förvärfvade under den långa förpraktiken i skogsindustriens tjänst. Med hänsyn till den vikt föreningen fäster vid dessa egenskaper kan föreningen ej finna annat än att den föreslagna förpraktiken är väl knappt tilltagen. Men om föreningen ändock av skäl, att den teoretiska utbildningen för de studerande ej må alltför länge fördröjas efter avlagd studentexamen, icke motsätter sig förslaget i denna del, sker det endast under den bestämda förutsättningen, att den föreslagna tiden blir effektivt utnyttjad och bästa möjliga kontroll däröver utövas ävensom att den förberedande kursen vid Garpenberg inriktas på en verkligt praktisk utbildning. Föreningen understryker härvid särskilt vad de sakkunniga uttalat om vikten av att de skogsstuderande komma i verklig och intim beröring med skogsarbetarna, att de själva få känna arbetets tyngd och svårigheter, med dem dela dessa samt få kännning av arbetarnas förhållanden.

Föreningen, som anser att fördelar ej kunna vinnas genom uppskjutande av halva praktiken till tiden efter den förberedande kursen, förordar föreskrift, att den ettåriga praktiken skall vara fullgjord före nämnda kurs.

Jägmästarföreningarna tillstyrka det i P. M. framlagda förslaget beträffande förpraktik men förordar föreskrift även om lantmäteriteknisk praktik, varigenom undervisningen vid förberedande kursen i skogs- och fältmätning skulle kunna inskränkas.

Svenska forstmästarförbundet har ansett två års skogspraktik, omfattande alla säsonger, utgöra ett minimikrav för inträde vid skogshögskolans förberedande kurs.

Den svenska högre skogsundervisningen har redan långt före tillkomsten av skogshögskolan varit organiserad efter principen att den praktiska verksamhet, som erfordras för undervisningens tillgodogörande och utbildningen i övrigt, skall förvärfvas vid undervisningsanstalt. Såväl de skogsskolor, vilka under skogsinstitutets senare verksamhetsår förberedde för inträde vid institutet, som skogshögskolans förberedande kurs ha haft till uppgift att för-

*Departements-
chefen.*

skaffa eleverna en lämplig skogspraktik under sakkunnig ledning och kontroll, och fordran på praktik har icke varit uppställd för inträde vid dessa kurser. Till en början gjorde sig emellertid en sådan konkurrens om inträde gällande, att eleverna till skogsinstitutets förberedande skolor icke desto mindre vid inträdet merendels redan fullgjort en mångårig förpraktik. De intagningsbestämmelser, som infördes för skogshögskolan, medgävo emellertid — i motsats till tidigare gällande föreskrifter — intet hänsynstagande till sådan förutbildning. Denna omständighet jämte det förhållandet, att antalet inträdessökande efter krigsåren starkt nedgått, har resulterat i att många sökande vunnit inträde utan praktisk förutbildning. För de senaste 17 åren har förpraktiken i medeltal för elev utgjort 5 månader.

Det torde av utredningen i ämnet framgå, att den förberedande kursen, som i många avseenden utgör en lämplig form för praktisk utbildning, ej fullständigt kan ersätta fri praktik. Detta finner jag helt naturligt. De inträdessökande böra lämnas tid för självprövning i praktiskt skogsarbete och för stärkande av sin fysiska utveckling före den gemensamma utbildningens början. Men det är ej mindre viktigt att blivande skogsförvaltare — ledare av alla de detaljarbeten i skogen, som tillhöra varje skogsförvaltning — före de egentliga utbildningsåren vid skolorna själva förvärva erfarenheter från skogen genom utförande av skogsarbeten, som för dem i närmare beröring även med skogsarbetarna. En sådan personlig kontakt med arbetarna och arbetet synes mig vara nödvändig för den, som skall efter eget omdöme bestämma arbetssvårigheter och prestationer och som representant för arbetsgivare träffa avtal om arbetenas utförande. Vad härutinnan anförts bland annat av utredningsmännen och svenska trävaruexportföreningen synes mig värt beaktande.

I fråga om praktikens längd och anordnande föreligga ett flertal skilda förslag. Med hänsyn till den betydelse jag tillmäter en grundlig, praktisk förutbildning för skogsyrket, anser jag att praktikens längd bör — såsom samstämmigt yrkas av institutioner och föreningskorporationer utom skogshögskolan — uppgå till minst ett år. De motiv för en kortare praktisk förutbildning, som andragits av skogshögskolans lärarråd och styrelse, synas mig i jämförelse med de anförda synpunkterna vara av underordnad betydelse. Visserligen kommer den obligatoriska ettårspraktiken att för många — dock icke alla — försena utbildningen med ett år i förhållande till de av lärarrådet och styrelsen för högskolan framlagda förslagen, men denna uppoffring torde väl uppvägas av de fördelar en mera grundlig, praktisk förutbildning medför både för högskolans undervisning och de studerandes kommande verksamhet.

För det i P. M. framförda förslaget om frihet för studerande att i viss omfattning fullgöra praktiken efter förberedande kursen kunna givetvis flera skäl anföras, främst att eleverna därigenom kunna lättare anpassa sin utbildning till personliga önskemål och möjligheter att ordna praktik, fyllnadsprövningar, värnplikt m. m. Förslaget medför emellertid också olägenheter. Elevmaterialet vid den förberedande kursen skulle sålunda allttjämt komma

att förete rätt starka variationer med avseende på praktisk erfarenhet och skogsvana. Varje år skulle en grupp av de vid kursens slut godkända eleverna omedelbart vinna inträde vid huvudkursen, medan en annan del måste under ytterligare ett år förbereda sig för den fortsatta utbildningen. Årskurserna under den egentliga studietiden komme därför att mera slumpvis sammansättas av elever från olika årgångar vid förberedande kursen, varav torde uppstå växlingar i årskursernas inbördes storlek, som kunde bli till förfång för undervisningen.

Det kan även befaras, att den ifrågasatta anordningen skulle med hänsyn till arten av den fria praktiken medföra mindre önskvärda följder. Den praktik, som förvärfvas efter den förberedande kursen, torde nämligen bli förmanspraktik mer än praktik i skogsarbeten. Helt visst har även sådan träning sin stora betydelse, men denna kan av de unga skogsmännen också förvärfvas efter avlagd examen. Den grundläggande arbetspraktiken åter fullgöres bäst redan före den förberedande kursen. Härvid måste jag dock göra ett undantag. Den sågverkspraktik, som må fordras av eleverna, synes, såsom utredningsmännen förordat och centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund särskilt understrukt, böra uppskjutas till ett senare stadium i utbildningen. Jag vill därför tillstyrka, att den ettåriga arbetspraktiken skall fullgöras före förberedande kursen samt att den i P. M. föreslagna specialpraktiken mellan förberedande kursen och huvudkursen skall obligatoriskt utgöras av verksamhet vid sågverk eller därmed jämförlig träförädlingsanläggning under en tid av minst 2 månader. Med hänsyn till de i utredningen påpekade svårigheterna att förvärva dylik praktik bör det ankomma på skogshögskolan att efter avtal med innehavare av sådana industriella anläggningar, varom här är fråga, bereda praktiktillfällen för de studerande, som icke själva kunna skaffa sig tillträde till lämplig arbetsplats.

Vad beträffar beskaffenheten av den ettåriga förpraktiken anser jag, att den i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag, som framlagts i P. M., bör obligatoriskt innefatta *dels* kolarskola, *dels* arbete under 5 månader inom sådan enskild eller statlig skogsförvaltning, med vilken skogshögskolans rektor för ändamålet träffat överenskommelse om mottagande av skogsstuderande. Föreskrift härom torde böra inflyta i stadgarna för högskolan. Med anledning av jägmästarföreningarnas förslag om föreskrift rörande lantmåteriteknisk praktik vill jag framhålla, att dylik praktik säkerligen kan vara till nytta för utbildningen vid skogshögskolan, och att viss hänsyn till sådan tjänstgöring därför kan tagas vid bedömande av inträdesansökan. Där emot torde krav på lantmåteriteknisk praktik icke lämpligen böra uppställas, så mycket mindre som den av föreningarna antydda tidsbesparingen vid förberedande kursen, som skulle kunna uppstå därigenom, lär bli ganska ringa.

De närmare förslag om kontroll av praktiken, som i P. M. föreslagits, torde bli föremål för vidare övervägande i samband med utfärdande av stadgar och föreskrifter i övrigt för högskolans verksamhet. I detta sammanhang vill jag framhålla, att skogspraktik, som bedrivs redan under gymnasietiden,

givetvis ofta kan vara av värde för utbildningen. På rektor vid skogshögskolan torde böra ankomma att avgöra i vad mån dylik praktik må kunna tillgodoräknas för inträde vid skogshögskolans förberedande kurs.

Det återstår att behandla den praktiska förutbildningen för dem, som med annan teoretisk kompetens än avlagd studentexamen söka inträde vid skogshögskolan. Vad härvid först angår de sökande, som tidigare genomgått skogsskola, ansluter jag mig till den i P. M. uttalade uppfattningen, att särskilda fordringar icke böra uppställas för deras del. Däremot måste krav på förpraktik införas för dem, som ej avlagt studentexamen och ej styrkt sin praktiska kompetens genom skogsskoleutbildning. Jag biträder även i dessa avseenden utredningsmännens förslag om fordran på tvåårig praktisk utbildning av ungefärligen samma beskaffenhet som i det följande uppställas för sökande till skogsskolorna (B IV: 2).

Slutligen vill jag tillägga, att det av mig förordade kravet på sågverkspraktik under minst 2 månader mellan förberedande kursen och huvudkursen givetvis bör gälla även de sistnämnda grupperna av studerande vid skogshögskolan.

3. Övriga inträdesfordringar.

Vad angår de inträdesfordringar till skogshögskolan, som böra uppställas utöver de krav på vissa teoretiska och praktiska förkunskaper, vilka behandlats i de två närmast föregående avdelningarna, torde här endast böra beröras frågan om åldersgränsen för inträde.

Styrelsen för skogshögskolan har därom anført, att någon jämkning i den för studenter gällande maximialdern för inträde vid jägmästarkursen, vilken nu bestämts till 24 år, icke kan anses erforderlig för dem, som icke genomgått skogsskola eller fortsättningsskola. Däremot borde maximialdern för övriga inträdessökande skäligen bestämmas till 27 år.

I P. M. anföra utredningsmännen härom följande. För de skogsstuderande, vilka välja vägen till skogshögskolan över skogsskola och specialkursen vid Vilan, kan en maximialder om 24 år anses väl låg. Även om, såsom i P. M. angående den lägre skogsundervisningen föreslagits, minimialdern för inträde vid skogsskola sänkes med ett år från 20 till 19 år, är därmed icke sagt, att inträde vid skogsskola kan vinnas vid denna ålder. Konkurrensen om tillgängliga platser kan med ett stort antal sökande bliva hård, vilket kan medföra försening i studierna även för dem, som avse att fortsätta sina studier för att söka inträde vid högskolan. Med närmaste avsikt att för ifrågavarande kategori av studerande i skälighets grad hålla vägen öppen till högskolan torde därför maximialdern för inträde vid skogshögskolans förberedande kurs för samtliga inträdessökande böra bestämmas till 26 år.

*Departements-
chefen.*

Då en höjning av åldersgränsen för inträde till skogshögskolan kan vara påkallad icke endast för dem, som över specialkursen vid Vilans folkhögskola

söka inträde, utan även för sökande, som på andra, tidskrävande studievägar, t. ex. genom fyllnadsprövningar i vissa ämnen, förvärva kompetens för inträde, synes höjningen av inträdesåldern böra givas generell giltighet. En höjning med två år till 26 år torde i regel vara tillfyllest, varför jag förordar utredningsmännens förslag i detta avseende.

IV. Undervisningens organisation.

1. Förberedande kurs.

a. Läroår och undervisningsplan.

Lärarrådet vid skogshögskolan har, i syfte bland annat att även under sena vårar kunna medhinna vissa kulturarbeten, föreslagit sådan reglering av den förberedande kursens terminer, att de skulle omfatta första terminen 10 juli—15 december och andra terminen 10 januari—10 juni (nu gällande tider 5 juli—15 december och 15 januari—25 maj).

*Utredning
genom skogs-
högskolans
styrelse.*

Lärarrådet har vidare föreslagit, att ämnet affärsbokföring skulle överflyttas till förberedande kursen och i samband därmed något utökas, varjämte övningar i affärskorrespondens och skrivers uppsättande borde kunna medhinnas. Däremot har lärarrådet avstyrkt ett av föreningen jägmästare i enskild tjänst framställt förslag om förläggning av hela undervisningen i jaktvård med jaktkunskap och fiskevård till förberedande kursen. Svårigheter skulle enligt lärarrådets mening möta mot överflyttande av högskolans dyrbara och skrymmande åskådningsmaterial i detta ämne till Garpenberg, varjämte det torde bli omöjligt att utom Stockholm förvärva lämplig lärare i ämnet. De assistenter med jägmästarutbildning, som tjänstgjorde å förberedande kursen, måste nämligen väljas från andra synpunkter än undervisningsförmåga i och intresse för jakt och fiske, och annan lärarkraft torde ej heller å orten kunna uppbringas.

Styrelsen för skogshögskolan har biträtt vad lärarrådet sålunda föreslagit.

I P. M. har beträffande undervisningen vid förberedande kursen anförts följande.

*Inom
departementet
utarbetad
P. M.*

Med hänsyn till omfattningen av de kurser och övningar, som enligt i det följande framställda förslag lämpligen böra förläggas till förberedande kursen, torde kursens arbetsår behöva utnyttjas så långt som möjligt. Genom omläggning av kursens arbetsplan vinnas visserligen lättnader i några avseenden, men i stället komma vissa praktiska delar av undervisningen att bättre tillgodoses, varjämte kursens plan utvidgas med ett nytt ämne. På grund härav torde vårterminen böra utsträckas 5 dagar längre än av styrelsen föreslagits eller till den 15 juni. Under tiden mellan sistnämnda dag och den 10 juli torde betygsättning för den avgående kursen samt elevantagning och övriga förberedelser för den nya kursen väl medhinnas. Ävenså torde lärarpersonalens ferier med nämnda inskränkning allttjämt kunna anses tillfredsställande.

Det har visat sig lämpligt och erforderligt att inställa undervisningen vid kursen några dagar under pågående terminer, bl. a. i samband med påskhelgen. I regel har sådan ledighet åstadkommits genom övertidsarbete. Lämp-

ligen bör föreskriften om läroår kompletteras på det sätt, att undervisningen må genom beslut av rektor vid skogshögskolan inställas under högst 10 dagar under läroåret.

Den förberedande kursen inrättades vid skogshögskolans tillkomst från år 1915 och avsågs att ersätta den förberedande skogsskolekursen vid Omberg eller Kloten samt den praktik, som gemenligen förvärvades före genomgången av nämnda skolor. Den var ursprungligen planlagd som en fem månader lång kurs, huvudsakligen förlagd till skogen, en form av ordnad praktik med erforderliga propedeutiska föreläsningar inlagda. Kursen, som även har till syfte att sörja för ett gott urval av elever till skogshögskolan, erhöll emellertid redan från början en väsentligt längre utsträckning — omkring 9 månader. Ehuru vissa delar av de ämnen, som föreläsas vid skogshögskolan, numera överflyttats till den förberedande kursen, har kursens praktiska läggning i stort sett väl tillvaratagits.

Genom införande av obligatorisk praktik före den förberedande kursen blir det givetvis nu möjligt att i ej oväsentlig utsträckning beskära de delar av dess program, som avse själva utförandet av skogsarbeten. Men det är samtidigt angeläget understryka, att kursen allttjämt bör i första hand utnyttjas för praktiska övningar och teoretisk undervisning i ämnen, där den teoretiska och praktiska behandlingen lämpligen bör följas åt. Den föreslagna omläggningen med avseende på den praktiska förutbildningen äsyftar nämligen icke blott att bereda eleverna en fysisk förträning och tillfälle till självprövning eller att vinna utrymme för flera ämnen vid den förberedande kursen utan över huvud taget att åstadkomma en förbättrad praktisk grundval för undervisningen och elevernas framtida verksamhet. Från denna synpunkt sett synes det önskvärt, att vid den förberedande kursen de praktiska övningarna i huvudämnen kraftigt utökas samt att undervisningen i de tre mindre ämnen vid skogshögskolan, vilka äro särskilt praktiskt betonade, nämligen jordbruksekonomi, jakt och jaktvård samt fiskevård, i sin helhet förläggas till denna kurs.

Den nuvarande undervisningen vid skogshögskolan i jordbruksekonomi, som omfattar en teoretisk kurs av 40 timmar, åtföljd av några dagars exkursioner vid kursens slut, torde på grund av sin allmänna planläggning ej kunna lämna några bestående intryck av jordbruksnäringen och dess arbetsförhållanden. Studerande, som icke deltagit i praktiskt jordbruksarbete, torde i regel sakna möjligheter att tillgodogöra sig en längre teoretisk undervisning i detta ämne, även om den avslutas med vissa praktiska demonstrationer. Skola grunderna för ett praktiskt ämne kunna genom undervisning nödtorftigt delges sådana elever, bör det inlärdas undan för undan praktiskt demonstreras och eleverna därjämte hava tillfälle till jämlöpande praktiska studier. Visserligen kan det sägas, att ifrågavarande undervisning icke är avsedd att meddela mera ingående kunskaper i jordbrukslära eller kompetens för handhavande av jordbruksförvaltning. Den syftar ej längre än till grundläggandet av sådan kännedom om jordbrukets produktion och ekonomi, som är nödvändig för bedömande av skötsel och avkastningsförhållanden vid mindre jordbrukslägenheter. Även med en sådan begränsning av ämnet kan emellertid det praktiska underlaget för studierna icke undvaras. Därest undervisningen i jordbruksekonomi förläggas till förberedande kursen vid Garpenberg, där staten bedriver eget jordbruk, torde den med tillgodoseende av dessa synpunkter kunna anordnas på följande sätt.

Undervisningen omfattar 20 föreläsningar och 52 övningar, tillsammans 72 timmar, vartill komma 18 timmars föreläsningar och studier i betesvård. Den för ämnet anställde specialläraren inleder undervisningen under en veckas tid på eftersommaren med förslagsvis 10 timmars föreläsningar jämte erforder-

liga demonstrationer samt anvisar lämplig lärobok och den kurs, som skall till viss tidpunkt på våren ha genomgåts av eleverna. En av de ordinarie lärarna vid skolan övertager därefter handledningen av studierna, som utövas vid besök ute på jordbruksområdet eller i ladugård en à två timmar i veckan men under en del av vintern lämpligen inställes. På våren avslutas undervisningen av specialläraren med en veckas föreläsningar, demonstrationer och tentamina. Möjligen böra tentamina förläggas till en tredje, senare period. I undervisningen skola ingå övningar i hållande av arrendeuppskattning, laga syn och ekonomisk besiktning. I samband därmed finnes tillfälle att förbereda den kommande undervisningen i husbyggnadslära genom att fästa elevernas uppmärksamhet på betydelsefulla byggnadsdetaljer och ge dem praktiska råd ifråga om reparations- och underhållsarbeten.

I jakt och jaktvård samt fiskevård är undervisningen för närvarande uppdelad på förberedande kursen och den fortsatta utbildningen vid skogshögskolan. Vid förstnämnda kurs ägnas 50 timmar åt skytte, 50 timmar åt jakt, 55 timmar åt jaktvård samt 22 timmar åt jaktbevakning. Skogshögskolans undervisning omfattar i dessa ämnen dels 9 timmars föreläsningar i samband med skogszoologien, dels 12 timmars föreläsningar i tillämpad jaktvård och fiskevård samt 3 exkursionsdagar. Enär exkursionerna lämpligen böra förläggas till Garpenberg och bärande skäl icke torde kunna andragas för bibehållande av den korta teoretiska undervisningen vid skogshögskolan i Stockholm, synes det lämpligt, att all undervisning i ämnet överflyttas till förberedande kursen, där tyngdpunkten under alla förhållanden måste vara förlagd. Genom minskning av jaktbevakningen och möjligen även förberedande övningar torde sådan tidsvinst kunna ernås, att fullständiga kurser i ämnet kunna meddelas efter en mindre utvidgning av förberedande kursens undervisning i jakt- och jaktvård samt tillägg av undervisning i fiskevård med 20 timmar. Lämpligen kan under någon av terminerna vid högskolan inläggas någon demonstration av jaktvårdsanläggningar i Stockholmstrakten i samband med en eller ett par specialföreläsningar i ämnet.

De förskjutningar i undervisningsplanen, som i övrigt funnits önskvärda, framgå schematiskt av följande jämförelse mellan nuvarande och föreslagen timplan för undervisningen vid förberedande kursen.

Ä m n e	Nu tillämpad timplan			Föreslagen timplan		
	Föreläsning o övn. på lärorum:t	Prakt. övn o. exkurs.	Summa	Föreläsning o. övn. på lärorum:t	Prakt. övn. o. exkurs.	Summa
Skogs- och fältmätning	152	409	561	150	390	540
Skogsteknologi	156	491	647	170	430	640
Skogsuppskattning	102	130	232	100	130	230
Skogsskötsel	10	180	190	10	300	310
Jordbruksekonomi med betesvård	—	—	—	20	70	90
Jakt och jaktvård	—	177	177	20	160	180
Fiskevård	—	—	—	10	10	20
Kartritning	152	—	152	120	—	120
Summa	572	1 387	1 959	600	1 490	2 090

Härtill komma skidåknings- och orienteringsövningar, lägerarbeten, skogsutrustning, idrott m. m. i den omfattning tiden medger. Utom timplanen håller en läkare dessutom några kortare demonstrationer i olycksfallsvård.

Av jämförelsen framgår, att den tämligen oväsentliga ökning av det totala

antalet undervisningstimmar, som skett till följd av kurstidens förlängning med 20 dagar, till större delen tillagts de praktiska övningarna. Dessa tillämpningsövningar ha emellertid utvidgats i väsentligt större omfattning än av timplanen framgår, enär all tid, som inbesparats genom slopande av den praktiska kolningsundervisningen vid kursen samt genom minskning av för grovarbeten anslagen tid, därutöver kommit dessa övningar till godo.

Beträffande undervisningen i de särskilda ämnena må framhållas följande. I ämnet skogs- och fältmätning förkortas kursen något genom minskning av tiden för vissa prov i enklare mättningsarbeten. Beträffande detta ämne synes jämväl kunna erinras, att eleverna ej böra betungas med inköp av dyrbar uppsättning av dipterinstrument och stativ, för vilken de i framtiden i regel ej hava användning. Dylik materiel bör tillhandahållas av skolan. Från skogsteknologiens arbetsplan avföres all undervisning i kolning, omkring 160 timmar, samt en del av huggnings- och dikningsarbetena, omkring 50 timmar. Däremot anslås tid till deltagande i *utdrivningsarbete och virkestransporter*. *Apteringsarbetena* ökas, och till *arbeten i sågverk och exkursioner till träförädlingsverk* ställes väsentligt ökad tid till förfogande. Vidare förutsättes, att större uppmärksamhet skall ägnas åt *inmätning av virke och flottning* genom deltagande under minst en vecka i tumning vid älv och flottningsarbete. Slutligen bör i samband med de praktiska studierna i virkeskännedom inläggas ytterligare några föreläsningar om de vanligare sortimenten samt specialsortimenten, kompletterade med *övningar och kalkyler rörande sortimentens värde, apteringstabeller m. m.*

Den praktiska delen av ämnet skogsskötsel beredes större plats genom ökad tid för *skogsodlingsarbeten* och exkursioner men framför allt genom fördubbling av den till *stämplingsövningar* anslagna tiden. Erforderliga övningar i kartritning kunna enligt från överassistenten vid kursen inhämtade uppgifter medhinnas på kortare tid än som nu är anslagen till ämnet.

Innehållet av de ämnen vid skogshögskolan, vari all undervisning förlagts till förberedande kursen, kan i korthet karakteriseras sålunda:

Skogs- och fältmätning. Skogsmätning med tillhörande instrumentlära, innefattande linjestakning, linjemätning, kompassgång, vinkelmätning och avfattning. Fältmätning med tillhörande instrumentlära, innefattande mätning med dipter, distanstub och teodolit samt avvägning och upprättande av avvägningsprofiler. Transportering av kartor, arealräkning och konstruktion av stomkartor.

Jordbruksekonomi. De olika jordarterna och deras egenskaper. Jordarternas bearbetning och förbättring. Jordens avdikning och gödsling. Växtföljder. Allmän och speciell växtodling. Vården av ängar och betesmarker. Jordbrukets driftskostnader och räntabilitet.

Jakt- och fiskevård. Skytte med hagel- och kulgevär. Olika jaktsätt, jakthundsraser och grunderna för deras skötsel och dressyr. Egentlig jaktvård med demonstration av fångstredskap samt anordnande av foderplatser och vårdnad i övrigt av det vilda. Fiskarter, fiskodling. Vård av fiskevatten samt olika slag av fiske.

Kartritning. Ritning av skogskartor.

I fråga om sättet för undervisningen, som hittills synes ha lämnat ett gott resultat, må endast framhållas, att förutsättningarna för dess bedrivande komma att väsentligt förbättras, då samtliga elever, tack vare den obligatoriska praktiken, redan från början äro förtrogna med de enklare, skogliga begreppen.

I yttrandena över P. M. har i huvudsak följande anförts.

*Yttranden
över P. M.*

Domänstyrelsen har intet haft att erinra mot den föreslagna förlängningen av undervisningstiden men hyser tvekan beträffande överflyttningen av vissa ämnen till kursen, då denna överflyttning anses kunna bli till förfång för den praktiska utbildningen. *Styrelsen* hyser också betänkligheter mot avförandet från kursen av undervisningen i kolning, vilken dock enligt styrelsens åsikt kan inskränkas.

Lärarrådet vid skogshögskolan kan ej biträda förslaget om ytterligare förlängning av kursen, då en frist av minst en månad, innan ny kurs börjar, måste anses önskvärd för att lärarna skola medhinna betygssättning för avgående elever, intagning av nya elever samt åtnjutande av ferier, m. m. *Lärarrådet* anser vidare, att den naturliga ordningsföljden för undervisningens bedrivande skulle i vissa avseenden brytas genom förslaget om överflyttning av undervisningen i jordbruksekonomi till förberedande kursen. En förbättring härvidlag kan emellertid enligt *lärarrådets* mening uppnås, om jämväl undervisningen i byggnadslära och byggnadsritning överflyttas till kursen, därvid övningarna i byggnadsritning kunde sammanföras med kartritningen och tilldelas en tid av 20 timmar. Med detta tillägg tillstyrker *lärarrådet* ifrågasatt förslag. Undervisningen i jaktvård och fiskevård anser *lärarrådet* böra behållas vid huvudkursen med 6 timmar i vardera ämnet, vilket *lärarrådet* även finner betingat av den omständigheten, att undervisningen i dessa ämnen delvis bygger på undervisningen i zoologi. Undervisningen i nämnda två ämnen kan också enligt *lärarrådets* uppfattning bedrivas rationellare i Stockholmstrakten än vid Garpenberg.

Styrelsen för skogshögskolan ifrågasätter, huruvida icke den föreslagna ökningen av lärotiden kommer att medföra för hård pressning. Den föreslagna undervisningen i jordbruksekonomi och husbyggnadslära torde kunna ordnas på förslaget sätt, ehuru det enligt styrelsens mening sannolikt varit bättre att använda den vunna tiden för utvidgad skoglig praktik. *Styrelsen* är däremot av den bestämda uppfattningen, att den föreslagna överflyttningen av jakt- och fiskevård icke är någon förbättring.

Jägmästarföreningarna ha tillstyrkt de i P. M. föreslagna ändringarna beträffande förberedande kursens undervisningsplan.

De synpunkter på den förberedande kursen, som av utredningsmännen anförts, vill jag för min del biträda. Jag tillstyrker därför slopandet av kolningen från kursens studieplan samt överflyttningen av ämnet jordbruksekonomi från huvudkursen till den förberedande kursen. Ej heller mot *lärarrådets* förslag om förläggning till förberedande kursen jämväl av undervisningen i husbyggnadslära finner jag något att erinra.

*Departements-
chefen.*

Frågan huruvida föreläsningar i tillämpad jaktvård och fiskevård med av *lärarrådet* föreslagna 6 timmar vardera skola förläggas till förberedande kursen eller till huvudkursen synes mig vara av mindre betydelse. Jag har dock intet att erinra emot att nämnda antal undervisningstimmar förläggas till huvudkursen. Ämnet jakt och jaktvård bör emellertid som betygssämne avslutas vid den förberedande kursen, där ganska omfattande undervisning och övningar skulle företagas även enligt högskolestyrelsens förslag. Vid huvudkursen synas ämnena jaktvård och fiskevård kunna införas som kursämnen. Vad till sist beträffar undervisningen i de skogliga huvudämnena biträder jag utredningsmännens förslag om utvidgad undervisning i skogs-

teknologi och skogsskötsel särskilt i fråga om praktiska övningar. Den förberedande kursen synes efter dessa ändringar kunna bättre än hittills utnyttjas för den praktiska undervisningen vid skogshögskolan.

Den av mig nu godkända regleringen av undervisningen föranleder vissa jämkningar i den av utredningsmännen schematiskt upprättade studieplanen. Överflyttningen av husbyggnadsläran till förberedande kursen uppväges delvis genom minskning av den för jakt- och fiskevård anslagna tiden och torde i övrigt få kompenseras genom inskränkning bland annat av övningarna på lärorummet i skogsteknologi och skogsuppskattning samt av för utbildningen mindre viktiga, praktiska övningar.

Emellertid förefaller den vid förberedande kursen nu tillämpade studieplanen, vars omfång i huvudsak överensstämmer med ramen för den i P. M. intagna, reviderade timplanen, på det hela taget vara rätt hårt belastad. Jag förutsätter därför, att vid den närmare utformning av studieplanens detaljer, som lärer ankomma på högskolans styrelse och lärarråd efter samråd med kursens föreståndare, jämväl överväges, huruvida undervisningstiden i de särskilda ämnena kan i någon mån beskäras.

Med hänsyn till det förhållandevis dryga arbetsprogrammet vid förberedande kursen finner jag önskvärt, att den i P. M. förordade förlängningen av lärotiden kan komma till stånd. De betänkligheter mot förslaget, som framförts av högskolans lärarråd och styrelse, synas närmast betingas av uppfattningen, att kursens lärare icke skulle erhålla tillräcklig tid för vissa åtgärder och arbeten som behövde företagas mellan årskurserna, ävensom för ferier. Emellertid synes ett från utbildningssynpunkt lämpligt anordnande av läroåret kunna förenas med en god lösning av lärarnas semesterfråga, därest möjligheterna att i viss omfattning bereda lärarna ferier under pågående lärokurs tillvaratagas. Det torde sålunda icke möta allvarligare hinder att bevilja en av lärarna semester under några veckor i omedelbart sammanhang med uppehållet mellan kurserna samt att även under andra tider av lärokursen, exempelvis då undervisningen i större omfattning omhänderhaves av speciallärare, permittera någon eller några av lärarna.

b. Bestämning av relevant. relevanttagning samt prövningsförfarande.

*Utredning
genom skogs-
högskolans
styrelse.*

Lärarrådet har beträffande det lämpliga antalet studerande vid skogshögskolan uttalat, att väsentligt olika meningar därvidlag gjort sig gällande. Från vissa håll har, anför lärarrådet, hävdats, att den högre skogsutbildningen vore så speciellt inriktad, att densamma endast medförde ytterst begränsade förvärvsmöjligheter utom det egentliga fackområdet, varför utexamineringen endast borde täcka det förefintliga, mera direkta behovet av högre skogspersonal. Däremot har av andra anförts, att det allmännas enda uppgift bestode i att giva därtill hågade personer möjlighet att förvärva fullgoda skogliga fackkunskaper, medan tillträdet till denna undervisning borde vara fritt inom ramen av undervisningsanstaltens kapacitet på liknande

sätt som allmänt tillämpas vid universiteten. Vare sig man ansluter sig till den ena eller den andra av dessa synpunkter, måste det dock enligt lärarrådets mening beaktas, att vid en förestående omorganisation ej större eller dyrbarare undervisningsapparat tillskapas eller bibehålles, än som ett förefintligt eller beräknat behov kan anses kräva.

Lärarrådet har vidare anført, att Kungl. Maj:t ej bör fastställa den årliga kontingent, som får till högskolan *antagas*, utan det *genomsnittliga* antal, som under en längre följd av år (t. ex. 5 år) högst bör från högskolan *utexamineras*. Inom ramen av dylik av Kungl. Maj:t på längre sikt fastställd normalplan böra högskolans lärarråd och styrelse ha viss frihet att på lämpligt sätt fördela den årliga antagningen till Garpenberg med hänsynstagande till avgång (genom kuggningar etc.) liksom ock till vid högskolan tillgängliga utrymmen samt för undervisningens bedrivande tillgängliga medel m. m. Härigenom vinnes bland annat den fördelen, att Kungl. Maj:t ej behöver besväras i en del frågor, som för den allmänna planens genomförande äro av oväsentlig betydelse, varjämte tilloppet till högskolan kan smidigare regleras än hittills varit möjligt.

I detta sammanhang har lärarrådet berört ännu en antagningsfråga, nämligen det av de skogsundervisningssakkunniga föreslagna och efter 1915 tillämpade systemet att intaga till Garpenberg långt större antal, än som sedan skall vinna fortsatt utbildning, detta i avsikt att efter första terminens slut kunna välja bland ett stort antal, så att endast de mest lämpliga skulle få tillträde till vårterminens undervisning samt till högskolan. Detta urvalssystem kunde enligt lärarrådets åsikt bättre försvaras, när elev kunde vinna inträde genast efter studentexamen, då tidsförlusten för dem, som ej fingo fortsätta, endast utgjorde ett halvt år. Med godtagande av här tidigare gjorda förslag om förpraktik, blir emellertid samma tidsförlust ett och ett halvt år, varför lärarrådet nu föreslår, att antalet »övertaliga» högst väsentligt reduceras, men att systemet i övrigt bibehålles. Som bidragande orsak till detta ändringsförslag har lärarrådet anført, att de stora »provkurserna» verka i hög grad fördyrande genom behovet av extra assistenthjälp under höstterminen, ökad instrumentuppsättning, ökade anslag till hantlangning m. m. samt ökade bostadsutrymmen jämte därtill hörande möblering o. s. v.

Styrelsen för skogshögskolan har till alla delar tillstyrkt lärarrådets nu återgivna förslag. Den nuvarande antagningsprincipen bör dock enligt styrelsens mening alltjämt bibehållas. Beträffande bestämningen av elevantalet anser styrelsen förslaget i princip innebära, att tillträdet till den egentliga högskolekursen i viss mån skulle lämnas fritt inom en ram, som av Kungl. Maj:t bestämmes med hänsyn till det antal, som dels bekvämt vid högskolan kan på en gång undervisas, dels ock kan anses motsvara ett på längre sikt beräknat behov av högre utbildad personal.

Reservationsvis har *f. d. landshövdingen Ringstrand* anført följande.

Enligt nu gällande stadgar för skogshögskolan bestämmer Kungl. Maj:t antalet elever vid skogshögskolan. Det synes kunna starkt ifrågasättas, hurvida en bestämmelse av denna innebörd är, sedd ur undervisningssynpunkt, lämplig. Väl måste det medgivas, att kampen om utkomstmöjligheterna för dem, som genomgått skogshögskolan, därigenom underlättas, men detta är väl knappast ett mål för undervisningen. Dess mål borde väl snarast vara att inom ramen för de betingelser, som anställda lärarkrafter, lokalutrymmen, till buds stående undervisningsmateriel och andra undervisningstekniska synpunkter utstaka, meddela största möjliga antal elever en full-

god utbildning. Sedan lärar arbetsmarknadens tillgång på platser bliva den naturliga regulatoren på antalet av dem, som söka erhålla den högre skogsutbildning, som staten lämnar. Den utvidgning av undervisningen, som nu föreslås, gör de från skogshögskolan utexaminerade eleverna skickade att åtaga sig uppgifter även inom andra arbetsområden än den rena skogshushållningen. Och om de till ett sådant verksamhetsfält skulle medföra en del skogligt vetande, kan detta väl knappast vara ägnat att minska värdet av deras där utförda arbete.

*Inom
departementet
utarbetad
P. M.*

I P. M. anföres i nu förevarande avseende följande.

Beträffande elevantal vid skogshögskolans jägmästarkurs gäller för närvarande, att Kungl. Maj:t efter av styrelsen för skogshögskolan för två år framåt avgivet förslag bestämmer *dels* det antal elever, som må antagas vid den förberedande kursen, *dels ock* det antal, som må antagas till fortsatt utbildning. Sedan under senare år frågan om skogshögskolans omorganisation blivit föremål för utredning, ha förslag och beslut i detta avseende återkommit årligen.

Elever till förberedande kursen antagas av skogshögskolans rektor. Under kursens hösttermin bedömas elevernas arbeten och färdigheter under övningarnas gång. Vid terminens slut erhålla eleverna av rektorn och överassistenten utfärdat betyg, som upptager skogsmätning, fältmätning, ritning, skogsarbeten, anlag för arbetsledning och uppförande. Bland dem, som erhållit godkända vitsord, antagas av jägmästarkursens lärarråd för fortsatt utbildning så stort antal, som fastställts av Kungl. Maj:t. Därvid skall hänsyn tagas *dels* till studentbetygen i matematik, biologi, fysik och kemi, *dels* till de från kursen erhållna vitsorden om kunskaper och fallenhet för skogsmannens yrke. Den, som erhållit godkända vitsord men ej antagits, är berättigad att ånyo vinna inträde vid förberedande kursen.

Av 218 till kursen under de 6 åren 1919—1924¹ antagna elever ha 8 lämnat kursen under höstterminens lopp, 20 underkänts vid samma termins slut och 25 eller 13 procent av de vid höstterminens slut godkända ej fått direkt fortsätta utbildningen. Ungefär hälften av sistnämnda antal har emellertid begagnat sig av möjligheten att vinna återinträde följande år. Det har därvid visat sig, att de, som funnit sig i att ännu en gång genomgå första halvårets kurs vid Garpenberg, på grund av förvärvat rutin haft lätt att hävda sig i konkurrensen med de nya eleverna och praktiskt taget undantagslöst blivit vid nästa hösttermins slut antagna till fortsatt utbildning. Urvalet för fortsatt utbildning bland de godkända har därför uppgått till endast omkring 6 procent och i realiteten därjämte varit föga rationellt, enär det ingalunda är givet, att det varit den bättre delen av de godkända men icke antagna, som återkommit. I den mån dessa elever första gången uteslutits på grund av bristande mognad, har anordningen likväl hittills haft någon uppgift att fylla. Införes obligatorisk förpraktik, torde den emellertid komma att sakna berättigande.

På nu anförda skäl föreslås i P. M., att den nuvarande uppdelningen av de prövade eleverna i *tre* grupper: 1) godkända och till fortsatt utbildning antagna, 2) övriga godkända och 3) underkända, ersättes med indelning av eleverna i *två* grupper: a) för fortsatt utbildning lämpliga och b) för fortsatt utbildning mindre lämpliga. Elever, som tillhöra förra gruppen, fullfölja omedelbart utbildningen; för övriga är den fortsatta utbildningen stängd. Vid en dylik reformering av urvalsförfarandet måste likväl skapas garantier för

¹ Under åren 1925—1934 har antalet inträdessökande varje år understigit det antal, som bestämts att antagas till fortsatt utbildning.

att denna uppdelning av eleverna kan i praktiken rättvist genomföras. Därför bör avgången bland de vid förberedande kursen antagna eleverna icke vara på förhand bestämd utan kunna av styrelsen för skogshögskolan regleras med hänsyn till kvaliteten hos eleverna i ifrågavarande kurs, vilket också föreslagits av skogshögskolans lärarråd och styrelse. Det synes sålunda, framhålls det i P. M., angeläget att skapa så smidiga bestämmelser angående antagning av elever, att de inträdessökandes antal och kvalifikationer ett visst år kunna påverka såväl antalet av dem, som för året antagas till kursen, som antalet av dem, vilka efter ådagalagda anlag och kunskaper skola vid höstterminens slut antagas till fortsatt utbildning. Följande system för antagning torde enligt P. M. fylla de uppställda kraven.

På förslag av styrelsen för skogshögskolan bestämmer Kungl. Maj:t det högsta antal studerande, som under närmaste 5-årsperiod får utbildas vid skogshögskolan. Reglering i övrigt av elevantalet ankommer på skogshögskolans styrelse, som har att därom fatta beslut dels i samband med rektors antagning av elever till förberedande kursen, dels i samband med lärarrådets antagning av elever till fortsatt utbildning efter första terminens slut. I vad mån styrelsen må till lärarrådet överlämna sin beslutanderätt i ena fallet eller i båda torde böra närmare övervägas.

Med avseende på grunderna för elevantagningen framhålls i P. M. ytterligare följande.

Av de till förberedande kursen antagna eleverna böra endast sådana utmönstras, som äro mindre lämpliga för jägmästarutbildning. De vitsord från den ordnade praktiken, vilka hädanefter finnas tillgängliga vid provningen av inträdesansökningarna, ge möjlighet till en preliminär bedömning av elevmaterialet redan vid detta tillfälle. Utvisa ansökningshandlingarna en genomgående god kvalitet på de sökande, kan det ett visst år befinnas lämpligt att för fortsatt utbildning beräkna ett något högre antal än det för 5-årsperioden bestämda årsmedeltalet. Tyda ansökningshandlingarna åter på en sämre årgång, bör ett mindre antal elever beräknas fortsätta studierna.

De här föreslagna anordningarna för antagning av elever till skogshögskolan torde på det hela taget lämna större garantier för ett gott urval än det nuvarande systemet kan ge och samtidigt genom avspänning i konkurrensen skapa sundare arbetsförhållanden under första halvåret av den förberedande kursen.

En konsekvens av föreslagna ändringar beträffande elevurvalet är, att den detaljerade betygssättningen vid höstterminens slut blir överflödigt. Beslut om antagande till fortsatt utbildning kan av lärarrådet fattas utan att särskilt betyg utfärdas. Föreståndaren för förberedande kursen bör emellertid vid detta tillfälle, liksom vid övriga lärarrådets avgöranden, som angå kursen, ingå som ledamot av lärarrådet. Önskar elev, som icke antages till fortsatt utbildning, erhålla bevis om förvärvade kunskaper i skogs- och fältmätning, vilket emellanåt förekommit, vitsordas hans kunskaper i detta ämne på ett lämpligare sätt genom utfärdande av särskilt intyg därom än genom företende av fullständigt terminsbetyg.

Ur yttrandena i denna del må återgivas följande.

Domänstyrelsen har anfört, att förslagen om bestämning av elevantal och antagning av elever till fortsatt utbildning synas ägnade att skapa större säkerhet för erhållande av ett gott elevmaterial vid skogshögskolan.

Jägmästarföreningarna ha hänvisat till ett av de extra jägmästarnas förbund i annat sammanhang avgivet yttrande. Däri har förbundet bland annat uttalat att, huru önskvärt det ur vissa synpunkter än kunde förefalla med en till antalet så jämn utexaminering som möjligt, tidpunkten likväl med hänsyn till nuvarande förhållanden i fråga om tillgång och efterfrågan på arbetskraft, åldersfördelning och sannolik avgång m. m. knappast kunde anses lämplig för en övergång till »normalrekrytering» vid skogshögskolan under de närmaste åren. I någon mån torde först det »missgrepp», som den starkt utökade antagningen till högskolan under högkonjunkturen utgjorde, böra tillrättas, innan tiden vore inne att, såsom styrelsen förordat, bestämma elevantalet med hänsyn till behovet på lång sikt av ifrågavarande arbetskraft.

*Departements-
chefen.*

Spörsmålet om reglering av tillströmningen till de intellektuella yrkena har nyligen behandlats i ett tidigare omförmålt sakkunnigutlåtande (stat. off. utr. 1935: 52). Vad särskilt angår skogshögskolan har, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, lärarrådet vid skogshögskolan icke intagit någon bestämd ställning till denna fråga, under det att inom styrelsen för högskolan skilda meningar kommit till uttryck. Utan att föregripa de åtgärder för reglering av antalet studerande vid högskolorna, som från statsmakternas sida kunna komma i fråga, torde följande allmänna riktlinjer kunna anges för skogshögskolans antagning av studerande.

För den högre skogsundervisningen har en spärranordning alltid tillämpats genom bestämning av elevantalet med hänsyn ej endast till undervisningstekniska förhållanden utan även till det beräknade behovet av jägmästare och forstmästare. Den nya organisationsform för skogshögskolan, som av mig förordats, innebär i och för sig en anpassning till behovet av högre utbildade skogsmän genom de två kursernas sammanförande till en. Även om utbildningen vid skogshögskolan enligt den förändrade organisationsformen kan tänkas öppna ett vidare verksamhetsfält för de utexaminerade än tillförne, lär den på mångåriga studier byggda, speciella kompetens, som högskolan måste lämna, knappast kunna medföra särskilda kvalifikationer för uppgifter, som ligga utanför skogsbrukets administration och förvaltning. En utbildning, som till omfattningen begränsades endast av högskolans resurser, skulle vid sådant förhållande kunna innebära, att staten regelmässigt och avsiktligt ombesörjde utbildning av överflödigt arbetskraft i syfte att åstadkomma ett konkurrensförhållande. Den sistnämnda synpunkten finner jag berättigad endast såtillvida, att ett tillfälligt uppstående överskott av utbildad arbetskraft ej må tilläggas alltför stor betydelse vid bestämning av antalet nya studerande vid skogshögskolan. Inom ramen för det antal, som av högskolan lämpligen kan antagas, bör antalet studerande sålunda bestämmas huvudsakligen med ledning av det normala ersättningsbehovet av personal med ifrågavarande utbildning. I fråga om storleken av detta ersättningsbehov får jag hänvisa till vad därom i en föregående avdelning (A II) anförts.

Utredningsmännens förslag beträffande förfarandet för bestämning av antal studerande vid skogshögskolan och urval bland förberedande kursens elever ha ej mött invändningar i de avgivna yttrandena. Då förslagen synas välgrundade, vill jag för min del biträda desamma.

2. Huvudkurs.

a. Allmänna synpunkter.

Styrelsen för skogshögskolan har givit uttryck åt den uppfattningen, att den allmänna kursens huvuduppgift måste anses vara att meddela lämplig utbildning i och för såväl statlig som enskild förvaltningstjänst samt att kursens allmänna utbildningsnivå icke borde understiga den nuvarande jägmästarkursens. Dock borde undervisningsordningen för denna kurs ej oförändrad läggas till grund för den föreslagna enhetskursens utbildningsprogram utan borde mer eller mindre genomgripande förändringar genomföras i avsikt att mera än hittills giva undervisningen en teknisk-ekonomisk inriktning. — Genom slopande eller minskande av undervisningen i vissa ämnen av mindre aktuell art borde tid vinnas för utökning eller nyinförande av vissa mera viktiga ämnen, så att den sammanlagda studietiden icke behövde förlängas. En annan åtgärd, syftande mot samma mål, borde bestå däruti, att genom ändring i de nuvarande bestämmelserna för tentamina och examen söka koncentrera elevernas studiearbete på vissa ämnen av större vikt samt minska arbetet på inträngandet å vissa andra ämnesområden av så att säga fyllnadsnatur.

*Utredning
genom skogs-
högskolans
styrelse.*

I utredningsmännens P. M. har följande anförts.

Den fortsatta utbildningen av dem, som genomgått den förberedande kursen, benämnes i det följande *skogshögskolans huvudkurs*. I denna undervisning skola ingå huvuddelen av den teoretiska jägmästarutbildningen ävensom de ytterligare praktiska demonstrationer och övningar, som erfordras för att de studerande skola kunna tillgodogöra sig den teoretiska undervisningen och förvärva nödig färdighet i upprättande av förslag och planer till inom skogsbruket förekommande arbeten av skilda slag. Enär sistnämnda tillämpningsövningar väl medhinnas under två somrar och huvudkursen under inga omständigheter kan bli kortare än två år, blir den för teoretisk undervisning erforderliga tiden avgörande för hela huvudkursens längd.

Huvudkursen skall hava till ändamål att *dels* meddela kompetens för handhavande av större skogsförvaltning eller fullgörande av därmed jämställda arbetsuppgifter inom skogsbruket *dels* giva en grundval för eventuellt fortsatta studier. Redan utbildningen för förstnämnda värv måste på grund av de mångahanda, skiftande uppgifter, som möta utövaren av skogsmannens yrke, gripa över åtskilliga naturvetenskapliga ämnen och praktiska arbetsområden. Den mångsidiga utbildningen och de teoretiska kunskaper, som i varje ämne anses erforderliga för förvärvande av nämnda kompetens, betinga den undre gränsen för utbildningstidens längd. Ehuru det ur många synpunkter kan anses önskvärt, att de studerande vid huvudkursen delges ett mera fylligt kunskapsmått, är det med hänsyn till kursens uppgift att utbilda arbetskraft för det praktiska skogsbruket nödvändigt att i huvudsak begränsa undervisningen till den angivna utbildningsnivån. De

*Inom
departementet
utarbetad
P. M.*

studerande skola sålunda bibringas tillräckliga kunskaper i de grundläggande ämnena samt därtill skogligt vetande, som i huvudsak innefattar kännedom om resultaten av den skogliga forskningen och erfarenheterna från den praktiska, skogliga verksamheten, i den mån kännedomen därom är av verklig betydelse för det tidsenliga, praktiska skogsbruket. I överensstämmelse härmed upptager den studieplan, som längre fram föreslås, undervisningstimmar till antal, som ansetts motsvara minimikurser i de till skoglig förvaltarutbildning hörande ämnena.

Här må genast tilläggas, att en sådan begränsning av undervisningen ingalunda är liktydig med en sänkning av högskolans utbildningsnivå. Det synes t. o. m. möjligt att genom anställning i ökad omfattning av skickliga lärare och medhjälpare till dessa, anskaffande av bättre hjälpmedel för undervisningen med flera åtgärder, syftande till en rationell undervisning, som bygger på elevernas självverksamhet, vinna en i vissa avseenden förbättrad utbildning inom den på nämnda sätt begränsade ramen för undervisningen.

Det har nyss sagts, att den skogliga utbildningen är mångsidig. Den karakteriseras emellertid även därav, att den praktiska kompetens, den skall lämna, måste grundas på ingående kunskaper i ett flertal naturvetenskapliga ämnen, som gripa in i varandra och därjämte skjuta långt in i den tillämpade undervisningen. Friktionen mellan de grundläggande ämnena kan i viss utsträckning elimineras genom ämnenas sammanförande till större undervisningsenheter, men i stort sett är undervisningens uppdelning i ämnen, som åga starkt inbördes samband, ofrånkomlig. Till belysande härav må framhållas, att redogörelse för mera karakteristiska marktyper och beståndsformer lämnas vid undervisningen i marklära, skogsbotanik och skogsskötsel samt beträffande försumpade marker jämväl vid undervisningen i skogsdikning samt att de tillämpade skogsvårdsåtgärderna behandlas under marklära, skogsskötsel samt skogsuppskattning och skogsindelning. Skola de studerande kunna bibringas klara begrepp i dessa utomordentligt viktiga delar av undervisningen, måste ämnenas innehåll i vissa stycken utformas efter samråd mellan flera lärare. Ett villkor för åstadkommande av gott resultat av utbildningen är därjämte, att lärarna vid undervisningens bedrivande hålla intim kontakt med varandra. Genom i det följande framställt förslag om utarbetande av kompendier i varje ämne torde detta samarbete underlättas.

Av de sålunda bestämda ämneskurserna föreläsas under de två första terminerna i huvudsak propedeutiska kurser och grundläggande ämnen samt de förberedande delar av huvudämnena, som lämpligen böra ha inhämtats före de första praktiska övningarna. De tredje och fjärde terminerna ägnas till övervägande del åt huvudämnena. Med viss av utredningsmännen närmare angiven undervisningsintensitet torde den teoretiska undervisningen kunna avslutas redan med den fjärde terminen. Emellertid återstå då vissa resor och övningar, som tillhöra förvaltarutbildningen. Tentamina i huvudämnena måste för övrigt under alla förhållanden ske under den följande hösten. I syfte att ej onödigt forcera studierna under fjärde terminen synes därför lämpligt att anordna en av föreläsningar mindre belastad femte termin. Större delen av denna sista termin kan i sådant fall avsättas för elevernas självverksamhet i form av de studerandes specialisering på sina huvudämnen, utarbetande av examensarbeten samt tentamina, varvid avgångsbetyg från skogshögskolan erhålles före terminens utgång. Därigenom vinnas, att utbildningstiden för jägmästare något förkortas, enär för närvarande jämväl en sju termin i regel tages i anspråk för sistnämnda arbeten.

De över P. M. avgivna yttrandena äro i förevarande avseende i huvudsak av följande innehåll.

Yttranden
över P. M.

Domänstyrelsen ifrågasätter, huruvida ej den föreslagna ökningen av tiden för vissa undervisningsgrenar, huru önskvärd den i och för sig än må vara, kan komma att ställa alltför stora krav på såväl lärarpersonalen som eleverna. En alltför stark forcering av undervisningsarbetet kan givetvis för utbildningen bliva till men, ej minst genom de hinder den reser mot självstudier.

Lärarrådet påvisar, att utredningsmännens förslag innebär, att antalet obligatoriska undervisningstimmar ökas från nuvarande 21.8 per vecka till 24.6 per vecka, och att de praktiska övningarna ökas från 26 till 33 veckor. Om man därtill beaktar, att eleverna från vårterminens början den 15 januari till höstterminens slut den 20 december skulle åtnjuta ferier endast under påskveckan samt i september under 3 veckor första året och 4 veckor det andra, måste den arbetsbörda, som enligt P. M. skulle påläggas eleverna, betecknas som synnerligen betungande, detta desto mer som ferierna både vid julen och i september endast äro nominella, då största delen av denna tid måste ägnas åt tentamensläsning samt uppgörande av reseberättelser m. m.

Samma erinran kan, framhåller *lärarrådet*, göras beträffande de lärare, som skola leda sommarövningar och studieresor. *Lärarrådet* kan ej underlätta att uttrycka starka betänkligheter mot förslaget genomförande i oförändrat skick, då detsamma ej blott kommer att väsentligen förhindra den elevernas självständiga studieverksamhet, som utredningsmännen riktigt nog beteckna som en integrerande del i en högskolemässig utbildning, utan även i hög grad försvåra den vetenskapliga verksamhet, som måste krävas av en lärare, om han skall kunna följa och själv bidra till utvecklingen på det område, inom vilket hans undervisning faller.

Lärarrådet har emellertid bemärkt, att dessa synpunkter ej varit främmande för utredningsmännen, då dessa betecknat sin undervisningsplan som ett maximiprogram, vilket skulle tillåta en avsevärd minskning av föreläsningarnas och övningarnas antal, i den mån lämplig handbokslitteratur och andra hjälpmedel ställas till förfogande vid undervisningen. Enligt *lärarrådets* mening är en viss reducering i angiven riktning nödvändig redan från början, men därutöver måste det anses önskvärt, att även utnyttja den femte lästerminen på ett rationellare sätt än i P. M. föreslås. Under denna termin skulle nämligen enligt förslaget tentamina i huvudämnena »under alla förhållanden» äga rum och de studerande vara »berättigade att undergå tentamen under hela terminen». *Lärarrådet* anmärker härtill först, att enligt hittills vunnen erfarenhet en elev, som vill grundligt intränga i sina ämnen, icke kan medhinka att på den korta tiden av 2½ månader i tillräcklig grad bereda sig för tentamina i 4 huvudämnen (skogsskötsel, skogsuppskattning, skogsteknologi och skogsekonomi) samt i förvaltningslära, detta desto mindre som han enligt förslaget blir tvingad att för erhållande av avgångsbetyg i några huvudämnen bedriva specialstudier. Härtill kommer, att en obegränsad tentamensskyldighet under femte terminen ej rimligen kan åläggas vederbörande lärare, vilka samtidigt måste bedriva en omfattande undervisning på andra kurser. Uppenbarligen ha utredningsmännen insett, att den föreslagna tentamensordningen även kommer att bereda eleverna svårigheter, varför de föreslå, att för dem »som av skilda anledningar icke hinna avsluta sin utbildning i normal ordning bör rätt stadgas att under loppet av hela den följande vårterminen undergå tentamen». *Lärarrådet* biträder detta uttalande, men är samtidigt övertygat om, att denna i förslaget som ett undantag betecknade tentamensordning i realiteten kommer att bli den normala. På grund av denna sin övertygelse anser *lärarrådet* önskvärt, att i lämplig omfattning en överflyttning av undervis-

ningstimmar från speciellt fjärde till femte terminen äger rum. En sådan överflyttning är desto mera nödvändig, som vissa föreläsningar direkt böra ansluta sig till under andra sommarterminen genomgångna övningsmoment i och för erhållande av en följdriktig undervisning. Av sistnämnda anledning torde också en del andra förändringar i den av utredningsmännen föreslagna fördelningen av undervisningen på olika terminer bliva nödvändig, men då detta är en sådan schemateknisk fråga, som högskolans styrelse på förslag av dess lärarråd ärligen har att ordna, anser lärarrådet ej nödigt att här närmare ingå på densamma.

Beträffande övningstidens användning föreslår lärarrådet, att endast vissa särskilt viktiga övningsmoment obligatoriskt skola genomgåas av alla elever, men att därutöver viss tid under speciellt andra sommarterminen göres disponibel för mera speciella arbeten av olika slag, som kunna tjäna till underlag för erhållande av de kvalificerade betyg i vissa huvudämnena, som i annat sammanhang föreslås.

Avdelningsföreståndarna vid statens skogsförsöksanstalt ha framhållit, att en förutsättning för att anstalten skall kunna befordra skogshushållningens utveckling inom landet är att landet äger en skogsmannakår, som på grund av sin skogsvetenskapliga bildning förmår tillägna sig de vunna resultaten och tillämpa dem i praktiken, vilket är nödvändigt, även om anstalten, allteftersom frågorna bli lösta, kan komma att utöva en direkt rådgivande verksamhet. Föreståndarna förutsätta därför, att undervisningen vid den omorganiserade skogshögskolan ej kommer att medföra en lägre vetenskaplig bildningsstandard än den, som för närvarande bibringas de studerande vid skogshögskolan.

Styrelsen för högskolan har vidhållit sitt förslag och ansett utökningen av undervisningsplanen betänklig med hänsyn till en högskolemässig undervisning och de studerandes självverksamhet.

Direktören Ekman har i reservation till styrelsens yttrande anför, att de i P. M. uppdragna riktlinjerna för undervisningen vid skogshögskolan, med de mindre ändringar i detaljerna, som kunna anses påkallade, i stort sett tillgodose de krav på utbildning av våra skogsmän i praktiskt-ekonomiskt hänseende, som alltmer göra sig gällande.

*Departements-
chefen.*

Ur de skilda krav på den nya skogshögskolans yrkesutbildning, som framförts från olika håll, kan i stort sett utläsas en gemensam strävan att med forstmästarkursens praktiska läggning förena teoretiska studier, som äro mera djupgående än de nuvarande studierna vid forstmästarkursen och i vissa avseenden mera ändamålsenligt inriktade än jägmästarkursens teoretiska utbildning. Lägges härtill fordran på att utbildningen skall kräva så små uppgifter som möjligt med hänsyn till arbetskraftens utnyttjande i det praktiska skogsbruket, torde de allmänna anspråken på den reformerade yrkesutbildningen vid skogshögskolan i huvudsak vara angivna.

Utredningsmännen ha för sin del löst den föreliggande uppgiften genom omgestaltung av jägmästarkursen på sådant sätt, att de praktiska övningarna kraftigt utökas och de teoretiska studierna koncentreras. Detta skulle möjliggöras bland annat därigenom, att mindre uppmärksamhet ägnas biämnena och mera oväsentliga avsnitt av de större ämnena, att undervisningen i alla viktigare ämnen grundas på självstudier av kompendier, läroböcker eller annan litteratur samt att lärarpersonalen utökas. Genom de nämnda åtgärderna skulle så mycket kunna vinnas inom den nuvarande jägmästar-

kursens undervisningsplan att det vore möjligt att samtidigt förbättra och förkorta den teoretiska utbildningen. Studieåren borde samtidigt i största möjliga utsträckning tagas i anspråk för tillämpningsövningar i skogen, vilka vore av den största betydelse ej endast för demonstration av meddelade kunskaper utan även för inövning av färdighet vid vissa förvaltningsgöromål. Den kritik, som riktats mot nämnda förslag, synes i främsta rummet göra gällande, att de studerandes ledigheter skulle bli för korta samt deras arbetsbörda alltför stor på grund av den föreslagna ökningen av antalet undervisningstimmar.

Erinringarna mot den av utredningsmännen föreslagna studieordningen torde kunna föranleda vissa jämkningar av den i P. M. intagna planen för de praktiska övningarna. Till denna fråga återkommer jag i följande avdelning. I övrigt synes det i P. M. framlagda förslaget till studiernas allmänna ordnande i stort sett väl tillgodose de framställda anspråken på undervisningens planläggning. Enligt mitt sätt att se frågan är längden av de teoretiska studierna vid en högskola beroende mera av den förmåga de studerande kunna äga att genom självstudier under lärarnas ledning och stimulans — bibringad vid föreläsningar, övningar och på flera andra sätt — under viss tid tillägna sig erforderligt vetande och kvalifikationer i övrigt än av möjligheterna att medhinna ett bestämt antal föreläsningar. Antalet obligatoriska undervisningstimmar per vecka förefaller för övrigt icke avskräckande, även om all obligatorisk undervisning inställes under den femte terminen. Vid sådant förhållande och i betraktande av lärarrådets erinran om den alltför korta tiden för tentamensläsning i de avslutande ämnena, anser jag, att utredningsmännens förslag om den obligatoriska, teoretiska undervisningens avslutning med fjärde terminen bör realiseras redan från början. Skulle lärarrådet och styrelsen för högskolan finna, att en allmän nedskärning av föreläsningstimmarnas antal, exempelvis med genomsnittligt tio procent, bör omedelbart genomföras för underlättande av denna reform, har jag för min del intet att erinra däremot. Vad jag nu anfört bör icke utgöra hinder för anordnande under viss tid av femte terminen av seminarieövningar, avseende studiearbete, som utförts i samband med föregående sommars övningar, eller av fria föreläsningar, därvid tillfälle även kan erbjuda sig att sammanfatta erfarenheterna från de föregående sommarövningarna. Ej heller bör det förhindra de studerande, som till äventyrs önska ytterligare fördjupa sina kunskaper i vissa ämnen, att tentera i sådana större ämnen även under den följande vårterminen.

Med anledning av lärarrådets erinran mot lärarnas i P. M. föreslagna tentamensskyldighet under hela femte terminen vill jag framhålla, att hinder icke synes böra möta för avsättande av vissa tentamensperioder även under denna termin. Övriga delar av terminen böra stå till de studerandes förfogande för självstudier.

Den närmare innebörden av studieplanens reformering framgår av följande avdelning, till vilken jag nu övergår.

b. Undervisningsår och undervisningsplan.

Utredning
genom skogs-
högskolans
styrelse.

Lärarrådet vid skoghögskolan har hänvisat till ett av lärarrådet år 1925 framlagt förslag till omläggning av undervisningen, som i huvudsak innebär följande ändringar i studieordningen:

1. Viss utökning och omläggning av de praktiska sommarövningarna, speciellt beträffande ämnet skogsskötsel;
2. Inskränkning av antalet föreläsningar för beredande av ökad tid till självstudier för eleverna i samband med reglering av vissa grundläggande ämnens undervisningstid i förhållande till de egentliga huvudämnena;
3. Bättre tillgodoseende av undervisningen i speciellt skogsekonomi, men även i vissa andra ämnen av särskild betydelse;
4. Överförande till förberedande kursen av någon del av den nu till högskolan förlagda undervisningen;
5. Omförande av statlig tjänsteexpedition till i examen icke obligatoriskt ämne.

Av dessa förslag har punkt 4 behandlats i det föregående, och en del andra reformer hava åtminstone partiellt genomförts i de senaste årens undervisningsplaner för jägmästarkursen. Lärarrådet framhåller, att, när det gäller att uppgöra förslag till undervisning vid den allmänna högskolekursen, här berörda önskemål visserligen fortfarande böra bli i huvudsak vägledande, men att såväl de nuvarande två kursernas ifrågasatta sammanslagning som ock den gångna tidens utveckling på skogshushållningens område jämte under tiden vunna erfarenheter beträffande skogsundervisningen framtvinga hänsynstagande jämväl till en del nya synpunkter, vilka föranleda vissa jämkningar och tillägg i lärarrådets omnämnda tidigare förslag.

Vad först de *praktiska övningarna* beträffar, ha dessa, uttalar lärarrådet, i ämnet skogsskötsel från och med 1928 väsentligt utökats genom bedrivande av stämplingsövningar etc. med yngre kursen i Norrland jämte i anslutning därtill företagen studieresa till mera lärrika norrländska skogsbruk. På grund av de gynnsamma erfarenheter, som härvid under gångna åren vunnits, föreslås denna anordning till bibehållande jämväl i fortsättningen. Den tidigare föreslagna ökningen av samma övningar genom deras påbörjande redan i mitten av maj bör enligt lärarrådets mening fullföljas.

Lärarrådet föreslår vidare vissa omläggningar av de praktiska övningarna, vilka i huvudsak upptagits i det utvidgade program för dessa övningar, som framlagts av utredningsmännen.

Vid planläggning av de *teoretiska studierna* vid högskolan har lärarrådet nu ansett sig böra gå något längre beträffande den i punkt 2 tidigare uttalade önskan att inskränka antalet föreläsningar för möjliggörande av ökad självverksamhet från elevernas sida. Från representanter för elevkåren har nämligen, framhåller lärarrådet, uttalats önskemål om skyldighet för varje elev att under studietiden inleda och försvara åtminstone en seminarieövning i något huvudämne för att därigenom bland annat erhålla ökad förmåga till vetenskaplig självverksamhet samt utnyttjande av tillgänglig litteratur och andra källor liksom ock vana att yttra sig i offentlig diskussion. Detta enligt lärarrådets mening synnerligen beaktansvärda önskemål sällar sig emellertid till redan i inledningen omnämnda krav på utökade och fördjupade studier i skogsekonomi, vartill kommer ett behov att upptaga skogsadministration och handelslära såsom helt eller delvis nya ämnen i undervisningsplanen. Att genomföra dessa utökningar inom ramen för

nu gällande studietid utan en samtidig reducering av minst motsvarande omfattning på andra håll är enligt lärarrådets åsikt varken lämpligt eller ens möjligt, så vida samtliga ämnen, vari undervisning sker, allt fortfarande skola ingå som obligatoriska i slutexamen.

I fråga om undervisningen i de särskilda ämnena nämner lärarrådet inledningsvis, att följande ämnen böra bli helt eller i huvudsak oförändrade, nämligen marklära, botanik, klimatologi, jordbruksekonomi, den teoretiska delen av skogsskötseln samt affärsbokföring, vilket senare ämne redan tidigare ansetts böra överflyttas till förberedande kursen.

I sitt år 1925 framlagda förslag har lärarrådet utförligt motiverat, att ämnet skogsekonomi borde beredas en fastare ställning vid skogshögskolan och föreslagit, att ämnet borde göras till ett självständigt läroämne, vilket varmt förordats såväl av högskolans styrelse som av domänstyrelsen. Lärarrådet föreslår nu inrättande av professur i nämnda ämne. — Lärarrådets förslag rörande ämnesomfattning m. m. återgives närmare i det följande under avdelning A IV: 5, b.

Ämnet skogsadministration är, anför lärarrådet, så tillvida nytt som hittills endast förekommit en kortare frivillig kurs på omkring 12 timmar, benämnd »förvaltningskunskap». Tiden 36 timmar är tidigare förelagden, men böra här till läggas 10 timmars övningar å lärorummet. Ämnet bör giva en redogörelse för organisation och arbetssätt hos viktigare i landet arbetande administrativa eller förvaltande skogliga organ av såväl allmän som enskild natur. Vidare böra genomgås sådana lagar och författningar av mera social natur, med vilka en förvaltande skogsman kommer i daglig beröring, samt frågor rörande arbetar- och arbetsgivarorganisationer m. m. Den hittills meddelade undervisningen i domänverkets tjänsteexpedition bör helt slopas även som frivilligt ämne vid högskolan. Tillfälle till övning i tjänsteexpedition torde nämligen i tillräcklig utsträckning förefinnas för aspiranter å tjänst i domänverket under de två praktiska aspirantår, som domänstyrelsen i sitt nya organisationsförslag anser böra åläggas alla blivande tjänstemän i verket.

Som ett helt nytt ämne, om vars upptagande på schemat jämväl elevkårens representanter gjort framställning, föreslår lärarrådet undervisning i handelslära. Ämnet, som förslagsvis bör tillmätas 30 föreläsningstimmar, synes först böra giva en kort handelsgeografisk översikt över såväl den inhemska som utländska handeln främst med skogsprodukter men också med andra viktigare råvaror och halvfabrikat. Huvudvikten bör dock läggas på meddelande av lagstadgade eller annars gängse handelsbruk beträffande köpe- och leveransavtal, kvantitets- och kvalitetsbestämmelser, befraktningar, försäkringar, reklamationer, betalningsvillkor m. m. Även böra genomgås metoder för handels och andra företags finansiering genom banker och andra kreditförmedlande verk och institutioner, handeln med värdepapper, börsväsendets organisation etc. Likaså torde här beröras kommunikationsväsendet samt post- och telegrafväsendet. Beträffande handelsrätten föreläsas de viktigare kapitlen av läraren i lag- och författningskunskap, men på handelsläran torde böra komma vissa tillämpningar av sagda lagar liksom ock vissa speciallagar såsom växel- och checklag, lag om handelsböckers förande samt konkurslagen m. m.

Ämnet skogsteknologi med byggnads- och avdikningslära omfattar en rad tämligen skiftande discipliner av var för sig synnerlig vikt inom skogsbruket. Flera av dessa, såsom t. ex. transportteknik, vägbyggnadslära och skogsdikning, ha därtill under senare år varit föremål för ökad aktualitet och stark utveckling. Detta har medfört, att den tid, som

hittills i undervisningsplanen stått till buds för behandling av denna ämnesgrupp, visat sig alltmera knapp och i behov av utökning. På grund av relativt rikhaltig och god handbokslitteratur på området har dock behovet av utökning gjort sig mindre starkt gällande beträffande den teoretiska undervisningen än i fråga om de praktiska övningarna. Lärarrådet föreslår därför nu endast en ökning av tiden för de praktiska övningarna, vilken ernås dels därigenom, att övningarna i kolning helt överflyttas till Garpenberg och dels därigenom att tiden för deras bedrivande vid högskolan förlänges med 6 dagar.

Undervisningen i lag- och författningskunskap har lärarrådet i sin skrivelse 1925 beräknat minskad från nuvarande 91 till 80 timmar. Då lärarrådet föreslagit, att vissa speciella lagar och författningar borde hänvisas till respektive specialfack, bör enligt lärarrådets mening ämnet härnå ytterligare minskas till högst 75 timmar.

Till slut finnes en ämnesgrupp, som kan sammanfattas under det gemensamma namnet skogszoologi, vilken i förening med jaktkunskap och jaktvård sedan gammalt upptagit och alltjämt upptager ett betydande utrymme på nuvarande jägmästarkursens schema, nämligen ej mindre än 150 timmar å lärorummet, vartill komma exkursioner. Ämnet är för närvarande uppdelat på två lärare, varvid föreståndaren för skogsförsöksanstaltens entomologiska avdelning undervisar i skogsentomologi med 47 föreläsningar, 14 laborationer och några dagars exkursioner. Med hänsyn till nödvändigheten att beskära vissa ämnen för vinnande av nödigt utrymme för andra, som därav äro i större behov, har lärarrådet emellertid i sitt tidigare yttrande föreslagit en minskning i denna undervisning till respektive 31 och 11 timmar, vilket förslag nu vidhålles.

Ämnesgruppens övriga del föreläses av föreståndaren för högskolans zoologiska institution med 46 timmar allmän och vertebratzoologi samt 46 timmar jaktkunskap med jakt- och fiskevård.

Lärarrådet framhåller, att kännedomen om det högre djurlivet i våra skogar och framför allt i den mån detta djurliv kan ha inverkan på skogshushållningen förvisso är av allra största betydelse för skogsmännen. Likaså måste det anses vara ett betydande allmänintresse, att personer, vilka direkt eller indirekt handha skötseln av den ojämförligt största delen av rikets landareal, besitta sådana kunskaper om jakt- och fiskevård, som krävas för ett rationellt eller i vissa fall kanske mera naturvårdsbetonat utnyttjande av jakten och fisket. Inför de krav på utökning av undervisningen i rena yrkeskunskaper, som nu måste uppställas, föreslår lärarrådet sänkning i den för zoologiska ämnen hittills använda undervisningstiden.

Med hänsyn till att studentkursen i allmän zoologi under senare år väsentligt förbättrats, finner lärarrådet undervisningen i detta ämne kunna utan olägenhet beskäras. Huvudvikten vid undervisningen bör läggas vid vertebratzoologien och dess praktiska tillämpning inom skogsbruket. Då jakt- och fiskevård bli de väsentligaste tillämpningsområdena, som komma att kräva huvudparten av undervisningstiden, anser lärarrådet dessutom, att hela ämnesgruppen bör sammanföras under ett huvudbetyg och att för densamma tillmätas en undervisningstid av 70 föreläsningstimmar. Härtill böra komma c:a 3 dagars exkursioner i Stockholmstrakten för studiebesök å revir med rationellt ordnad jaktvård och vid fiskerianstalter. Ämnesgruppens namn skulle bli vertebratzoologi med jakt- och fiskevård.

Styrelsen för skogshögskolan har i huvudsak anfört följande.

Enligt nu gällande stadgar skall en fullständig lärokurs omfatta tre höstterminer ($^{15}/_{10}$ — $^{20}/_{12}$) och två vårterminer ($^{1}/_{2}$ — $^{10}/_{5}$), samtliga avsedda för

föreläsningar och övningskurser i Stockholm, vartill komma två sommarterminer av omkring tre månaders längd samt avsedda för praktiska övningar i samband med arbeten i skogen samt för resor. Härutöver komma i början och slutet av varje termin tentamensperioder, vilkas längd bestämmes i den för varje år av styrelsen fastställda undervisningsordningen. Utöver denna obligatoriska studietid hava eleverna brukat använda en tredje vårtermin till examensarbeten och sluttentamina i huvudämnena samt till mera fria studier.

I undervisningstidens sammanlagda längd samt gruppering på terminer har styrelsen nu ingen ändring att föreslå. Dock hava vissa förändringar i de olika terminernas längd av lärarrådet föreslagits i avsikt att något utöka tiden för praktiska övningar i skogsskötsel och skogsteknologi med motsvarande förkortning av vårterminen. Ävenså har det visat sig av tekniska skäl önskvärt, att tentamensperioderna inräknas i respektive terminers längd med en bestämmelse att högst visst antal dagar av terminen må anslås till tentamina. Styrelsen föreslår följande terminsindelning för den nya enhetskursen: tre höstterminer, omfattande tiden 1 oktober—20 december, två vårterminer tiden 10 januari—15 maj, av vilken tid högst 45 dagar per läsår få anslås till tentamina, samt dessutom två sommarterminer, den första av omkring $3\frac{1}{2}$ samt den andra av omkring 3 månaders längd. Preliminärt torde man kunna räkna med att efter detta förslag höstterminens undervisning kommer att pågå omkring 9 samt vårterminens omkring 12 veckor.

I fråga om sommarterminernas disposition samt reglering av undervisningsplanen har styrelsen i allt väsentligt anslutit sig till lärarrådets förslag. Vad särskilt angår det nya ämnet skogsekonomi skall under en följande avdelning, A IV: 5, lämnas en redogörelse för styrelsens synpunkter på ämnesomfattningen. Styrelsen har i nu förevarande avseende ytterligare anfört följande.

Såväl minskningen i den teoretiska undervisningen som ökningen av de praktiska arbetena är genomförd i avsikt att befordra möjligheten till självverksamhet från de studerandes sida i form av självständiga utredningar, seminarieövningar eller specialarbeten m. m. Då det från snart sagt samtliga svenska högskolors studentkårer framkommit önskemål om dylika förändringar samt påpekanden av innehåll, att utgivandet av läroböcker och kompendier bör kunna tillåta betydande inskränkningar i antalet obligatoriska föreläsningar, kommer styrelsen att alltjämt hava sin uppmärksamhet riktad på dessa frågor samt undersöka möjligheten för ytterligare reducering av antalet föreläsningar i och för befordrande av den mera fria studieverksamheten med koncentration på de egentliga huvudämnena.

Till sist har styrelsen uttalat, att den anordning av studiearbetet, som genomförts vid lantbrukshögskolan i syfte att koncentrera studierna till de viktigare ämnena, vore av så stort intresse, att undersökning borde ske, i vad mån liknande metod kunde genomföras även vid skogshögskolan. De principer för undervisningens bedrivande, som av styrelsen sålunda antytts, ha i väsentliga delar varit vägledande för den närmare utformning av undervisningsordningen vid skogshögskolan, som utarbetats inom jordbruksdepartementet och framlägges i det följande.

En av reservanterna i styrelsen, *direktören Ekman*, har anfört följande.

Styrelsen har vid flera tillfällen uttalat, att den nuvarande utbildningsnivån vid jägmästarkursen icke får sänkas. Vad styrelsen avser härmed fram-

går dock ej klart. I det förslag till undervisningsplan, som uppgjorts, har visserligen förutsatts minskat utrymme för den teoretiska undervisningen, exempelvis i allmän zoologi, som helt skall utgå, samt i vertebratzoologi m. m. Man fragar sig dock, om icke flera minskningar i den rent teoretiska undervisningen kunna vidtagas och den besparade tiden användas till ämnen, som äro av praktisk betydelse. Om vid en sådan omvärdering större plats beredes de för det praktiska skogsbruket viktigare ämnena, synes ett sådant resultat innebära en höjning av utbildningsnivån. Allt vetande är för visso av värde, men vid en facklig högskola bör undervisningen icke belastas med mera av det teoretiska vetandet än vad som är nödvändigt för fackmannen, i detta fall skogsmannen. Som exempel på en onödig — även om i detta fall kanske mindre kännbar — belastning av elevernas minne och tid är det för undervisningen i handelslära angivna programmet. Enligt detta skall undervisning lämnas bland annat i gängse handelsbruk samt handelsns finansiering. Det kan ifrågasättas, om kunskapen därom ökar hans kompetens att sköta skog.

Yttranden
över högskole-
styrelsens be-
tänkande.

Ur yttrandena över högskolestyrelsens förslag må återgivas följande.

Domänstyrelsen har tillstyrkt, att högskolestyrelsens förslag till reglering av studieplanen vid skogshögskolan, som bland annat åsyftar ökning av de praktiska arbetena i skogen, lägges till grund för utarbetande av närmare föreskrifter.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har ansett, att den av lärarrådet och styrelsen framlagda utredningen om högskolans undervisningsordning borde i lämplig utsträckning kompletteras under medverkan av det praktiska skogsbrukets målsmän. Ur allmänna synpunkter har centralrådet framhållit, att undervisningen bör koncentreras på de skogliga huvudämnena, att antalet föreläsningstimmar bör begränsas, samt att för realiserande av sistnämnda önskemål, särskilda åtgärder böra vidtagas för att underlätta utgivandet av läroböcker.

Lärarrådet har bland annat framhållit, att en propedeutisk kurs bör anordnas i botanik, samt, med anledning av vad direktören Ekman i sin reservation anfört om den föreslagna undervisningen i handelslära, framhållit, bland annat, att skötandet av skog eller skogsförvaltning icke blott tar sikte på produktion av virke utan även omfattar produkternas ekonomiska utnyttjande genom försäljning.

Sveriges skogsägareförbund har uttalat, att det i åtskilliga hänseenden ej kan biträda förslaget till läroplanens avvägning. Förbundet ställer sig tveksam till det föreslagna ämnet skogsekonomi och understryker vikten av att undervisningen i skogsteknologi bättre tillgodoses med hänsyn till ämnets betydelse för det praktiska skogsbruket.

Föreningen Sveriges ordinarie jägmästare m. fl. föreningar ha i gemensamt yttrande anfört följande beträffande undervisningens bedrivande. Undervisningen bör koncentreras, vilket kan ske på två väsentligt olika vägar. Inriktar man sig på en nedskärning av de olika lärokursernas omfattning, möjliggöres helt naturligt en nedsättning i antalet timmar för respektive ämnen. Men en koncentration kan också ske genom en omläggning i sättet för undervisningens bedrivande. När det ej gäller huvudämnena, där givetvis självständig verksamhet från elevernas sida är både önskvärd och lämplig, torde undervisningen bäst intensifieras genom ofta återkommande förhör på genomgångna partier av de olika kurserna. Den nuvarande undervisnings-

formen med föreläsningar och en enda tentamen i hela ämnet skulle alltså i viss utsträckning ersättas med en vid andra fackskolor sedan länge tillämpad metod. Man torde på detta sätt, enligt vad erfarenheten visat, kunna vinna önskad reduktion i timantal utan avkortning i kurserna, om nämligen detta senare ej skulle anses lämpligt. Likaledes torde omfattningen av kursen i ett ämne kunna utvidgas utan ökning av den härför beräknade tiden. Föreningarna ha vidare ansett, att klimatologien bör nedskäras till hälften och ämnet skogszoologi helt utgå. Den på detta sätt frigjorda tiden bör komma markläran till godo.

I den inom jordbruksdepartementet utarbetade P. M. göres undervisningsordningen vid högskolan till föremål för ingående behandling. Ehuru beslut av riksdagen icke torde erfordras i åtskilliga av där berörda frågor och ej heller Kungl. Maj:t synes böra i denna ordning taga ställning till vissa där behandlade spörsmål, synes likväl lämpligt, att den inom departementet sålunda uppgjorda preliminära studieplanen bringas till riksdagens kännedom. I P. M. anföres härom följande.

*Inom
departementet
utarbetad
P. M.*

Undervisningsåret vid skogshögskolan synes allttjämt böra indelas i två terminer och en praktisk övningstid på sommaren. De tre höstterminerna torde, om tentamensperioderna enligt förslag av styrelsen för högskolan inräknas i terminerna, böra omfatta tiden 1 oktober—20 december (nu: 15 okt.—20 dec.) och de två vårterminerna 15 januari—15 maj (nu: 1 febr.—10 maj). Under de två första undervisningsåren böra högst 40 dagar per undervisningsår anslås till tentamensperioder, som med vissa modifikationer lämpligen förläggas till terminens början och slut. Under den tredje höstterminen (femte terminen) böra de studerande vara berättigade att undergå tentamen under hela terminen. För dem, som av skilda anledningar icke hinna avsluta sin utbildning i normal ordning, bör rätt stadgas att under loppet av hela den följande vårterminen undergå tentamen i ämne, tillhörande grupp 1¹ samt förvaltningslära.

De praktiska övningarna pågå enligt nuvarande ordning under två somrar från början av juni till slutet av augusti. Tillsammans omfatta dessa övningar 156 effektiva dagar, varav 149 dagar för de ämnen, som enligt här framställt förslag allttjämt skulle föreläsas vid huvudkursen. Styrelsen för skogshögskolan har tillstyrkt av lärarrådet avgivet förslag om sådan utsträckning av övningarna att de skulle komma att omfatta i allt 181 effektiva dagar, varav 174 dagar för nämnda ämnen.

Såsom framgår av det följande torde en förlängning av den praktiska utbildningen i vissa ämnen vara av behovet påkallad. Då härtill kommer, att träning i praktiska arbeten, särskilt stämplingsövningar, under de former, som kunna tillämpas vid ifrågavarande övningar, är av stort värde för elevernas snara nyttiggörande inom det praktiska skogsbruket, torde för dessa övningar böra tagas i anspråk all tid mellan terminerna, som ej bör disponeras för ferier, tentamensläsning el. d. På grund härav föreslås sommarövningarna att omfatta: den första, tiden 15 maj till omkring 10 september och den andra, tiden 15 maj till 1 september. De praktiska övningarna vid huvudkursen kunna därigenom utsträckas till att omfatta sammanlagt 195 effektiva dagar.

¹ Se sid. 80.

I det följande lämnas en schematisk framställning av huru studierna kunna komma att ordnas vid skogshögskolans huvudkurs. De praktiska övningsgarnas utnyttjande ansluter sig till förslag, som framläggas i det följande. Dessa övningars samt exkursionernas omfattning anges inom parentes i antal effektiva dagar.

1:a term.

$^{10}/_{10}$ — $^{20}/_{12}$ Föreläsningar och övningar. Exkursioner i *skoglig marklära* (1) och *skogsbotanik* (3).

2:a term.

$^{15}/_1$ — $^{24}/_1$ Tentamensperiod. Deltentamina i *skoglig marklära* och *skogsbotanik*.

$^{25}/_1$ — $^{30}/_4$ Föreläsningar och övningar. Exkursion i *skoglig marklära* (1).

$^{1}/_6$ — $^{14}/_5$ Tentamensperiod. Deltentamen i *skogsuppskattning* och *skogsindelning*. Rättslära. Under denna tentamensperiod hållas exkursioner i *skogszoologi* (3).

Första årets sommarövningar.

$^{15}/_6$ — $^5/_6$ Praktiska övningar i *skogsskötsel* vid förläggning i södra Sverige (13). Exkursioner i *skoglig marklära* (2).

$^6/_6$ — $^{22}/_7$ Praktiska övningar i *skogsuppskattning* (13), *skoglig marklära* (4), *skogsskötsel* (21) och *skogsbotanik* (2) i Norrland.

$^{23}/_7$ — $^{27}/_7$ Studieresa i Norrland med professorerna i *skogsskötsel* och *skogsbotanik* (4).

$^{28}/_7$ — $^6/_9$ Praktiska övningar i Bjurfors i *skogsdikning* (11), *1 byggnadslära* (5), *skoglig marklära* (4), *skogsbotanik* (8), jämte särskild *vägbkurs* (7).

3:e term.

$^{1}/_{10}$ — $^9/_{10}$ Tentamensperiod. Sluttentamina i *skoglig marklära* och *skogsbotanik*.

$^{10}/_{10}$ — $^{15}/_{12}$ Föreläsningar och övningar.

$^{16}/_{12}$ — $^{20}/_{12}$ Tentamensperiod. *Skogszoologi*.

4:e term.

$^{15}/_1$ — $^{24}/_1$ Tentamensperiod. Deltentamen i *skogsskötsel*.

$^{25}/_1$ — $^{30}/_4$ Föreläsningar och övningar. I slutet av februari företages en 6 dagars studieresa i *virkesdrivning m. m.*

$^1/_5$ — $^{14}/_5$ Tentamensperiod.

Andra årets sommarövningar.

$^{15}/_5$ — $^{27}/_5$ Studieresa rörande *flottning och träförädlingsindustri* (10) med professorerna i *skogsteknologi* och *skogsbotanik*.

$^{28}/_5$ — $^6/_7$ Praktiska övningar vid Malingsbo och angränsande trakter i *skogsdikning* (8), *vägbbyggnad* (4), *sågning* (13) samt exkursioner i *skogsteknologi* (5).

$^7/_7$ — $^{19}/_{18}$ Praktiska övningar vid Malingsbo samt på enskilda skogar i Bergslagen och Dalarna i *skogsindelning* (14), *skogsvärdering* (4) och *skogsskötsel* (20).

$^{20}/_8$ — $^{31}/_8$ Studieresa i södra Sverige med professorerna i *skogsskötsel* och *skogsbotanik* (9).

5:e term.

$\frac{1}{10}$ — $\frac{20}{12}$ Föreläsningar och övningar under en kortare del av terminen, lämpligen i dess mitt. Tentamina under hela terminen i skogsskötsel (sluttentamen), skogsteknologi och skogsdikning, skogsuppskattning och skogsindelning (sluttentamen), skogsekonomi samt förvaltningslära.

Skogshögskolans schema för jägmästarkursen upptager för närvarande sammanlagt 17 obligatoriska ämnen samt 1 frivilligt ämne (förvaltningskunskap). I samtliga obligatoriska ämnen utdelas betyg efter avhållen tentamen. Denna starka splittring av utbildningen inbjuder de mera läsbegärade till en mer eller mindre planlös betygssjakt, vars resultat icke svarar mot det på studierna nedlagda arbetet. Det torde böra övervägas, huruvida icke en mera helgjuten utbildning och samtidigt en mera ändamålsenlig inriktning av de fördjupade studierna kan vinnas genom omarbetning av studieplanen eller andra ändringar i högskolans undervisningsordning.

På grund av utbildningens syftemål och den kompetens, den är avsedd att skänka, kan redan från början fastslås, att den allt övervägande delen av ämnena måste vara obligatorisk. Man kan vidare antaga, att den specialisering som kan finnas önskvärd, icke lämpligen sker genom upptagande av studier i flera frivilliga ämnen, som ligga utanför ramen eller i gränsområdena av den normala förvaltarutbildningen, utan genom fördjupade studier i ämnen, tillhörande utbildningens centralare delar. Härav torde följa, att samtliga ämnen, som uppföras på huvudkursens schema, böra vara obligatoriska.

De studerande, som utexamineras från skogshögskolan, möta icke alla samma problem och arbetsuppgifter i sin framtida tjänstgöring. Det svenska skogsbruket arbetar under rikt skiftande former. En följd härav är, att det statliga skogsbruket i vissa avseenden ställer andra krav på förvaltaren än det enskilda. Även inom samma organisation kunna mycket olika kompetenskrav gälla för likartade tjänster, beroende på produktions- och avsättningsförhållanden, befintlig träindustri, jordbruksförvaltning m. m. I skogsvårdsstyrelsernas tjänst inriktas den utexaminerade jägmästaren snabbt på beståndsvård samt vissa administrativa frågor, som sammanhånga med uppsikten över vården av enskilda skogar. Stiftsjägmästarnas tjänstgöring är påverkad av den särskilda tillsyn över den ecklesiastiska fastighetsförvaltningen, som ankommer på stiftsnämnderna. Till sist må framhållas, att det skogligen försöksväsendet givetvis har användning för forskare, som under sin utbildningstid inriktat sig var och en på ett område, som tilldragit sig hans särskilda intresse.

En specialisering redan under utbildningen genom anordnande av särskilda studielinjer erbjuder emellertid för skogshögskolans del vissa svårigheter. Utredningsmännen föreslå i stället följande åtgärder, avsedda att tillgodose specialiseringskravet på ett mindre stelt och för skogsbruket bättre lämpat sätt.

Undervisningsämnenas antal samt föreläsningsskurser begränsas till vad som anses strängt nödvändigt för utbildningen av en skogsförvaltare inom det större skogsbruket. Vissa mindre betydelsefulla ämnen, som likväl icke kunna utgå ur utbildningen, undantagas från betygssättning. I fråga om övriga ämnen fordras för erhållande av betyget med beröm godkänd eller högre betyg utförande av vissa arbeten, grundade på specialstudier, eller inhämtande i varje ämne av särskilda tilläggskurser, som utarbetas av vederbörande lärare eller av honom angivas med hänvisning till viss litteratur. Avgångsbetyg från huvudkursen tilldelas endast den, som erhållit högre betyg i något eller några

av huvudämnena enligt förslag, som framlägges i det följande (grupp 1). Härigenom framtvingas en specialisering på ett eller två huvudämnen. Genom den omläggning av övriga ämnen, som sker, vinnes emellertid därjämte en koncentration av de fördjupade frivilliga studierna vid huvudkursen till ämnen, som med hänsyn till högskolans allmänna ändamål äro lämpade för djupare inträngande. På detta sätt torde de studerandes särskilda anlag och intressen tillvaratagas för en ändamålsenlig specialisering utan att deras behörighet till tjänster i skogsbruket begränsas. Det frivilliga inhämtandet av fördjupade kunskaper i examensämnena bör så mycket som möjligt underlättas.

Den här framlagda allmänna planen för undervisningen vid skogshögskolans huvudkurs har i P. M. föranlett följande förslag beträffande *ordnandet av undervisningen* vid kursen.

All undervisning i det praktiska ämnet *jordbruksekonomi* överflyttas, såsom vid behandling av den förberedande kursens föreslagits, till denna kurs. Undervisningen i bokföring, som är rent teoretisk, synes i stället böra kvarbliva vid huvudkursen. Ämnet *skogszoologi* bör lämpligen innesluta skogsentomologi, som i samband därmed beskäres. De tre ämnena marklära, geologi och mineralogi samt klimatologi böra sammanslås till ett stort grundläggande ämne *skoglig marklära*, till vilket också från ämnet kemi överföres undervisningen i fysikalisk kemi. Den allmänna botaniken uppgår som propedeutisk kurs i ämnet *skogsbotanik*. Ämnet *skogsekonomi* gestaltas på sätt styrelsen för skogshögskolan föreslagit. Ur ämnet skogsteknologi utbrytes *husbyggnadsläran* som särskilt ämne. Lag- och författningskunskap ersättes med ämnet *rättslära*, och det föreslagna nya ämnet skogsadministration utbytes mot en fylligare behandlad *förvaltningslära*, som även innefattar mera allmänt tillämpliga delar av det nuvarande ämnet tjänsteexpedition samt vissa för en skogsförvaltare lämpade delar av det föreslagna ämnet handelslära.

Av de 12 ämnena, som efter nu föreslagna ändringar i gällande undervisningsplan skulle ingå i undervisningen vid skogshögskolans huvudkurs (se bilaga) äro 3, nämligen husbyggnadslära, organisk och teknisk kemi samt bokföring, av sådan natur, att samtliga studerande böra i ämnena delges endast viss, gemensam kurs. Ämnena torde efter mönster av lantbrukshögskolan lämpligen benämnas kursämnena. Studierna böra här ej drivas längre än till vissa grundläggande kunskaper, avpassade efter utbildningens syfte. Genom förhör kontrolleras, att samtliga studerande följt och inhämtat kursen. Undervisningen i ämnesgruppen bör handhavas av speciallärare.

Endast i återstående 9 ämnena, vilka här kallas examensämnena, kunna fördjupade studier medföra högre betyg. Denna ämnesgrupp uppdelas med hänsyn till ämnenas natur och betydelse i tre grupper enligt följande schema.

Grupp 1: Skogsskötsel, skogsteknologi och skogsdikning, skogsuppskattning och skogsindelning samt skogsekonomi.

Gruppen omfattar de egentliga huvudämnena vid skogshögskolan. Varje ämne bör företrädas av professor.

Grupp 2: Skoglig marklära och skogsbotanik.

Gruppen omfattar grundläggande ämnena av stor betydelse. Kurserna äro till omfånget fullt jämställda med huvudämnena. Ämnena böra företrädas av professorer.

Grupp 3: Skogszoologi, rättslära och förvaltningslära.

Skogszoologien tillhör på grund av sitt innehåll och sin allmänna läggning rätteligen grupp 2. Vid den i detta sammanhang föreslagna revisionen av un-

dervisningen har detta ämne, såsom av det följande framgår, bildats av nya, föga bearbetade delar av zoologien, vilka ännu ej nått den utveckling, att de kunna beredas större utrymme i undervisningen, samt av det nuvarande ämnet skogsentomologi. Sistnämnda ämne är i och för sig icke att betrakta som ett större grundläggande ämne för huvudkursen och kan, med hänsyn till den ställning ämnet intar vid försöksanstalten, ej heller ur forskningssynpunkt beredas större plats vid skogshögskolan. Skogszoologien synes därför för närvarande ej böra jämföras med ämnena i grupp 2. De övriga ämnena i grupp 3 äro, med hänsyn till huvudkursens ändamål att utbilda skogsförvaltare, av stor praktisk betydelse. Vetenskaplig forskning i ämnena kan dock ej ifrågakomma vid skogshögskolan. Undervisningen i gruppens ämnen bör ombesörjas av speciallärare.

Vad härefter angår *undervisningsämnenas innehåll* torde de kurser, som ingå i ämnena enligt den nya grupperingen, i stark förkortning kunna angivas på följande sätt:

S k o g s s k ö t s e l. Skogsskötselns ekonomiska och biologiska förutsättningar. De olika trädslagens beståndsegenskaper. De olika växtplatsernas natur och egenskaper med hänsyn till skogsskötseln, speciellt till föryngringen. Skogsbeståndets åstadkommande medelst självsådd och skogsodling. De beståndsvårdande huggningarna. Speciella former av skogsskötsel.

De fördjupade kurserna för högre betyg beröra särskilt olika behandlings-sätts inverkan på värdeproduktionen under skilda förhållanden.

S k o g s t e k n o l o g i o c h s k o g s d i k n i n g. Virkets tekniska egenskaper och åtgärder för deras förbättrande. Virkessortiment. Avverkning, utdrivning och transport av virke. Inmätning av virke. Flottning och flottledsbyggnader. Sågverksindustri. Tillverkning av pappersmassa. Kolning i mila och ugn. Bekämpande av skogseld, byggnad av skogsvägar. Skogsdikning.

De fördjupade kurserna för högre betyg böra avse några av ämnets mera betydelsefulla delar, såsom virkeskännedom, sortimentslära och mätningsteknik, transportteknik och sågverksindustri samt eventuellt även vägbyggnad och skogsdikning.

I ämnet anordnas en specialkurs på 20 timmar, avsedd att meddela behörighet som syneförrättare vid syn enligt vattenlagen. Eventuellt bör denna specialkurs anordnas vartannat år och sålunda inläggas i undervisningen vid huvudkursen under sista delen av 2:a och 4:e terminerna.

S k o g s u p p s k a t t n i n g o c h s k o g s i n d e l n i n g. Matematisk statistik med sannolikhetskalkyl, fellära och korrelationsberäkningar. Uppskattning av bestånds och skogars virkesmassa och sortimentssammansättning. Metoder för beräkning av skogens tillväxt i massa och värde. Skogsindelningsmetoder samt beräkning av avkastningens storlek, sortimentssammansättning och värde.

De fördjupade kurserna böra bl. a. beröra de genom tillväxt och avverkning förorsakade förändringarna i virkesförrådets storlek och sammansättning.

S k o g s e k o n o m i. Nationalekonomiens grunder med huvudvikten lagd vid prisbildningsläran och kännedom om produktionsfaktorerna. Skogsekonomisk historia. Nationalekonomiens tillämpning på skogsbruket, innefattande bl. a. skogsbrukets arbetslöner och arbetsförhållanden, socialpolitiska frågor, som beröra skogsbruket, skoglig statistik samt skogsbrukets ställning i folkhushållningen. Skogsvärderingslära. Skogsbrukets organisations- och driftsformer (skoglig statik), dess avkastning och förräntning samt kalkylteknikens användning. I erforderliga delar utvecklas skogsbrukets ekonomiska samband med de virkesförbrukande industrierna.

De större kurserna böra omfatta de viktigare, tillämpade delarna av ämnet, såsom skogsbrukets avkastning och förräntning, skoglig statistik, kalkyltekniken inom skogsbruket, värderingsläran samt skogsbrukets organisationsformer.

Skoglig marklära. Marklärans mineralogiska och geologiska grunder, särskilt de lösa jordlagrens geologi. Klimatet och dess roll för den skogliga ståndorten. Kolloidkemi. Markens fysikaliska, kemiska och biologiska egenskaper. Humusbildning och humusformer. Skogsmarkssklassifikation och bonitetsförändringar. Markens och marktillståndets betydelse för beståndsvård och beståndsförnygring. Torvmarkerna.

De större kurserna böra innefatta en allmän fördjupning av kunskaperna i ämnet med huvudvikten lagd vid ämnets tillämpning på skogsskötseln.

Skogsbotanik. Växternas livsformer. Årftlighet, proveniens och aklimatisering. Den svenska vegetationens invandrings- och utvecklingshistoria. De olika växtsamhällenas karakteristik och utbredning. Skogssträdens morfologi och biologi. Skogsträdens och virkets viktigaste skadegörare bland växterna och deras bekämpande.

De fördjupade kurserna böra omfatta bland annat svamparna som skadegörare på växande träd och tillrett virke.

De allmänna läroverkens gymnasiekurser i biologi, som vid skogshögskolans inrättande voro fastställda genom 1909 års undervisningsplan för gymnasiet (sv. förf. samling nr 28/1909), ha genom nya undervisningsplaner för rikets allmänna läroverk år 1928 (sv. förf. samling nr 252/1928) och år 1933 (utfärdad av skolöverstyrelsen), starkt beskurits särskilt i fråga om undervisningen i botanik. På grund härav torde det bliva erforderligt att vid skogshögskolan anordna en propedeutisk kurs i allmän botanik. Kursen bör förutom undervisning på samma nivå som gymnasiets undervisning i ämnet före 1928 omfatta en del av det vid högskolan nu förelästa ämnet allmän botanik. I övrigt sammanföres detta ämne med ämnet skogsbotanik.

Skogszoologi. Samspelet mellan djurliv och skogsproduktion, innefattande skogens skadegörare bland djuren (insekter, fåglar, däggdjur) och deras bekämpande, för skogen nyttiga djur och deras levnadsvanor, villebrådslära m. m. Skyddande av skogens djurliv ur natursynpunkt.

Ämnets större kurser synas på grund av den omläggning i ämnet, som i detta sammanhang skett, tillsvidare huvudsakligen få begränsas till skogsentomologien.

Av den tidigare zoologien har större delen av systematiken ansetts böra utgå och ersättas med en mera praktisk kännedom om djurens liv i skog och skogsmark och deras betydelse för skogsproduktionen. Endast ett avsnitt av detta ämne är för närvarande närmare bearbetat, nämligen skogsentomologien, som huvudsakligen sysslar med insekterna som skadegörare på växande skog och tillrett virke. För detta ämne är inrättat en särskild avdelning vid statens skogsförsöksanstalt. Vid skogshögskolan torde ämnet därför icke böra beredas större utrymme än dess betydelse för utbildning av skogsförvaltare kräver. Med hänsyn härtill har skogsentomologien ansetts böra ingå i det större ämnet skogszoologi med omkring halva det timantal skogsentomologien för närvarande omfattar.

Rättslära. Allmän rättslära. Utförligare behandling av de delar av civilrätten, som beröra skogsbruk och fastighetsförvaltning, främst skogslagstiftning, samt därjämte bland annat lantfastigheternas natur och registrering, jorddelning, ägofred, förvärv och försäljning av fast och lös egendom, virkesmätning, panträtt, nyttjanderätt till fast egendom, vägrätt, vattenrätt, jakt- och fiskerätt samt beskattningsrätt.

De större kurserna böra upptaga djupare inträngande i något avsnitt av

skogslagstiftningen, t. ex. angående enskilda skogar, eller mera ingående kännedom om ämnets viktigare delar.

Ämnet är av teoretisk natur och grundläggande för förvaltningsläran. I vissa delar behandlas tillämpningen av ämnet även under andra ämnen än förvaltningsläran, såsom skogslagstiftningsfrågor under skogsskötsel, vattenrätt, vågrätt och virkesmätning under skogsteknologi och skogsdikning o. s. v.

Förvaltningslära. Den inre tjänsten inom skoglig förvaltning i statlig och enskild ägo, såsom organisation av förvaltningsarbetet, kassa- och virkesbokföring med bokslut, ekonomisk företagskontroll samt kontorsorganisation och expeditionstjänst. Rättslärans tillämpning inom praktisk skogsförvaltning i de avseenden, som ej behandlas i annat sammanhang, därvid särskild vikt lägges vid upprättande av handlingar såsom köpe- och arrendeavtal rörande fastigheter, skattedeklarationer, föreningar av skilda slag m. m. Anställning av arbetare, kollektivavtal. Virkesmarknaden och angränsande råvarumarknader. Skogsbrukets kreditförhållanden. Gångse handelsbruk vid försäljning av virke, såsom köpeavtal och leveransbestämmelser, betalningsvillkor, befraktning, försäkring m. m.

De större kurserna innefatta ett djupare studium av ett särskilt företags arbetsformer, exempelvis domänverket, samt utvidgning av kunskaperna i ämnets övriga delar.

Organisk och teknisk kemi. Organisk kemi med mera ingående behandling av kolhydrater och de kemiska processer, som äro grundläggande för tillverkning av pappersmassa och papper samt destillationsprodukter ur trä.

Husbyggnadslära. Materialkännedom. Utförande av enklare bostads- och ekonomihus med särskilt uppmärksammande av inrednings- och underhållsarbeten vid ekonomihus.

Bokföring. Bokföringens rättsliga grunder. Bokföringsmetoder och bokföringssystem med närmare behandling av den dubbla bokföringen. Kapitalbokföring, avskrivningar m. m. Upprättande av bokslut.

I den obligatoriska undervisningen vid huvudkursen bör därjämte ingå en serie om 5 å 6 föreläsningar i ämnet naturskydd under tid, som är tillgänglig för specialföreläsningar vid högskolan.

En sammanställning över ämnenas nu föreslagna gruppering samt den tid, som enligt P. M. skulle anslås till teoretisk och praktisk undervisning i varje ämne, torde få såsom *bilaga 1* fogas till statsrådsprotokollet.

Med beaktande av de synpunkter rörande undervisningens ordnande, som anförts i det föregående, skulle undervisningen vid högskolans huvudkurs komma att bedrivas efter en av utredningsmännen uppgjord *studieplan*. Denna överensstämmer i sina huvuddrag med en av mig i det följande godkänd studieplan, vilken torde få såsom *bilaga 2* fogas till statsrådsprotokollet, och till vilken jag torde få hänvisa.

I P. M. anföres beträffande förstnämnda studieplan följande.

I fråga om studieplanen för huvudkursen må till en början erinras, att den är uppgjord med förutsättning, att den kurs, som i varje ämne erfordras för betyget godkänd, föreläses tämligen fullständigt. Detta bör emellertid i regel icke vara erforderligt. Därest fullständiga och goda kompendier eller läroböcker finnas tillgängliga i varje ämne, synas föreläsningarna för den ordinarie kursen kunna inskränkas och i stället i viss utsträckning ut-

bytas mot kortare föreläsningsserier över särskilda avsnitt av ämnet, som ligga utanför den ordinarie kursen. Särskilt synas förberedande delar, omfattande bland annat ämnenas historiska utveckling, kunna inhämtas uteslutande från kompendier. Då i det följande föreslås åtgärder för anskaffande av nämnda, för en högskolemässig undervisning outhärliga hjälpmedel i de ämnen, där de nu saknas, torde man vara berättigad förutsätta, att föreläsningstimmarna skola kunna minskas i flera ämnen icke oväsentligt under de i studieplanen angivna timantalen. Härigenom torde föreläsningarna så småningom kunna avslutas tidigare och studietiden därmed ytterligare förkortas för dem, som äro av förhållandena tvingade att offra så litet som möjligt på utbildningen. Det bör härvid framstå som ett mål för stabiliseringen av undervisningen vid huvudkursen, att all teoretisk undervisning skall utan forcering kunna avslutas med fjärde terminen. De studerande skulle då ha möjlighet att lämna högskolan redan under loppet av följande höst. Genom en sådan utveckling främjas samtidigt de fria studierna och de studerandes specialisering på särskilda ämnen.

Beträffande *planläggningen av studierna* i de särskilda ämnena har i P. M. anförts i huvudsak följande.

I skogsskötsel torde det nuvarande antalet föreläsningstimmar (omkring 100) få anses fullt tillräckligt. Så småningom synes även en förkortning av föreläsningarna i den ordinarie kursen kunna påräknas. De praktiska övningarna i ämnet, som under senare år utvidgats, ha av lärarrådet och styrelsen ansetts alltför otillräckliga, och förslag har därför framlagts om ytterligare ökning av denna övningstid. Lärarrådet har sålunda föreslagit anordnande av ytterligare praktiska övningar under några veckor från mitten av maj det första undervisningsåret, vilka borde omfatta skogskulturer och vård av yngre bestånd m. m. och av klimatiska skäl förläggas till mellersta och södra Sverige.

Utan tvivel bereder tillgodogörandet av teoretiska föreläsningar större svårigheter i ämnet skogsskötsel än i något annat vid skogshögskolan företrätt ämne, varför ämnet relativt sett bör ha den längsta praktiska övningstiden. Härtill kommer, att undervisningen vid skogshögskolan måste — i motsats till vid de mera lokalt betonade skogsskolorna — anordnas så, att de studerande komma i närmare kontakt med åtminstone de viktigaste av alla de skilda skogliga problem, som i olika delar av vårt vidsträckta land möta skogsmannen. Under en del av första sommarens övningar demonstreras den *norrländska skogsskötseln*s problem vid skogshögskolans fasta förläggning i Rörström, beläget vid inlandsbanan på Kramfors aktiebolags marker i Västernorrlands län, samt under studieresa i Norrland. De praktiska övningarna i skogsskötsel på Garpenberg i Dalarna under förberedande kursen samt den tid, som under huvudkursen ägnas åt ämnet vid Malingsbo i Bergslagen, torde giva eleverna en god inblick i den *mellansvenska skogsskötseln* sådan den i sina bättre former framträder i statens och de större enskilda företagens skogsbruk. De *sydsvenska skogarna* uppvisa kanske den rikaste växlingen av ståndorter och skogstyper. Den praktiska undervisningen i detta avsnitt av skogsskötseln inskränker sig för närvarande till en studieresa under 9 dagar. Visserligen torde blott en mindre del av dem, som examineras från skogshögskolan, komma att syssla med de säregna beståndsvårdsfrågor nämnda skogar stundom erbjuda, särskilt på lövskogsskötseln område, men det synes likväl önskvärt, att de studerande komma i något närmare beröring med sydsvenska skogsförhållandena än vad för närvarande sker. Utan att förringa värdet av de praktiska demonstrationer, som äga rum under resor och exkursioner, torde man kunna säga, att sådana övningar

på elevstadiet icke kunna ersätta deltagande i arbeten vid en fast förläggning, då det gäller att praktiskt inlära beståndsvård. De nya övningar, som lärarrådet ifrågasatt, synas därför icke böra anordnas vid någon av de fasta förläggningarna i Bergslagen utan i sydligare trakter, exempelvis på bättre skogsmarker i Småland.

Vid val av de nya övningsskogarna gives möjlighet att förbättra den nuvarande utbildningen även i ett annat avseende. Den praktiska undervisningen i skogsskötsel i mellersta och södra Sverige är nu förlagd huvudsakligen till skogar, som under lång tid varit föremål för skogsvård, vilket undervisningstekniskt medför den fördelen, att beståndens tidigare utveckling i allmänhet kan tämligen väl rekonstrueras. Utmärkande för dessa skogar är därjämte, att de i regel varit föremål för den mera schematiska skogsdrift, som utvecklades i Bergslagens skogar under trycket av brukens speciella behov av virke och träkol. I sin framtida verksamhet komma emellertid en väsentlig del av de studerande — i främsta rummet de, som komma i skogsvårdsstyrelsernas tjänst — att arbeta med mellan- och sydsvenska skogar av helt andra typer, särskilt bland de mindre skogsbrukens och hemmanens skogar. Här äro beståndstyper och behandlingsformer väsentligt skiljaktiga från bruksskogarna och de praktiska lärdomarna från dessa skogar i mindre grad tillämpliga. Det synes därför lämpligt, att de ifrågasatta ytterligare övningarna i skogsskötsel om möjligt förläggas till sydsvenska skogar i bondehand eller av liknande typer och omfatta röjning och stämpling, företrädesvis i yngre skog och lövskog. I samband därmed torde tillfälle även erbjuda sig att ingå på föryrngringsproblemen för ifrågavarande skogar. Övningarna torde utan större svårighet kunna såsom tillfälliga förläggningar ordnas med bistånd exempelvis av en skogsvårdsstyrelse. För att bereda tillfälle till undervisning i behandling även av mellansvenska skogar av här ifrågavarande typer synas de nuvarande övningarna i skogsskötsel vid Malingsbo under medverkan av någon skogsvårdsstyrelse i viss utsträckning böra förläggas till bondskogar i mellersta Sverige.

Undervisningen i ämnet föreslås i enlighet härmed att omfatta föreläsningar under 2:a, 3:e och 4:e terminerna med tillsammans 100 timmar jämte praktiska övningar och studieresor mellan 2:a och 3:e och efter 4:e terminen enligt den plan, som angivits i det föregående. De studerande böra såsom hittills avgiva berättelse över resan till sydsvenska skogsbruk samt utföra en mindre specialundersökning.

Ämnet skogsteknologi med byggnads- och avdikningslära är synnerligen vittomfattande, och en uppdelning av ämnet har tidigare ifrågasatts. Av skäl, som sammanhånga med frågan om tillgängliga lärarkrafter och behandlas i det följande i samband med detta spörsmål, föreslås emellertid för närvarande endast utbrytning av ämnet husbyggnadslära, som har föga gemensamt med den egentliga skogsteknologien och med fördel behandlas som ett särskilt ämne. Huvudämnet torde lämpligen benämnas skogsteknologi och skogsdikning. Enär ingående kunskaper och färdigheter i virkets avverkning, transport och förädling är en grundförutsättning för en skogsförvaltares förmåga av rationell, ekonomisk skogsdrift, är ämnet av utomordentlig betydelse för dennes utbildning. Ehuru dess plats i undervisningen på grund härav redan nu är starkt framträdande, synes ämnet böra i vissa delar ytterligare tillgodoses. I samband därmed böra de praktiska övningarna i kolning kunna avföras från huvudkursens program, sedan krav på avgångsbetyg från kolarskola införts bland inträdesfordringarna till skogshögskolan. I stället inlägges en 7 dagars kurs i *vägbyggnad*, varom förslag även framställts av lärarrådet, samt studier och övningar under 13 effektiva dagar i *virkesförädling vid sågverk*. Övningarna synas

kunna tillgå på det sätt, att de studerande — ej för många samtidigt — vid statens sågverk i Skinnskatteberg efter överenskommelse med sågverksförvaltningen sysselsätts med virkes- eller sågverkstekniska uppgifter, som tvinga dem att följa tillverkningen eller vissa delar av densamma. Önskvärt vore att tillfälle också kunde beredas de studerande att deltaga i kling-sågning av virke, en förädlingsgren, som på grund av sin alltmer växande betydelse om möjligt bör studeras under utbildningstiden. Med hänsyn till ämnets vikt anses ytterligare omkring 25 föreläsningar böra ställas till förfogande för utvidgning av kursen i allmän och speciell *sortimentslära*, *transportteknik* samt *virkesförädling*. Den teoretiska kursen i *skogsdikning* utökas något. Vidare torde den *specialkurs* för utbildning av syneförrättare vid skogsdikning, som under flera år hållits vid skogshögskolan, nu böra inläggas i det ordinarie programmet för huvudkursens undervisning i nu ifrågavarande ämne, dock alltjämt som en specialkurs. Till sist må anmärkas, att särskilda studier äro avsedda att bedrivas över *virkeslagring* och *virkes-skydd* i samband med undervisningen i skogsbotanik.

Studierna i skogsteknologi och skogsdikning skulle i enlighet härmed bedrivas på följande sätt. Under 2:a terminen föreläses diknings- och vägbyggnadsläran. De följande sommarövningarna innefatta övningar i skogsdikning (11 dagar) samt vägkurs (7 dagar). Föreläsningarna fortsätta under 3:e terminen med övriga delar av ämnet, varjämte övningstimmar äro anslagna för utarbetande av under sommaren uppgjorda förslag i de båda genomgångna detaljämnena. Under den 4:e terminen, lämpligen i slutet av februari, företages såsom nu en 6 dagars resa för studier i utdrivning av virke m. m., varöver berättelse skall avgivas. Samma termin avslutas den teoretiska undervisningen, i allt 140 föreläsningar och 20 övningstimmar, med återstående föreläsningar samt den specialkurs, som nyss omnämnts. Efter nämnda termin företages en flottnings- och industriresa (10 dagar), varefter vidtagna övningar i vägbyggnad (4 dagar) och skogsdikning (8 dagar) samt studier och, om möjligt, även arbete i sågverksdrift (13 dagar). För utarbetande till 5:e terminen återstå sedan en skogsdikningsplan, ett vägbyggnadsförslag samt berättelse över den under sommaren företagna resan.

I fråga om undervisningen i skogsuppskattning och skogsindelning ifrågasättes i huvudsak icke annan ändring än som följer av skogsvärderingslärans och den skogliga statikens utbrytning ur ämnet. Omfattningen av de praktiska övningarna föreslås oförändrad. Under 1:a och 2:a terminerna genomgås grunderna av skogsuppskattnings- och skogsindelningssläran. Därefter vidtager under den första sommaren praktiska övningar i Norrland under 13 dagar. Ämnets huvudkurs föreläses under de 3:e och 4:e terminerna. Därjämte är under dessa två terminer tid anslagen till utarbetande av indelningsförslag och andra arbeten. Totala antalet föreläsningar är 100 och antalet övningstimmar 40. Den sista sommaren äga praktiska övningar i ämnet rum vid Malingsbo under 14 dagar. Före höstens tentamen skall den under sommaren uppgjorda skogsindelningsplanen vara utarbetad.

Någon närmare planläggning av undervisningen i skogsekonomi torde ej böra ske nu. Ämnet synes emellertid lämpligen böra föreläsas under senare delen av huvudkursen och upptages förslagsvis med i allt 90 föreläsningar och 30 övningstimmar samt 4 dagars praktiska övningar i skogsvärdering andra sommaren.

Den skogliga markläran bör, lika med de nuvarande ämnena, varav det nya ämnet sammansatts, föreläsas under de två första terminerna. Den kurs i fysikalisk kemi, som ingår i ämnet, bör genomgås på ett tidigt stadium, när den ligger till grund jämväl för vissa delar av skogsbotaniken.

Övningarna på lärorummet utökas med 30 timmar för praktiskt inlärande av jordundersökningsmetoder, ett led i undervisningen, som torde bidraga avsevärt till förståelsen av markproblemen och icke saknas vid motsvarande undervisning vid lantbrukshögskolan och tekniska högskolan eller grannlänternas högre skogliga undervisning. I övrigt antages undervisningstiden för den skogliga markläran motsvara den tid, som nu är anslagen för de fyra ämnen, varav den bildats, och bör sålunda utgöra 100 föreläsningar och 40 övningstimmar. Likväl anses en ej obetydlig tidsvinst kunna komma den tilllämpade markläran till godo genom sammanarbetande av dessa ämnen till en enhetlig, på skogliga ståndortsförhållanden inriktad kurs. Under terminerna beräknas 2 exkursioner i geologi företagas. Den första sommaren anordnas dels såsom nu en resa under 4 dagar i Norrland, samt markstudier vid Bjurfors, som utökas från 3 till 4 dagar, dels 2 dagars markstudier vid den nya förläggningen i södra Sverige.

Redan tidigare har redogjorts för den propedeutiska kurs, som bör ingå i ämnet skogsbotanik. Skogsbotaniken föreslås att i övrigt utökas med 10 föreläsningar över lagringsskador och virkesskydd, ett viktigt gränsområde mellan skogsbotaniken och skogsteknologien, som odlats genom forskningar under senare år och nu bör tillgodoses på undervisningsschemat. I samband därmed anslås 15 övningstimmar till mikroskopering för studium av vedens struktur och dess förstöring genom olika svampmycel.

Undervisningen inledes med den propedeutiska kursen (40 timmars föreläsningar och 10 timmars övningar), som bör ges i sådan koncentrerad form, att påbyggnaden i ämnet kan taga sin början snarast möjligt. Under 1:a och 2:a terminerna föreläses huvudkursen med 80 föreläsningar och 60 övningstimmar. I 1:a terminen inläggas 3 exkursionsdagar i ämnet.

I syfte att ernå ett praktiskt åskådliggörande av den skogsbotaniska undervisningen även i norrländska skogsförhållanden, särskilt för demonstration av tekniska skador, såsom vattved och lagringsskador samt olika slag av rotrötter, torde 2 dagars skogsbotaniska övningar böra införas vid norrlandsföreläggningen under första sommaren, varjämte professorn i ämnet bör i lämplig omfattning deltaga såväl i den studieresa, som företages från nämnda föreläggning, som i andra sommarens flottnings- och industriresa. De skogsbotaniska exkursionerna vid Bjurfors under 8 dagar av första sommaren, omfattande studier av markvegetation, svampar, rötter och växtsamhället, upptagas oförändrade.

Planen för undervisningen i skogszoologi har redan förut berörts. Undervisningen utgör 50 föreläsningar och 10 övningstimmar under 2:a och 3:e terminerna. Under tentamensperioden i slutet av 2:a terminen hållas 3 exkursioner i ämnet.

Rättsläran föreläses under 1:a och 2:a terminerna med sammanlagt 70 föreläsningar. Förvaltningsläran synes lämpligen böra avsluta utbildningen och torde i likhet med skogsekonomin utan större olägenheter tillsvdare kunna dragas över till 5:e terminen. Undervisningen, som utgör 60 föreläsningar och 40 övningstimmar, fördelas sålunda på 4:e och 5:e terminerna. Undervisningen i organisk och teknisk kemi ligger till grund såväl för skogsbotaniken som de under skogsteknologien behandlade kemiska träförädlingsprocesserna. Ämnet bör med hänsyn till skogsbotanikens plats på schemat läsas tidigt och på grund av det låga timantalet, 20 föreläsningstimmar, lämpligen koncentreras till första terminen.

Undervisningen i bokföring, beräknad till 40 timmar, utgör ett förberedande avsnitt av förvaltningsläran och bör planläggas i samråd med den, som handhar undervisningen i sistnämnda ämne.

Yttranden
öfver P. M.

Ur de yttranden, som afgivits öfver P. M., inhämtas bland annat följande.

Domänstyrelsen tillstyrker förslaget om undervisningsämnenas sammanförande och fördelning uti examensämnena och kursämnena, hvilket förslag är ägnadt att åvägabringa större reda uti undervisningsplanen. Styrelsen tillstyrker jämväl, att åtgärder vidtagas för anordnande av en fast förläggning för praktiska övningar även inom landets sydligare delar.

Lärarrådet vid skogshögskolan har föreslagit, att ämnena jaktvård och fiskevård tilldelas 6 föreläsningstimmar vardera, och 2, respektive 1 exkursionsdagar samt att undervisningen i bokföring minskas från föreslagna 40 timmar till 30 timmar. Den i P. M. föreslagna, mycket hårda beskäringen av undervisningen i ämnet skogszoologi med skogsentomologi kan lärarrådet ej tillstyrka. I första rummet framhålles, att det åtminstone för närvarande icke synes möjligt att förvärva någon lärare, som behärskar hela denna ämnesgrupp, då en zoologisk skolning av denna art aldrig direkt förvärfvas vid universitet och högskolor. Vidare anföres, att undervisningen i skogsentomologi allt sedan skogshögskolans tillkomst bestritts av föreståndaren för skogsförsöksanstaltens entomologiska avdelning, vilken denna skyldighet åvilar enligt för skogsförsöksanstalten gällande stadgar. Då denne representerar den högsta sakkunskap, som på detta område nu står att finna, anser lärarrådet att för närvarande inga skäl föreligga att skogsentomologien skulle inordnas under ämnet skogszoologi. Emellertid framhålles, att lärarrådet tidigare föreslagit en begränsning av undervisningen i ämnet till 31 föreläsningar, 11 övningstimmar och 3 exkursionsdagar, hvilket lärarrådet fortfarande anser sig böra vidhålla. Då undervisningen i den egentliga skogszoologien helt nyligen efter förslag av högskolans lärarråd och styrelse varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning, finner lärarrådet ingen anledning att nu åter företaga förändringar i detta läroämne. Tanken att all zoologisk undervisning vid högskolan borde sammanföras under en gemensam lärare, tillika föreståndare för zoologiska institutionen i dess helhet, måste dock enligt lärarrådet anses vara rationell och böra göras till föremål för ny prövning, därest möjligheter till dess förverkligande framdeles skulle yppa sig.

Det i P. M. föreslagna sammanförandet av geologi med mineralogi, klimatologi samt viss del av kemien med markläran till ett enda ämne, skoglig marklära, tillstyrker lärarrådet livligt till omedelbart genomförande. Även förslaget om införande av en propedeutisk kurs i botanik tillstyrkes av lärarrådet.

Lärarrådet har slutligen föreslagit anordnandet av en kortare kurs, behandlande åtgärder mot olycksfall i arbete.

Styrelsen för skogshögskolan har bland annat ifrågasatt, huruvida den jämförelsevis betydande ökningen av skogsteknologien och skogsbotaniken och den motsvarande minskningen av skogszoologien äro fullt berättigade. Styrelsen har vidare ansett, att klimatologi ej bör ingå i skoglig marklära. För undervisningen i klimatologi bör enligt styrelsen förvärfvas en för undervisning lämplig kraft, som är aktivt verksam på det klimatologiska området. Styrelsen håller före, att det på detta sätt finnes utsikt att kunna framkalla ett ökat intresse bland meteorologer och klimatologer för gagnande studier öfver lokalklimatet i våra skogar.

Beträffande skogszoologien anför styrelsen samma synpunkter som lärarrådet. Styrelsen anser, att den särskilda sakkunskapen hos professorn i skogsentomologi vid skogsförsöksanstalten bör utnyttjas för undervisningen. Slutligen förordar styrelsen sitt tidigare framlagda förslag om handelslära som ett fristående ämne, enär det torde möta svårigheter att finna lämplig lärare, som behärskar såväl förvaltningslära som handelslära, samt införande av några frivilliga föreläsningar i fornminnesvård.

Jägmästarföreningarna framhålla, att den intensifiering av undervisningen vid skogshögskolan, som kan sägas vara ett genomgående drag i utredningsmännens förslag, förefaller att i vissa hänseenden hava drivits något väl långt. Föreningarna påvisa sålunda, att intet uppehåll gjorts mellan vår- och sommarterminerna, om tentamensperioderna skola kunna utnyttjas. Detta förhållande torde enligt föreningarnas mening med hänsyn till elevernas utrustning för sommarens arbeten innebära vissa olägenheter, vilka emellertid måhända kunna avhjälpas genom någon förskjutning av tiderna å det uppställda schemat.

Föreningarna uttala vidare, att de livligt understödja de ändringar i undervisningsplanen, som i P. M. föreslagits. Föreningarna äro emellertid tveksamma, huruvida den föreslagna minskningen av undervisningen i rättslära är berättigad samt förorda en begränsning av den propedeutiska kursen i skogsbotanik, vilken kan möjliggöras genom kompendiestudier. Den härigenom vunna tidsbesparingen framhålles kunna komma annat ämne tillgodo eller medverka till realiserandet av det av utredningsmännen uttalade önskemålet om föreläsningarnas avslutande redan under fjärde terminen.

Den allmänna revision av huvudkursens schema, som föreslagits i P. M., *Departements-*
chefen. synes ändamålsenligt genomförd. Jag förordar därför vad av utredningsmännen föreslagits beträffande ämnesgrupperingen med den jämkning, som för- anledes av att undervisningen i husbyggnadslära överflyttas till förberedande kursen samt att jaktvård och fiskevård upptagas som kursämnen vid huvudkursen. Omfattningen av de särskilda ämnena kommer jag att i vissa avseenden beröra i det följande.

Likaledes finner jag välbetänkt att, såsom av utredningsmännen föreslagits, icke genomföra en starkare specialisering av utbildningen vid skogshögskolan än som kan vinnas genom uppställande av fordran på kvalificerade betyg i något eller några av de viktigaste ämnena. Till denna fråga skall jag återkomma i följande avdelning. Jag vill här endast framhålla, att seminariearbete är en värdefull undervisningsform, som lämpligen kan, på sätt lärarrådet föreslagit, infogas som ett led i specialiseringen av studierna.

Den studieplan för huvudkursen, vilken i enlighet med vad jag förut anfört torde få såsom *bilaga 2* fogas till statsrådsprotokollet, har upprättats på grundval av utredningsmännens förslag med de jämkningar beträffande vissa ämnen, som av mig i det följande förordas. Det framgår av vad jag i det föregående anfört om studieplanens allmänna omfång, att den här meddelade planen lämpligen kan underkastas en allmän reduktion beträffande timantalet i samband med den närmare utformning och justering, som givetvis ankommer på skogshögskolans lärarråd och styrelse.

Mot den av styrelsen för skogshögskolan föreslagna indelningen i terminer och tentamensperioder, som även upptagits av utredningsmännen, har jag ingen annan erinran än den, som i det föregående (A IV: 2 a) framställts beträffande studierna under den femte terminen.

Den i P. M. framlagda planen för undervisningen vid huvudkursen, som i viktiga delar bygger på förslag från skogshögskolans lärarråd och styrelse, synes på många punkter innebära väsentliga förbättringar. Genom vidgat program för undervisning i ämnena skogsskötsel, skogsteknologi och skogs-

dikning samt skogsbotanik med rikare praktisk utbildning och i vissa avseenden även utökad timplan böra de studerande erhålla bättre insikter i åtskilliga av skogsbrukets viktigaste praktiska frågor och därmed ökade förutsättningar för ett framgångsrikt arbete i yrket. Därjämte har studieplanen riktats med en ny ämnesgrupp, skogsekonomi—förvaltningslära, den senare innefattande jämväl handelslära. Till viss omfattning ingå ämnena i spridda delar i den nuvarande undervisningen. Införandet av de nya ämnena med en på de skogsekonomiska spörsmålen och deras praktiska tillämpning direkt inriktad undervisning betyder otvivelaktigt en avsevärd förstärkning av de studerandes kompetens för skoglig förvaltningstjänst. Ämneskomplexets klyvning i delar, som lämpa sig för fristående behandling, erbjuder emellertid vissa svårigheter. Enär dessa särskilt sammanhånga med läraryrågan i ämnena, torde jag här få inskränka mig till att konstatera, att jag på grunder, som skola närmare utvecklas i samband med övriga läraryrågor (A IV: 5 b), för min del godkänner den ämnesfördelning och ämnesbeskrivning, som i P. M. föreslagits.

Även de skäl, som från skilda håll anförts för den i P. M. föreslagna sammansättningen av ämnena skoglig marklära och skogszoologi, finner jag övertygande, då ämnena från skoglig synpunkt måste betraktas som lämpliga undervisningsenheter.

Vad vidare angår den teoretiska undervisningens omfattning i de särskilda ämnena, anser jag de erinringar, som framställts mot den i P. M. framställda studieplanen, i vissa fall böra föranleda mindre jämkningar. Med anledning härav har i bilagan de av utredningsmännen föreslagna undervisningstimmar å ena sidan ökat för skogszoologi med 20 timmar och å andra sidan minskats för skogsbotanik (propedeutisk kurs) samt för bokföring med 10 timmar vardera. Därjämte ha de ändringar, som påkallats av den förordade omläggningen beträffande husbyggnadslära samt jakt- och fiskevård, införts i studieplanen.

Jag har intet att erinra mot införande av någon undervisning i åtgärder mot olycksfall i arbete samt i fornminnesvård, som lämpligen bör givas formen av ett antal för skilda årskurser gemensamma, frivilliga föreläsningar.

I övrigt finner jag vad i P. M. anförts om ämnenas innehåll och studiernas bedrivande i stort sett väl ägnat att ligga till grund för den närmare utformning av stadgar och föreskrifter, som ankommer på Kungl. Maj:t och skogshögskolans styrelse.

Vad till sist beträffar det i P. M. framlagda programmet för de praktiska övningarna vill jag framhålla, att detaljerade föreskrifter i detta avseende icke kunna fastställas i detta sammanhang. Skogshögskolans styrelse och lärarråd böra därvidlag lämnas frihet att med hänsynstagande bland annat till undervisningstekniska förhållanden, som svårligen låta sig bedöma utifrån, närmare bestämma studieordningen. Den av utredningsmännen utarbetade planen för övningstid i varje ämne synes emellertid i sina huvuddrag väl avvägd och torde böra tjäna till ledning för övningarnas planlägg-

ning med de jämkningar, som kunna erfordras för avbrott i studiearbetet, beredande av tillfälle för specialisering på vissa ämnen och dylikt.

Lärarrådet har i ett under föregående avdelning infört uttalande gjort gällande, att det för sommarövningarna uppställda programmet skulle bliva alltför betungande även för lärarna i de ämnen, där en mera omfattande praktisk undervisning förekommer. Anledningen härtill skulle vara den, att professorerna i dessa ämnen icke kunde beredas den i P. M. beräknade ledigheten — minst tre veckor — under pågående sommarövningar, därför att ett flertal övningar måste dubbleras på grund av elevantalets storlek. Med anledning härav vill jag framhålla att, då i vart och ett av ifrågavarande ämnen tre lärarkrafter ställas till förfogande, varav två fasta och en tillfällig, jag förutsätter, att övningarna skola kunna anordnas utan dubbelarbete för professorerna. De här berörda förhållandena böra icke hindra, att studietiden effektivt utnyttjas för praktiska övningar, så långt det är förenligt med en rationell studieordning för eleverna.

c. Examen och betyg.

I den inom jordbruksdepartementet upprättade P. M. ha utredningsmännen anfört följande i fråga om provningarna vid skogshögskolan.

Prövning med bedömning av kunskaper äger för närvarande rum i alla vid skogshögskolan obligatoriska ämnen. Avgångsbetyg utfärdas för elev, som erhållit godkända vitsord i alla ämnen. Avgångsbetyget upptager, förutom nämnda ämnen, de två ämnen (skogs- och fältmätning med avvägning samt kart- och byggnadsritning med kartskrift), i vilka betyg erhållits från förberedande kursen. I de tre huvudämnena tilldelas betyg såväl i teoretiska som praktiska kunskaper.

Utredningsmännen ha beträffande de av dem föreslagna, förändrade reglerna anfört:

I de ämnen, som i P. M. benämnas *kursämnena*, skall studerande följa undervisningen i meddelad kurs samt, därest han genom förhör eller andra prov under kursens förlopp finnes hava nöjaktigt inhämtat densamma, erhålla intyg därom. I samtliga *examensämnena* undergår studerande tentamen. Redan nu tillämpas i något ämne uppdelning av provningen på två deltentamina. Sedan undervisningsämnena enligt här framställda förslag i viss utsträckning sammanförts till mera omfattande ämnen, torde det i flera fall visa sig lämpligt att avsluta undervisningen i en avgränsad del av ämnet med en tentamen på den genomgångna kursen. En sådan anordning, som underlättar en jämnare fördelning av studierna vid huvudkursen, torde visa sig särskilt ändamålsenlig i fråga om ämnena skoglig marklära och skogsbotanik.

I överensstämmelse med vad i P. M. anförts angående specialisering av studierna vid huvudkursen bör för avgångsbetyg från sådan kurs med avseende å ämnen, tillhörande grupp 1, krävas minst vitsordet med beröm godkänd *antingen* i såväl teoretiska som praktiska kunskaper i ett av ämnena skogsskötsel, skogsteknologi och skogsdikning samt skogsuppskattning och skogsindelning *eller* i teoretiska kunskaper i två ämnen. Därjämte fordras att studerande erhållit godkända vitsord i övriga examensämnena samt erhållit föreskrivna intyg i de tre kursämnena.

I avgångsbetyget från skogshögskolan bör på lämplig plats särskilt angivas de vitsord, som vid avgången från den förberedande kursen tilldelats elev

i ämnena skogs- och fältnätning, jordbruksekonomi och betesvård, jakt- och jaktvård samt kartritning.

Vad utredningsmännen sålunda anfört har föranlett *lärarrådet vid skogshögskolan* att uttala, att lärarrådet i princip ansluter sig till den föreslagna reformen men ej är berett att nu taga ställning till förslagets alla detaljer. Då de kvalificerade betygen otvivelaktigt utgöra ett uttryck för vederbörande elevs speciella läggning och studieintresse, böra enligt lärarrådet även betygen i skoglig marklära och skogsbotanik få räknas till godo. Vidare anser lärarrådet, att kvalificerade betyg böra förvärfvas i minst tre ämnen, tillhörande grupperna 1 och 2, varav ett får avse praktiskt arbete. Därest högsta vitsord erhålles i ett ämne, bör kvalificerat betyg endast i ytterligare ett vara erforderligt.

Departements-
chefen.

Den här föreslagna fordran på vissa kvalificerade betyg bör enligt min mening ha till ändamål att tvinga varje studerande att närmare intränga i något mera betydelsefullt avsnitt av undervisningen och därigenom ådaga lägga sina speciella anlag och intressen. Däremot synes uppställandet av vissa betygsfordringar för erhållande av avgångsbetyg i och för sig mindre ändamålsenligt. På grund härav vill jag förorda, att vitsordet med beröm godkänd skall, på sätt av utredningsmännen föreslagits, krävas endast beträffande två ämnen eller ämnesdelar. Jag har intet att erinra mot lärarrådets förslag att ett av de två kvalificerade betygen får avse ämne, tillhörande grupp 2.

För vinnande av överensstämmelse med de regler, som gälla bland annat för tekniska högskolan och lantbrukshögskolan, synes huvudkursen böra avslutas med civiljägmästarexamen, som berättigar till titeln civiljägmästare, därvid såsom examensfordringar skola gälla angivna fordringar för avgångsbetyg från huvudkursen.

3. Skogsvetenskapliga studier.

Under utredningen har framhållits, hurusom krav på utbildning vid skogshögskolan av skogliga vetenskapsmän vid flera tillfällen rests bland annat av *domänstyrelsen* i dess refererade skrivelse år 1924. Med anledning av denna skrivelse avgav *lärarrådet vid skogshögskolan* i två yttranden år 1925 förslag till anordnande av skoglig *licentiatexamen* samt inrättande av en skoglig doktorsgrad. I sitt yttrande den 6 februari 1926 hänvisade *styrelsen för skogshögskolan* till lärarrådets utredning och förslag samt förklarade sig livligt tillstyrka anordnandet av en sådan högre skogsvetenskaplig utbildning, som av lärarrådet föreslagits. I skrivelse den 18 december 1929 förklarade sig även *domänstyrelsen* biträda detta förslag till utvidgning av skogshögskolans verksamhet, dock med framhållande av, att en längre praktisk verksamhet före den högre examens avläggande syntes styrelsen önskvärd.

Utredning ge-
nom skogs-
högskolans
styrelse.

Skogshögskolans lärarråd har i skrivelsen den 26 oktober 1933 angående omorganisation av den högre skogsundervisningen förklarat sig överty-

gat, att med de ökade erfarenheter, som under de gångna åren ytterligare vunnits, och med den förstärkning av lärarkrafterna, som av lärarrådet nu förordats, skogshögskolan kommer att bliva än mera skickad att på ett tillfredsställande sätt genomföra den avsedda utvidgningen av undervisningen i högre skogsvetenskaplig riktning. Lärarrådet föreslår emellertid en viss inskränkning i det tidigare framlagda förslaget, nämligen så till vida, att rätt för skogshögskolan att förläna skoglig doktorsgrad alltjämt bör stå som ett eftersträfvansvärt mål, men att det tillsvidare bör vara nog, om rätt beviljas vissa studerande att där avlägga skoglig licentiatexamen. I de stadgar, som komma att utfärdas, bör sålunda intagas en allmän bestämmelse att licentiatexamen kan få avläggas, medan närmare föreskrifter angående villkoren för en dylik examens avläggande böra utfärdas i en särskild stadga.

Lärarrådet har därjämte hänvisat till att lärarrådet tidigare föreslagit fordran på minst ett års praktisk verksamhet inom skogsbruk eller skogsindustri efter huvudkursen men före licentiatexamens avläggande.

Styrelsen för skogshögskolan har i sitt betänkande bland annat anfört följande.

Beträffande möjligheterna till avläggande av högre skogsvetenskaplig examen vill styrelsen påpeka, att Sverige bland mera betydande skogsländer nu hör till de få, där dylik examen icke kan avläggas. Så t. ex. finnes i Finland en allmän forstexamen, som i regel tager $3\frac{1}{2}$ å 4 år i anspråk och som även i övrigt mycket nära sammanfaller med vår nuvarande jägmästarutbildning. Därutöver finnas emellertid två mera rent vetenskapliga linjer, ledande till forstkandidat respektive licentiatexamen, den senare medförande rätt att efter disputation erhålla skoglig doktorsgrad. Under tiden 1914—1925 erhöles ej mindre än 16 personer sådan doktorsgrad, och under sista decenniet har ytterligare ett antal doktorer kreerats.

Även i Norge hava vid lantbrukshögskolan i Aas skogsmän erhållit doktorsgrad, varvid svenska skogsmän anmodats att tjänstgöra som sakkunniga. Förutom i Mellan-Europa, där doktorsgrad länge kunnat förvärfvas, finnas sedan någon tid även i Amerika flera möjligheter till dylik vetenskaplig påbyggnad av den normala skogliga utbildningen.

Enligt styrelsens mening föreligger även i vårt land ett behov av liknande fortsatt utbildning dels för rekrytering av lärarkrafter eller tjänstemän för försöksverksamhet m. m., men dels också i ändamål att befordra den skogsvetenskapliga forskningen överhuvud. Genom sådana fortsatta specialstudier skulle också ett för alla parter gagnande samarbete kunna etableras mellan skogshögskolan och andra fackhögskolor, såsom tekniska högskolan, handelshögskolan samt Stockholms högskola och eventuellt även med universiteten och utländska fackhögskolor. Därvid kan tänkas att betyg, erhållet i visst ämne vid en högskola, där sagda ämne kan anses väl företrätt, skulle kunna få räknas den studerande tillgodo i examen även vid annan högskola. Även om sådant tillstånd icke lämnas, kunna dock alltid vissa specialstudier förläggas till den läroanstalt, som har de bästa resurserna i detta hänseende. Styrelsen vill också erinra, att vid statens skogsförsöksanstalt vissa goda arbetsmöjligheter erbjudas, varom bland annat de ofta förekommande besöken av utländska studerande bära klart vittne.

Skogshögskolans styrelse känner sig övertygad om lämpligheten av att vid högskolan inrätta en högre vetenskaplig examen och vill för sin del biträda lärarrådets förslag, att denna bör utgöras av en skoglig licentiatexamen, med förhoppning att skogshögskolan senare även skall erhålla rätt att utdela skoglig doktorsgrad.

Då det torde vara ett allmänt intresse att dylika fortsatta studier på allt sätt befördas, vill styrelsen meddela sin avsikt att, när så framdeles kräves, hemställa om särskilda stipendiars beviljande för dem, som vid högskolan bedriva studier för högre examen.

Den ene reservanten inom styrelsen, *f. d. landshövdingen Ringstrand*, har, med hänvisning till att ämnet skogsekonomi borde bli förämål för en genomförd vetenskaplig bearbetning, innan det kunde medtagas i en så vetenskapligt betonad examen som skoglig licentiatexamen samt att det vore ovisst om och när ämnet marklära komme att företräddas av professor, uttalat, att det icke syntes lämpligt att frågan om anordnande av licentiatexamen vid skogshögskolan nu upptoges till prövning. Såsom ytterligare skäl för denna mening har reservanten anfört att, då förslaget om en licentiatexamen väl ytterst syftade till införande av en skoglig doktorsgrad, det vid behandlingen av denna senare fråga kunde böra tagas under övervägande, huruvida ej rättigheten att disputerä för vinnande av doktorsgrad borde, såsom vid tekniska högskolan, föregås av förprövning för disputation. I så fall bleve licentiatexamen obehörlig.

Direktören Ekman har anfört, att han intet hade att erinra mot att fortsätta studiemöjligheter i skogliga ämnen bereddades dem, som efter avlagd examen vid skogshögskolan önskade bedriva studier, och att skoglig licentiatexamen finge avläggas. Reservanten har dock hyst tvekan, huruvida skogshögskolans nuvarande lärarkrafter hade tid övrig för dylik undervisning samt ifrågasatt, huruvida icke undervisningen till äventyrs kunde och borde förläggas till universiteten eller annan högskola.

*Yttranden
över högskole-
styrelsens be-
tänkande.*

Redan i en föregående avdelning har meddelats, att förslaget om inrättande av en skoglig licentiatexamen vid skogshögskolan tillstyrkts bland annat av *domänstyrelsen, kanslern för rikets universitet* samt *centralrådet för skogs-
vårdsstyrelsernas förbund*.

Lärarrådet har med anledning av förstnämnda, inom högskolans styrelse framförda reservation framhållit, att ett uppskjutande till en oviss framtid av detta ärendes avgörande komme att medföra betänkliga konsekvenser bland annat av den anledningen, att när samtliga nuvarande professorer vid högskolan inom de närmaste 10 à 15 åren komme att uppnå pensionsåldern, svårigheter att erhålla lämpliga efterträdare med erforderlig vetenskaplig skolning kunde väntas uppstå.

*Inom departementet ut-
arbetad P. M.*

Utredningsmännen ha i meromnämnda P. M. erinrat, att skogshögskolans andra stora uppgift, sådan den enligt gällande stadgar angivits i föreskriften om jägmästarkursens ändamål, är att utveckla skogsvetenskapen på nationell grund. Utredningsmännen ha vidare hänvisat till de riktlinjer för skogshögskolans forskning i samarbete med statens skogsförsöksanstalt, vilka angivits av vederbörande departementschef vid högskolans tillkomst år 1912, och ytterligare anfört följande.

Forskningsuppgifterna inom den skogliga vetenskapen äro snart sagt obegränsade, och de båda anstalterna kunna bedriva sina studier och undersökningar fritt och självständigt men likväl icke utan kontakt och samverkan med varandra. De laboratorier och den bättre utrustning i övrigt, varöver skogsförsöksanstalten förfogar, bör i mån av utrymme kunna disponeras av forskare vid högskolan. Även det material, som försöksanstalten med sina större resurser under många år insamlat och ständigt förnyar, sy-

nes, i den mån anstalten ej själv bearbetar detsamma eller förbereder dess utnyttjande inom en nära framtid, kunna disponeras av högskolan för studier i samarbete med anstalten. Högskolan torde å sin sida vara beredd att med alla medel, som står densamma till buds, bistå försöksanstalten i dess verksamhet. Därest någon närmare reglering av denna samverkan mellan försöks- och undervisningsanstalterna skulle vara erforderlig, torde sådan ankomma på den gemensamma styrelsen.

Av skäl, som tidigare angivits, är det ofrånkomligt, att de studerande vid huvudkursen i det väsentliga ställas utanför forskningsarbetet vid högskolan. Icke desto mindre lär denna högskolans verksamhet komma också dem till godo. Ty en lärare, som under ständigt forskningsarbete söker utveckla sitt ämne, förskaffar sig merendels förutsättningar att lämna en klar och rik framställning av de särskilda spörsmålen, även om undervisningen måste till sitt omfång bestämt avgränsas. Vid de fördjupade studierna i huvudkursens mera betydelsefulla ämnen samt genom de specialföreläsningar, som anordnas för samtliga studerande vid högskolan, torde de studerande vid huvudkursen därjämte komma i direkt beröring med aktuella skogliga forskningsproblem.

I fråga om den vetenskapliga utbildning, som vid sidan av fackutbildningen skall ankomma på skogshögskolan, har i P. M. påpekats, att i gällande stadgar för högskolan är föreskrivet, att tillfälle bör beredas dem, som genomgått fullständig jägmästarkurs och önska ägna sig åt skogsvetenskaplig forskning, att, i den omfattning lärarkrafter, undervisningsmateriel och utrymme det medgiva, under vederbörande lärares ledning utbilda sig härutinnan (§ 15). Önskar studerande erhålla vitsord om sina studier, skall lärarrådet medelst protokollsutdrag meddela vitsord såväl angående teoretiska kunskaper, ådagalagda vid muntlig eller skriftlig tentamen, som ock angående av den studerande utarbetad skogsvetenskaplig avhandling (§ 16).

Detta sätt att ordna de fria, vetenskapliga studierna vid skogshögskolan torde enligt utredningsmännen numera allmänt betraktas som mindre tillfredsställande. Utredningsmännen framhålla, att de erbjudna möjligheterna till fortsatt vetenskaplig forskning också anlitats i mycket ringa grad, samt att med anledning härav från flera håll och vid upprepade tillfällen framförts krav på sådan ändring av formen för dessa studier, att en högre skogsvetenskaplig examen, benämnd skoglig licentiatexamen, skulle få avläggas vid skogshögskolan. Med hänvisning i övrigt till de motiv för nämnda förslag, som i samband därmed framlagts — senast av styrelsen för skogshögskolan — anföres i P. M. vidare följande.

Den skogliga vetenskapen är ung och behovet av forskningsarbete stort. De särskilda, vetenskapliga problemen äro ofta svåra att renodla på grund av den mångfald faktorer av olika slag, som påverka skogsproduktionen. Möjligheterna att vinna resultat genom fältförsök äro — i jämförelse med förhållandena inom jordbruket — starkt begränsade till följd av den långa omloppstiden inom skogsbruket. Uppgifterna för den skogliga forskning, som för närvarande bedrivs vid statens skogsförsöksanstalt, vid skogshögskolan och av intresserade skogsmän landet runt, äro därför både många och svåra.

Den nuvarande ordningen för skogsvetenskapliga studier vid skogshögskolan uppmuntrar knappast till förvärvande av vetenskaplig kompetens. Men den skogliga försöksverksamheten kräver, i vilken form den än bedrivs, till-

gång till skogsmän av vetenskaplig läggning, som genom särskilda studier tillägnat sig kännedom om vetenskapliga metoder och utvecklat sina anlag för forskning. För rekrytering av befattningar vid skogsförsöksanstalten och vid skogshögskolan men även för de privata undersökningar, som enskilda personer eller större skogsföretag önska utföra, behövas skogsmän, som förvärvat förutsättningar att på egen hand utföra olika slag av undersökningar i för skogsbruket betydelsefulla frågor. Man måste räkna med att starkt ökade krav komma att ställas på skogsförsöksanstaltens rådgivande verksamhet, och det är därför ej blott rekryteringen av de nuvarande tjänsterna vid anstalten, som kräver beaktande. Anstalten måste fullfölja utvecklingen av sin verksamhet till en skogsbiologisk, vetenskaplig tjänst för det praktiska skogsbruket. Endast i sådan egenskap kan anstalten rätt tjäna sitt syfte och själv erhålla de impulser, som äro nödvändiga för ett fruktbärande arbete på detta område. En förutsättning härför är emellertid att anstalten på ett eller annat sätt förfogar över tillräcklig, för vetenskaplig verksamhet kvalificerad personal, som kan av anstalten dirigeras till undersökningar, där anstaltens bistånd påkallas. I detta sammanhang synes även böra framhållas, att den tekniska forskningen på det skogliga området, som ännu väntar på sin organisation, så småningom med nödvändighet kommer att kräva utövare, som utom den högre skogliga utbildningen förskaffat sig mera djupgående insikter i de rent tekniska frågorna. Man torde kunna våga antagandet, att de framkomliga vägarna för befrämjande av ett förbättrat ekonomiskt tillgodogörande av skogsprodukterna skola kunna klarare skönjas, sedan den skogstekniska forskningen fått bättre fäste vid skogshögskolan genom införande av en högre skogsvetenskaplig examen i ifrågavarande ämne.

Utredningsmännen framhålla vidare, att skogshögskolans huvudkurs i allt väsentligt måste anordnas med hänsyn till det praktiska skogsbrukets krav. Examen från nämnda kurs kan därför ej anses giva allmän kompetens för skogsvetenskaplig forskning. Det synes utredningsmännen på grund härav vara lämpligt, att den förberedelsetid till den skogliga licentiatexamen, som av alla för frågan intresserade påyrkats, företrädesvis tages i anspråk för att bereda de studerande en närmare kännedom om skogsvetenskapliga undersökningsmetoder och arbetssätt på marken och i laboratoriet. För dem, som valt skogsbiologiska eller skogsmatematiskt betonade ämneskombinationer, torde, framhålla utredningsmännen, en sådan praktiskt vetenskaplig underbyggnad kunna lämnas under en förberedande tjänstgöring vid statens skogsförsöksanstalt, under det att svårigheter möta mot uppdragande av normer för den särskilda förberedelsen för dem, som ägna sig åt skogstekniska frågor. Den praktiska verksamheten är emellertid för denna grupp av studerande av dominerande betydelse och en särskild vetenskaplig skolning stundom mindre nödvändig.

I anslutning till anförda synpunkter föreslås, att studerande, som avlagt examen från skogshögskolans huvudkurs och önskar vidare utbilda sig för avläggande av skoglig licentiatexamen, skall, *därest en lämplig förutbildning för den ämneskombination, som den studerande valt, kan vinnas vid skogsförsöksanstalten*, under en tid av minst ett år tjänstgöra såsom amanuens vid anstalten.

Amanuens vid skogsförsöksanstalten bör av anstaltens chef eller vederbörande avdelningsföreståndare anvisas de arbetsuppgifter och särskilda uppdrag han har att utföra för anstaltens räkning, varvid iakttages, att arbetet

skall vara instruktivt och medföra god träning i vetenskaplig metodik. För antagande till amanuens fordras, att den utexaminerade under studietiden vid högskolan ådagalagt fallenhet och intresse för vetenskaplig forskning, varom intyg skall utfärdas av rektor. Amanuensplatser ställas endast till förfogande för nu nämnt ändamål men böra kunna anordnas till så stort antal, som anstaltens utrymme medgiver, därest sökande före den 1 augusti nästföregående år, med företeende av nämnda intyg, hos chefen för skogs-försöksanstalten anhåller om förordnande som sådan amanuens. Anställning som amanuens må innehavas under en tid av ett år, samt, beroende på prövning av chefen för skogsförsöksanstalten, under ytterligare ett år, därest examen ej avlagts före utgången av denna tid. Studerande, som under den tid han tjänstgjort som amanuens kunnat idka studier för licentiat-examen, bör äga rätt att under nämnda tjänstgöring undergå tentamen i till examen hörande ämne. Examen må dock ej avläggas före utgången av det första tjänstgöringsåret.

Den föreslagna tjänstgöringen vid anstalten erbjuder fördelar även ur en annan synpunkt. Därigenom ställes nämligen billig arbetskraft till anstaltens förfogande, som kan, jämte anstaltens ordinarie personal, utnyttjas för sådan förbindelsetjänst och sådana uppgifter, som i det föregående berörts, till fromma för anstaltens verksamhet.

Studerande, som efter avlagd examen vid huvudkursen önskar avlägga skoglig licentiatexamen *med annan ämneskombination än nyss angivits*, bör under en tid av minst ett år vara praktiskt verksam inom skogsbruk eller träindustri i tjänstgöring, som kan av lärarrådet vid skogshögskolan godkännas som förpraktik för sådan examen. För studier inom vissa delar av skogsteknologien torde arbete vid statens provningsanstalt utgöra en lämplig förutbildning. Enligt från anstalten inhämtade upplysningar kan vid anstalten kostnadsfritt bedrivas självständigt arbete med självvalda arbetsuppgifter. Vad i föregående stycke sagts om tentamina och examen bör givetvis gälla även för nu ifrågavarande grupp av studerande. De studerande av denna grupp torde ofta få svårt att erhålla avlönad anställning, som lämpar sig som förutbildning till vetenskapliga studier. Det synes därför angeläget, att sådan studerande även under denna tid kan bli delaktig i de för studerande vid högskolan anslagna stipendiemedlen, därvid bör kunna erhållas något högre belopp än som utdelas till studerande vid huvudkursen. Härav torde i sinom tid påkallas höjning av de för stipendier vid högskolan anslagna medlen.

I samband med den utbyggnad av de vetenskapliga studierna vid skogshögskolan, som här föreslås, bör beträffande amanuensinstitutionen vid skogshögskolan sådan ändring genomföras, att ifrågavarande befattningar kunna, i den omfattning förhållandena medgiva, utnyttjas i den vetenskapliga forskningens tjänst på samma sätt som vid vissa andra högskolor för närvarande sker. Man torde sålunda kunna förutsätta, att lärarrådet i regel skall finna lämpligt, att binda dem, som vid skogshögskolan bedriva fortsatta skogsvetenskapliga studier, fastare till verksamheten vid högskolan genom att anställa dessa studerande som amanuenser vid de särskilda institutionerna, i vilket fall arvoden givetvis böra utgå efter liknande grunder, som tillämpas för motsvarande befattningar vid andra högskolor. Frågan om amanuensbefattningarna vid skogshögskolan behandlas närmare i det följande.

Den skogliga licentiatexamen synes, såsom av lärarrådet vid skogshögskolan föreslagits, böra omfatta tre ämnen. De ämnen vid skogshögskolan, som få medtagas i sådan examen, böra utgöras av de sex större ämnen, som vid högskolan företrädas av professorer, d. v. s. de två första grupperna av examensämnen. Även skogszoologien torde så småningom nå den utveckling,

att den bör medtagas som ämne i licentiatexamen. För djupare inträngande i nämnda ämnen torde det ofta vara erforderligt, att den studerande bedriver studier i något grundläggande ämne vid universitet eller annan högskola. I denna fråga bör i samband med utarbetande av stadga för den skogliga licentiatexamen kontakt sökas mellan skogshögskolan samt Stockholms högskola, universiteten och möjligen tekniska högskolan för utrönande av i vilken form studierna vid sistnämnda undervisningsanstalter lämpligen böra bedrivas.

Sammanställningen av ämnen från skogshögskolan och andra högskolor i ämneskombinationerna för licentiatexamen torde bli av betydelse även därigenom, att en kontakt slutes mellan högskolorna, som kan bli av värde för det vetenskapliga arbetet vid skogshögskolan.

I fråga om reglerna för ämnesval föreslås i P. M., att i ämneskombination skall ingå såväl grundläggande som tillämpade ämnen samt minst ett av skogshögskolans fyra huvudämnen (grupp 1) och högst ett av sådana ämnen, som ej föreläsas vid skogshögskolan.

I P. M. har därjämte förslag lämnats beträffande de ämneskombinationer, som enligt utredningsmännen borde fastställas av Kungl. Maj:t. Tillstånd att avlägga licentiatexamen i annan än sålunda fastställd ämneskombination skulle emellertid kunna meddelas av lärarrådet vid högskolan.

Enligt P. M. bör vidare ett av de ämnen i kombinationen, som förekommer vid skogshögskolan, utgöra huvudämne. I detta ämne bör examinand vid tentamen ha förvärvat betyget minst med beröm godkänd samt ha författat en avhandling. I övriga ämnen fordras godkänt betyg. Ingår ämne, som tenterats vid annan högskola, skall i detta ämne ha förvärvats minst betyget med beröm godkänd för filosofie kandidatexamen. Ytterligare anföres:

De skogsvetenskapliga studierna böra bedrivas under ledning av vederbörande professor men i övrigt fullständigt fritt. För studerande, som idka dylika studier, men även för studerande vid huvudkursen bör i lämplig omfattning anordnas *specialföreläsningar* i skogliga ämnen. I det föregående har föreslagits, att den obligatoriska undervisningen i naturskydd skall ske i form av dylika föreläsningar. Även de specialföreläsningar, som ej äro obligatoriska, böra anordnas med en viss regelbundenhet, lämpligen på lördagar, och huvudsakligen avses för dem, som bedriva skoglig forskning, och studerande vid huvudkursens tre sista terminer, vilka i övrigt icke åtnjuta undervisning dessa dagar. Skogshögskolans lärare och docenter stå till förfogande för sådant ändamål, och praktiska skogs- eller industrimän synas stundom lämpligen kunna förvärfvas som föreläsare. I första rummet böra emellertid de skogliga forskarna vid skogsförsöksanstalten stå till tjänst med redogörelser och resuméer över anstaltens forskningsresultat och föreläsningsserier i ämnen, som äro föremål för anstaltens särskilda intresse. Samarbetet i denna form mellan rikets två skogliga forskningshärddar bör stärkas och utvecklas till ömsesidig båtnad för det praktiska skogsbruket och den vetenskapliga forskning, som hämtar sina uppgifter från skogsbrukets arbetsfält.

Yttranden
över P. M.

I yttranden över P. M. har i huvudsak följande anförts.

Domänstyrelsen, som ej har något i princip att erinra mot utredningsmännens förslag, uttalar önskemålet, att frågan om beredande av möjlighet för skogliga studerande att förvärva doktorsgrad måtte, efter erforderlig utredning, småningom bringas till sin lösning.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har tillstyrkt utredningsmännens förslag i nu ifrågavarande delar.

Lärarrådet vid skogshögskolan har med anledning av förslaget, att under vissa förutsättningar ett års förutbildning skall ske vid försöksanstalten, anfört, att lärarrådet såtillvida kan dela utredningsmännens uppfattning, som det måste anses synnerligen önskvärt, att åt dem, som förbereda sig för skoglig licentiatexamen, arbets- och studiemöjligheter stå till förfogande även vid institutioner utanför högskolan, i första hand vid statens skogsförsöksanstalt. Dock finner lärarrådet det av många skäl olämpligt, att bestämmelserna härom ges en så kategorisk form, som de fått i detta förslag. Lärarrådet framhåller, att det knappast kan förutsättas, att exempelvis skogsförsöksanstalten i obegränsad omfattning skall kunna mottaga studerande och handleda deras arbeten, då en sådan uppgift med skäl kan befaras komma att verka i hög grad störande på anstaltens egna arbeten. Dessutom måste det betecknas som en brist, att den lärare, som en gång skall examinera i licentiatexamen, genom denna anordning avhändes möjligheten att direkt följa och lära närmare känna den studerande i hans arbete. Det synes lärarrådet i så fall mera rationellt, att den, som förbereder sig för licentiatexamen, skaffar sig vetenskaplig skolning som amanuens vid skogshögskolan i det ämne, åt vilket han vill ägna sina studier. Lärarrådet erinrar, att utredningsmännen även själva pekat på möjligheten av en dylik anordning. Förslaget att amanuens, som bedriver licentiatstudier, skall på sätt utredningsmännen föreslå åtnjuta ett högre arvode än ordinarie elev, som innehar amanuensbefattning, och att särskilda stipendiemedel ställas till förfogande för dem, som bereda sig för licentiatexamen, finner lärarrådet vara väl motiverat.

Avdelningsföreståndarna vid statens skogsförsöksanstalt ha till en början lämnat en redogörelse för anstaltens verksamhet och därvid bland annat påvisat, att anstaltens tjänstemän genom skrifter, talrika föredrag vid möten och exkursioner och undervisning vid högskolan bekantgöra sina resultat och göra dem fruktbärande i praktiken, ävensom att direkt rådgivande verksamhet utövats av anstalten, vars sakkunskap jämväl anlitats på andra vägar. Avdelningsföreståndarna anföra vidare, att det framlagda förslaget om viss förutbildning vid anstalten för den skogliga licentiatexamen nog kan bli av betydelse såväl för anstalten som för hela vår skogshushållning, men att det för sitt genomförande kräver en grundlig omprövning. Den föreslagna tjänstgöringen vid anstalten bör ej bli obligatorisk för dem, som ha en ämneskombination, motsvarande några eller något vid anstalten representerade ämnen. En sådan tjänstgöring må anordnas, när så kan finnas lämpligt, och må i första hand gå ut på att införa vederbörande i de vetenskapliga undersökningsmetoder, som användas vid anstalten. Huruvida tjänstgöringen kan utsträckas till utförande av viss undersökning må bero på överenskommelse mellan professorn i ämnet vid skogshögskolan och vederbörande avdelningsföreståndare. Arvode till amanuenserna bör utgå först efter en eller annan månads provotid. Skola arvoden utbetalas av anstalten, måste särskilda medel anvisas såväl för amanuensarvoden som för reseersättningar och andra kostnader.

Styrelsen för skogshögskolan har ansett det obestridligt, att skogsförsöksanstalten, i den mån det är möjligt, bör användas för utbildning och studier, men att härvid i första hand måste beaktas, att därvarande professorer och tjänstemän icke betungas på ett sätt, som förrycker deras eget vetenskapliga arbete. Att även universitet och högskolor eller andra institutioner kunna behöva tagas i anspråk för de vetenskapliga studierna, finner styrelsen tydligt.

Svenska trävaruexportföreningen tillstyrker anordnande av skoglig licentiatexamen.

*Departements-
chefen.*

Redan i en föregående avdelning har jag uttalat, att skogshögskolans uppgifter borde innesluta, förutom meddelande av den praktiska yrkesutbildning, som avslutas med civiljägmästarexamen, även fostrande av vetenskapsmän på det skogliga området. Det är givet, att jägmästarutbildningen, som vad de teoretiska studierna beträffar bör bedrivas på liknande sätt och med samma medel som vid universitet och övriga högskolor, skall utgöra en god grund för fortsatta vetenskapliga studier. Större fordringar få emellertid i detta hänseende icke ställas på utbildningen. Då behovet av skogligt utbildade personer med förmåga att vetenskapligt behandla och analysera skogliga problem och forskningsuppgifter i detta sammanhang blivit på ett övertygande sätt ådagalagt, anser jag införandet av en högre skoglig examen vara en åtgärd, som icke längre bör uppskjutas. Jag finner också lämpligt, att den, i analogi med agronomie licentiatexamen vid lantbrukshögskolan, gestaltas som en skoglig licentiatexamen. Däremot torde rättighet för skogshögskolan att utdela doktorsvärdighet för närvarande bliva av mindre värde för den skogliga forskningen. Huruvida skogshögskolan i sinom tid bör erhålla rättighet att utdela sådan värdighet är en fråga, som kan påverkas av erfarenheter från licentiatexamen och som därför tillsvidare bör lämnas öppen.

Innan jag går att något närmare beröra gestaltningen av den skogliga licentiatexamen, vill jag beträffande den skogliga forskningsverksamheten i riket helt allmänt framhålla följande. Såvitt framgår av uttalanden från på området sakkunniga institutioner och skogsmän erbjuder såväl insamling som bearbetning av material för den skogliga forskningen större svårigheter än på många andra vetenskapliga forskningsfält. Även lösningen av mera begränsade problem, som kunna vara av betydelse för skogsbruket, kräva ofta brett lagda studier och en mångårig försöksverksamhet. I betraktande härav framträder en intim samverkan mellan alla på området verksamma krafter såsom synnerligen betydelsefull. Jag ansluter mig i denna fråga till vad utredningsmännen därom anført. Såsom torde framgå av vad från skogsförsöksanstaltens sida framhållits i ämnet är det också för anstaltens framtida verksamhet och fortsatta utveckling angeläget, att anstalten nu stöder den utvidgade forskningsverksamhet, som för skogshögskolans del kan bliva en följd av införandet av en vetenskaplig examen.

I de tidigare förslagen om skoglig licentiatexamen förutsattes allmänt, att den, som önskade efter avslutade studier vid huvudkursen avlägga licentiatexamen, skulle fullgöra praktisk verksamhet i skogsbruket eller inom skogsindustri under viss tid. Utredningsmännen ha såtillvida företrätt en annan uppfattning, att de ansett att denna praktik borde, i den mån så kunde ske, ersättas med verksamhet i skogligt försöksarbete, som kunde införa de studerande i vetenskapliga metoder för insamling och bearbetning av försöksmaterial. I sådant syfte borde som villkor för avläggande av licentiatexamen uppställas fordran på ett års tjänstgöring som amanuens vid skogsförsöksanstalten för dem, som vid anstalten kunde vinna lämplig förutbildning för den

valda ämneskombinationen. Häremot ha invändningar rests av lärarrådet vid skogshögskolan och föreståndarna vid anstalten, som ansett, att dylik tjänstgöring visserligen skulle vara värdefull men ej borde utgöra ett villkor för examens avläggande.

Förslaget om viss praktisk verksamhet före licentiatexamen torde avse att göra de studerande förtrogna med de problem, som möta i den praktiska yrkesutövningen, innan de fullfölja sin vetenskapliga utbildning. Det i P. M. framlagda förslaget tar ävenledes sikte på att de studerande skola komma i beröring med aktuella detaljfrågor inom skogsbruket men åsyftar därjämte att genom arten av tjänstgöringen ge de studerande en lämplig förutbildning för vetenskapligt forskningsarbete. Avsikten synes icke ha varit att förlägga licentiatarbetet till försöksanstalten, vilket som regel ej heller torde vara lämpligt. För egen del ansluter jag mig till tanken, att den, som ämnar efter avlagd civiljägmästarexamen bedriva fortsatta studier vid skogshögskolan, skall före licentiatexamens avläggande under någon tid lämna studiearbetet. För vinnande av detta syfte förordar jag, att som villkor för avläggande av skoglig licentiatexamen endast uppställas fordran på verksamhet under ett år inom praktiskt skogsbruk eller träförädlingsindustri eller ock vid anstalt för skoglig eller träteknisk försöksverksamhet. Med hänsyn till den för vissa studiegrenar särskilt lämpliga förutbildning, som kan lämnas vid statens skogsförsöksanstalt, tillstyrker jag därjämte, att möjligheter att fullgöra förutbildningen vid nämnda anstalt tillskapas i huvudsak på sätt utredningsmännen föreslagit, men med iakttagande av vad avdelningsföreståndarna vid anstalten erinrat beträffade viss kortare förberedande tjänstgöring utan ersättning. I övrigt biträder jag utredningsmännens förslag beträffande förutbildning för licentiatexamen liksom även det i P. M. framlagda förslaget om utnyttjande av amanuensbefattningarna vid skogshögskolan för de följande egentliga licentiatstudierna vid högskolan.

Reglerna för den skogliga licentiatexamen torde ej behöva mera ingående behandlas i detta sammanhang. Såväl skogshögskolans lärarråd och styrelse som utredningsmännen ha ansett, att den skogliga licentiatexamen bör omfatta tre ämnen. Motivet för denna, för en högre vetenskaplig examen ovanliga bredd, torde vara att söka i det bland annat av utredningsmännen flerstädes berörda förhållandet, att djupare inträngande i de skogliga och skogsbiologiska ämnena i regel kräver en grundlig underbyggnad även i rent naturvetenskapliga ämnen. Jag är emellertid principiellt av den uppfattningen, att en licentiatexamen icke bör omfatta flera än två ämnen. I den mån de särskilda ämneskombinationerna fordra studier i andra ämnen, torde styrelsen kunna i samband med Kungl. Maj:ts fastställande av stadga för licentiatexamen erhålla bemyndigande att utfärda närmare föreskrifter om i vilken ordning vederbörande har att styrka för licentiatexamen erforderliga grundläggande kunskaper i andra ämnen än de utvalda licentiatämnena.

4. Fortbildnings- och specialkurser.

Utredningsmännen ha i *P. M.* anført följande.

Såväl lärarrådet vid skogshögskolan som styrelsen för högskolan ha framhållit önskvärdheten av att fortbildningskurser alltjämt komma att avhållas vid högskolan. Det är givetvis angeläget, att skogshögskolans lärare ställa sig till förfogande, och att högskolans resurser i övrigt kunna anlitas för anordnande av dylika kurser. Emellertid synes det olämpligt att, såsom lärarrådet ifrågasatt, anordna sådana kurser varje år. Utbytet av denna form av vidare utbildning torde därigenom kunna bli mindre och intresset för kurserna slappas. Å andra sidan synes det mindre tilltalande att helt överlämna denna fortbildning åt det enskilda initiativet. Det torde därför vara lämpligt, att den skogligen fortbildningen omhändertages av styrelsen för skogshögskolan. Bland styrelsens åligganden torde sålunda böra inryckas skyldighet att i samråd med lärarna vid högskolan vid lämpliga tidpunkter, förslagsvis minst vartannat år, undersöka förutsättningarna för anordnande av fortbildningskurs genom hänvändelser till personalföreningar, företag och enskilda, som kunna ha intresse av kursen. Det skulle givetvis därjämte alltjämt stå var och en fritt att väcka förslag om sådan kurs, vilket bör ske hos styrelsen. Därest styrelsen finner, att fortbildningskurs lämpligen bör komma till stånd, göres framställning därom till Kungl. Maj:t.

I det föregående har föreslagits, att en specialkurs i skogsdikning och tillhörande ämnen skall infogas i den ordinarie undervisningen vid skogshögskolans huvudkurs.

Jägmästarföreningarna ha uttalat förhoppningen, att inordnandet av specialkurser i skogsdikning i huvudkursen ej skall beröva redan utexaminerade jägmästare möjligheten att förskaffa sig de kunskaper och kvalifikationer, vilka nämnda specialkurs avser att meddela.

I särskild framställning den 8 november 1935 har *styrelsen för skogshögskolan* anhållit, att i statförslaget för budgetåret 1936/1937 måtte upptagas ett belopp av 1,000 kronor för bestridande av en för jägmästarkursen anordnad specialkurs i och för meddelande av kompetens som syneförrättare vid skogsdikning. Med denna framställning har överlämnats en skrivelse från skogshögskolans rektor, varav framgår, att centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund vid förfrågan meddelat, att enligt dess mening en vidare omfattning av kursen med tillträde även för redan från skogshögskolan utexaminerade skogsmän icke kunde anses påkallad.

*Departements-
chefen.*

Jag ansluter mig till vad utredningsmännen i denna fråga anført. Högskolestyrelsens förslag om anordnande av en specialkurs under nästkommande budgetår synes böra bifallas. Jag kommer i det följande att hemställa om medelsanvisning för ändamålet. Med hänsyn till vad centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund i ärendet anført torde skäl ej föreligga att vidtaga särskilda åtgärder för att bereda redan utexaminerade jägmästare tillträde till kursen.

5. Lärare, docenter och amanuenser.

a. Förberedande kurs.

Lärare vid den förberedande kursen äro en överassistent (tjänsteman å extra stat i lönegraden B 26), ledare av kursen, samt två assistenter, vilka äro

extra befattningshavare och avlönas med av styrelsen till respektive 6,390 kronor och 5,850 kronor bestämda arvoden från ett expensanslag till praktiska övningar. När elevantalet är stort, erfordras stundom tillfälligtvis ytterligare en extra assistent. Därjämte pläga professorerna i de tre skogliga huvudämnena vid skogshögskolan årligen hålla några föreläsningar av propedeutisk natur.

Enär anställnings- och löneförhållandena för nu nämnda lärarpersonal varit föremål för behandling av 1935 års riksdag (IX H. T. 1935 p. 140) och därvid även i vissa delar reglerats, finner jag ej erforderligt att nu referera den tidigare behandlingen av hithörande frågor.

Styrelsen för skogshögskolan har i ett i betänkandet intaget förslag till stat för skogshögskolan upptagit de båda assistentbefattningarna som extra ordinarie befattningar i lönegraden B 21.

Lärarrådet har i yttrande över styrelsens förslag bland annat anfört, att, därest högskolan ej kunde bereda sina assistenter samma tryggade ställning som domänverket, man måste räkna med att assistenterna skulle, då tillfälle bjödes, lämna högskolan, som därigenom riskerade att förlora lärarkrafter just vid den tidpunkt, då de efter förvärvad erfarenhet kunde göra undervisningen den största nytta. Lärarrådet har vidare utvecklat, hurusom assistenterna vid förberedande kursen kommit att med åren anförtros allt flera viktiga undervisningsuppgifter.

Ytterligare framhåller lärarrådet, att styrelsens förslag till reglering av ifrågavarande assistenttjänster skulle för nytillträdande assistenter medföra en väsentlig försämring i löneavseende mot vad hittills gällt. Erfarenheten från gångna år hade påvisat stora svårigheter för högskolan att förvärva och behålla yngre lärarkrafter av mera framstående duglighet. En lösning vore att inrätta en förste assistentbefattning i lönegraden B 23, då begynnelselönen å B-ort skulle utgöra 5,736 kronor eller ungefär samma belopp som för nytillträdande assistent. Lärarrådet förordade emellertid, att i stället ett extra anslag av 1,000 kronor ställdes till styrelsens förfogande för reglering av de löner, som enligt styrelsens förslag komme att utgå, med hänsyn till de arbetsuppgifter, som anförtroddes varje assistent. Anordningen skulle vara särskilt lämplig för det fall, att ingen av assistenterna lämpligen kunde undervisa i t. ex. polygonmätning utan annan lärarkraft måste tagas i anspråk därför.

Utredningsmännen ha i *P. M.* anfört följande.

Samtliga lärare hava intill innevarande år varit anställda som extra med arvoden, som icke bestämts enligt löneplan. Anledningen härtill är, att den förberedande kursen från begynnelsen icke avsågs att bli helårskurs, varför lärarna icke ansågos böra vara årsanställda. Redan från början erhöll kursen emellertid en permanent organisation, som med åren blivit allt fastare. Denna utveckling har visat sig synnerligen förmånlig för undervisningsresultatet och de förslag, som i *P. M.* framställts beträffande undervisningen vid kursen, kunna ej medföra avsedda resultat med mindre utvecklingen fullföljes genom kursens inlemmande i skogshögskolans fasta organisation. Undervisning av den natur, som numera bedrivs vid kursen, bör nämligen icke anförtros åt tillfällig, växlande personal. I detta avseende må följande framhållas.

Enligt stadgarna för skogshögskolan skall undervisningen i det enda ämne, som från början icke var av rent propedeutisk natur, nämligen skogs- och

fältmätning, ankomma på överassistenten. Så småningom har emellertid till förberedande kursen överflyttats flera avsnitt av viktiga ämnen, varjämte lärokurserna utvidgats. Undervisningstimmarnas antal i skogs- och fältmätning äro fördubblade och en viktig del av skogsuppskattningsläran, nämligen instrumentläran och uppskattningen av det enskilda trädet, har helt överflyttats till förberedande kursen. Vidare har högskolan i demonstrationssyfte övertagit skötseln av ett område om 700 hektar av Garpenbergs kronopark, dock icke med avseende på redovisningen. Dessa omständigheter ha framtvingat en uppdelning av de viktigaste arbetsuppgifterna mellan överassistenten och den äldste assistenten. Den förre handhar sålunda för närvarande ledningen av kursen samt undervisningen i skogsuppskattning, skogsmätning samt delar av skogsskötseln, under det att den senare självständigt bedriver undervisningen i fältmätning, skogsteknologi, delar av skogsskötseln m. m. Sistnämnde lärare har alltså icke en assistents uppgifter och skyldigheter. Han tjänstgör som huvudlärare vid en högre praktisk skola.

Frågan om anställningsform och löneplacering för lärarna vid skogshögskolans förberedande kurs var föremål för statsmakternas behandling i samband med prövningen av staten för högskolan för budgetåret 1935/1936. Överassistenten vid kursen blev därvid placerad som befattningshavare å extra stat i lönegraden B 26. Vad angår övriga assistenter vid skogshögskolan beslöts, att befattningarna tillsvidare skulle bibehållas såsom arvodestjänster.

Det torde framgå av vad nu anförts, att den ena av de nuvarande assistentbefattningarna vid den förberedande kursen icke bör betraktas som en assistentbefattning. Befattningen, som lämpligen benämnes *b i t r ä d a n d e* lärare, är närmast jämförbar med ämneslärarna vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, och torde sålunda böra placeras i lönegraden B 24. Befattningen som överassistent synes i samband därmed böra ersättas med befattning som *f ö r e s t å n d a r e* i den lönegrad, befattningen nu tillhör, eller B 26. Vad slutligen angår löneställningen för den yngre assistenten, synes ifrågavarande befattning, såsom styrelsen för högskolan och allmänna civilförvaltningens lönenämnd föreslagit, böra vara extra ordinarie i lönegrad B 21.

I fråga om rekryteringen av lärarbefattningarna och den därmed intimt förbundna frågan om lämplig anställningsform för dessa, torde böra erinras, att särskilt assistentbefattningarna i allmänhet betraktas som passagetjänster. Det har dock rätt oklarhet i fråga om de befattningar, till vilka en lärare vid förberedande kursen har utsikt att vinna befordran. Så länge en väg till andra, lika högt eller högre avlönade tjänster ej anvisats de lärare, som icke anses böra kvarstanna på sina befattningar till pensionsålderns inträde, är lärarfrågan emellertid otillfredsställande ordnad. Till lösningen av denna fråga synes endast domänverket, som för övrigt självt tillgodogör sig en stor del av utbildningsresultatet vid skogshögskolan, kunna lämna verksamt bistånd. Det synes sålunda önskvärt att mellan domänstyrelsen och styrelsen för skogshögskolan överenskommes *dels* att domänstyrelsen skall, i den mån så lämpligen kan ske, bereda lärarna vid förberedande kursen tillfälle att genom tjänstgöring å förordnande, vartill de äga nödig kompetens (jägmästarbefattning, assistentbefattning m. m.), förvärva kvalifikationer för högre tjänster inom verket, *dels* ock att ifrågavarande lärare må, alltefter innehavd kompetens och övriga kvalifikationer, med samma rätt som domänverkets befattningshavare ifrågakomma till lediga tjänster inom domänverket. Härvid måste likväl tillses, att lärarnas anställningsform icke försvårar deras utnyttjande inom domänverket. I detta avseende bör gälla,

att anlita för viss tjänstgöring av lärare vid förberedande kursen icke får medföra större kostnad för domänverket än den lämpliga arbetskraft, som för ändamålet står till förfogande inom verket.

Befattningarna som föreståndare och biträdande lärare kunna med hänsyn till arbetets art och omfattning sägas vara av ordinarie typ. Den sistnämnda befattningen bör emellertid icke lämpligen vara sluttjänst, och även i fråga om föreståndartjänsten kan tveksamhet råda om lämpligheten av att karakterisera densamma som sluttjänst genom dess uppförande på ordinarie stat. Sedan befattningshavare å extra stat numera medgivits pensionsrätt och frågan om familjepension för sådana befattningshavare jämväl kan väntas bli löst på ett tillfredsställande sätt inom den närmaste tiden, synas betänkligheter ej böra möta mot uppförande av ifrågavarande två befattningar på extra stat.

Vid förberedande kursen erfordras enligt föreliggande förslag speciallärare i jordbruksekonomi och betesvård, jaktvård och fiskevård. Undervisningen i de två förstnämnda ämnena torde eventuellt kunna handhas av den lantbrukslärare, som enligt särskild promemoria angående den lägre skogsundervisningen skulle anställas vid skogsbrukskursen. För föreläsningar och demonstrationer i jaktvård och fiskevård torde lämpliga konsulenter kunna förvärfvas.

I yttrandena framhålles följande.

Statskontoret har anfört, att med hänsyn till den tjänstgöring, som är förknädd med den ena assistentbefattningen, ämbetsverket icke anser sig böra göra någon invändning mot den för denna befattning föreslagna lönegradsplaceringen. I fråga om den andra assistentbefattningen uttalar statskontoret, att enligt gemenligen tillämplad praxis icke-ordinarie tjänstemän i B 21 och högre lönegrader inom allmänna civilförvaltningen pläga inrättas på extra stat.

Domänstyrelsen har intet erinrat mot vad i P. M. föreslagits beträffande lärarna vid förberedande kursen.

Lönenämnden har i fråga om inrättande vid förberedande kursen av en befattning som biträdande lärare i lönegraden B 24 å extra stat hyst någon tvekan, huruvida tillräckliga skäl finnas att bereda ifrågavarande befattningshavare den föreslagna relativt höga löneställningen, men finner sig likväl icke böra motsätta sig förslaget.

Lärarrådet har anslutit sig till utredningsmännens förslag, som lärarrådet anser innebära en bättre lösning av lärarfrågan vid förberedande kursen än vad lärarrådet tidigare föreslagit.

Styrelsen för skogshögskolan har intet haft att erinra mot utredningsmännens förslag.

Överassistenten vid den förberedande kursen har i särskild skrivelse gjort gällande, att föreståndarbefattningen vid kursen bör uppföras å ordinarie stat bland annat av följande skäl, nämligen att arbetsuppgiften är så måttlig, att den ej kan anförtros åt tillfällig arbetskraft, att utsikter eljest ej förefinnas att behålla innehavaren över hans bästa år, samt att befattningen bör bli ett eftersträvat mål för de yngre lärarkrafterna, som först då kunna med större allvar ägna sig åt lärarkallet.

Mot ändring av beteckningen för överassistentbefattningen till föreståndare har jag intet att invända. Den ställning till frågan om anställningsformen för ifrågavarande befattningshavare, som intagits såväl av skogshögskolans lärarråd och styrelse som utredningsmännen, torde vara grundad på uppfatt-

Departementis-
chefen.

ningen, att tjänsten ej bör konstitueras på sådant sätt, att ombyte av innehavare kan förhindras. Med hänsyn härtill anser jag mig icke kunna förorda befattningens uppförande på ordinarie stat.

I P. M. har föreslagits inrättande av en befattning som biträdande lärare å extra stat i lönegraden B 24. Enär förslaget synes väl motiverat, vill jag för min del biträda detsamma.

En assistent vid kursen har i P. M. upptagits som extra ordinarie tjänsteman i lönegraden B 21. Mot lönegradsplaceringen ha invändningar ej riktats. Statskontoret har däremot ifrågasatt, huruvida befattningen ej lämpligen borde uppföras å extra stat. Den extra ordinarie anställningsformen torde emellertid vara mera lämpad för ifrågavarande befattningshavare, som lätt bör kunna frigöras från sin befattning för tillfällig eller mera varaktig tjänstgöring i domänverket. Jag biträder med anledning härav utredningsmännens förslag i frågan.

Vidare förordar jag anlitande av speciallärare i ämnena jordbruksekonomi med betesvård samt husbyggnadslära. Om möjligt bör undervisningen i hela detta ämneskomplex anförtros åt samma lärare.

Slutligen vill jag framhålla, att jag tillmäter den föreslagna samverkan mellan domänstyrelsen och styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsoксanstalt i fråga om lärarnas tjänstgöringsförhållanden och möjligheter till befordran stor betydelse för den förberedande kursens verksamhet. Då domänstyrelsen intet erinrat mot anordningen, förutsätter jag, att en överenskommelse av åsyftad innebörd kan komma till stånd mellan berörda myndigheter.

b. Huvudkurs och skogsvetenskapliga studier.

*Utredning
genom skogs-
högskolans
styrelse.*

Lärarrådet vid skogshögskolan har i sitt förslag den 26 oktober 1933 närmare berört frågan om lärarkrafter vid högskolan beträffande tre ämnen, nämligen skogsteknologi, skogsekonomi och marklära. I fråga om skogsteknologien har lärarrådet uttalat att, då vederbörande professor redan nu vore mycket hårt belastad med undervisning, en utökning av den teoretiska undervisningen endast kunde ske genom att vissa delar av ämnet övertoges av annan speciallärare. Lärarrådet ville dock ej nu föreslå en sådan förändring, utan förväntade att en sådan i viss utsträckning kunde i framtiden komma till stånd, då högskolan fått någon lämplig docent i ämnet.

I ämnet skogsekonomi måste enligt lärarrådets mening en ordinarie professur inrättas, i likhet med vad som skett vid alla större europeiska skogshögskolor. Lärarrådet framhåller härutinnan:

Lärarrådet har i sin skrivelse år 1925 föreslagit, att ämnets huvudstomme skulle utgöras av föreläsningar i nationalekonomiens grunddrag samt i kalkylteknik och skoglig statik med sammanlagt 55 timmar, varvid den nationalekonomiska översikten skulle överflyttas från nuvarande ämnet skogspolitik samt statiken från den i ämnet skogsuppskattning och skogsindelning ingående skogsvärderingsläran. Av vissa skäl synes det emellertid önskvärt att nu giva ämnet skogsekonomi något vidare omfattning. Sålunda vill lärarrådet påpeka, att de nationalekonomiska studierna speciellt beträffande jord-

ränta, kapitalränta och prishöjning m. m. äro grundläggande för den tillämpade skogsvärderingsläran, varför alla dessa ämnesgrenar väl lämpa sig för behandling i ett sammanhang. Då härtill kommer, att professorn i skogsuppskattning m. m. nu är belastad med ej mindre än omkring 9 veckotimmars föreläsningar och övningar å lärorummet samt omkring 3 månaders praktiska övningar å fältet eller sammanlagt avsevärt mera än någon annan lärare, vill lärarrådet nu föreslå, att även den tillämpade skogsvärderingsläran överflyttas å den nya professuren i skogsekonomi.

I sitt tidigare åberopade yttrande av år 1925 ställde lärarrådet sig tveksamt, huruvida den rest av det nuvarande ämnet skogspolitik och skogsstatistik, som återstode sedan den nationalekonomiska delen överförts till den föreslagna professuren i skogsekonomi, fortfarande borde bibehållas som självständigt läroämne eller eventuellt sammanslås med annan närstående ämnesgren. Då emellertid det återstående ämnet endast skulle omfatta 25 föreläsningar med huvudvikten lagd på skogsbrukets ekonomiska historia samt på skogsbeskattning och andra liknande, ekonomiskt betonade delar av skogspolitiken, och då det vidare på tidigare angivna skäl måste anses önskvärt, att antalet läroämnen med ty åtföljande självständiga tentamina och betyg i möjligaste mån reduceras, föreslår lärarrådet nu, att skogspolitiken slopas som självständigt läroämne och i sin helhet överföres till professuren i skogsekonomi, varvid tiden bör kunna inskränkas till högst 20 föreläsningstimmor.

Beträffande lärarrådets ställning till markläran hänvisas till referat i det följande (sid. 111).

Det förslag, som avgivits av *styrelsen för skogshögskolan*, innebär i fråga om lärarkrafter vid högskolan, att en ny professur inrättas i ämnet skogsekonomi, samt att de fyra professorer, som nu finnas vid högskolan, och de två professorer vid försöksanstalten, vilka nu undervisa vid högskolan, fortfarande skola meddela undervisning till i stort sett samma utsträckning som tidigare. Däremot skulle, efter genomförd omorganisation, användning icke finnas för de extra lärare, vilkas ämnen utgå ur undervisningsprogrammet, samt ej heller för nuvarande två ordinarie och en extra ordinarie lektor, som undervisa vid forstmästarkursen, alldenstund dessa senare lärare representera samma ämnesgrupper som professorerna. Styrelsen anför följande.

Den ojämförligt viktigaste och mest trängande reformen i den blivande enhetskursens undervisning berör den ämnesgrupp, som med ett sammanfattande namn lämpligen kan kallas skogsekonomi. Vid den nuvarande forstmästarkursen förekommer ingen som helst självständig undervisning i detta ämne, och vid jägmästarkursen är ämnet splittrat på dels det av en extra lärare företrädde ämnet skogspolitik och skogsstatistik, dels ock den av en professor företrädde ämnesgruppen skogsuppskattning och skogsindelning med skogsvärderingslära och skoglig statik. Redan då förslag till den nya högskolans organisation förelades 1912 års riksdag, väcktes två motioner om utredning i syfte att bereda eleverna vid skogshögskolan en tillfredsställande undervisning i nationalekonomi. Sedermera hava såväl högskolans lärarråd som styrelse i sina yttranden över domänstyrelsens skrivelse av den 4 oktober 1924 med utförlig motivering understrukit vikten av, att skogsekonomi upptages som ett självständigt läroämne vid högskolans jägmästarkurs. Sedan frågan om sammanslagning av högskolans båda kurser till en enhetlig högskolekurs av lärarrådet nu förordats, har lärarrådet ansett det nödvändigt

att utveckla sitt tidigare förslag till yrkande om inrättande av en ny professur i ämnet skogsekonomi.

Liknande professurer finnas sedan länge vid flertalet utländska läroanstalter. Så t. ex. är en särskild professur i skogspolitik inrättad i Finland, trots att den skogliga undervisningen därstädes är förlagd till universitet, där nationalekonomien är självständigt företrädd. Då behovet av bättre ordnad undervisning i ekonomi allt sedan högskolans tillkomst varit allmänt erkänt, och då den nu föreslagna utbildningen på en enhetlig kurs medför dels avsevärda besparingar för statsverket, dels ock fördelen, att en förbättrad undervisning kan komma samtliga studerande vid högskolan tillgodo, vill högskolans styrelse på det livligaste understödja förslaget om inrättande av en professur i ämnet skogsekonomi.

Likaså biträdes förslaget, att stommen i den nya professuren bildas av nuvarande ämnet skogspolitik och skogsstatistik med däri ingående nationalekonomi och skogsekonomisk historia. Då nationalekonomiens prissbildningslära bildar underlaget för skogsvärderingsläran och den skogliga statiken, kan det från många synpunkter anses lämpligt, att jämväl dessa senare ämnen överflyttas på den nya professuren. Därigenom tvingas nämligen den nya professurens innehavare att ständigt hålla sig i nära kontakt med den teoretiska ekonomiens tillämpning i det praktiska näringslivet, vilket måste anses oundgängligen nödvändigt vid en så praktiskt inriktad fackundervisning, som den skogshögskolan avser att bibringa. Många nu synnerligen omstridda ekonomiska lärosatser få också på denna väg möjlighet att bli prövade med avseende på sin praktiska tillämplighet, vilket bör verka klarläggande för såväl statens som den enskilda skogsägarens skogspolitik. Genom överflyttning av vissa delar av den ämnesgrupp, som nu företrädes av professorn i skogsuppskattning och skogsindelning, vinnes också den fördelen, att dennes nuvarande alltför stora undervisningsskyldighet i lämplig utsträckning minskas. För erhållande av lämpligt underlag för skogsuppskattningsläran bör dock med sistnämnda professur förbindas undervisningsskyldighet i matematisk statistik, i vilket ämne den nuvarande professorn givit ett antal föreläsningar, ehuru dessa legat utanför det ursprungliga undervisningsprogrammet.

Yttranden
över högskole-
styrelsens
betänkande.

Ur yttrandena över högskolestyrelsens förslag må återgivas följande.

Statskontoret har tillstyrkt förslaget om inrättande av en professur i skogsekonomi med hänsyn till angelägenheten av att ökat utrymme vid undervisningen bereddes åt ekonomiska synpunkter.

Domänstyrelsen har livligt tillstyrkt nämnda förslag under framhållande av att, med hänsyn till utvecklingen på skogsbrukets område, det vore önskvärt, att förslaget snarast möjligt genomfördes.

Centralrådet för skogsvårdssstyrelsernas förbund har funnit goda skäl tala för inrättande vid skogshögskolan av en professur i skogsekonomi. Även för inrättandet av en professur i marklära och geologi kunde starka motiv anföras. Centralrådet vågade förutsätta, att båda dessa spörsmål bleve föremål för ingående prövning vid den ytterligare utredning av frågan, centralrådet för sin del ansett erforderlig.

Norrlands skogsvårdsförbund som uppmärksammat, att undervisningen i marklära, geologi och klimatologi enligt styrelsens förslag alltjämt skulle handhas av extralärare, har medgivit, att denna anordning medförde stora fördelar, särskilt i fråga om undervisningen i marklära, när undervisningen i sistnämnda ämne anförtroddes åt en professor vid försöksanstalten. Då det emellertid vore i hög grad ovisst, om samma anordning i fortsätt-

ningen kunde bibehållas, sedan den förenämnda professorn vid uppnådd pensionsålder år 1939 avgått, syntes det förbundet angeläget, att för undervisningen i detta ämne inrättades en mot ämnets vikt och betydelse svarande lärostol. Särskilt genom senare tiders forskning på marklärans område hade vunnits en hel del synnerligen betydelsefulla resultat, som vore ägnade att i hög grad befrukta den praktiska skogsvården. Fortsatt forskning på området kunde därför förväntas komma att leda till lösande av en hel del ännu oklara, viktiga frågor av samma natur. Då ämnet i fråga sålunda måste anses vara av grundläggande betydelse för skogsvården och lärostol i marklära vid högre skogliga läroanstalter i andra länder ansetts böra besättas med en professor, syntes det förbundet väl motiverat, att en sådan lärostol inrättades även vid skogshögskolan. Under sådana förhållanden torde professuren lämpligen böra omfatta jämväl de med markläran intimt sammanknutna ämnena geologi och klimatologi.

Föreningen Sveriges ordinarie jägmästare m. fl. föreningar ha uttalat, att markläran under senare år erhållit en dominerande betydelse såsom det grundläggande vid studiet av snart sagt alla frågor, berörande skogens förnyring och vård, vilket intimt sammanhänge med den verksamhet, som icke minst från svenska forskares och skogsmäns sida under de sista 15—20 åren bedrivits. Det syntes föreningarna synnerligen önskvärt, att företrädaren för detta ämne vid vår enda högre skogliga utbildningsanstalt genom inrättandet av en professur i facket gäves en sådan ställning och sådana möjligheter, att undervisningen och en fortsatt forskningsverksamhet kunde bli fullt tryggade. Professuren torde härvid lämpligen även böra omfatta undervisningen i geologi och klimatologi.

I utredningsmännens P. M. har lärarpersonalen behandlats för vart och ett av ämnena vid huvudkursen. Innehållet i P. M. i denna del återgives i det följande, därvid för varje ny befattning inom parentes angives den tidpunkt, då innehavarens undervisning börjar enligt av mig tillstyrkt studieplan (bilaga 2) och förordade övergångsbestämmelser.

*Inom
departementet
utarbetad
P. M.*

För undervisning i skogsskötsel vid skogshögskolan finnes för närvarande en professor, som undervisar vid jägmästarkursen, och en av de å ordinarie stat uppförda lektorerna — tillika lektor i skogsuppskattning och skogsindelning — som undervisar vid forstmästarkursen. Undervisningen i ämnet kommer vid den nya huvudkursen, som skall ersätta båda nämnda kurser, att bli krävande även av den anledningen, att praktisk undervisning bedrivs i ämnet ej mindre än närmare tre månader av undervisningsåret. Denna undervisningsform är nämligen i skogsskötsel särskilt betungande, därför att den fordrar ständig och ofta individuell handledning från lärarens sida. Överhuvud taget torde undervisningen vid huvudkursen icke lämpligen kunna handhas av *en* lärare, men sannolikt av en professor och en assistent jämte tillfälligt biträde under de praktiska övningarna. Under nu rådande förhållanden synes undervisningen lämpligen böra handhas av *professorn* i ämnet med biträde, företrädesvis under de praktiska övningarna, av nyssnämnde *lektor*. Därjämte erfordras under tiden 15 maj—20 augusti biträde av en *assistent*, som i lämplig omfattning även skall vara läraren i skogsuppskattning och skogsindelning behjälplig vid den praktiska undervisningen i detta ämne.

Undervisning i skogsteknologi med byggnads- och avdikningslära meddelas för närvarande vid jägmästarkursen av en professor och vid forstmästarkursen av den andre av de å ordinarie stat uppförda lektorerna, vilken till-

lika handhar undervisningen i skogs- och fältmätning vid sistnämnda kurs. Undervisningen i motsvarande ämne vid den nya kursen, skogsteknologi och skogsdikning, torde bliva synnerligen omfattande och krävande och kan ej handhavas av en lärare. Såsom i det föregående har antytts, skulle också en uppdelning av det rika och skiftande ämnet sannolikt kunna med fördel genomföras. Skäl kunna å andra sidan andragas för bibehållande av hela ämnet under ledning av en professor, som biträdas av en assistent i ämnet. Frågan om vilken av dessa anordningar, som bör äga företräde, är i nuvarande läge blott av principiell innebörd och kan förbigås, enär dess lösning icke inverkar på den aktuella organisationen av undervisningen i ämnet. Den för närmaste tiden mest rationella uppdelningen av undervisningsskyldigheten vinnes nämligen helt säkert bäst genom överenskommelse, som tar hänsyn till den nuvarande *professorns* och *lektorns* ådagalagda intresse och förvärvade specialkunskaper i de särskilda delarna av ämnet. Fördelningen av undervisningsskyldigheten, som bör avse såväl den teoretiska som den praktiska undervisningen, synes böra fastställas av högskolans styrelse och ske på sådant sätt, att de praktiska övningarna kunna genomföras med biträde endast av en *assistent* under tiden 1 juni — 10 september. I den särskilda specialkurs, som tillhör ämnet, bör ingå ett antal föreläsningar av *två speciallärare* (våren 1940) i vattenrätt och syneförfarande, den förre med juridisk kompetens, den senare lantbruksingenjör.

Vid jägmästarkursen handhaves undervisningen i skogsuppskattning och skogsindelning av en *professor*, som på grund av sin nuvarande tjänstgöring som rektor vid skogshögskolan i undervisningen biträdas av en *assistent*. Lärarfrågan torde därigenom för ifrågavarande ämnes del vara löst på ett lämpligt sätt, och ingen annan ändring föreslås härutinnan, än att assistenten bör biträda jämväl vid undervisningen i de delar av skogsekonomin, som överförs från här ifrågavarande ämne.

De skäl för inrättande av en *professur* (oktober 1939) i skogsekonomi, som anförts av lärarrådet, styrelsen för skogshögskolan samt i ett flertal avgivna yttranden i frågan, torde vara så klarläggande, att behovet av denna lärostol här icke behöver närmare utvecklas.

Det är uppenbart, och har förut ofta framhållits, att skogsbruket såsom näringsgren arbetar under säregna ekonomiska villkor, vilket gör att erfarenheter från studiet av andra grenar av näringslivet endast i mycket begränsad omfattning kunna tillämpas i skogsekonomiska diskussioner. En förbättrad kännedom om skogsbrukets ekonomiska struktur, bland annat i fråga om dess inpassning i folkhushållningen och avkastningens fördelning på olika inkomsttagare, ger ökade möjligheter att bedöma verkningarna av sådana ingripanden från det allmännas sida, som beröra denna näringsgren, och skapar därmed bättre förutsättningar för skogspolitiska åtgärder. För närvarande är hela detta område i huvudsak föga genomarbetat. Särskilt må emellertid framhållas vikten av att undersöka skogsbrukets ställning i förhållande till andra näringsgrenar, hur arbetslönerna inom skogs- och jordbruk, trävaruhantering och pappersindustri konstitueras och att studera den reflexverkan, som i detta hänseende kan uppstå gentemot de andra näringsgrenarna. Jämförelser med angränsande länder kunna även giva en god bakgrund för bedömandet av det egna landets problem.

Ett viktigt avsnitt i den skogsekonomiska forskningen måste ägnas skogsbrukets omkostnader, vilka — sedan bruttopriset bestämts av faktorer, som i stort sett ligga utom ramen för vår egen påverkan — bliva bestämmande för skogsbrukets ekonomi. Härvidlag böra var för sig undersökas omkost-

naderna inom storskogsbruket och inom det till jordbruk i regel anslutna mindre skogsbruket.

Inom driftsekonomien erfordras vidare vissa kompletterande undersökningar rörande möjligheten att genom beståndsvårdande huggningar påverka värdetillväxten hos skogsbestånd samt undersökningar rörande kapitalkontroll och räntabilitet. Man kan t. ex. efterfråga, vilken sammansättning av virkesförrådet i dimensionshänseende, som under vissa yttre ekonomiska betingelser ger det bästa ekonomiska utbytet. Det gäller då tydligen att beräkna dels värdet av den erhållna avkastningen, dels även värdet av själva skogskapitalet. Undersökningar rörande produktionsförloppet på längre sikt äro även av behovet påkallade. Sålunda måste under olika förhållanden produktions-tiden för skilda dimensioner och sortiment närmare utredas.

Ävenså bör produktionen av skilda trädslag och sortiment studeras mot bakgrunden av den inhemska konsumtionen och marknadsprognoser för de länder, som importera svenska träprodukter. Undersökningar på det skogs-ekonomiska området ställa därför även krav på kännedomen om den produktion och konsumtion av virke i andra länder, som kan påverka skogsbrukets utveckling i vårt eget land.

Assistenten i skogssuppskattning och skogsindelning torde böra biträda vid undervisningsämnets propedeutiska delar av matematisk natur (delar av skogsvärderingsläran), i varje fall intill dess den tillträdande professorn hunnit närmare planlägga och genomarbeta ämnet.

Frågan om lärare i ämnet skoglig marklära torde böra behandlas något utförligare, enär olika meningar här gjort sig gällande i de framställda förslagen. Lärarrådet har i sitt förslag den 26 oktober 1933 framhållit, att en professur med tiden komme att visa sig önskvärd i ämnesgruppen marklära, geologi och klimatologi, vilka ämnen med hänsyn till de problem, som skogsskötseln uppställde, bildade ett naturligt sammanhängande forskningsområde. Vinsten av en enda lärare i detta forskningsgebit finge anses betydande och medförde även för elevernas studiearbete vid högskolan en uppenbar lättnad. Beträffande tidpunkten för denna omläggning har lärarrådet pekat på det tillfälle, då nuvarande föreståndaren för skogsförsöksanstaltens naturvetenskapliga avdelning komme att avgå med pension. Under uttalande, att frågan intimt berörde även arbetet vid nämnda försöksanstalt, har lärarrådet emellertid ej gjort frågan »till föremål för något formligt förslag». Med anledning av lärarrådets yttrande må här anmärkas, att den av lärarrådet anvisade tidpunkten för omorganisationen inträffar redan i januari 1939.

Skogsskötselns två viktigaste hjälpvetenskaper äro läran om ståndorten, d. v. s. förutsättningarna för skogsproduktionen i fråga om mark- och klimatförhållanden, samt skogsbotanik, speciellt läran om skogsträdens och svamparnas livsbetingelser. Det framgår av vad i det föregående anförts, att ståndortsläran vid skogshögskolan nu icke är föremål för en enhetlig behandling utan inläres i form av fysikalisk kemi, geologi och mineralogi, klimatologi samt marklära. Sistnämnda ämne bygger på de tre förenämnda ämnena. Någon fullständig sammanfattning av ståndortsförhållandena lämnas sålunda ej förrän i den tillämpade undervisningen i skogsskötsel.

Det vill synas som om undervisningen i vart och ett av de grundläggande ämnena redan från början borde tillrättaläggas med hänsyn till det särskilda syfte undervisningen vid skogshögskolan i varje sådant ämne är avsedd att tjäna. Vad geologien angår, torde den vid skogshögskolan icke få betraktas som ett självständigt, grundläggande ämne. Ämnet utgör i skogshögskolans undervisning i själva verket blott en utbruten del av den skogliga markläran.

Dess behandling som fristående läroämne är därför mycket olämplig och kan inbjuda till en bredare undervisning i ämnet än utbildningen vid skogshögskolan kräver. Klimatologien är visserligen icke att betrakta uteslutande som hjälpmedel till den egentliga markläran, men den del av detta stora, allmänna ämne, som bör tillhöra skogshögskolans studieplan, är å andra sidan så ytterst begränsad och nära förbunden med övriga ståndortsförhållanden, som behandlas under ämnet marklära, att även upptagandet av klimatologien som ett särskilt läroämne måste anses olämpligt. Redan fordran på en lämplig begränsning och uppläggning av varje ämne bör sålunda föranleda, att de nu nämnda ämnena ställas under gemensam ledning. Härför talar ytterligare den omständigheten, att stora fördelar därigenom vinnas i undervisningstekniskt hänseende. Den nuvarande undervisningen i marklära måste på alla punkter anknyta till förut meddelad undervisning i andra ämnen, som i stor omfattning rätteligen höra hemma inom marklärans område. De många skarvarna förorsaka lätt glapprum i undervisningen eller dubbelläsning. Det erbjuder även svårigheter att med hjälp av kunskaper, som delgivits eleverna i brottstycken, åstadkomma den samlade och överskådliga bild av förutsättningarna för skogsproduktionen, som undervisningen i marklära skall ge. Man är heller icke berättigad förutsätta, att speciallärare, vilkas huvudsakliga arbetsfält äro förlagda inom andra institutioner än skogshögskolan, för framtiden skola ägna de i nämnda ämnesgrupp särskilt fordrande pedagogiska uppgifterna det stora och intresserade arbete, som de ovillkorligen kräva.

Till sist må i fråga om grupperingen av nämnda ämnen endast tilläggas, att förut anförda synpunkter synas ha varit erkända redan vid skogshögskolans inrättande, enär det i frågan år 1908 avgivna sakkunnigeförslaget upptog en professur i ämnet marklära med geologi och klimatologi. På grund av det låga antalet undervisningstimmar, som upptagits i ämnet, ansåg vederbörande departementschef emellertid »åtminstone för närvarande ej motiverat» att upprätta professur för marklära. Den i stället fastställda anordningen med uppdelning av ämnet och anlåtande av tjänstemän vid skogsförsöksanstalten som lärare, vilken alltjämt tillämpas, torde sålunda närmast vara att betrakta som en mera tillfällig övergångsform.

Undervisningsskyldigheten i det sammansatta ämne, som benämnts skoglig marklära, är i fråga om teoretisk undervisning fullt jämförlig med de fem andra mera betydande ämnen vid skogshögskolan, vari professorer inrättats eller i detta sammanhang föreslagits. Beträffande ämnets betydelse för skogsskötseln må följande anföras.

I skogsbruket är produktionen — i motsats till förhållandena inom jordbruket — helt beroende av markens naturliga beskaffenhet. Skogsmannen måste äga en ingående kunskap om ståndorterna och känna förloppet av markens fysikaliska, kemiska och biologiska processer för att kunna bedöma, huru olika skogliga ingrepp återverka på marken, vilken kan både förbättras och försämrats genom hans åtgärder. Dessa omständigheter ha med åren blivit alltmera framträdande i samma mån som vid skogsförsöksanstalten bedrivna, resultatrika forskningar på marklärans område kunnat kasta ljus över skogliga problem. Vid snart sagt alla huggningar i skog med mer eller mindre otillfredsställande marktillstånd — och hit torde den större delen av landets skogsmarker böra räknas — måste frågan om markens reaktion för huggningen tillmätas stor betydelse och ofta vara avgörande för ingrepets styrka. I särskild grad gäller detta huggningar för naturföryngring, där man i främsta rummet syftar till åstadkommande av naturlig frösädd och goda gröningsförhållanden på marken. Sedan föryngring på naturlig väg blivit alltmera eftersträvad i det moderna skogsbruket, har frågan om skogs-

markens beskaffenhet och tillstånd trätt i förgrunden och utgör nu ofta den praktiske skogsvårdarens svåraste problem.

Därmed äro de viktigaste skälen för anordnande vid skogshögskolan av en *professur* (oktober 1938) i skoglig marklära i korthet angivna. Unga forskare kunna icke väntas ägna sig åt detta viktiga forskningsområde, med mindre en lärostol inrättas i ämnet, och denna måste, på grund av ämnets betydande roll i den högre skogliga utbildningen, knytas till skogshögskolan.

Beträffande undervisningen i *s k o g s b o t a n i k* må erinras, att undervisningen i de nuvarande ämnena allmän botanik och skogsbotanik vid jägmästarkursen handhaves av en *professor*, samt att undervisningen i botanik vid forstmästarkursen skötes av en lektor på extra stat, som jämväl handhar undervisningen i marklära med geologi och klimatologi vid samma kurs. Ämnet skogsbotanik vid den nya huvudkursen är i fråga om antal undervisningstimmar det största ämnet och jämte skogsteknologien tillika det huvudämne, som vid översynen av studieplanen erhållit det största tillskottet i undervisningstimmar. Anledningen härtill är, såsom förut framhållits, dels att kursen på det elementära stadiet måst utökas, dels ock att vissa tillämpningsstudier inlagts i ämnet. Då övningstimmarna till större delen måste dubbleras vid den nya huvudkursen med dess stora eventual, torde undervisningen i ämnet icke lämpligen kunna handhavas av professorn ensam. Därest denne skall kunna få tid övrig för de stora forskningsuppgifter, som rymmas inom ämnet, måste en *assistent* (oktober 1938) ställas till hans förfogande. Till närmare motivering härav må följande anföras.

Skogsbotaniken, den andra av skogsskötselns tvenne hjälpvetenskaper, samarbetar på ett speciellt och för det praktiska skogsbruket synnerligen betydelsefullt område med skogsteknologien, nämligen i fråga om tekniska skador å virke, betingade av felaktigheter i träet eller alstrade av svampsjukdomar. Sedan åtskilliga år tillbaka har vetenskaplig forskning på detta område bedrivits vid skogshögskolan i samarbete mellan professorerna i skogsteknologi och skogsbotanik samt dåvarande docenten vid skogshögskolan, numera professorn vid Uppsala universitet E. Melin. För budgetåret 1927/1928 anvisades ett belopp av 9,000 kronor såsom arvode till Melin för fullföljande av vetenskapliga forskningar, avseende orsakerna till och botemedlen mot s. k. blåta på virke samt frågan om marksvamparnas roll vid vissa biologiska sönderdelningsprocesser i skogsmarken. Även för budgetåren 1928/1929, 1929/1930 samt 1930/1931 har samma belopp anvisats för ändamålet, varjämte Melin tilldelats ett rockefellerstipendium för studier i Förenta staterna av blåtans bekämpande i brädgårdar. De vunna resultat, som i väsentlig grad bidragit till kännedomen om svamparnas skadegörelser på virke, ha framlagts i flera av förenämnda forskare publicerade undersökningar. Behovet av fortsatta forskningar på detta vidsträckta område är givetvis alltjämt starkt framträdande. Det gäller här i främsta rummet analyserande och bekämpande av rotrötter samt svampskador på upphugget och förädlat virke, som årligen vålla skogsägarna och träförädlingsindustrierna omfattande förluster. Förutsättningar för vidare studier och undersökningar på detta forskningsfält finnas endast vid skogshögskolan. Det är med hänsyn till den stora ekonomiska betydelsen för landet av de skador, man här söker bekämpa, ett måttligt krav att professorn i ämnet befrias från sådan undervisning och handledning vid huvudkursen, som lämpligen kan ombesörjas av annan lärare.

Ämnet *s k o g s z o o l o g i* bör föreläsas av en *speciallärare* (januari 1939).

I ämnet *r ä t t s l ä r a* bör en *speciallärare* (oktober 1938) handhava undervisningen. Ehuru ämnet är upplagt efter ungefärligen samma plan som

den nuvarande undervisningen i lag- och författningskunskap, kräves en väsentlig omgestaltning av undervisningen med hänsyn till dess huvuduppgift att lägga grunden för undervisningen i det nya ämnet förvaltningslära. Läraren bör tillsättas i så god tid, att fullständigt kompendium i ämnet kan föreligga utarbetat vid undervisningens början. Timplanen för rättslära har nämligen beräknats något stramare än för övriga ämnen av det skälet, att ämnets natur medger en omedelbar och snabb organisation av undervisningen.

För undervisningen i förvaltningslära bör som *speciallärare* (oktober 1939) om möjligt förvärvas en praktiskt verksam skogsman med erfarenhet från statlig eller enskild, praktisk skogsförvaltning, lämpligen omfattande även träförädlingsrörelse och handel med skogsprodukter av skilda slag. Kan lämplig innehavare, som fyller dessa behörighetsfordringar, icke erhållas i Stockholm, torde undervisningen kunna koncentreras till två kortare perioder inom de båda terminer, då undervisningen i ämnet enligt studieplanen skall bedrivas.

Speciallärare böra även anställas i kursämnena organisk och teknisk kemi (oktober 1938) samt bokföring (oktober 1938).

Behörighetsfordringarna för skogshögskolans professorer (§ 48 i gällande stadgar) synas i flera avseenden alltför detaljerat angivna och genom sin snäva utformning stundom ägnade att försvåra tjänsternas besättande med lämpliga innehavare. Det synes ändamålsenligt att, såsom vid utfärdande år 1932 av stadgar för lantbrukshögskolan skett, behörighetsfordringarna ersättas med allmänna regler för tjänsternas tillsättande, vilka ange på vad sätt jämförelse mellan de sökande skall ske. Samma regler, som fastställts för nämnda högskola, torde därvid lämpligen böra föreskrivas jämväl för skogshögskolan. Vid befordran till professorsbefattning skall sålunda tagas hänsyn i första rummet till ådagalagd vetenskaplig skicklighet i de ämnen, som befattningen omfattar, men även till förmåga att meddela vetenskaplig undervisning, ådagalagd genom provföreläsningar eller på annat sätt, samt för de tillämpade ämnena jämväl till erfarenhet vunnen vid praktisk verksamhet inom befattningens område. Befinnas sökande jämställda i nämnda avseenden, må hänsyn tagas även till tjänsteålder.

Vid skogshögskolan finnas två *docenturer*, som äro förenade med docentstipendier på 6,000 kronor vardera. Beträffande dessa med stipendier förenade docenturer, vilka för närvarande kunna fästas vid vilket ämne eller vilken ämnesdel som helst, föreslås, att de skola avse var och en ett av de sex ämnena i grupperna 1 och 2 och flytta på sådant sätt, att samtliga nämnda ämnen i sinom tid kunna draga nytta av desamma. Det synes likväl olämpligt att uppställa särskilda regler för cirkulation mellan ämnena. Därest omständigheter skulle inträffa, som påkalla tillhandahållande av flera docentstipendier, lär det ankomma på styrelsen för högskolan att i särskild ordning göra framställning i sådan fråga.

Bland eleverna vid skogshögskolans jägmästarkurs utses enligt nuvarande organisation av lärarrådet åtta *amanuenser* att biträda vid undervisningen i jägmästarkursen och vid värden av högskolans samlingar. Av amanuenserna beredas tre fri bostad vid skogshögskolan. Övriga erhålla arvode, som för närvarande utgör 360 kronor för år.

Förut har framhållits, att amanuensbefattningarna i viss utsträckning torde komma att tagas i anspråk för deras del, som idka skogsvetenskapliga studier vid högskolan, och därvid förenas med ett arvode efter liknande grunder som de, vilka gälla för motsvarande befattningar vid andra högskolor, eller således något högre än nuvarande amanuensarvode vid högskolan. Utnyttjas ej befattningarna på angivet sätt, synas de alltjämt böra innehavas av

studerande vid huvudkursen med samma förmåner, som för närvarande gälla. Antalet amanuenser synes lämpligen böra såsom hittills vara åtta, varav sex för vart och ett av ämnena i grupperna 1 och 2 samt två för annat ämne eller för dubbling av amanuenssyssla i ämne, där skogsvetenskapliga studier bedrivs av mer än en studerande. De föreslagna, ändrade reglerna för amanuensbefattningarna komma att så småningom förorsaka höjning av anslaget till arvoden åt amanuenser.

De över P. M. avgivna yttrandena innehålla med avseende å lärarna vid huvudkursen i huvudsak följande.

*Yttranden
över P. M.*

Statskontoret uttalar, att ämbetsverket ej vill motsätta sig att de föreslagna professorerna inrättas med hänsyn till skogsundervisningens betydelse för landets skogsvård och därtill knutna intressen av skilda slag. Beträffande de två föreslagna e. o. assistentbefattningarna i lönegraden B 21 hänvisar ämbetsverket till sitt uttalande om en liknande befattning vid förberedande kursen. Slutligen ifrågasätter ämbetsverket behovet av särskilda assistenter under sommarövningarna, då lektorer stå till förfogande för undervisningen.

Domänstyrelsen anser avgörande skäl tala för inrättande av professor även i skoglig marklära i betraktande av utvecklingen på skogsbrukets och den skogliga forskningens område.

Lärarrådet vid skogshögskolan har livligt tillstyrkt inrättande av en professor i skoglig marklära med den ämnesomfattning, som föreslagits i P. M. Vidare har lärarrådet kraftigt understrukt behovet av assistenter i skogsskötsel, skogsteknologi och skogsdikning samt skogsbotanik ävensom vitsordat, att den nuvarande assistentbefattningen i skogsuppskattning och skogsindelning även för framtiden blir behövlig. Även förslaget att lektorerna i skogsskötsel och skogsteknologi skola tillsvidare övertaga de arbetsuppgifter, för vilka motsvarande assistentbefattningar äro avsedda, biträdades av lärarrådet.

Avdelningsföreståndarna vid statens skogsförsöksanstalt ha i fråga om den föreslagna professuren i skoglig marklära anfördt följande. Den nuvarande anordningen, då marklära föreläses av en avdelningsföreståndare och geologi av en överassistent vid anstalten, är till hela sin karaktär ett provisorium. Så länge den skogliga markläran ännu var en ung vetenskap och man visste rätt litet om den svenska skogsmarken, var en dylik anordning utan tvivel på sin plats. Markläran har emellertid på de sista årtiondena visat en ovanligt rask och rik utveckling. Den torde för närvarande kunna betraktas som ett av de allra viktigaste, grundläggande ämnena för en blivande skogsman. En utvidgning och en samtida konsolidering av undervisningen i marklära är nödvändig och för med sig att den härmed förenade arbetsbördan svårligen kan påvila föreståndaren för den naturvetenskapliga avdelningen. Härtill kommer, att denna föreståndarbefattning i framtiden kan tänkas bliva besatt med en forskare, som specialiserat sig på en annan del av denna avdelnings arbetsområde än markläran. Från anstaltens synpunkt förordas därför inrättandet av den nämnda professuren.

Inrättandet av en dylik professor bör ej inverka på anstaltens framtida verksamhet. Markläran bör på grund av det omfattande forskningsarbete den kräver allttjämt ha en viktig plats på anstaltens arbetsprogram, även sedan en särskild professor i ämnet inrättats vid skogshögskolan.

Föreståndarna tillstyrka även inrättandet av en professor i skogsekonomi. Under framhållande, att professorn i skogsekonomi icke kan lösa vissa av de

i P. M. skisserade uppgifterna — produktionsundersökningarna — på egen hand, utan på detta område är beroende av att försöksanstaltens grundläggande undersökningar förts så långt, att endast tillämpningar återstå, vilka emellertid äro ytterst viktiga för den skogliga undervisningen.

Styrelsen för skogshögskolan har anfört att, ehuru styrelsen ansett att professor bör inrättas i skoglig marklära, styrelsen likväl tidigare ej framlagt något formellt förslag därom. Emellertid är det givetvis till fördel om denna sak nu ordnas i huvudsak så, som i P. M. föreslagits. Styrelsen framhåller dock, att det i regel torde bliva omöjligt att finna en person, som med professorskompetens behärskar alla de i P. M. uppräknade ämnesgrenar, som skulle tillhöra professuren, vilket utgör ett ytterligare skäl till de av styrelsen förut anförda för att icke inrymma fysikalisk kemi och klimatologi i professuren. Måhända kan också vid professurens tillsättande tvist uppstå beträffande det inbördes värdet av meriter i de olika ämnena, som skulle tillhöra professuren.

Svenska trävaruexportföreningen har ifrågasatt, huruvida icke bestämmelserna om behörighet för professor kunna inskränkas till att omfatta endast föreskrift, att vid befordran till sådan befattning hänsyn skall tagas till vetenskaplig skicklighet, undervisningsförmåga samt, vad beträffar de tillämpade ämnena, praktisk verksamhet inom befattningens område.

Svenska forstmästarförbundet har livligt förordat den föreslagna professuren i skoglig marklära. Enligt förbundets mening är uppdelandet av det viktiga och heterogena ämnet skogsteknologi på två professurer närmast en aktuell åtgärd.

*Departements-
chefen.*

Ett genomgående drag i den plan för skogshögskolans organisation, som framlagts i P. M., synes vara en strävan att ställa personal till förfogande för undervisnings- och forskningsuppgifter på alla punkter, där en mera betydelsefull förbättring av utbildningen och högskolans verksamhet över huvud taget kan vinnas genom sådana åtgärder. Förslaget innebär sålunda inrättande av två nya professurer, utnyttjande av två övertaliga lektorer för underlättande och i någon mån också utvidgande av undervisningsverksamheten inom vissa huvudämnen samt anställande av en assistent i ett annat, större ämne. Jag delar uppfattningen, att frågan om tillräckliga arbetskrafter är av särskild betydelse vid en koncentrerad praktiskt-vetenskaplig utbildning och att berättigade krav, som i detta hänseende kunna framställas för skogshögskolans del, nu icke få undanskjutas. Beträffande de särskilda spörsmålen får jag anföra följande.

I fråga om undervisningen i skogsskötsel har under utredningen gjorts gällande att, förutom professor i ämnet, ytterligare en lärare eller assistent skulle vara av behovet påkallad. Enär, såsom av den följande behandlingen av frågan framgår, en lektor med kompetens i ämnet tillsvidare kommer att stå till förfogande för uppgifter, som sammanhånga med undervisningen i ämnet, finner jag icke skäl att för närvarande överväga frågan om inrättande av en särskild befattning för berörda uppgifter. Då samma förhållanden äro rådande i ämnet skogsteknologi och skogsdikning, föreligger icke heller här anledning att nu närmare ingå på den reglering av undervisningen i ämnet, som i framtiden kan visa sig erforderlig. Ämnets stora omfattning torde emellertid böra föranleda en uppdelning av undervisningsskyldigheten

redan nu. Jag förutsätter därför, att styrelsen för högskolan efter samråd med professorn och lektorn i ämnet träffar anstalter för en sådan reglering av undervisningen.

Förslaget om inrättande av en professur i skogsekonomi är i de på denna punkt samstämmiga yttrandena väl motiverat. Jag förordar därför inrättandet av en dylik professur med den ämnesomfattning, som framgår av den i det föregående angivna beskrivningen över ämnet skogsekonomi (A IV: 2 b). Ämnet innefattar de teoretiska grundvalarna för skogsbrukets centrala ekonomiska problem och därjämte den praktiska tillämpningen i vissa begränsade delar. För andra avsnitt av ämnet faller tillämpningsläran under övriga huvudämnen. Slutligen bygger undervisningen i förvaltningslära i stor omfattning direkt på skogsekonomien och är i vissa delar så nära förbunden med sistnämnda ämne, att svårigheter att uppdraga gränsen mellan ämnena torde kunna uppstå.

Förvaltningsläran sammanhänger på grund av sin natur av sammanfattande praktiskt läroämne mycket nära även med andra delar av utbildningen. Den skall sålunda lämna redogörelse för och inöva förfarandet vid tillämpningen av åtskilliga lagar och förordningar, vilkas teoretiska behandling faller under rättsläran. Enligt utredningsmännens förslag skulle den därjämte omfatta även undervisning i handelslära, medan styrelsen ansett att handelsläran borde utgöra särskilt ämne.

Med hänsyn till samhörigheten mellan de ämnen, som nu nämnts, torde splittring av undervisningen så mycket som möjligt böra undvikas. Mot en längre gående uppdelning av ämneskomplexet än i P. M. föreslagits talar även den omständigheten, att undervisningen i handelslära enligt min mening bör erhålla en strängt avgränsad omfattning och i huvudsak endast avse sådana delar av ämnet, som äro av större betydelse för trävaruhandeln. Jag förordar därför den i P. M. föreslagna ämnesindelningen, men vill betona, att även den kräver samverkan mellan lärarna i de skilda ämnena. Jag förutsätter sålunda, att undervisningen i förvaltningslära planlägges av professorn i skogsekonomi och i erforderliga delar utformas i samråd med läraren i rättslära. Därest läraren i förvaltningslära icke skulle kunna åtaga sig undervisningen i den speciella handelsläran, har jag intet att erinra mot att, såsom styrelsen för högskolan förordat, speciallärare anlitas för sistnämnda undervisningsuppgift, men bör undervisningen i sådant fall i samråd med läraren i förvaltningslära inarbetas i sistnämnda ämne.

För inrättande av professur i skoglig marklära ha ävenledes starka skäl anförts från flera håll, varför jag tillstyrker förslaget. Med anledning av vad styrelsen för skogshögskolan anfört beträffande omfattningen av den skogliga markläran vill jag framhålla, att den undervisning i klimatologi och fysikalisk kemi, som skall meddelas de studerande i samband med undervisningen i skoglig marklära, endast omfattar vissa elementära delar av nämnda ämnen och därför ingalunda kräver att läraren innehar professorskompetens i desamma. Professuren i skoglig marklära skall sålunda icke innefatta fysikalisk kemi och klimatologi, vilka vid skogshögskolan äro av hjälpäm-

nens natur. Det synes likväl lämpligt, att ifrågavarande undervisning underordnas professorn i skoglig marklära, varigenom den kan avvägas och inordnas under huvudämnet på samma sätt som övrig, förberedande undervisning till den skogliga markläran.

Behovet av en assistentbefattning i skogsbotanik synes väl vitsordat. Med inrättandet av befattningen bör dock tillsvidare anstå, enär de uppgifter, som skulle vara förenade med densamma, enligt i det följande framställt förslag tillsvidare torde böra anförtros åt lektorn å extra stat vid skogshögskolan. För assistenten i skogsuppskattning och skogsindelning bör lämpligen tillämpas samma anställningsform som för assistenten vid förberedande kursen, varför jag förordar befattningens upptagande som extra ordinarie. Statskontorets erinran om behovet av assistenter under sommarövningarna torde ej kunna föranleda indragning av dessa tjänster med hänsyn till de stora årskurser, som beräknas bliva intagna, samt det koncentrerade arbetet under sommarövningarna.

Utredningsmännens förslag om skogsentomologiens inordnande under skogszoologien finner jag ändamålsenligt. Därest lämplig lärare, som behärskar hela ämneskomplexet, till en början icke skulle kunna förvärfvas, torde intet vara att erinra mot att den skogsentomologiska undervisningen inom ämnet tillsvidare bestrides på sätt hittills skett.

Anställning av speciallärare i rättslära, förvaltningslära, organisk och teknisk kemi, jaktvård, fiskevård, bokföring samt vattenrätt och syneförfarande, ävensom för föreläsningar i naturskydd, åtgärder mot olycksfall i arbete samt fornminnesvård föranleder ingen erinran från min sida.

Anledning synes icke föreligga att, på sätt föreslagits av svenska trävaruexportföreningen, för skogshögskolan fastställa andra regler ifråga om besättande av professur än dem, som visat sig lämpliga vid lantbrukshögskolan.

Slutligen må tilläggas, att de i P. M. hävdade principerna för anställning av docenter och amanuenser vid skogshögskolan icke föranleda någon erinran från min sida.

6. Läroböcker och kompendier.

Utredningsmännen ägna särskild uppmärksamhet åt frågan om läroböcker och kompendier vid skogshögskolan. Enligt P. M. krävas särskilda åtgärder för befrämjande av utarbetandet av dylika hjälpmedel för undervisningen. Utredningsmännen hänvisa i detta avseende till det av dem framförda förslaget om inställande av elevantagningen till skogshögskolan ett år, varigenom lärarna skulle beredas tillfälle att syssla med ifrågavarande arbete.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund och jägmästarföreningarna tillstyrka de åsyftade åtgärderna.

*Departements-
chefen.*

Tillgång till kompendier eller lämpliga läroböcker i föreläsningssämnena är enligt min mening i regel en viktig förutsättning för en högskolemässig, på de studerandes självverksamhet byggd utbildning och synes vid nu ifrågavarande fackutbildning därjämte vara av betydelse för sammanjutning

av utbildningens särskilda delar. Jag finner för den skull angeläget, att denna fråga bringas till en tillfredsställande lösning i samband med omorganisationen av skogshögskolan. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att, exempelvis vid utfärdande av övergångsbestämmelser till den förändrade organisationen, överväga, huruvida åt styrelsen för skogshögskolan bör lämnas särskilt uppdrag att i samråd med vederbörande lärare planlägga och övervaka utarbetandet av sådana hjälpmedel för undervisningen.

7. Studievillkor och stipendier.

Styrelsen för skogshögskolan har med hänvisning till att elevmaterialet vid den nya enhetskursen i genomsnitt torde bli mindre lyckligt lottat i ekonomiskt hänseende föreslagit en höjning av stipendiemedlen vid högskolan från 3,000 kronor till 3,500 kronor.

I *P. M.* föreslås under anförande av samma motiv höjning av stipendiemedlen till 5,000 kronor. I samband därmed har det nu utgående anslaget till studieunderstöd, 500 kronor, uteslutits. Ävenledes framhålles, att ytterligare förhöjning av stipendieanslaget blir erforderligt, i den mån stipendiemedlen tagas i anspråk jämväl för dem, som studera för skoglig licentiatexamen.

Lärarrådet vid skogshögskolan har anført, att understöden vid fortsatta studier fylla ett verkligt behov, varför lärarrådet föreslagit, att ett anslag på 1,000 kronor skall utgå till sagda ändamål.

I överensstämmelse med de regler, som gälla för lantbrukshögskolan, synes understöd för fortsatta vetenskapliga studier vid skogshögskolan böra utgå i form av stipendier från det gemensamt anvisade stipendieanslaget. Vad angår storleken av ifrågavarande anslag, torde detta tillsvidare, intill dess studerande från Vilans specialkurs vinna inträde vid skogshögskolan, böra beräknas till 4,000 kronor.

*Departement-
chefen.*

8. Tjänstepersonal.

I fråga om tjänstemännen vid skogshögskolan har *styrelsen för högskolan* anført följande.

Vid högskolans tillkomst ägde rektor att för expeditionsgöromålens bestridande anställa ett skrivbiträde, varjämte en kamrerare ställdes till hans förfogande för förande av högskolans räkenskaper samt för biträdande å rektorsexpeditionen. Denna kamrerarebefattning sköttes till en början som bisyssla, varvid täta personalombyten skedde. Då denna anordning befanns vara synnerligen olämplig, sammanslogs tjänsten med liknande befattning vid statens skogsförsöksanstalt, så att en för högskolan och anstalten gemensam kamrerare från och med år 1921 anställdes mot ett arvode, som helt utgår från högskolans stat.

Denne tjänsteman har nu att bära ansvaret för utbetalning och redovisning av omkring $\frac{1}{2}$ million kronor statsmedel samt att dessutom sköta expe-

dition, föra matriklar och vårda arkiv, tjänstgöra som sekreterare i lärarråd samt biträda med tillsyn, vård och anskaffning av högskolans inventarier och annan egendom m. m. Då vid skogsförsöksanstalten ungefär samma uppgifter åligga kamreraren, har denne nu full tjänstgöring av mycket krävande art, varför upprepade framställningar gjorts från högskolans myndigheter med instämmande av skogsförsöksanstaltens föreståndare, att kamrerarebefattningen skulle omföras till ordinarie tjänst, på det att de båda institutionerna skulle ha utsikt att mera varaktigt få tillgodogöra sig den erfarenhet angående olika angelägenheter, som endast under en varaktig tjänstgöring kan förvärfvas. I statförslag till 1932 års riksdag hemställde sålunda högskolans rektor och styrelse, att kamrerarebefattningen skulle uppföras som ordinarie tjänst med placering i lönegrad B 21. Såväl statskontoret som vederbörande statsråd anförde, att skäl onekligen förefunnos för befattningsens omförande till ordinarie, men det svåra tidsläget ansåges mana till försiktighet beträffande inrättande av nya ordinarie befattningar, varför med den ifrågasatta omföringen av tjänsten borde något anstå.

Då tjänsten i fråga är av ej blott varaktig utan dessutom mycket krävande natur föreslår styrelsen, att kamreraren vid omorganisationen uppföres som ordinarie med placering i lönegrad B 21 och med lönen upptagen på skogshögskolans stat.

Styrelsen erinrar i samband med detta förslag därom, att den övriga personalen vid högskolan, nämligen preparatorn, vaktmästaren-maskinisten samt port- och planteringsvakten, gent emot vilka kamreraren i viss grad intager en överordnad ställning, alltsedan högskolans tillkomst äro anställda som ordinarie samt att kamreraren under långa tider, då högskolans rektor och försöksanstaltens föreståndare tjänstgöra å annan ort, ensam måste ombesörja flertalet löpande ärenden.

Lönenämnden har i sitt yttrande över betänkandet anfört följande.

När lönenämnden år 1933 hade att avgiva yttrande angående kamrerarebefattningens inplacering i lönegrad, förelåg icke någon anledning att bereda kamreraren högre löneställning än han förut innehåft. Och då nämnden år 1934 hade att yttra sig angående överförande till extra ordinarie anställning av vissa med arvoden avlönade befattningshavare vid skogshögskolan, gällde det närmast att skapa förutsättningar för ifrågavarande tjänstemäns inordnande under det nya civila tjänstepensionsreglementet. Ej heller i detta sammanhang förefanns anledning att bereda vederbörande någon löneökning.

När nu fråga är före att uppföra sagda befattning å ordinarie stat, torde en värdering av densamma i lönehänseende böra ske med hänsyn till den lönegradsplacering, som andra liknande befattningar erhållit. Styrelsen för skogshögskolan har föreslagit densammas inplacering i 21 lönegraden. Lönenämnden finner visserligen skäl föreligga, att ifrågavarande kamrerartjänst i samband med dess upptagande å högskolans ordinarie stat höjes i lönegrad. Lönenämnden anser sig dock icke kunna biträda styrelsens förslag härutinnan. Under erinran om att den hos statens provningsanstalt anställde kassören och räkenskapsföraren är hänförd till lönegrad B 20, vill nämnden för sin del föreslå, att kamreraren vid skogshögskolan placeras i denna lönegrad.

Erinras må, att frågan om kamrerarens löneplacering var föremål för övervägande vid 1935 års riksdag. I statsverkspropositionen till nämnda riksdag (IX H. T. p. 140) upptogs kamrerarebefattningen i enlighet med därom av allmänna civilförvaltningens lönenämnd då framställt förslag såsom extra ordi-

narie i 19:e lönegraden. Med anledning härav hemställdes i en inom riksdagen väckt motion (II: 228), att sagda tjänsteman måtte såsom extra ordinarie befattningshavare placeras i 21:a lönegraden. Jordbruksutskottet anförde härom i sitt utlåtande nr 1 (sid. 90), att då riksdagen icke utan synnerliga skäl ansåge sig böra frångå lönenämndens av Kungl. Maj:t tillstyrkta förslag samt då vid övergången till de nya bestämmelserna skulle, enligt vad departementschefen anfört, tillses, att den nuvarande innehavaren av befattningen icke genom övergången lede minskning i sina omedelbart dessförrinnan innehavda löneinkomster, utskottet icke funnit sig böra biträda motionen. Riksdagens beslut blev också i enlighet härmed. Kamreraren vid skogshögskolan tillhör alltså från och med budgetåret 1935/1936 19:e lönegraden av den för extra ordinarie befattningshavare gällande löneplanen.

Utredningsmännen ha i sin *P. M.* upptagit kamrerarebefattningen i lönegraden B 20. Beträffande tjänstepersonalen i övrigt anföres följande.

Under de tider, då elevantalet vid förberedande kursen varit stort, ha de tre årsanställda lärarna måst anlita hjälp för biträde med diverse lärarsysslor, såsom organisation av övningar m. m. För detta ändamål har en extra assistent pläгат anställas. Sedan båda utbildningslinjerna vid skogshögskolan sammanslagits till en, och samtliga studerande vid högskolan således måste genomgå den förberedande kursen, torde behovet av extra biträde bli konstant. Emellertid bör denna hjälp kunna lämnas på ett mera rationellt sätt, om i stället för extra assistent anställes ett *expeditionsbiträde* med skogsvaktarkompetens, åt vilken lärarna kunna överlämna sådant biträdesarbete, som de nu måste själva utföra. Expeditionsbitrådets uppgifter böra sålunda omfatta bokföring, biträde med inköp till elevushållet och av utrustning till eleverna, skötsel av trädgård och plantskola, förande av journaler och statistik, utskrift av rapporter och dagordningar, revision av provytor, biträde vid jakt- och fiskevård m. m. Under senare år har en från kursen utexaminerad elev någon tid biträtt med dylikt arbete, vilken anordning emellertid icke är tillfredsställande och med de föreskrifter om tjänstgöring mellan förberedande kursen och skogshögskolan, som i det föregående föreslagits, överhuvud taget ej längre möjlig. Expeditionsbitrådet synes lämpligen böra vara e. o. befattningshavare i 7:e lönegraden, motsvarande e. o. kronojägare vid domänverket. Intill dess lämplig innehavare förvärvats och prövats i tjänsten, synes anställning böra ske som extra befattningshavare i samma lönegrad.

Gårdskarlen vid Garpenberg åtnjuter för närvarande arvode med 1,800 kronor jämte ett ålderstillägg av 126 kronor. Befattningen är av permanent natur, och särskilda skäl för dess bibehållande som extra saknas. Den torde därför böra överföras på ordinarie stat i samma lönegrad som eldare och expeditiönsvakt eller i lönegrad B 5.

På grund av att vaktmästarsysslan vid högskolan är förenad med befattningen som maskinist, finnes ingen tjänsteman vid högskolan, som ständigt är till bands för sådana biträdessysslor som emottagande av bud, lämnande av meddelande m. m. Enär endast särskilda telefonlinjer men ingen telefonväxel finnes vid högskolan, ha de, som besöka högskolan eller genom telefon söka förbindelse med någon av lärarna, ofta svårt att komma i kontakt med vederbörande. Med anledning härav föreslås att en *telefonist och maskinskriverska* anställes vid skogshögskolan under terminerna eller omkring

9 månader av året med uppgift jämväl att tillhandagå högskolans befattningshavare samt besökande med meddelanden och upplysningar m. m. Nu utgående anslag till renskrivningshjälp, övertidersättning m. m., omkring 600 kronor, torde i samband därmed kunna nedsättas till halva beloppet.

I yttranden över P. M. har i huvudsak följande anförts.

Statskontoret har icke funnit sig kunna biträda förslaget om ordinarie anställning av gårdskarlen vid förberedande kursen. I fråga om kamrerarebefattningen har ämbetsverket icke funnit skäl föreligga att, sedan riksdagen så nyligen som 1935 fattat beslut i ärendet, frågan nu upptages till övervägande. Mot anställande av expeditjonsbiträde vid förberedande kursen som extra ordinarie i 7:e lönegraden har ämbetsverket intet att erinra men understryker att befattningshavaren till en början bör anställas som extra. Med anledning av förslag om anställande av telefonist och maskinskriverska viss del av året, har statskontoret ifrågasatt, huruvida icke gemensam telefonväxel lämpligen kunde anordnas för högskolan, skogsförsöksanstalten och möjligen även andra närliggande institutioner.

Lärarrådet vid skogshögskolan har oförbehållsamt vitsordat behovet av expeditjonsbiträde vid förberedande kursen. Expeditionsgöromålen vid kursen, vilka, förutom egentlig expeditionstjänst, omfatta bland annat handhavande av elevernas kooperativa hushåll, inköp av instrument och utrustning till eleverna samt registrering av försöksverksamhet, ha blivit alltmer betungande för lärarna, varför dessa ofta helt eller delvis måst avstå från sina ferier för att medhinna dessa arbeten. Förslaget biträdes därför av lärarrådet. Förslaget om anställande av biträde vid högskolan i Stockholm har lärarrådet livligt tillstyrkt.

Departements-
chefen.

Ehuru löneställningen för den vid skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt anställde kamreraren varit föremål för övervägande och reglering så sent som vid föregående års riksdag, finner jag likväl lämpligt att ifrågasätta befattning, som otvivelaktigt fyller ett permanent behov, i samband med den nu förevarande allmänna översynen av skogshögskolans organisation definitivt regleras. Jag biträder därför förslaget om befattningens uppförande på ordinarie stat och tillstyrker den av lönenämnden och utredningsmännen förordade placeringen i lönegraden B 20.

Det nu väckta förslaget om uppförande på ordinarie stat av en gårdskarl vid den förberedande kursen framfördes jämväl i statförslaget för skogshögskolan för budgetåret 1935/1936. Jag fann mig då icke kunna biträda förslaget under framhållande av att den nuvarande gårdskarlen torde komma i åtnjutande av pensionsrätt enligt för arbetare gällande särskilda bestämmelser, utan att någon reglering av hans tjänsteställning därför behövde vidtagas (IX H. T. p. 140). Jag finner ej nu anledning frångå den ståndpunkt, jag sålunda tidigare intagit i frågan. Det torde alltså ankomma på styrelsen för skogshögskolan att vidtaga åtgärder för att den nuvarande gårdskarlen må beredas pensionsrätt enligt nämnda bestämmelser.

De motiv, som anförts för anställande av ett icke-ordinarie expeditjonsbiträde i 7:e lönegraden vid förberedande kursen, synas mig styrka, att behov härav föreligger. Befattningshavaren bör till en början anställas som extra. Ej heller har jag något att erinra mot anställning av en telefonist

och maskinskriverska vid skogshögskolan under de tider, då undervisningen är förlagd till Stockholm. Lämpligheten av att vid skogshögskolan anordna gemensam telefoncentral för högskolan och statens skogsförsöksanstalt torde i samband därmed böra av styrelsen undersökas.

V. Styrelse.

Styrelsen för skogshögskolan har beträffande sammansättningen av styrelsen anfört följande.

Enligt det av 1906 års undervisningssakkunniga framlagda organisationsförslaget borde en för samtliga statens skogligen undervisningsanstalter gemensam styrelse inrättas, vilken skulle bestå av fem personer med chefen för domänstyrelsen samt högskolans rektor som självskrivna ledamöter, medan återstående tre skulle utses av Kungl. Maj:t. När sedermera en för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt gemensam styrelse kom till stånd, vilken dock icke skulle befatta sig med den lägre skogsundervisningen, förändrades styrelsens sammansättning därhän, att varken högskolans rektor eller anstaltens föreståndare tillerkändes medlemskap i denna styrelse, där de nu endast äro föredragande.

Häri synes den förändringen böra vidtagas, att föredragande i styrelsen i stadgarna tillerkännes rätt att i händelse av avvikande mening få denna på av honom formulerat sätt antecknad till protokollet.

I *P. M.* anföra utredningsmännen bland annat följande.

För att styrelsen skall kunna på bästa sätt tjäna sitt ändamål fordras i främsta rummet, att dess storlek och sammansättning är sådan, att den kan så allsidigt som möjligt representera de grupper, vilka äro intresserade i högskolans verksamhet eller kunna på andra grunder gagna dess utveckling. Antalet ledamöter i styrelsen synes vara tillräckligt. Vad angår dess sammansättning torde chefens för domänstyrelsen plats i högskolans styrelse alljämt vara motiverad icke endast ur synpunkten av domänverket som rikets största företag inom skogsbruket och förvaltare av de flesta av skogshögskolans övningsområden utan även med hänsyn till den anknytning mellan högre och lägre skogsundervisning, som därigenom vinnes. Vad angår sammansättningen av styrelsen i övrigt torde kunna förutsättas, att Kungl. Maj:t skall vid utseendet av ledamöter tillse, att de intressen och praktiska förhållanden, som böra öva inflytande på utbildningen vid skogshögskolan, bli representerade i styrelsen.

Därutöver fordras emellertid, att styrelsens samtliga ledamöter i sitt arbete uppehålla intim kontakt med verksamheten vid skogshögskolan. Lämpligen sker detta genom att styrelsens ledamöter tid efter annan avlägga besök vid högskolan och dess fasta förläggningar i landsorten. Endast på sådant sätt kunna ledamöterna tillägna sig tillräcklig, personlig kännedom om högskolans arbetssätt och undervisning för att bedöma, huruvida utbildningen vid högskolan är ändamålsenligt ordnad och väl tjänar sitt syfte.

Vid utarbetande av nya stadgar för skogshögskolan synes böra övervägas, huruvida dessa synpunkter lämpligen kunna i något avseende påverka dessas utformning.

Rektor bör som föredragande deltaga i alla styrelsens sammanträden samt tillerkännas rätt att låta till protokollet anteckna avvikande mening.

Av yttrandena inhämtas:

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har intet haft att erinra mot vad utredningsmännen föreslagit.

Styrelsen för skogshögskolan har i fråga om styrelsens sammansättning och funktion gjort gällande, att bibehållande av den nuvarande ordningen utgjorde den bästa, för att icke säga den enda garantien för att styrelsen skulle på allt sätt söka befrämja högskolans och skogsförsöksanstaltens bästa, vare sig det skedde vid sammanträden med styrelsen, överläggningar med lärare, besök vid högskolan eller dess förläggningar, allt efter som den prövade sådant erforderligt. Att lämna detaljerade eller summariska föreskrifter i sådant hänseende torde ej hjälpa saken, om en styrelse mot all förmodan skulle sakna intresse för det ändamål, varför den blivit tillsatt.

Departements-
chefen.

Ändrade bestämmelser rörande styrelsens sammansättning ha i detta sammanhang icke ifrågasatts. Ej heller jag finner anledning påkalla dylika.

Vad i P. M. anförts om ledamöternas personliga beröring med högskolans verksamhet synes vara framsprunget ur en önskan att säkerställa en intim kontakt mellan styrelsens samtliga ledamöter och läroanstalten. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att undersöka de vägar, som möjligen kunna vara framkomliga för tillgodoseende av nämnda önskemål.

VI. Årliga kostnader för den högre skogsundervisningen.

De kostnadsberäkningar, som på tidigare stadier av ifrågavarande ärendes beredning verkställts av lärarrådet vid skogshögskolan samt högskolans styrelse, lämnas här åsido, enär de i väsentliga delar vila på förutsättningar, som icke överensstämja med det av mig förordade förslaget.

I P. M. angående den högre skogsundervisningen har följande utredning rörande de årliga kostnaderna framlagts.

Kostnaderna för *den förberedande kursen* beräknas som följer, därvid avlöningen åt tjänstemännen å ordinarie och extra stat upptagits efter högsta förekommande löneklass. Pensionsavdrag hava ej frånräknats.

Avlöningsstat:

Föreståndare B 26, e. stat	kronor	8,340
Biträdande lärare B 24, e. stat	»	7,380
Assistent B 21, e. o. (2 ålderstillägg)	»	5,370
Expeditionsbiträde B 7 e. o.	»	2,070
Gårdskarl B 5	»	2,574
Speciallärare i jordbruksekonomi och betesvård, jaktvård samt fiskevård.	»	1,400

Summa kronor 27,134.

Beräknat dyrtidstillägg med 10 procent 2,700 kronor.

Omkostnadsstat:

1. Reseersättningar m. m.

Eleverna förläggas för närvarande under omkring en månad vid förberedande kursens början i tält vid Pålsbenning på Garpenbergs kronopark, där

förberedande övningar bedrivs. Så länge dessa övningar äro ordnade på den kronopark, där skolans huvudförläggning är belägen, synas traktamenten till lärarna böra utgå med samma belopp som vid vistelse vid fast förläggning eller med 6 kronor för dag.

Fasta lärares resor och traktamenten.....	kronor 2,000
Speciallärares » »	» 400
Summa	kronor 2,400.

2. *Expenser.*

Bränsle, lyse, vatten	kronor 5,000
Övriga expenser (renhållning, städning, skrivmaterial, telegram och telefon, inköp av möbler, skriv- och räknemaskiner, m. fl. inventarier, bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. m.)...	» 2,500
Summa	kronor 7,500.

3. *Övriga utgifter.*

Praktiska övningar (hantlangning, studieresor, frakter)..... kronor 2,700.
 Kostnaderna för byggnadernas underhåll, vilket ombesörjes av byggnadsstyrelsen, redovisas ej här, då de icke röna inverkan av de framställda förslagen.

De totala utgifterna för den förberedande kursen med undantag av sistnämnda kostnader för byggnader utgöra sålunda:

Avlöningsstat.....	kronor 27,134
Omkostnadsstat	
1. Resesättningar m. m.....	kronor 2,400
2. <i>Expenser</i>	» 7,500
3. <i>Övriga utgifter</i>	» 2,700 » 12,600
Summa summarum	kronor 39,734
Beräknat dyrtidstillägg (10 procent)	» 2,700.

För *huvudkursen samt de skogsvetenskapliga studierna vid skogshögskolan* beräknas följande kostnader, därvid hänsyn ej tagits till pensionsavdrag.

Avlöningsstat:

6 professorer B 30.....	kronor 71,640
2 lektorer, B 26, på övergångsstat.....	» 20,040
2 helårsassistenter, e. o., B 21 (2 ålderstillägg).....	» 12,840
Speciallärare i vattenrätt, syneförfarande, rättslära, förvaltningslära, skogszoologi, husbyggnadslära, kemi, bokföring...	» 10,050
1 assistent vid praktiska övningarna i skogsskötsel m. m. $\frac{15}{6}$ — $\frac{20}{8}$ samt 1 assistent i praktiska övningarna i skogsteknologi m. m. $\frac{1}{6}$ — $\frac{10}{8}$, tillsammans $6\frac{1}{2}$ månader à 500 kronor	» 3,250
2 docentstipendier.....	» 12,000
5 amanuensarvoden (3 amanuenser åtnjuta bostadsförmån i st. f. arvode).....	» 1,800
1 kamrerare, B 20.....	» 7,212
1 kanslibitråde (biblioteksamanuens), B 7.....	» 3,300
1 telefonist och maskinskriverska i 9 månader.....	» 1,400
1 trädgårdsmästare och preparator, B 10.....	» 4,104
1 vaktmästare och maskinist, B 7.....	» 3,486
1 port- och planteringsvakt, B 5.....	» 3,144
Biträde åt vaktmästare och maskinist	» 800

Övertidsersättning m. m.	kronor	300
Arvode till rektor	»	1,500
» » styrelsens sekreterare	»	1,440
» » bibliotekarie.....	»	400
Provisoriskt dyrtidstillägg	»	4,994
Summa		kronor 163,700
Beräknat dyrtidstillägg (10 procent)	»	13,500.

Omkostnadsstat:

1. Reseersättningar m. m.....	kronor	10,000
2. Expenser.....	»	28,000
3. Övriga utgifter		
reseersättning åt styrelsen.....	kronor	1,500
resestipendier åt lärare.....	»	1,000
stipendier åt studerande.....	»	5,000
praktiska övningar och resor.....	»	10,000
Summa		kronor 55,500.

De sammanlagda utgifterna för huvudkurs och skogsvetenskapliga studier utgöra sålunda:

Avlöningsstat..... kronor 163,700

Omkostnadsstat

1. Reseersättningar m. m.....	kronor	10,000
2. Expenser.....	»	28,000
3. Övriga utgifter.....	»	17,500
Summa		» 55,500

Härtill dyrtidstillägg..... kronor 219,200
» 13,500.

De sammanlagda årliga kostnaderna för skogshögskolan beräknas i P. M. sålunda efter omorganisationen till $(39,734 + 219,200 =)$ 258,934 kronor jämte dyrtidstillägg $(2,700 + 13,500 =)$ 16,200 kronor eller, oavsett dyrtidstillägg, i runt tal 259,000 kronor.

Utöver de erinringar, som behandlats i den föregående framställningen, ha några anmärkningar icke riktats mot det i P. M. framlagda statförslaget.

Departements-
chefen.

De ändringar av det i P. M. framlagda organisationsförslaget, som jag i det föregående förordat, föranleda följande jämkningar i kostnadsberäkningen. Avlöning till gårdskarlar vid förberedande kursen minskas med 500 kronor. Avlöning till assistent vid huvudkursen med 6,420 kronor utgår, varemot avlöning åt en lektor å extra stat med 9,540 kronor tillkommer. Tillsvidare minskas stipendieanslaget med 1,000 kronor från 5,000 kronor till 4,000 kronor. De av utredningsmännen beräknade årliga kostnaderna skulle sålunda ökas med omkring $[9,540 - (500 + 6,420 + 1,000) =]$ 1,600 kronor till 260,600 kronor.

VII. Övergångsförfarande.

Utredning
genom skogs-
högskolans
styrelse.

I fråga om övergången till den förändrade organisationen för skogshögskolan har styrelsen för skogshögskolan bland annat anfört, att vid bestämmande av tidpunkten för upphörande av den undervisning, som meddelas vid forst-

mästarkursen, torde böra beaktas, att för inträde till denna kurs fordras en förpraktik, som enligt stadgarna fixerats till minst 22 månader, men som på grund av rådande konkurrens om inträde under senare år i medeltal uppgått till omkring 60 à 70 månader. Billigheten måste därför anses fordra, att de, som under längre tid förberett sig för inträde vid kursen, ej helt avstängas från möjligheten att fullgöra sin påbörjade utbildning.

Efter en kalkyl över det antal till inträde berättigade personer, som väntas under de närmaste åren uppträda som sökande, har styrelsen föreslagit, att ytterligare två årskurser skola intagas, så att sista kursen tager sin början den 1 februari 1937 med beräknad avgång från högskolan vid årsskiftet 1938—1939.

Styrelsen har vidare föreslagit, att de nya bestämmelserna om förpraktik m. m. för inträde till högskolans förberedande kurs första gången skola tillämpas vid den intagning av elever, som skall ske i juni månad 1937. Under förmälan att, om så sker, den första kurs, som helt utbildats efter nu föreslagna nya bestämmelser, kommer att utexamineras våren 1941, har styrelsen vidare anfört:

Då emellertid den nuvarande jägmästarkursen i utbildningshänseende befunnits behäftad med vissa tidigare angivna brister, kan det icke anses lämpligt att dröja med avhjälpan det av dessa brister, ända till dess en fullständig övergång till den nya arbetsformen hunnit ske, utan böra flertalet av de föreslagna reformerna successivt genomföras, så snart statsmakternas beslut i ärendet föreligga, samt i den mån omläggning kan ske utan fara för att en redan påbörjad utbildning äventyras med hänsyn till sitt följdriktiga genomförande.

I samma mån som omorganisationen fortskrider, komma 9 av högskolans nuvarande lärare att ej kunna beredas motsvarande sysselsättning inom den nya läroplanens ram, nämligen 6 extra lärare, 1 extra lektor samt 2 ordinarie lektorer.

På ett undantag när innehava samtliga extra lärare sin lärarbefattning som bisyssla vid sidan om annan fastare anställning i statens tjänst, varför några särskilda kompensationsåtgärder ej torde kunna ifrågasättas för dessa lärare vid övergång till den nya organisationen. Härifrån utgör den nuvarande extra läraren i jordbruksekonomi så tillvida ett undantag, som han numera icke innehar annan tjänst. Genom särskilt riksdagsbeslut är han emellertid redan tillförsäkrad pension för tidigare innehavda lärarbefattningar vid Ultuna och lantmåteriundervisningen, och enligt samma beslut är han berättigad till pension, när han avgår från sin nuvarande tjänst vid skogshögskolan, där han undervisar vid både jägmästar- och forstmästarkurserna.

Den extra lektorsbefattningen inrättades genom beslut av 1918 års riksdag och innehaves av filosofie doktor Bertil Halden, som vid forstmästarkursen undervisar i botanik jämte marklära, geologi med mineralogi samt klimatologi, varjämte han vid jägmästarkursen biträder vederbörande professor vid ledandet av laborationerna i botanik.

Lektor Halden, som är född 1889, tillträdde sin nuvarande befattning år 1919, varför han sålunda vid omorganisationens slutförande innehaft tjänsten i 20 år samt uppnått 50 års ålder. Hans lön utgår å extra stat efter lönegrad B 26 med en grundlön av 8,124 kronor samt en slutlön av 9,540 kronor.

Ytterligare må upplysas, att förslag tidigare förelegat om den extra lektorsbefattningens omförande till ordinarie, för vilket förslag bland annat högskolornas lönerregleringskommitté uttalat sig, och att lektor Halden genom särskilda Kungl. Maj:ts beslut tillerkänts ställning som extra ordinarie befattningshavare samt medgivits rätt att tillgodoräkna sig tjänstgöringen vid högskolan som provår vid sökande till ordinarie lektorsbefattning vid rikets allmänna läroverk och folkskoleseminarier. Formellt sett bör sålunda Halden kunna ifrågakomma vid tillsättande av andra statens lektorsbefattningar, av vilka inalles lärar finnas 13 stycken, som avse den ämneskombination, vilken ingår i lektor Haldens licentiatexamen.

Enligt vad styrelsen inhämtat, äro emellertid de reella förutsättningarna för övergång till sådan ny befattning ytterst små, i det att flertalet tjänster tämligen nyss erhållit nya befattningshavare, så att avgång med pension före 1940 endast beräknas för en enda och före 1950 endast för 4 nuvarande lektorer. Då härtill kommer, att lektor Halden på ett synnerligen förtjänstfullt sätt dels fullgjort honom åliggande lärarverksamhet vid högskolan, dels också i form av vetenskapligt arbete — speciellt inom den på skogsbruket tillämpade geologien och markläran — utvecklat det ämnesfack, där han undervisat, vore det önskvärt att han kunde bevaras åt skogsundervisningen. Om detta icke kan ske genom att för honom inrätta en personlig lektorstjänst i den av styrelsen föreslagna organisationen, måste det anses förenligt med billighet och rättvisa, att han vid omorganisationen likställas med de båda ordinarie lektorerna, d. v. s. tillerkännes rätt att kvarstå med nuvarande löneförmåner, intill dess han kan finna annan motsvarande befattning i statens tjänst.

Styrelsen förmenar, att Halden kan inom den av styrelsen förordade organisationen åläggas undervisningsskyldighet, som motiverar hans bibehållande vid hittillsvarande lönegrad. Så länge Halden kvarstår i tjänst, bör han därför enligt styrelsens mening fortfarande vara lektor å extra stat i lönegraden B 26, dock med åläggande för honom att underkasta sig de förändringar i den nuvarande tjänstgöringsplikten, som framdeles kunna bli föreskrivna.

Högskolans nuvarande två ordinarie lektorer i lönegraden B 26, jägmästarna G. Kinnman och H. Carbonnier, äro födda 1885 respektive 1879 och uppnå sålunda stadgad pensionsålder år 1950 respektive 1944, d. v. s. omkring 12 resp. 6 år efter det att forstmästarkursens undervisning beräknats upphöra. För dessa lärare kan arbete endast i begränsad omfattning beredas inom ramen av den av styrelsen föreslagna organisationen.

Då lektorerna som ordinarie måste anses berättigade att oberoende av eventuell omorganisation bibehållas vid tillerkända löneförmåner, föreslår styrelsen, att båda överföras till övergångsstat, så snart undervisningen vid den nuvarande forstmästarkursen upphör, dock med bibehållen tjänstgöringsskyldighet vid högskolan, så länge de ej erhållit annan likvärdig befattning.

Yttranden
över högskole-
styrelsens be-
tänkande. Övergångsåtgärderna hava i yttranden, som avgivits över betänkandet, berörts endast av statskontoret och lönenämnden.

Statskontoret har anfört, att statskontoret icke kunde biträda förslaget om Haldens bibehållande vid lektorsbefattningen, då denna vore uppförd på extra stat och följaktligen borde kunna indragas vid omorganisation. Det förefölle också, som om Halden i varje fall i viss utsträckning skulle kunna beredas sysselsättning såsom extra lärare. Statskontoret ville erinra därom,

att Halden vid tidpunkten för en blivande omorganisation torde innehava pensionsrätt.

Lönenämnden har icke ansett sig böra framställa någon erinran mot ifrågavarande förslag under förutsättning, att Halden även inom den nya organisationens ram erhöle full sysselsättning vid högskolan.

I P. M. anföres i fråga om övergången till den förändrade organisationen, att den av styrelsen för skogshögskolan föreslagna tidpunkten för forstmästarkursens upphörande synes lämpligt vald. Därest ett större antal välmeriterade sökande skulle anmäla sig till inträde vid de två sista elevantagningarna i december 1935 och 1936, torde åtgärder böra vidtagas för antagande nämnda år av ett något större antal elever vid ifrågavarande kurser än eljest avsetts.

Vidare anföres:

De ändringar av undervisningen vid förberedande kursen samt skogshögskolans huvudkurs, som föreslagits i det föregående, äro så genomgripande, att omläggningen vid skogshögskolan i huvudsak måste genomföras successivt, i den mån utbildningen fortskrider vid en kurs, som från början varit underkastad de nya bestämmelserna. Med hänsyn till att fordran på 1-årig praktik införes, innefattande bland annat genomgång av kolarskola, kan den nya ordningen vid förberedande kursen ej förverkligas förrän tidigast från sommaren 1937. Vid huvudkursen kan den ändrade studieplanen tillämpas från 1:a terminen hösten 1938. Vissa ändringar kunna dock genomföras tidigare.

Emellertid tala vissa skäl för inställande av en årskurs vid skogshögskolan i samband med övergången till den nya organisationen. Enligt de nya reglerna för elevantagning komma normalt $3\frac{1}{2}$ år att förflyta mellan studentexamen och inträdet vid högskolans huvudkurs, under det att denna förberedelsetid, varunder jämväl värnplikten fullgöres, för närvarande är $2\frac{1}{2}$ år. Härav följer, att en årsantagning av elever måste inställas vid övergången till den nya ordningen, såvida man icke är beredd att under någon tid göra ett svagare urval bland de inträdessökande. I praktiken skulle det i huvudsak sannolikt ställa sig så, att studentmaterialet från år 1936 skulle få lämna elever till två årskurser vid skogshögskolan. Det synes i betraktande av antalet inträdessökande till skogshögskolan år 1936 icke uteslutet, att antalet inträdessökande år 1937 på denna grund kan komma att understiga det antal elever, som skall antagas, varigenom den första årskursen, som underkastas de nya bestämmelserna, icke endast skulle bliva av sämre genomsnittskvalitet än övriga kurser, utan därtill mindre än högskolans organisation förutsätter.

Men även andra omständigheter synas anvisa inställandet av en kurs som en lämplig övergångsåtgärd. Omorganisationen kräver både för den förberedande kursens del och beträffande huvudkursen åtskilliga förberedelser. Vad förstnämnda kurs angår, böra i samband med övergången vissa arbeten komma till utförande, vilka icke medhinnas under tid, då undervisning pågår eller under de korta ferierna. Härmed avses särskilt arbeten, som sammanhånga med det anvisade övningsområdet samt provytarbeten, vilkas utförande länge varit ett önskemål. Ävenså kan utarbetandet av kompendier anses påkallat i några ämnen. De särskilda förberedelser för huvudkursen, som nyss antytts, avse huvudsakligen utarbetandet av kompendier och läroböcker. Det torde vara ovisst, huruvida den föreslagna, för-

*Inom
departementet
utarbetad
P. M.*

ändrade organisationen kan redan från början fungera på ett fullt tillfredsställande sätt, såvida icke goda kompendier finnas tillgängliga i varje ämne. Slutligen må här erinras om att situationen på arbetsmarknaden för skogsmän är sådan, att den ifrågasatta åtgärden ej kan väntas medföra brist på arbetskraft.

De organisationsförändringar, vilka skulle kunna genomföras snabbare än den allmänna organisationen i dess helhet, äro ändrade bestämmelser för specialkursen vid Vilans folkhögskola, bestämning av elevantal och antagning av elever till fortsatt utbildning samt åtgärder för besättning av nya befattningar. De ändrade bestämmelserna för specialkursen vid Vilans folkhögskola böra gälla från och med år 1937, under det att de föreslagna reglerna för elevantal och elevantagning vid skogshögskolans förberedande kurs böra gälla de första årskurser, som efter statsmakternas beslut i ärendet där påbörja sin utbildning. I fråga om anställning av nya befattningshavare erinras om att vid behandling av varje sådan befattning i det föregående angivits, vid vilken tidpunkt innehavaren skall träda i tjänst. Därav framgår, att god tid står till förfogande för befattningarnas tillsättande med kompetenta lärarkrafter, därest åtgärder vidtagas härför omedelbart efter statsmakternas beslut i frågan.

Beträffande de lärare, som bliva övertaliga genom den föreslagna omorganisationen, torde åtgärder behöva vidtagas endast beträffande de 2 ordinarie lektorerna vid forstmästarkursen. Ifrågavarande befattningar synas i samband med forstmästarkursens indragning böra överföras till övergångsstat med tjänstgöringsskyldighet. Såsom framgår av vad förut anförts beräknas lektorernas arbetskraft tillsvidare kunna utnyttjas i den nya organisationen.

Vad angår lektorn å extra stat synes dennes berättigade intressen tillgodoses, därest han erbjudes den i skogsbotanik föreslagna assistentbefattningen.

Yttranden
över P. M.

I yttranden över P. M. har i huvudsak följande anförts angående övergångsåtgärder.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har intet haft att erinra mot utredningsmännens förslag.

Lönenämnden har anført, att den icke funnit anledning frångå den ståndpunkt i fråga om lektor Haldens löneförmåner, som nämnden intagit i förut refererade yttrande.

Lärarrådet vid skogshögskolan har i huvudsak anført följande. Mot inställandet av 1936 års kurs talar bland annat det förhållandet, att riksdagens beslut ej torde kunna föreligga förrän i april eller maj 1936, d. v. s. endast en eller annan månad innan antagningen till kursen skall ske. Ett omedelbart inställande måste under sådana förhållanden anses obilligt ej blott gentemot dem, som under innevarande år berett sig för inträde vid nästa årskurs utan ännu mera mot dem, vilka sökte redan år 1935, men då förvägrades inträde av brist på utrymme. Enligt de förfrågningar, som redan inkommit till rektor, finnes det anledning förvänta, att aspiranter till ett antal ungefär motsvarande dubbla årskontingenten, vilka avlagt studentexamen år 1935 eller tidigare samt kompletterat betyg och förvärvat viss praktik, stå beredda att söka inträde till 1936 års förberedande kurs. Till ledning för en preliminär bedömning av dessa aspiranters sannolika kompetens kan anföras, att bland 20 till årets kurs antagna, endast 2 avlagt studentexamen innevarande år och saknade förpraktik. För övriga 18 stycken hade i medeltal två år förflutit efter avlagd studentexamen, och deras redovisade praktiktid uppgick till i medeltal 5.2 månader. Med hänsyn till

anförda omständigheter måste lärarrådet sålunda bestämt avstyrka förslaget om inställande av 1936 års kurs.

Beträffande den därpå följande kursen ligger saken något annorlunda till. Därest riksdagen fattar beslut i ärendet år 1936, torde utformandet av nya stadgar taga så lång tid i anspråk, att eventuella aspiranter tidigast på våren 1937 kunna få kännedom om de definitiva kompetensfordringarna för inträde, varför de ej före kursens början skulle hinna förvärva den eventuellt föreskrivna kvalificerade praktiken. Speciellt skulle genomgående av kolarskola ej kunna medhinnas, såvida detta ej skett redan föregående höst eller en ny, till våren förlagd kolningskurs hinna inrättas redan år 1937. Teoretiskt sett skulle den nya undervisningsplanen ej kunna tillämpas tidigare än från och med 1938 års kurs och skulle sålunda vissa motiv förefinnas för inställande av kursen 1937.

Emot en sådan åtgärd talar emellertid dels det starkt ökade tilloppet av sökande, dels också den starkt ökade avgång av jägmästare, som kommer att äga rum med början på 1940-talet. Sålunda finnes anledning förvänta, att ett betydande antal aspiranter, som ej kunna mottagas 1936, komma att stå över till 1937, då de få god tid att enligt principbeslutet i riksdagen inrikta sig enligt de nya kompetensfordringarna, trots att definitiva stadgar ej omedelbart föreligga. Möjligen kunna dock vissa övergångsbestämmelser bli nödiga i avsikt att även bereda inträde för dem, som i ett eller annat, mindre betydelsefullt hänseende ej kunnat helt fylla de nya stadgarnas kompetensfordringar.

Ett inställande av 1937 års kurs kan enligt lärarrådets mening endast leda till en stark anhopning av sökande till den därpå följande kursen, med ty åtföljande betänkliga konsekvenser i form av förspild tid och kostnad för ett ej ringa antal unga män på sätt erfarenheten från flera tidigare tillfällen visat. Vidare kan den motsedda, ökade avgången av nuvarande tjänstemän tänkas framtvinga en motsvarande ökning av de därpå följande årskurserna, vilket i sin tur skulle medföra ett återupprepande av flertalet av sådana för undervisningen mycket störande moment, om vilka den gångna tidens misstag i sagda hänseende nog samt bära vittne.

Beträffande utredningsmännens motiv om fördelarna för vissa lärare av ett års minskad undervisningsskyldighet, vill lärarrådet påpeka, att dessa fördelar skulle bli illusoriska, då flertalet huvudlärare bedriva undervisning på samtliga årskurser, varför ledigheten skulle inskränkas till endast ett par veckotimmar. Den enda vägen till mera ostört vetenskapligt arbete är därför någon tids tjänstledighet, varvid t. ex. de ledigblivna lektorerna kunna tänkas som vikarier. På sålunda anförda skäl vill lärarrådet avstyrka varje inställande av högskolans ordinarie utbildningsarbete.

Vad angår lektor Haldens ställning finner lärarrådet, att det måste anses rätt och billigt, att Halden, vilken sedan år 1919 bedrivit en synnerligen tjänstfull verksamhet som lärare vid högskolan, icke kommer i sämre ställning än de på övergångsstat överförda ordinarie lektorerna, av vilka den ene har långt kortare tjänstetid än Halden. Lärarrådet uttrycker vidare, med framhållande av att Halden enligt den nya organisationen skulle få en mera omfattande tjänstgöring än den han hittills haft, sin livliga förhoppning, att Haldens ställning ordnas på sätt lönenämnden tillstyrkt.

Styrelsen för skogshögskolan har bland annat anfört följande. Förslag om inställande av en årskurs har vid tidigare tillfällen varit uppe ehuru då av annan anledning, nämligen trängseln på skogsmannabanan. Styrelsen har motsatt sig en sådan åtgärd på grund av de stora rubbningar i undervisningen, som därav skolat bli en följd, och har då i stället föreslagit

minskning av årskurserna. Emot förslaget om inställande av en årskurs kunna tungt vägande erinringar göras. Helt allmänt måste sägas, att det är en allvarlig sak att helt borttaga undervisningen för en hel årskurs av studerande. Att göra det vid ett universitet vore väl knappast tänkbart, och ett förslag i denna riktning skulle vid vilken annan högskola som helst förvisso mötas med starka invändningar. Ynglingar, som berett sig för inträde på en viss levnadsbana, skaffat sig förutsättningar genom praktik och komplettering av betyg, skulle se sina förhoppningar gäckade och förlora ett helt år på sin blivande utbildning. Särskilt skulle ju detta gälla dem, som berett sig för inträde vid skogshögskolan våren 1936.

Ett ytterligare skäl för att årsklasserna 1936 och 1937 böra antagas vid skogshögskolan anser styrelsen vara, att den sista forstmästarkursen beräknas bli utexaminerad hösten 1938. Det måste förutsättas, att behov av skogsmän föreligger 1939, 1940 och 1941 i samma utsträckning som hittills, varför ett inställande av en årskurs skulle medföra svårigheter att fylla rekryteringsbehovet.

Jägmästarföreningarna uttala, att de ha all anledning understryka de motiv, styrelsen för högskolan anfört för lektor Haldens bibehållande vid nuvarande löneförmåner, vilket förslag av föreningarna förordas.

*Departements-
chefen.*

Jag biträder förslaget om antagning av elever till forstmästarkursen sista gången till årskursen 1937/1938. Enär elevantalet vid nämnda årskurs torde böra regleras med viss hänsyn till antalet kvalificerade inträdessökande, synes lämpligt, att frågan om elevantalet vid kursen underställes Kungl. Maj:t först i samband med antagning av elever till kursen i december 1936.

Vad angår förslaget om inställande av en årskurs vid skogshögskolan vill jag först framhålla, att denna fråga lärer kunna prövas utan hänsyn till behovet av högre, skoglig arbetskraft, enär omfattningen av skogshögskolans verksamhet torde kunna regleras lika bra eller bättre genom en svagare eller starkare begränsning av den normala elevantagningen under en följd av år som genom fullständigt inställande av antagningen ett visst år. Den föreslagna åtgärden synes sålunda böra bedömas med hänsyn till dess berättigande som övergångsåtgärd. Därest tillströmningen till skogsmannabanan för närvarande är stadd i sådan kraftig ökning, att för inträde väl kvalificerade sökande kunna påräknas under vart och ett av den ändrade organisationens första verksamhetsår och omläggningen även i övrigt kan genomföras direkt utan att störningar uppstå, synes inställning av en elevantagning icke vara erforderlig. Då skogshögskolans lärarråd och styrelse ansett sig kunna konstatera, att nämnda förhållanden äro rådande och rektorn vid skogshögskolan hos mig ytterligare bekräftat, att det starkt ökade tilloppet till jägmästarbanan kan väntas utesluta de olägenheter övergången eljest måste medföra, anser jag mig icke böra förorda den ifrågasatta övergångsåtgärden.

De nya reglerna för bestämning av elevantal samt för urvalsförfarandet vid förberedande kursen torde kunna genomföras omedelbart och sålunda bli va gällande redan för antagning av studerande innevarande år. Åtgärder för anordnande av kolarskolor böra ävenledes vidtagas redan år 1936, varom

jag kommer att avgiva förslag vid den följande behandlingen av den lägre skogsundervisningen.

Övriga organisationsförändringar vid skogshögskolan böra träda i kraft med verksamhetsåret 1937/1938, beträffande studieplanen på det sätt, att ändringarna genomföras successivt i den mån utbildningen fortskrider för de studerande, som år 1937 intagas till förberedande kursen. Vad angår de två nya professorsbefattningarna får jag erinra, att undervisningen enligt den nya studieplanen kommer att taga sin början i skoglig marklära i oktober 1938 och i skogsekonomi i oktober 1939. Åtgärder för tillsättande av professorerna i dessa ämnen böra, såvitt möjligt, vidtagas i så god tid, att professorerna kunna vara beredda att övertaga undervisningen vid de angivna tidpunkterna.

Jag biträder förslaget om överflyttning av de två ordinarie lektorsbefattningarna vid skogshögskolan till övergångsstat, därvid lektorerna skola vara skyldiga underkasta sig den tjänstgöring, som i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående därom anfört kan bli dem anvisad av styrelsen för högskolan. Överflyttningen bör träda i tillämpning den 1 juli 1937.

Av de särskilda skäl, som andragits för lektorn B. Haldens bibehållande vid innehavda löneförmåner, vill jag, då lönenämnden intet haft att däremot erinra, för min del tillstyrka, att lektorsbefattningen å extra stat vid skogshögskolan skall behållas vid högskolan, så länge nuvarande innehavaren kvarstår i tjänst, under förutsättning, att Halden underkastar sig den ändrade tjänstgöring, som i det föregående angivits, samt fullgör de undervisningsuppgifter i övrigt, som styrelsen för högskolan kan finna skäligt ålägga honom.

Vid övergången till den nya organisationen torde böra gälla, att tjänsteman icke må lida minskning i den sammanlagda löneinkomst, som han för närvarande eller i fråga om befattning, som reglerats av statsmakterna, vid övergången till den nya organisationen uppbär, vilken bestämmelse bör avse även de årsanställda icke-ordinarie befattningshavarna med hänsyn till den fasta tjänstgöring ifrågavarande befattningshavare under en längre följd av år innehaft.

Den förordade omläggningen av specialkursen vid Vilans folkhögskola torde böra genomföras år 1937, varigenom den första förberedande kursen skulle taga sin början i maj nämnda år.

Slutligen må för översiktlighetens skull här införas den personalförteckning för skogshögskolan, som torde bli gällande, sedan av mig förordade ändringar i skogshögskolans organisation trätt i tillämpning:

Befattning

Lönegrad

Tjänstemän å ordinarie stat.

6 professorer	B 30
1 kamrerare	B 20
1 trädgårdsmästare och preparator	B 10

Befattning	Lönegrad
1 kanslibiträde	B 7
1 vaktmästare och maskinist	B 7
1 port- och planteringsvakt	B 5

Tjänstemän å övergångsstat.

2 lektorer	B 26
------------------	------

Tjänstemän å extra stat.

1 lektor	B 26
1 föreståndare för förberedande kursen	B 26
1 biträdande lärare vid förberedande kursen	B 24.

VIII. Anslagsbehovet för budgetåret 1936/1937.

För skogshögskolan är enligt beslut av 1935 års riksdag för budgetåret 1935/1936 uppfört *dels* ett förslagsanslag å 169,100 kronor, som disponeras enligt följande av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställda

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, förslagsvis..	kronor	79,300
2. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, förslagsvis.....	»	17,300
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	13,500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a) Grundavlöningar m. m.	kronor	54,600
b) Avlöningsförhöjning m. m., förslagsvis	»	2,000
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, förslagsvis	»	2,400

Summa kronor 169,100;

dels ett förslagsanslag å 62,500 kronor, som disponeras enligt följande av Kungl. Maj:t den 20 juni 1935 fastställda

*Omkostnadsstat.***U t g i f t e r:**

1. Reseersättningar, förslagsvis	kronor	12,500
2. Expenser, förslagsvis	»	32,800
3. Övriga utgifter:		
a) Resestipendier åt lärare, förslagsvis ..	kronor	500
b) Stipendier åt elever, förslagsvis.....	»	3,000
c) Studieunderstöd för vetenskaplig forskning, förslagsvis	»	500
d) Kurs i förvaltningskunskap, förslagsvis	»	700
e) Praktiska övningar för eleverna, förslagsvis	»	12,600
	Summa kronor	62,600.

Särskilda uppbördsmedel:

Avgifter för elektriskt ljus	kronor	100
	Nettoutgift kronor	62,500.

Vid sidan av dessa anslag bestridas kostnaderna för dyrtidstillägg från ett för nämnda huvudtitel uppfört gemensamhetsanslag.

Styrelsen för skogshögskolan har med skrivelse den 7 september 1935 överlämnat förslag till avlönings- och omkostnadsstat samt gjort hemställan om medelsanvisning för nästa budgetår. Därav inhämtas bland annat följande.

Avlöningsstatens tre första poster, avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, avlöningar till tjänstemän å extra stat samt arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, ha upptagits till samma belopp som i den för löpande budgetår fastställda staten eller med respektive 79,300 kronor, 17,300 kronor och 13,500 kronor.

Under anslagsposten för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ha upptagits 50,500 kronor till grundavlöningar m. m. — löpande budgetår 54,600 kronor — samt 6,000 kronor till avlöningsförhöjning m. m. — löpande budgetår 2,000 kronor. Ändringarna äro föranledda därav, att styrelsen i enlighet med därom samtidigt avgivet förslag upptagit två assistenter och en gårdskarll vid förberedande kursen ävensom en assistent vid högskolan såsom extra ordinarie tjänstemän.

Avlöningsstatens sista post, särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, har upptagits med 2,600 kronor mot 2 400 kronor för nu löpande budgetår.

Omkostnadsstaten har av styrelsen upptagits med oförändrade belopp.

Av en jämförelse mellan skogshögskolans stat före och efter den med *Departements-*
budgetåret 1935/1936 genomförda ändrade uppställningen av riksstaten *chefen.* framgår, att styrelsen i samband med berörda ändring uppdelat ett tidigare med 2,400 kronor utgående anslag till utgifter för styrelsen på sådant sätt, att 1,440 kronor, utgörande arvode åt sekreteraren, upptagits å avlöningsstaten, under det att det återstående beloppet, 960 kronor, fått ingå i det med 32,800 kronor upptagna anslaget till expenser å omkostnadsstaten. Enär emellertid av nämnda belopp om 960 kronor 200 kronor avse renskrivning m. m. och 700 kronor resekostnader, synes sådan ändring böra vidtagas i staterna för högskolan, att dels den i avlöningsstaten under anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagna delposten för grundavlöningar m. m. ökas med 200 kronor, dels i omkostnadsstaten anslagsposten reseersättningar ökas med 700 kronor till 13,200 kronor och anslaget till expenser minskas med 900 kronor till 31,900 kronor. Anslagsposten reseersättningar synes böra uppdelas på reseersättningar till styrelsen och reseersättningar till lärare.

Den reglering av vissa befattningar, varom styrelsen framlagt förslag i samband med avgivandet av statförslag, har av mig behandlats i det före-

gående. I den mån jag därvid förordat dylik reglering, torde den böra genomföras i samband med omorganisationen i övrigt av skogshögskolan och sålunda icke påverka staten för nästkommande budgetår. Med anledning härav torde — förutom den höjning av posten för grundavlöningar m. m. med 200 kronor, varom nyss nämnts — i högskolans avlöningsstat för budgetåret 1936/1937 ej böra göras annan ändring, jämfört med vad nu gäller, än att i anslutning till de i årets statsverksproposition angivna grunderna för provisoriskt dyrortstillägg, anslagsposten särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän upptages till 4,100 kronor.

Till avlöningar vid skogshögskolan under nästa budgetår skulle sålunda behöva anvisas ett belopp av $(79,300 + 17,300 + 13,500 + 56,800 + 4,100 =) 171,000$ kronor.

Vad omkostnadsstaten för skogshögskolan angår torde för anordnandet av den specialkurs för meddelande av kompetens som syneförrättare, vilken jag i det föregående (A IV: 4) tillstyrkt, erfordras ett belopp av 1,000 kronor. I övrigt torde medelsbehovet böra beräknas på enahanda sätt som för innevarande budgetår med den ändring allenast, som följer därav, att såsom jag nyss anförde, 200 kronor böra överföras till avlöningsanslaget. Omkostnadsanslaget för skogshögskolan — för innevarande budgetår upptaget till 62,500 kronor — torde sålunda böra för nästa budgetår fastställas till $(62,500 + 1,000 - 200 =) 63,300$ kronor.

Jag erinrar, att i årets statsverksproposition under nionde huvudtiteln, punkt 151 och 152, beräknats ett avlöningsanslag av 171,700 kronor och ett omkostnadsanslag av 62,500 kronor. Olikheterna mellan de sålunda beräknade och de av mig nu förordade beloppen bero dels på omräkningen av styrelsens statförslag med hänsyn till att någon reglering av tjänster ej skall företagas för nästkommande budgetår, dels på överföringen av omförmälda belopp 200 kronor från omkostnads- till avlöningsanslaget, dels ock därpå, att kostnaderna för den föreslagna specialkursen, 1,000 kronor, i statsverkspropositionen förutsatts skola bestridas från avlöningsanslaget, medan den nu av mig medtagits bland omkostnaderna.

B. Den lägre skogsundervisningen.

I. Nuvarande organisation och tidigare reformförslag.

I det av styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt den 7 december 1934 avgivna betänkandet med förslag till omorganisation av den högre skogsundervisningen har jämväl lämnats historik över utvecklingen av den lägre skogsundervisningen och tillkomsten av de nuvarande organisationsformerna. Det torde därför här vara tillfyllest att i detta avseende hänvisa till vad i nämnda betänkande anföres om skogsskolorna (sid. 17—20) samt fortsättningsskolan vid Kloten (sid. 20—27). Även i fråga om den nu-

varande organisationen lämnas i nämnda betänkande vissa uppgifter. Jag finner emellertid lämpligt att därutöver återge den framställning av utbildningen vid skogsskolorna och fortsättningsskolan samt av tidigare framkomna förslag till utbildningens reformering, som innefattas i utredningsmännens *P. M.* rörande den lägre skogsundervisningen. Däri anföres följande.

För utbildning av kronojägare, länsskogvaktare, skogvaktare eller därmed jämförliga förmän inom skogsbruket finnas fyra *skogsskolor* förlagda till statsrevir, nämligen Hällnäs i Västerbottens län, Bispgårdens i Jämtlands län, Bjurfors i Västmanlands län och Kolleberga i Kristianstads län. Skolornas ändamål är enligt gällande bestämmelser att meddela insikt och färdighet i skogshanteringen till den utsträckning, som erfordras för tjänstgöring såsom kronojägare eller skogvaktare eller därmed jämförlig förmansställning inom skogsbruket. Utom dessa statliga skolor finnas vid Gammelkroppa i Värmlands län Värmlands och Örebro läns förenade skogvaktare- och kolar-skolor, som uppehållas med anslag från jernkontoret, vissa landsting, hushållningssällskap och skogsvårdsstyrelser samt enskilda skogsägande bolag. Skogvaktarskolan, som är ettårig och avsedd att utbilda skogvaktare för Bergslagens bruksskogar samt i huvudsak endast antager elever från Värmlands och Örebro län, lämnas i fortsättningen å sido.

Vid statens skogsskola är *föreståndaren* (lönegrad B 25) tillika förvaltare av skolreviret, som i regel är av väsentligt mindre omfattning än övriga revir i domänverket. Föreståndaren biträdes i skötseln av skolan och reviret av en *underlärare och assistent* (lönegrad B 20), vilken liksom föreståndaren har jägmästarutbildning. Därjämte är vid varje skogsskola anställd en vid skogsskola utbildad *skogsrättare* (lönegrad B 12), som i huvudsak handhar undervisning av förberedande natur och ledning av praktiska övningar, samt, i mån av behov, *extra skogsrättare*.

Lärokursen är ettårig och omfattar tiden 16 oktober—30 september med uppehåll 24 dagar vid helgerna.

Till lärjungar antagas i mån av utrymme sökande, som uppfylla vissa i stadgan angående den lägre skogsundervisningen den 1 mars 1935 (nr 49) angivna fordringar i fråga om ålder, hälsotillstånd, värnpliktsförhållanden, förkunskaper och praktik samt därjämte vid särskild inträdesprövning blivit godkända. Vid inträde skall lärjunge bland annat äga kunskaper, som motsvara avgångsbetyg från 6-årig folkskola — beträffande rättskrivning och räkning med vitsordet med beröm godkänd — samt hava under minst två år som arbetare deltagit i de vanligast förekommande skogsarbetena. Inträdesprövning äger rum omedelbart före kursens början och omfattar två dagars prov med skrivning efter uppläsning, provräkning samt vissa praktiska prov.

Undervisning och husrum äro kostnadsfria. Mathållningen ombesörjes och bekostas av eleverna själva. Samtliga elever erhålla stipendier med lika belopp (för närvarande 250 kronor). Elevernas kostnader för genomgående av kurs utgöra, sedan stipendiemedlen frändragits, för närvarande omkring 550 kronor (inberäknat slitage av cykel, kläder m. m.).

Skolorna administreras och övervakas av domänstyrelsen. Vederbörande överjägmästare är inspektör för skogsskola.

Elevantalet bestämmes för varje år av Kungl. Maj:t efter förslag av domänstyrelsen. De senaste åren har det totala antalet lärjungar bestämts efter ett beräknat maximiantal av 15 lärjungar vid varje skola. För lärokursen 1935/1936 är det totala antalet lärjungar dock fastställt till 70 vid de 4 nu verksamma skolorna, vilket torde utgöra det högsta antal elever, som skolorna för närvarande kunna utbilda.

Elevfrekvensen under senare år framgår av följande sammanställning.

	Å r							
	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Inträdessökande	102	102	101	118	93	73	73	118
För inträdesprövning tillstädeskomna ..	75	84	81	93	86	65	66	99
Vid inträdesprövning godkända	65	70	72	73	75	51	58	72
Vid inträdesprövning underkända	10	14	9	20	11	14	8	27
Återtagna ansökningar efter godkända prov	1	1	1	—	2	1	3	—
Hänvisade till skogsskola vid:								
Hällnäs	15	15	14	16	14	9	19	18
Bispgården	14	14	15	15	15	15	17	18
Bjurfors	13	12	14	12	12	—	—	16
Omberg	12	14	14	15	18	15	—	—
Kolleberga	10	14	14	15	14	11	19	18
Summa	64	69	71	73	73	50	55	70

I fråga om den undervisning, som nu bedrivs vid skogsskolorna, ha några genomgripande förslag till jämkning eller omläggning tidigare icke framställts av för undervisningen intresserade arbetsgivare- eller personalgrupper bortsett från vissa vid personalföreningarnas möten diskussionsvis framförda förslag om förbättring av undervisningsplanen. Sedan frågan om omorganisation av den högre skogsundervisningen under de senare åren aktualiserats, ha emellertid i samband därmed från skilda håll framställts krav på utvidgning av skogsskolornas undervisningsplan, stundom förenade med yrkande om indragning av fortsättningsskolan. Ävenledes har i detta sammanhang förslag framkommit om hela skogsundervisningens förläggande under en gemensam styrelse.

År 1916 inrättades på förslag av domänstyrelsen en *fortsättningsskola* till skogsskolorna. Denna förlades, utan anknytning till skolrevir, till Kloten i Västmanland, där lokaler blivit tillgängliga genom indragning av en skogsskola i samband med omläggning av den högre skogsundervisningen. Verksamheten bestrides, liksom beträffande skogsskolorna, helt av anslag å riksstaten.

Fortsättningsskolan avser enligt förenämnda stadga (nr 49/1935) att meddela »insikt och färdighet i skogshanteringen till den utsträckning, som erfordras för vissa förmansställningar inom skogsbruket, för vilka högre utbildning än skogsskola är önskvärd». Lärarpersonalen utgöres av en *föreståndare* (extra stat B 26) och en *underlärare* (extra stat B 21) samt stundom viss del av året anställd *repetitör*, samtliga med jägmästarutbildning. Den omkring Kloten belägna kronoparken användes som demonstrationsskog, varjämte studieresor företogs.

Lärokursen är ettårig och omfattar tiden 16 oktober—30 september med uppehåll 24 dagar vid helgerna.

Undervisningsordningen för skogsskolorna och fortsättningsskolan framgår i stort av följande sammandrag.

	Skogsskolorna Antal timmar			Fortsättningsskolan Antal timmar		
	Lektioner och övn. å läro- rummet	Arbeten i skogen, ex- kursioner och studie- resor	Summa	Lektioner och övn. å läro- rummet	Arbeten i skogen, ex- kursioner och studie- resor	Summa
<i>Grundläggande ämnen</i>						
Svenska språket	90	—	90	70	—	70
Botanik	30	15	45	30	10	40
Marklära med geologi och klimatologi.....	25	20	45	45	10	55
Zoologi	20	10	30	20	10	30
Matematik	140	—	140	170	—	170
Skogs- och fältmätning	20	180	200	30	200	230
<i>Fackämnen</i>						
Skogsskötsel	80	630	710	100	450	550
Skogsuppskattning och skogsindeknung	50	200	250	80	230	310
Skogsteknologi med väg- byggnads- och dik- ningslära	80	450	530	240	300	540
Jakt samt jakt- och och fiskevård ¹	20	60	80	15	50	65
Trädgårdsskötsel	5	20	25	—	—	—
Jordbrukslärans grun- der	—	—	—	30	40	70
Författningskännedom.	25	—	25	60	—	60
Bevakningstjänstgöring m. tjänste-exp. och bokföring m. m.	50	—	50	—	—	—
Bokföring	—	—	—	40	—	40
Kart- och byggnadsrit- ning m. kartskrift ² ..	80	—	80	70	—	70
Summa	715	1,585	2,300	1,000	1,300	2,300

Inträdesfordringarna vid fortsättningsskolan innefatta, förutom bestämmelser om maximiålder och hälsotillstånd, fordran på avgångsbetyg från skogsskola samt intyg om skogspraktik under minst ett år efter skogsskolans genomgående. Till följd av ojämn tillströmning till skolan har under senare delen av skolans tillvaro ett stort antal sökande med realexamen eller motsvarande kompetens antagits till skolan (1929—1933: 38 procent), de flesta med dispens från fordran på skogsskolekompetens.

Undervisningen är kostnadsfri och husrum fritt. Mathållningen ombesörjes och bekostas av eleverna. Stipendier utdelas till samtliga elever med lika belopp (för närvarande 250 kronor). Elevernas totala kostnader för genomgående av kursen utgöra, sedan stipendiemedlen frånräknats, omkring 500 kronor, inberäknat böcker, slitage av kläder m. m.

Skolan står under domänstyrelsens administration och övervakning.

För de sex senaste årskurserna, som utexaminerats under åren 1927—1934, har antalet sökande varit 81 och antalet utexaminerade 61 eller i medeltal för kurs respektive 13.5 och 10.2.

¹ Vid fortsättningsskolan »Jakt- och fiskevård».

² »Kart- och byggnadsritning».

Ett år 1927 utfört försök till omläggning av undervisningen vid Kloten från ettårig fortsättningsskola till korta specialkurser i huvudsakligen skogstekniska ämnen måste avbrytas på grund av bristande anslutning. Verksamheten vid fortsättningsskolan har sedermera upptagits till behandling av styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt samt skogshögskolans lärarråd i samband med utredning om den högre skogsundervisningen. Skolans utbildningsresultat och berättigande bedömes på skilda håll mycket olika, vilket torde sammanhålla med att de skogsskoleutbildades intresse för skolan under senare år varit förhållandevis svagt, och att skolan i stället kommit att övertaga en del närmast för skogshögskolan avsett elevmaterial. Framkomna förslag ha endast avsett *antingen* indragning av skolan *eller* skolans bibehållande med oförändrad undervisningsplan.

I P. M. har till sist även erinrats om den undervisning i skogshushållning, som bedrivs vid andra utbildningsanstalter än de rent skogliga, därvid bortsetts från den skogliga undervisning, som ingår i vissa utbildningslinjer vid fackhögskolor. Därom har följande anförts.

Undervisning i skogshushållning meddelas även vid lantbruks- och lantmannaskolor, i regel dock endast under 5 till 50 timmar, motsvarande 1—5 procent av det totala antalet undervisningstimmar vid kursen. Vid driftsledarkursen vid Alnarp meddelas sådan undervisning omkring 100 timmar, varav omkring 50 timmar användas för exkursioner under 6 dagar. Två i skogsbygd belägna lantmannaskolor, Bollnäs i Gävleborgs län och Kyrkerud i Värmlands län, ha emellertid en mera skogsbetonad undervisningsplan, Bollnäs från år 1923 och Kyrkerud från dess inrättande 1922. Antalet för skogsundervisning disponerade timmar utgör vid nämnda skolor omkring 200. Hälften av denna tid utnyttjas för exkursioner eller övningar i skogen.

Kostnaderna för skogsundervisningen vid lantmannaskolorna bestridas i stor utsträckning av skogsvårdsstyrelserna, vilkas tjänstemän också i allmänhet handhåva undervisningen. Vid nämnda två skogsbetonade lantmannaskolor bekostas skogsundervisningen i huvudsak av vederbörande skogsvårdsstyrelser.

Slutligen må erinras, att i den upplysningsverksamhet, som bedrivs av skogsvårdsstyrelserna, ingår anordnandet av kortare kurser i gallring, skogsodling m. m., vilka äro avsedda att bibringa mindre skogsägare eller arbetare någon insikt och teknisk färdighet i vissa detaljarbeten inom skogsbruket.

II. Den lägre skogsundervisningens ändamål samt lämpliga anordnande.

*Tidigare
förslag och
yttranden.*

Av vad tidigare anförts torde framgå, att frågan om den skogliga fortsättningsskolans bestånd och organisation ingående behandlats i utredningar och yttranden rörande den högre skogsundervisningen samt att jämväl skogsskolornas organisation av åtskilliga myndigheter och sammanslutningar berörts i nämnda sammanhang. Vad därvid framhållits har i viss omfattning redan återgivits under inledningen samt avdelningen A I, vartill jag hänvisar. I syfte att komplettera den sålunda lämnade redogörelsen lämnar jag här till en början ett kort referat av vad därutöver anförts om den lägre skogliga utbildningens organisation i de utredningar, som verkställts

av skogshögskolans lärarråd och styrelse, samt i de däröver avgivna yttrandena.

Lärarrådet vid skogshögskolan, som icke upptagit frågan om skogsskolornas organisation, har ansett att fortsättningsskolan borde bibehållas. Lärarrådet har icke föreslagit andra ändringar i fråga om sistnämnda utbildningsanstalt än att inträdesfordringarna borde skärpas enligt närmare avgivet förslag — varvid även realskolebildade skulle efter tre års skogspraktik kunna vinna inträde — lärarbefattningarna regleras och föras på ordinarie stat, förlägningsfrågan vinna en bättre lösning, anslagen till studieresor och stipendier höjas samt behovsprövning införas för de senare.

Beträffande den ställning till frågan, som intagits av reservanterna i lärarrådet, hänvisas till redogörelsen under A I.

Styrelsen för skogshögskolan har i sitt betänkande framhållit, att röster höjts för övergång till tvåårig skogsskola men uttalat, att det under nuvarande förhållanden från många synpunkter torde vara olämpligt att i full utsträckning genomföra en sådan organisation. Däremot finnes många skäl som talade för att möjlighet till en grundligare utbildning bereddes en viss del av de från skogsskolorna utexaminerade, och ingen tvekan torde råda om att en fortsättningsskola utgjorde den lämpligaste formen för meddelande av dylik utökning av kunskapsmättet. Därigenom kunde nämligen ett urval ske, så att i huvudsak skogsvaktarkårens mest energiska, dugliga och begåvade medlemmar komme i åtnjutande av fortsatt utbildning, varigenom skogsbruket bereddes möjlighet att draga ökade fördelar av dessa personers arbetskraft.

Styrelsen har därjämte avgivit förslag till reformering i vissa avseenden av utbildningen vid fortsättningsskolan, vilka i stort sett överensstämma med lärarrådets förslag. Av större betydelse för bedömande av utbildningsformen är endast förslaget om inträdesfordringar, som bland annat innebär, att inträde skall kunna vinnas icke endast av den, som genomgått skogsskola, utan även av den, som med godkända vitsord i matematik, fysik och biologi avlagt realexamen samt därjämte enligt intyg av fackman bland annat deltagit i praktiska skogsarbeten under minst två år.

Med anledning av lektor Carbonniers i det föregående återgivna förslag (A I), som bland annat stöder sig på den uppfattningen, att driftskostnaderna vid fortsättningsskolan icke skulle stå i rimligt förhållande till det vid undervisningen uppnådda resultatet, har styrelsen uttalat, att skolans nedläggande för statsverket skulle medföra en relativt liten besparing och att för eleverna den tvååriga fackutbildningen skulle vinnas mot en mycket låg konstant uppoffring. Slutligen har styrelsen påpekat, att utexamineringen från fortsättningsskolan i regel icke medför någon ökad trängsel inom ett eventuellt förut överfullt yrke, alldenstund elevmaterialet vid skolan mestadels redan tidigare inträtt i yrket, varför skolans uppgift endast kan anses bestå i att göra de utexaminerade bättre skickade att utföra de arbetsuppgifter, som ofta redan förut ålegat dem eller legat inom räckhåll. Skulle möjlighet till bättre anställningsförhållanden efter skolans genomgående icke stå till buds, böra enligt styrelsens mening åtminstone samma möjligheter till försörjning finnas, som yrket tidigare erbjöd, d. v. s. skolans verksamhet kan icke anses leda till uppkomsten av något skogsmannaproletariat.

En reservant inom styrelsen, *f. d. landshövdingen Ringstrand*, har anfört, att anordnandet av en tvåårig skogsskola vore värt en undersökning. På den kår, som utbildades vid skogsskolorna, vilade ett stort ansvar. Vid stigande intensitet i skogsskötseln måste mycket detaljarbete av stor betydelse överflyttas på dess medlemmar från de högskoleutbildade ledarna. En höjning av hela denna kårs utbildningsstandard måste därför vara av stor betydelse både för skogsskötseln såsom sådan och för det ekonomiska utbytet av densamma, detta bland annat därigenom, att förvaltningen kunde förbilligas, om de skogsskoleutbildade i gemen gjordes skickade att övertaga större uppgifter än dem, som nu åvilade dem. Det borde ha varit en uppgift för styrelsen att närmare undersöka möjligheten av skogsskoleundervisningens utvidgande på ett sådant sätt, att alla vid dessa skolor utbildade komme på samma nivå i avseende på kunskaper som de nuvarande s. k. skogsmästarna. — När förslaget om fortsättningsskolans inrättande framlades, hade såsom skäl härför angivits, att genom densamma skulle för de mest begåvade och för skogsmannayrket lämpligaste av skogsskolornas lärjungar i hög grad underlättas möjligheten att skaffa sig ökad kompetens. Styrelsen lämnade emellertid nu meddelanden, som tydde på att denna fortsättningsskolans uppgift väsentligen förfelats. Under perioden 1930—1933 hade ett betydande antal av de intagna eleverna — till synes nära 40 procent — utgjorts av ynglingar, som ej genomgått skogsskola. Av de inträdessökande hade 23 efter avlagd realexamen förut sökt vinna inträde vid forstmästarkursen. Huruvida svenskt skogsväsende härigenom erhölet något gagneligt tillskott i arbetskraft vore en öppen fråga. När styrelsen nu emellertid föresloge, att fortsättningsskolan skulle bibehållas, och att den skulle stå öppen för såväl dem, vilka genomgått skogsskola med vissa kvalificerade betyg, som ock för dem, vilka avlagt realexamen med vitsordet godkänd i matematik, fysik och biologi och kunde förete intyg om ett verksamt och väl vitsordat deltagande uti de till skogsbruket hörande praktiska arbetena, så vore reservanten ej övertygad om att icke fortsättningsskolan därigenom förlorade sin karaktär av påbyggnad på skogsskolan. Det kunde nämligen befaras, att vid tävlan mellan sökande av de båda kategorierna de från skogsskola utgångna komme att stå tillbaka för dem, som hade att åberopa sig på en längre och grundligare skolundervisning. Om ett sådant resultat av styrelsens förslag bleve till fromma för skogsbruket vore svårt att avgöra; att det emellertid innebure ett uppgivande av det ursprungligen uttalade syftet med fortsättningsskolan vore däremot uppenbart.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har ansett, att en tvåårig utbildning vid skogsskola kunde vara onödigt lång och att frågan tarvade ytterligare utredning. Centralrådet har vidare skisserat en lösning av de organisatoriska svårigheter, som kunde tänkas uppstå, om det vid den utredning rörande den lägre skogsundervisningen, som enligt centralrådets mening vore påkallad, skulle finnas önskvärt att förlänga studietiden vid skogsskolorna utöver ett år men ej upp till två år. — Ytterligare uttalar centralrådet, att centralrådet hyste den uppfattningen, att fortsättnings-

skolan icke borde bibehållas. Förutom den av centralrådet redan givna motiveringen för den skogliga undervisningens begränsning till två linjer — här återgiven under avdelningen A I — ville centralrådet, som skäl för sitt ställningstagande i denna fråga, ytterligare endast erinra om, att resultaten av skolans sjuttonåriga verksamhet hittills knappast kunde anses särskilt gynnsamma. Häremot kunde förvisso göras gällande, att man i sin bedömning mindre borde låta sig påverkas av förhållandena sådana de varit, än av de möjligheter för en god insats på skogsundervisningens område, som genom det föreliggande förslaget till äventyrs kunde bliva tillskapade för skolan. Härtill måste emellertid centralrådet anföra, att centralrådet icke ansåge styrelsemajoritetens förslag rörande fortsättningsskolans inordnande i undervisningssystemet lyckligt. Särskilt hade de föreslagna reglerna för skolans användande som förberedande kurs till skogshögskolan bidragit till denna centralrådets uppfattning.

Sveriges skogsägareförbund har framhållit, att det större enskilda skogsbruket icke hade något särskilt behov av de från fortsättningsskolan utexaminerade. Överskogvaktartjänster vore en befattningsgrupp, som helt vore ställd på avskrivning. Denna mellangrad komme att försvinna eller hade praktiskt taget redan försvunnit. I förvaltartjänst komme de från Kloten utexaminerade endast att användas i ringa omfattning. Det enskilda skogsbruket behövde dugliga skogsvaktare och önskade en god utbildning åt alla dessa. För en mellangrad mellan skogsvaktare och förvaltare funnes hos det stora flertalet arbetsgivare icke någon plats. I detta sammanhang ville förbundet meddela, att flera skogsbolag till förbundet anmält, att de av rent tillmötesgående mot arbetslösa och behövande skogsmästare låtit sådana få tillfällig anställning såsom avmätare eller annat. Denna humanitära åtgärd finge ej statistiskt tagas som bevis för, att bolagen hade behov av eller särskilt önskade använda personer med avgångsbetyg från fortsättningsskolan. Förbundet funne sig böra uttala, att sådana personer icke kunde räkna med att inom det större enskilda skogsbruket erhålla andra befattningar än vanliga skogsvaktartjänster. Det vore därför — från det enskilda skogsbrukets synpunkt — felaktigt att införa fortsättningsskolan som en permanent mellangrad i vårt skogliga undervisningssystem.

Svenska trävaruexportföreningen har funnit det antagligt, att den undervisning, som bedreves vid skogsskolorna, kunde vara i behov av någon förlängning eller av förbättring i vissa hänseenden. Frågan hade en alldeles särskild betydelse därutinnan, att, helst om kursen vid skogsskolorna förlängdes och förbättrades, fortsättningsskolan vid Kloten med största sannolikhet vore eller skulle bliva överflödig och således kunde utan skada indragas. Denna fortsättningsskola, först i sen tid tillkommen på förslag av domänstyrelsen, hade i icke ringa grad mistat sin ursprungliga karaktär med hänsyn till elevmaterialet. Domänverket hade icke intresse av de från skolan utexaminerade. På grund av uttalanden från det enskilda skogsbrukets män ville det synas, att icke heller för dem fortsättningsskolan fyllde någon egentlig uppgift. Att dess förläggning till Kloten ur flera syn-

punkter vore olämplig hade i betänkandet framlyst såsom ett obestridligt faktum, och att en tvåårig kurs vid skogsskolorna skulle bli mer effektiv än resultatet av den tvååriga studietiden vid skogsskola och fortsättnings-skola med dess repetitions- och dubbelläsning torde knappast kunna jävas.

Föreningen Sveriges ordinarie jägmästare m. fl. personalföreningar ha uttalat, att den av högskolestyrelsen framförda och utförligt motiverade tanken på en förbättrad fortsättningsskola vid Kloten eller eventuellt å annan förlägningsort torde erbjuda flera påtagliga fördelar. Såsom den främsta vinningen finge man kanske räkna, att en sådan kurs på ett helt annat sätt än med nuvarande förhållanden vore möjligt skulle bereda tillfälle för de begåvade och dugliga att komma framåt och ernå den högsta skogliga utbildningen. Huruvida de av styrelsen uppdragna riktlinjerna och vägarna härför vore de mest ändamålsenliga, torde emellertid endast några års erfarenhet av den nya kursens verkningssätt kunna avgöra. Den nuvarande »Kloten-kursens» verksamhet hade till största delen infallit under så exceptionella tider, att några mera vittgående slutsatser ej kunde dragas härur.

Svenska forstmästarförbundet har framhållit, att diskussionen omkring fortsättningsskolan vid Kloten aktualiserade frågan om förbättrade former för den skogliga utbildningen på folkskolans grund. Med en förbättring av undervisningen vid skogsskolorna bleve fortsättningsskolans svaga berättigande än mera uppenbart. Styrelsen tangerade i föreliggande betänkande denna ytterligt viktiga fråga om skogsutbildning på folkskolans grund men ville ej närmare beröra problemet. Avsedd att möjliggöra ökad utbildning för »de mest begåvade och för skogsmannayrket lämpligaste av skogsskolornas lärjungar» skulle fortsättningsskolan enligt betänkandet även få till uppgift att möjliggöra skoglig utbildning för de realskoleutbildade. Men denna tillströmning av realskolebildade till fortsättningsskolan skulle komma att allvarligt äventyra de folkskoleutbildades berättigade krav på bästa möjliga skogliga utbildning.

Svenska skogsmästarförbundet har beträffande undervisningen vid skogsskolorna framhållit, att denna torde kunna avsevärt förbättras inom nuvarande tidsram. Därest skogsskolornas kurser gjordes obligatoriskt tvååriga, hade man anledning förvänta, att elevmaterialet komme att förändras. För närvarande vore det i stor utsträckning söner till kronojägare och skogsvaktare, som valde fädernas yrke, varjämte många unga skogsarbetare, söner till torpare, lantbrukare m. fl. sökte sig till skogsskolorna, då utbildningen därstädes dels vore av den art, att den hade samhörighet med deras från barndomen förvärvade praktiska insikter, dels ställde sig förhållandevis billig. Blev kursens kostnader obligatoriskt fördubblade vore det högst troligt, att skogsskolornas elever komme att rekryteras från mera burgna hem.

Beträffande realexamen som grund för skoglig fackutbildning har förbundet anfört följande.

Enligt förbundsstyrelsens mening överbärderas realexamen av såväl re-servanten i styrelsen, landshövdingen Ringstrand, som forstmästarkursens lä-rare. Det kunskapsmått, den bibringar i de ämnen, som hava betydelse för den fackliga undervisningen, är ingalunda så stort, att det på något vis ställer realskoliterna i särklass gent emot de från skogsskolan utexaminerade ynglingarna, och detta blir alldeles särskilt fallet, därest de av styrelsen fö-reslagna fordringarna på vissa minimibetyg från skogsskolan bliva genom-förda. Försättningsskolans lärarråd har uttalat, att svårigheterna, i den mån de förekomma, att samundervisa realskoliter och ynglingar med skogs-skoleutbildning vanligen ej förorsakas av de skogsskoleutbildade elevernas felande teoretiska kunskaper utan av realskoliternas bristande praktiska in-sikter. Realexamen är numera intet onödigt stort förkunskapsmått ens för inträde vid skogsskola. Från skogsskolorna erhållna upplysningar giva vid handen, att de elever därstädes, som avlagt realexamen, hava full sysselsätt-ning under skolåret. Det gäller ju här en fackutbildning, där realskoliterna vanligen endast hava mera påtaglig nytta utav sina förkunskaper i matema-tik och svenska språket.

I fråga om den föreslagna, förändrade fortsättningsskolan har förbundet, i likhet med lärarrådet vid skogshögskolan, ansett, att de inträ-dessökande, som ej genomgått skogsskola, borde hava fullgjort minst tre års praktik, samt att en viss del av antalet platser vid skolan borde förbehållas de skogsskoleutbildade.

Svenska skogvaktarförbundet har i en i detta sammanhang till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse bland annat framhållit, att den lägre skogsundervis-ningen vore i behov av omdaning och därom anfört bland annat följande.

Med all erkännsamhet och uppskattning av vad som gjorts för att utnyttja den ettåriga skogsskolans möjligheter, framstår det likväl såsom ett faktum, att utbildningen icke numera täcker de fordringar, som tjänstgöring-en uppställer. En förlängning av skogsskoletiden är nödvändig, och därut-innan framstår införandet av tvåårig kurs såsom det enda rationella. För ernäendet av ett fullt tillfredsställande utbildningsresultat erfordras icke blott den kvantitativa utökning av det teoretiska kunskapsmått, som under ett andra läroår kan vinnas, utan fastmer framstår det såsom en nödvän-dighet att genom fördjupade studier av de särskilt viktiga och svårbemäst-rade huvudämnen samt betydligt vidgade fältexemplifieringar bibringa elev-erna kunskaper, vilkas mognad garanterar deras rätta användning för lös-ningen av de komplicerade problem, som detaljarbetet i skogen städse er-bjuder.

Här förutsättes, att skogsskoleeleverna allt fortfarande tagas ur samma samhällsskikt, som hittills varit fallet. Med detta torde också uppenbara för-delar vara förbundna, emedan det blivande lägre skogsbefälet bör, helst ifrån ungdomsåren, hava varit intresserat för skogen och stått i nära kontakt med de manuelle skogsgöromålen. Om således inträdesfordringarna för skogs-skolorna ej ändras, utgör även detta ett skäl till kursens förlängning. Då måste även fortsättningsvis räknas med att överbärande delen av de nyan-tagna står ganska främmande för det allvarliga och i viss mån forceerade stu-diearbete, som den ettåriga kursen kräver. För eleverna torde de första må-naderna vid en skola av förevarande art knappast kunna få anses annat än som en förberedelsetid. Säkert är, att en alltför väsentlig del av den ettåriga undervisningstiden förflyter, innan elev med genomsnittlig begåvning på ett tillfredsställande sätt kan tillgodogöra sig lektionernas innehåll.

En omständighet, som särskilt kraftigt aktualiserat skogsskoleutbildningens nutida otillräcklighet och framhävt nödvändigheten av den lägre skogsundervisningens omorganisation utgör den under senare år mångenstädes genomförda koncentrationen av skogsförvaltningarnas organisationsapparat. I syfte att minska administrationskostnaderna ha skogsbrukets förvaltande tjänstemannastaber genom sammanförande av förut självständiga förvaltningar undergått högst betydande personalreduceringar. Denna allmänna strävan efter att nedbringa skogsförvaltningarnas lönekonto har ej heller lämnat det lägre skogsbefälet oberört. Även inom denna grupp ha likaledes indragningar av personal med därav nödvändiggjorda sammanslagningar av tjänstgöringsdistrikt blivit i högst betydande omfattning företagna. Således är t. o. m. fördubbling av distrikten ingalunda ovanlig. Härigenom ha icke blott de olika distriktsgöromålen kvantitativt ökats, utan också nya ansvarsbetungande skyldigheter och befogenheter automatiskt överflyttats på förvaltningens närmaste företrädare ute i skogen.

Beträffande fortsättningsskolan anser förbundet, att dess verksamhet under de gångna åren helt säkert betytt ganska litet. Den kan ej heller framdeles annat än i ringa mån påverka yrkesutvecklingen. Skogarnas rätta vård och skötsel fordra, att icke allenast några få utan *alla* skogsskötselns befattningshavare i ansvarsställning erhålla de kunskaper, som vid tvåårig utbildning kunna ernås. Såsom ett medel att vinna insikt om vad som genom ettårig överbyggnad på nuvarande skogsskolekursen kan uppnås, har dock fortsättningsskolan givit värdefull vägledning.

Skogvaktarförbundets skrivelse utmynnar i hemställan om åtgärder för anordnande på sådant sätt av tvåårig skogsskola, att det ena utbildningsåret förlägges till annan del av landet än det andra.

Inom
departementet
utarbetad
P. M.

I P. M. anföres rörande den lägre skogsundervisningens ändamål följande. Det svenska skogsbruket kräver tjänstemän av två huvudgrupper: förvaltare och arbetsförmän, de förra för organisations- och det egentliga förvaltningsarbetet, de senare för utövandet till väsentlig del av den direkta arbetsledningen inom en skogsförvaltning. Även de övervakande skogsvårdsorganen, skogsvårdsstyrelserna, ha bruk för tjänstemän av två slag, vilka med hänsyn till erforderlig skoglig utbildning nära sammanfalla med nämnda grupper inom skogsbruket. Det är den lägre skogsundervisningens främsta uppgift att tillgodose behovet av förmän — inom de skogliga företagen såväl som inom skogsvårdsstyrelserna — och att sörja för att deras utbildning väl motsvarar de uppgifter, som ställas på arbetsförmän inom det tidsenliga större och mindre skogsbruket. Detta ändamål ha skogsskolorna tjänat — såvitt av den allmänna bedömningen av deras verksamhet framgår — med i stort sett mycket gott resultat. Under sådana förhållanden synes en allmän reformering av skogsskolorna, som innebär en mera väsentlig utvidgning av läroplanen, icke vara av behovet påkallad. Redan av denna anledning torde den fördubbling av lärotiden till tvåårig kurs, som från några håll påyrkats, icke vara lämplig. En dylik omorganisation skulle dessutom medföra risk för fördyring av arbetskraften, som därigenom kunde bli mindre lämpad för de förmansbefattningar, skogsskolornas elever äro avsedda att rekrytera. Studietidens förlängning med en kortare tid utöver ett år skulle möta sådana organisatoriska svårigheter, att ej heller denna åtgärd torde böra allvarligt övervägas, med mindre ett starkt behov av utvidgade lärokurser gjort sig gällande, vilket ej kan anses vara förhållandet. Därför torde andra förändringar i skogsskolornas verksamhet nu ej

böra eftersträvas än sådana förbättringar, som kunna genomföras inom ramen för den ettåriga utbildningstiden och med fasthållande av undervisningens ändamål att utbilda arbetsförmän inom skogsbruket.

Å andra sidan måste man taga i betraktande, att skogsbrukets alltjämt stigande intensitet och de skogsägande företagens strängt ekonomiska skötsel undan för undan öka kraven på en fullgod skogsvaktare. Detta föranleder till ständigt aktgivande på att utbildningstiden noga tillvaratas och inriktnas på de ämnen, som för den skogliga förmannen äro de betydelsefullaste.

Utredningsmännen ha emellertid ansett, att även andra uppgifter än utbildning av skogliga förmän måste anförtros åt den lägre skogsundervisningen. Härom anföres i P. M. följande.

Utbildning av förvaltare eller — med ett från industrien lånat ord — driftsledare inom skogsbruket sker enligt nu tillämpade regler endast vid skogshögskolans två kurser, jägmästar- och forstmästarkurserna. De lägre utbildningsformerna äro endast avsedda för utbildning av arbetsförmän inom skogsbruket. Till grund för detta system ligger uppfattningen, att de problem, som möta en skogsförvaltare, ofta äro av sådan art, att endast den, som äger den allmänna överblick över förvaltningens olika delar, som den högre utbildningen avser att skänka, kan komma tillrätta med dem. Även den omständigheten, att snart sagt varje åtgärd inom ett skogligt företag i ett eller annat avseende påverkar företagets framtida avkastning, har föranlett till ställande av höga fordringar särskilt på förvaltarens kunskaper om de faktorer, som bestämma skogsproduktionen. Dessa synpunkter äga alltjämt berättigande för det statliga såväl som för det enskilda skogsbruket. De gälla för förvaltningsenheter av alla storleksordningar endast med den begränsningen, att det mindre skogsbruket ej ställer samma krav som det större på förvaltarens förmåga att behärska och snabbt ordna ekonomiska förbindelser och organisera arbeten.

För det enskilda småskogsbruket i hemmansägarens eller annan mindre jordägares hand har under årens lopp ett allt starkare behov av skoglig fackkunskap gjort sig gällande i samma mån som intresset för skogsvårdande åtgärder vaknat och förståelsen för åtgärdernas ekonomiska betydelse trängt igenom. Det är helt naturligt, att detta behov i första hand kommit att tillgodoses av skogsvårdsstyrelsernas tjänstemän, vilkas ständigt ökade arbetsuppgifter för biträde vid småbrukarnas skogsvårdsåtgärder bära vittne om denna utveckling. Emellertid äro skogsvårdsstyrelsernas möjligheter att biträda enskilda skogsägare begränsade. Deras uppgifter äro i detta avseende inskränkta till rådgivande verksamhet i fråga om skogsskötseln, som enligt gällande föreskrifter i huvudsak innefattar »sakkunnig hjälp eller anvisning för tillämnad avverkning eller i avseende å skogsmarks behandling». Det egentliga förvaltningsarbetet, såsom organisation av drivningar och andra tekniska arbeten, avsättning av virke m. m., faller helt utom ramen för styrelsernas verksamhet. Här har det allmänna ansetts sakna anledning att bispringa de särskilda skogsägarna. De äro i detta avseende hänvisade till sin egen förmåga eller det biträde av fackmän de kunna ha tillfälle anlita.

Bortsett från de rena jordbruksbygderna i några av rikets sydligaste landskap omfatta de mindre egendomarna, hemmanen och hemmansdelarna, i regel både jord- och skogsbruk. Ej mindre än hälften av landets totala skogsmarksareal i enskild ägo är fördelad på förvaltningsenheter av jord och skog, vilkas åkerareal uppgår till högst 100 hektar eller vilkas taxeringsvärde utgör högst 200,000 kronor. För ägarnas eller förvaltarnas jordbruksutbildning är numera väl sörjt. Den ofta från barndomen förvärvade färdigheten i jordbruksarbete kan kompletteras genom undervisning vid landets

omkring 50 lantmannaskolor, som avse »att bibringa kunskap i grunderna för lanthushållningens utövande med huvudsakligt avseende å förhållandena vid medelstora och mindre jordbruk». Lantbruksskolorna — till antalet 12 — utbilda jordbruksförmän och praktiska jordbrukare. Den vid Alnarp inrättade driftsledarkursen slutligen har till uppgift att utbilda driftsledare inom det större eller mindre jordbruket. Frånsett de i allmänhet ytterst kortfattade och otillfredsställande kurser i skogshushållning, som meddelas vid nämnda, för utbildning av jordbrukare avsedda skolor, samt de kurser skogsvårdsstyrelserna anordna, står ingen skoglig utbildning dessa jord- och skogsbrukare till buds. Med hänsyn till de betydande skogsområden, ifrågasvarande mindre egendomar representera, torde detta förhållande vara för tjänt av uppmärksamhet från det allmännas sida.

En del av de hemman och egendomar, som här avses, anlita för skogsförvaltningen biträde av högskolebildad skogsman. Det synes emellertid uteslutet, att ifrågasvarande skogsägare skola vara i tillfälle att i någon mera betydande omfattning ordna förvaltningsfrågan på sådant sätt. De ha icke alltid lätt att komma i beröring med de oftast i allmän tjänst eller av skogsägande bolag anställda, fackutbildade skogsförvaltarna, eller ock lägga kostnaderna för anlitan av sådan sakkunnig hjälp hinder i vägen. I stället anlitas de betydligt talrikare och mera lättåtkomliga förmännen med skogsskoleutbildning, kronojägare och skogvaktare av skilda slag, i stor utsträckning till förvaltningsuppdrag, för vilka deras utbildning icke kvalificerat dem. Ej sällan torde denna tendens sammanhånga med fördelen för det mindre skogsbruket att kunna anställa förvaltare och skogvaktare i en person. Enär sålunda de små skogsägarna på goda grunder ofta söka lösa sin förvaltningsfråga genom anlitan av skogsskoleutbildade tjänstemän, synes man böra överväga, huruvida icke en del av dessa böra sättas i tillfälle att förskaffa sig sådan ytterligare fackkunskap, att de bliva skickade att fullgöra mindre krävande förvaltningsuppdrag.

Svårigheterna för de mindre skogsägarna att vid försäljning av virke göra sig gällande i konkurrensen med de större företagen ha under senare år föranlett dem att sammansluta sig till organisationer, s. k. skogsägareföreningar, med främsta uppgift att tillvarata medlemmarnas försäljningsintressen. Även om dessa föreningar från begynnelsen inriktats på ordnandet av de mindre skogsbrukens avsättningsförhållanden och jämväl i fortsättningen komma att i huvudsak ägna sin verksamhet åt erövrandet av nya marknader för det mindre skogsbrukets produkter, kan en vidare utveckling av denna form för skoglig Kooperation redan skönjas. Det gemensamma saluförandet av virket framtvingar standardisering av sortimenten. På de flesta håll måste väsentligt större omsorg ägnas åt virkets aptering och behandling. Mätning och uppskattning av rotstående försäljningsposter kräva ökad uppmärksamhet. Ej ens de egentligt skogsvårdande åtgärderna, såsom utstämplingen av virket, kunna i längden bliva opåverkade av företagens anslutning till större försäljningsorganisationer. I själva verket ha skogsägareföreningarna också på sitt program upptagit biträde vid sådana göromål inom skogsbruket, som falla utanför ramen av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet. Här växer fram ett nytt behov av skoglig arbetskraft — biträden vid skogsägareföreningarna — som kanske till en del kan fyllas av de högskolebildade skogsmännen, men som sannolikt måste i huvudsak tillgodoses med lägre utbildade fackmän.

Det synes framgå av de förhållanden, som nu berörts, att det inom landets skogsbruk förefinnes ett icke oväsentligt och med åren alltmer framträdande behov av skogligt utbildade personer, som de nuvarande utbildnings-

linjerna icke kunna tillgodose. För utbildning av förvaltare inom det mindre skogsbruket, för godsens och hemmanens skogar, kräves en lägre förvaltningslinje, som vid sidan av ett fördjupat studium av skogsskolornas fackämnen ger ett rikligare kunskapsstoff i praktiskt-ekonomiska frågor och en vidare blick för sammanhanget mellan alla åtgärder, som inbegripas under skogsförvaltning. Utbildningen bör särskilt taga sikte på att förena de skogliga och jordbrukstekniska fackkunskaperna. Jordbrukare med viss grundläggande skoglig bildning böra beredas tillfälle att där förskaffa sig förbättrade skogliga kunskaper. De från skogsskola examinerade förmännen böra å andra sidan vid den för deras del planerade fortbildningen erhålla en rätt grundlig orientering i jordbrukets förhållanden, enär den fortsatta utbildningen väsentligen är avsedd för skogvaktare, som erhålla anställning som förvaltare vid mindre egendomar, där skogs- och jordbruksförvaltningarna icke lämpligen kunna skiljas.

På sådant sätt tillrättalagd kan den ifrågasatta utbildningen bliva av stort värde jämväl för vissa tjänster, som nu rekryteras från skogsskolorna. För länsskogvaktarna, som givetvis icke taga befattning med de egentliga förvaltningsspörsmålen vid de egendomar de i sin tjänstgöring besöka, är en inblick i sådana frågor likväl ofta till ovärderlig hjälp i tjänsteutövningen. En närmare kännedom om jordbrukets förhållanden kan därjämte bidraga till en intimare kontakt med de små skogsägarna. Även för anställning som kronojägare i domänverket och skogvaktare i det större skogsbruket kan den ytterligare utbildning, som här skulle lämnas, bland annat i fråga om jordbruksskötsel, i särskilda fall utgöra en lämplig och önskvärd förstärkning av skogsskolekompetensen.

Till sist må framhållas, att den skogliga utbildningslinje, som här föreslås, i särskild grad är ägnad att bidraga till spridningen av skogliga kunskaper. De, som efter avslutad utbildning syssla med förvaltningsuppgifter på de små egendomarna och hemmanen eller i annan verksamhet, komma helt säkert i stor utsträckning i nära beröring med praktiskt verksamma personer, framför allt jordbrukare, som kunna intresseras för skogens rätta vård och nyttiggörande.

Utredningsmännen föreslå, att den nu förordade nya utbildningslinjen organiseras som en ettårig kurs benämnd *s k o g s b r u k s k u r s*, med ändamål att meddela erforderlig utbildning för förvaltningsuppsdrag inom det mindre skogsbruket. Utredningsmännen anse, att kursen av skäl, som nyss angivits, bör kunna mottaga såväl från skogsskola utexaminerade elever, vilka från skolan erhållit mycket goda vitsord, som jordbrukare, vilka likaledes med mycket goda vitsord genomgått skogsbetonad lantmannaskola eller erhållit annan jordbruksutbildning, som inrymmer åtminstone de första grunderna av skogliga kunskaper, förslagsvis undervisning i skogshushållning under sammanlagt minst 200 timmar. I P. M. anföres vidare härom:

Den planerade utbildningen vid en skogsbrukskurs av två grupper av studerande, av vilka den ena tidigare erhållit skoglig undervisning i förhållandevis ringa omfattning, kan bereda vissa svårigheter av undervisningsteknisk art. Man måste därför i första hand fordra, att de inträdessökande, som endast erhållit lantbruksutbildning, under viss tid deltagit i skogsarbeten. För att den skogliga utbildningstiden icke skall bliva för lång för dessa elever och den dem anvisade utbildningsvägen därmed illusorisk, få de skogliga utbildningsären dock ej bliva för många. Av dem, som genomgått lantmannaskola, torde böra fordras två års skogspraktik och av dem, som utexaminerats från

driftsledarkursen, ett års skogspraktik. Vidare erbjuder sig en möjlighet till utjämning av förkunskaperna hos de två grupperna elever i den omständigheten, att skogsbrukskursens undervisningsplan bör upptaga en ganska omfattande kurs i jordbrukslära, beräknad till 100 föreläsningstimmar och 20 övnings- och demonstrationsdagar. Därest detta ämne för de lantbruksutbildade eleverna utbytes mot förberedande lektioner och övningar i de egentliga skogsämnena, och läroåret anordnas på sådant sätt, att denna del av undervisningen kan förläggas till kursens början, blir det möjligt att åstadkomma en rätt väsentlig förbättring av ifrågavarande elevers skogliga kunskaper. Denna förberedande skogsundervisning för dem, som över jordbruksskolor vinna inträde vid kursen, kan givetvis ej syfta till att bereda dessa elever skogsskolekompetens. Dess uppgift måste begränsas till att komplettera elevernas skogliga förkunskaper på sådant sätt, att de kunna tillgodogöra sig den efterföljande gemensamma undervisningen i de skogliga ämnena. Kursens mål är sålunda icke en fullständig sammansmältning av elevmaterialet och meddelande av en enhetlig kompetens ens i nämnda huvudämnen. En dylik likriktning är på grund av den ingående specialutbildning av olika slag, som varje grupp erhållit före inträdet vid kursen, varken möjlig eller lämplig och med hänsyn till kursens praktiska syfte ej heller erforderlig.

Skogsbrukskursen bör på samma sätt som skogsskolorna vara så nära som möjligt anknuten till en skogsförvaltning. Därtill fordras, att den är belägen i närheten av lämplig jordbruksförvaltning. Den bör därför förläggas antingen till någon av de nu verkamma skogsskolorna, där demonstrationsjordbruk finnes tillgängligt, eller ock till en på lämplig plats anordnad ny skogsförvaltning. Ehuru kursen ej har till direkt syfte att tillgodose något domänverkets behov, synes likväl lämpligt att anordnandet av kursen anförtros åt domänstyrelsen, som torde äga de bästa förutsättningarna för att ordna organisations- och lärarfrågorna. Vid samråd med domänstyrelsen har framkommit förslag om anordnande av kursen vid Skinnskattebergs herrgård i Västmanland.

Beträffande inträdesfordringar för kursen har i P. M. utöver föreslagna krav på praktisk förutbildning förutsatts, att såväl de, som vinna inträde från skogsskola, som de, vilka tidigare erhållit viss jordbruksteknisk utbildning, skola förete kvalificerade betyg från respektive skolor. Vidare anföres:

De för lantbruksstuderande uppställda fordringarna för åtnjuten undervisning i skogshushållning fyllas för närvarande endast av dem, som genomgått någon av de två skogsbetonade lantmannaskolorna. Krav på förbättrad undervisning i nämnda ämne ha emellertid under senare år gjort sig starkt gällande, och man torde kunna förvänta, att den skogliga undervisningen skall bättra tillgodoses vid en omorganisation av den lägre lantbruksundervisningen. Vid avfattningen av här ifrågavarande inträdesfordringar har närmast avsetts, att inträde vid skogsbrukskursen skall kunna vinnas, förutom av skogsskoleutbildade, dels av dem, som genomgått skogsbetonad lantmannaskola, dels av dem, som genomgått lantbruksskola i norra och mellersta Sverige jämte driftsledarkurs. Sistnämnda väg till skogsbrukskursen förutsätter, att undervisningen vid några lantbruksskolor ökas till omkring 100 timmar, vilket vid flera skolor torde vara av förhållandena påkallat. Det synes också önskvärt, att flera lantmannaskolor i Norrland bliva mera skogligt betonade samt att samma omläggning vidtages beträffande en eller ett par lantmannaskolor i södra Sveriges skogsbygder.

Ur den i P. M. framlagda planen för undervisningen vid skogsbrukskursen må följande meddelas.

Läroåret bör av skäl, som förut angivits, börja vid en för jordbruksundervisning lämplig tidpunkt, förslagsvis den 1 juli. Kursplanen, som omfattar 670 föreläsningstimmar, 380 övningstimmar på lärorummet samt 104 dagar för praktiska övningar torde böra innehålla följande ämnen:

Botanik. Avsnitt av växtfysiologien, som särskilt anknyter till skogens och den odlade jordens botaniska problem. Skogsträdens och jordbruksväxternas skadegörare bland växterna och deras bekämpande.

Zoologi. Djurlivets betydelse för skogs- och lanthushållningen, särskilt med hänsyn till skadegörelser och deras bekämpande.

Marklära. De lösa jordarterna. Vittring och jordmånsbildning. Skogsmarkerna och deras bonitetsförändringar. Speciell jordbruksmarklära.

Skogsskötsel. Fördjupning av skogsskolans kurs. Huggnings- och förnyingsproblemen ur synpunkten av en god värdeproduktion. Kvalitetsförbättrande åtgärder. Fröförsörjnings- och proveniensfrågor. Bekämpande av skogseld. Naturskydd.

Skogsuppskattning. Fördjupning av skogsskolans kurs med kort repetition av de matematiska grunderna. Övningar i användning av de vanligare uppskattningstabellerna. Bedömning och beräkning av virkesposters sortimentsutbyte och värde. Metoder för avkastningsberäkning och kapitalkontroll. Fastighetstaxering. Värdering av skog och skogsmark.

Skogsteknologi. Fördjupning av skogsskolans kurs med undantag av kolning, flottning samt hägnads- och byggnadslära. Övningar i avverkningsplanläggning och organisation. Sortiments- och apteringslära. Virkespriser. Studier av virkesförädling, särskilt genom deltagande i cirkelsågning eller annan därmed jämförlig träförädling.

Jordbruks- och husdjurslära. Jordbrukets allmänna grunder. Kortare specialundervisning i växtodlingslära, redskapslära samt husdjurs- och mjölkhushållningslära.

Betesvård. Anläggning och vård av betesmarker. Hägnader.

Byggnadslära. Byggnadsmaterialier. Inredning av lantbruksbyggnader. Underhåll av byggnader. Enklare förslag till ekonomibyggnader.

Skogsekonomi. Prisbildningslära. Skogsbrukets produktionsmedel och organisation. Drifts- och arbetsledning. Skogsbrukets räntabilitet. Driftskalkyler. Skogsbrukets kreditförhållanden. Kollektivavtal. Skogsägare- och skogsarbetareföreningar samt andra föreningar inom skogsbruket. Det allmännas åtgärder för skogsbrukets befrämjande.

Lantbruksekonomi. Samma undervisningsplan som i föregående ämne, tillämpad på jordbruket. Där så lämpligen kan ske anordnas gemensam undervisning i vissa delar av de båda ämnena. Under alla förhållanden måste lärarna i skogsekonomi och lantbruksekonomi samråda för undvikande av dubbelläsning.

Bokföring. Övningar i dubbel bokföring. Kassa- och virkesbokföring för skogsbruk. Upprättande av bokslut för mindre skogs- och jordbruksegendom. Försäljningsteknik (offerering, fakturering m. m.).

Rättslära. Översikt av de delar av civilrätten, som särskilt beröra skogs- och jordbruket och deras praktiska tillämpning såsom vattenrätt, vägar, hägnad, jakt och fiske, jorddelning, arbetarskydd, arbetstid och olycksfall i arbete, härbärgesinspektion, arrendelagstiftning, köp av fast egendom, äverkan m. m. Kommunalkunskap och skattelagstiftning. Särskild vikt bör läggas vid upprättandet av handlingar, såsom köpe- och arrendekontrakt, skattedeklarationer, övningar i arrendeuppskattningar samt syneförrättningar.

Jakt- och fiskevård. Föreläsningar och demonstrationer över åtgärder för jakt- och fiskevård.

Undervisningen torde böra omfatta föreläsningar eller lektioner, vilka i de ämnen, där en något så när fullig undervisning meddelats i av eleverna tidigare genomgångna läroanstalter, i största möjliga utsträckning utbytas mot övningar och demonstrationer. Dylig praktisk träning bör under alla förhållanden fylla den övervägande delen av arbetsprogrammet. Eleverna böra uppmuntras till självstudier, som äro avsedda att rymmas inom arbetsplanen, och lärarna ägna särskild uppmärksamhet åt studieledning av eleverna, innefattande i undervisningen inlagda kontrollerande förhör. Diskussioner anordnas lämpligen i skogliga spörsmål.

Den för exkursioner anvisade tiden utnyttjas delvis för resor till förädlingsverk, skogs- och jordbruk, m. m.

Ledningen av kursen bör handhavas av en föreståndare, tillika revirförvaltare. Därjämte anställas en biträdande lärare och assistent samt en lantbrukslärare ävensom speciallärare i botanik och zoologi samt vägbyggnadslära. Lämpliga konsulenter anlitas för föredrag samt demonstrationer i jakt- och fiskevård.

De årliga kostnaderna för kursen beräknas av utredningsmännen till 31,800 kronor jämte engångskostnad för utarbetande av läroböcker eller kompendier. Härtill komma kostnader för iordningställande av byggnader, anskaffning av inventarier m. m.

Den nuvarande, mera provisoriskt anordnade fortsättningsskolan vid Kloten avses att nedläggas i detta sammanhang. Det är emellertid angeläget att understryka, att skogsbrukskursen ej är avsedd att ersätta fortsättningsskolan, vilken syftar till utbildning av mera kvalificerade arbetsförmän inom skogsbruket. Fortsättningsskolans indragning är närmast beroende av att behovet av förmän med den utbildning fortsättningsskolan lämnar synes vara mindre framträdande.

*Yttranden
över P. M.*

I över P. M. avgivna yttranden har i huvudsak framkommit följande.

Domänstyrelsen har beträffande fortsättningsskolan anført: Utredningsmännen uttala, att behovet av förmän inom skogsbruket med den utbildning, som meddelas vid fortsättningsskolan, synes vara mindre framträdande. Å andra sidan framhäva de behovet för förvaltningen av mindre egendomar av sådan utbildning, som skogsbrukskursen avser meddela. Styrelsen, som väl finner fog föreligga för utredningsmännens uppfattning i sistangivna hänseende, anser emellertid, att nämnda fortsättningsskola tillgodosett intressen och alltjämt fyller uppgifter, som ej må underskattas. Styrelsen har emellertid förutsatt, att ändringar i undervisningsordningen m. m. vid denna skola skulle vidtagas.

I fråga om skogsbrukskursen anser styrelsen, att organisationen kommer att medföra svårigheter av undervisningsteknisk art. Vidare kommer föreståndarens uppgift att bli i hög grad krävande, då den förenas med revirförvaltarssyssa, varmed styrelsen emellertid ej vill hava sagt, att ej ett försök i förevarande hänseende skulle kunna göras. Beträffande inträdesfordringarna bör kravet på skogspraktik för elever från lantmannaskola kunna sättas till blott ett år, och böra även elever från icke skogsbetonad lantmannaskola beredas tillträde till kursen.

Sammanfattningsvis anser styrelsen, att en skoglig undervisningslinje, förlöpande i ett läge mellan skogshögskolans och skogsskolornas, även för framtiden lär vara av behovet påkallad. Så vitt styrelsen kan finna, kunna de önskemål i utbildningshänseende, som legat till grund för förslaget om skogsbrukskursens inrättande, i väsentlig grad bliva tillgodosedda, därest undervisningsplanen vid fortsättningsskolan, i samband med dess förflyttning till

Skinnskattberg, ändras i sådan riktning, att den lämnar från skogsskolor examinerade lärjungar utbildning i jordbruks- och husdjurslära till sådan omfattning, att de må bliva skickade att åtaga sig mindre förvaltningsuppdrag, avseende — givetvis — i första hand skogsbruk, men ock, ehuru till mindre utsträckning, lantbruk. För lantbruksundervisningen bör därvid speciallärare anlitas. I den mån, å andra sidan, personer med föregående lantbruksutbildning önska förvärva mera ingående kunskaper uti skogsbruket, bör emellertid tillfälle här till kunna för dem, efter förutgången skoglig praktik under ett år, stå öppen vid denna skola, förslagsvis vartannat eller vart tredje år. Under sådana läroår bör dock någon jämkning i undervisningsplanen, med hänsyn till lärjungarnas förutbildning, kunna vidtagas.

Skolöverstyrelsen har beträffande ordnandet av den lägre skogsundervisningen helt allmänt uttalat, att undervisningens uppdelning på kolarskolor, skogsskolor, skogsbrukskurser och specialkurser synes från undervisningssynpunkt synnerligen lämplig. Överstyrelsen har därjämte anfört vissa synpunkter på frågan om administrationen av ifrågavarande undervisning, vilka återgivas i det följande under avdelning B VI.

Lantbruksstyrelsen har anfört, att utbildningstiden vid skogsskolorna förefaller väl kort och ifrågasatt, huruvida skolorna icke böra, i likhet med lantbruksskolorna, göras tvååriga, därvid även undervisning i jordbruks- och husdjurslära bör intagas i undervisningsplanen.

Beträffande skogsbrukskursen har styrelsen ansett den gemensamma undervisningen för elever med så olika föregående utbildning vara ur pedagogisk synpunkt felaktig, varför styrelsen ej kunnat tillstyrka skogsbrukskursen i den form, som föreslagits i P. M. En förbättrad skoglig undervisning för dem, som genomgått lägre lantbruksskolor, anser styrelsen dock av behovet påkallad, och för de lägre skolorna torde denna fråga bli föremål för övervägande. För dem, som utexaminerats från driftsledarkursen, kan tänkas en skoglig fortbildningskurs, förlagd till lämpliga skogsegendomar.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har beträffande den föreslagna reformeringen av skogsundervisningen överhuvud taget uttalat, att de framlagda förslagen äro av stort värde och ägnade att avsevärt förbättra den nuvarande utbildningen. I fråga om skogsbrukskursen har centralrådet framhållit följande. Centralrådet finner behovet av en dylik kurs icke till fullo ådagalagt. Centralrådet kan förty icke tillstyrka förslaget genomförande i nu framlagt skick. Centralrådet har tidigare givit uttryck åt den åsikten, att trots den mångfald av olika arbetsuppgifter, vårt lands skogsmän hava att handlägga, för svenskt skogsbruk endast erfordras tjänstemän av två utbildningsgrader, nämligen jägmästare-förvaltare och skogsvaktare-bevakare. Genom att personer med skogsskoleutbildning genomgå skogsbrukskursen skulle en förvaltarekategori uppstå, som intar en mellanställning i förhållande till sagda utbildningsgrader. Centralrådet kan icke finna, att detta är påkallat utan vidhåller sin i denna fråga tidigare uttalade uppfattning. Av samma anledning får centralrådet bestämt tillstyrka den av utredningsmännen föreslagna indragningen av fortsättningsskolan vid Kloten.

Det synes ej heller som om skogsbrukskursen i regel vore lämplig utbildningsform för ägare eller förvaltare av mindre egendomar, hemman och hemmansdelar. För dessa personers vidkommande erfordras i främsta rummet skoglig undervisning på bred front, fördelad på ett stort antal utbildningsanstalter och meddelad till minsta möjliga kostnad och tidsutdräkt för eleven. För dylika jordbrukare står för närvarande skoglig utbildning åtminstone i någon mån till buds vid lantbruks- och lantmannaskolor samt vid av skogsvårdsstyrelserna anordnade kurser. Med undantag för vissa lant-

mannaskolor, som arbeta efter en mera skogsbetonad undervisningsplan, äro de kurser i skogshushållning, vilka meddelas vid omförmälda, för utbildning av jordbrukare avsedda skolor, emellertid ytterst kortfattade och otillfredsställande. Centralrådet är likväl av den meningen, att förevarande skogliga utbildningsbehov, förutom genom skogsvårdsstyrelsernas kursverksamhet, bör tillgodoses av jordbruksskolorna i fråga. Centralrådet förutsätter härvid, att skogsundervisningen vid dessa skolor, då traktens skogliga förhållanden giva anledning därtill, tillmätas betydligt större utrymme än vad nu i regel är fallet. Önskvärdheten av att skogsbrukets krav i detta hänseende vinna beaktande måste kraftigt understrykas.

Däremot talar åtskilligt för att en kurs av skogsbrukskursens karaktär har ett ändamål att fylla i fråga om beredande av utbildningsmöjligheter åt ägare eller förvaltare av gods och andra större eller medelstora jordbruks-egendomar, vilkas skogar ej äro av den storlek, att de kunna ställas under självständig förvaltning. För personer av denna kategori torde ej ens en utvidgad skogsundervisning vid lantbruks- eller lantmannaskolor alltid vara tillfyllest. På privat initiativ hava vid några tillfällen kortare kurser av det slag, varom nu är fråga, med goda resultat blivit anordnade på en sydsvensk skogsegendom, Rödjenäs i Jönköpings län. Kursernas mål har varit att inom mycket begränsad tidrymd och i största utsträckning med praktiska övningar och demonstrationer lämna undervisning rörande de viktigaste grunderna för skogens ekonomiska utnyttjande och vård. Om denna undervisningsform kan mera fast infogas i organisationen för den skogliga utbildningen i vårt land, har centralrådet för sin del intet att erinra häremot.

Lärarrådet vid skogshögskolan har ansett, att formen ettårig skogsskola bör bibehållas i huvudsaklig överensstämmelse med den organisationsform, som efter lång vunnit erfarenhet och successiva förbättringar redan föreligger, och som för övrigt otvivelaktigt visat sig väl fylla de utbildningsanspråk, som kunna ställas på förmän i allmänhet inom svenskt skogsbruk.

Med anledning av förslaget om inrättande av skogsbrukskurs har lärarrådet uttalat följande. Lärarrådet är för sin del övertygat om såväl att en påbyggnad på skogsskolorna är önskvärd som ock att genom det allmännas försorg böra beredas större möjligheter än som nu står till buds för ägare och brukare av de nära 50 procent av landets skogsareal, vilka äro kombinerade med jordbruk, till inhämtande av kunskaper om den rationella vården av den betydande produktionsform, som skogsbruket representerar. Angående detta första behov behöver lärarrådet nu endast hänvisa till sin tidigare motivering för bibehållande av den nuvarande fortsättningsskolan, alldenstund dessa motiv även kunna anses gälla den del av den föreslagna skogsbrukskursen, som avser fortsatt utbildning av skogliga fackmän. Att kursen även skulle blija jordbruksbetonad är enligt lärarrådets mening att betrakta som en förbättring, då även inom storskogsbruket jordbruket å vissa håll i betydande utsträckning ingår i förvaltningstjänsten. Då lärarrådet tidigare motiverat utökad kurs även för vissa länsskogvaktartjänster, vilkas innehavare i stor utsträckning gentemot den jordbrukande befolkningen står i mera rådgivande ställning, håller lärarrådet före, att samarbetet mellan en hemmansägare och en i jordbruksfrågor orienterad länsskogvaktare i många fall bör kunna underlättas t. ex. vid lösandet av sådana frågor, som beröra ett rationellt ordnande av betesfrågan samt uttagande av husbehovsvirke m. m.

Vad åter angår frågan om förbättrad och utökad skogsbruksutbildning åt jordbrukare med större skogsmarker anser lärarrådet detta behov väl styrkt dels av det förhållandet, att utbildning i viss utsträckning förekommit på privat initiativ, men dels ock av de förfrågningar, som rätt ofta ingå till

skogshögskolan, speciellt från blivande ägare av kombinerat skogs- och jordbruk, angående möjligheten att på ej alltför lång tid inhämta nödiga kunskaper på skogsbrukets område. Denna omständighet har ju också beaktats vid uppgörande av högskolans nuvarande stadgar på så sätt, att högskolan kan mottaga s. k. extra elever, som efter eget val kunna följa den ordinarie undervisningen. Vidare har högskolans styrelse velat beakta samma fråga genom förslaget att dylika elever i mån av utrymme även skulle få mottagas vid den förberedande kursen.

Det kan emellertid ingalunda påstås, att dessa redan befintliga, respektive av styrelsen föreslagna vägar äro ägnade att på tillfredsställande sätt lösa utbildningsfrågan på skogsbrukets område för flertalet ägare av större egna skogar, ty därtill är högskolans undervisning alltför fackbetonad samt alltför utsträckt till tiden, varför en direkt för detta klientel anordnad skogsbrukskurs måste anses som en långt rationellare lösning.

Om lärarrådet sålunda i princip vill förordna inrättandet av skogs- och jordbrukskurser, ställer sig dock lärarrådet tveksamt inför den organisationsform, som i P. M. skisserats. Framför allt gäller denna tveksamhet det undervisningstekniskt lämpliga i att samundervisa personer med så skilda förkunskaper som skogsskole- och lantmannaskoleunderbyggnad.

Uppenbarligen ha även utredningsmännen känt stark tveksamhet i samma hänseende, varför de föreslå, att samundervisningen först skulle taga sin början efter några månader, under vilken första tid separat undervisning borde meddelas skogsmännen på jordbruksområdet, medan de jordbruksutbildade under samma tid skulle undervisas i skogsbrukets mera elementära grenar. För samundervisningens möjliggörande föreslås dessutom, att de jordbruksutbildade under minst två (i vissa fall minst ett) år skulle hava praktiserat i skogsbruk.

Även om det ej kan anses otänkbart, att det på detta sätt förberedda och utvalda elevmaterialet kan erhålla nödig homogenitet, hyser lärarrådet dock av flera skäl starka betänkligheter mot en sådan anordnings lämplighet. Lärarrådet vill därför ifrågasätta, om det ej vore lämpligare, att denna skogsbrukskurs åtminstone försöksvis anordnades så, att vid samma skola med enahanda lärarpersonal alternerande antoges ena året skogsskoleutbildade elever och ett annat år elever med lantbruksutbildning. De förra eleverna borde bibringas dels en fördjupad teoretisk utbildning i de rent skogliga ämnena, främst kanske beträffande själva skogsskötseln, dels ock en mera ekonomibetonad lantbruksundervisning samt därjämte undervisning i sådan förvaltningslära m. m., som kunde vara lämplig för kombinerade skogs- och jordbruksegendomar. För den senare kategorien däremot borde undervisningens huvudvikt läggas på de mera skogsteknologiskt betonade delarna av skogshushållningen — skogsprodukternas tillgodogörande och försäljning — medan åter undervisningen i skogsvårdsdetaljer huvudsakligen borde koncentreras på praktiska övningar. Undervisningen i förvaltningskunskap m. m. borde däremot bli enahanda för de båda kategorierna.

Som motiv för en sådan anordning vill lärarrådet bland annat framhålla, att det från utbildningssynpunkt visserligen kan vara ett önskemål, att de lantbruksutbildade eleverna ha viss skogspraktik före inträdet vid skogsbrukskursen, men det synes lärarrådet mindre lämpligt att direkt stipulera sådan av ett par års längd som villkor för inträde. En dylik bestämmelse skulle nämligen otvivelaktigt på ett mindre önskligt sätt begränsa utnyttjandet av kursen i fråga. Det förefaller nämligen otänkbart, att personer, som flera år arbetat vid jordbruk och därefter genomgått lantbruksskola eller annan dylik utbildning, skulle släppa kontakten med sitt yrke för att under ett

par år ägna sig åt skogsarbete i och för vinnande av inträde vid en skogsbrukskurs. Om däremot skogsundervisningen vid kursen för denna kategori av elever lägges så, att den praktiska och teoretiska undervisningen ständigt gå hand i hand, torde utan längre förpraktik under en ettårig utbildningstid kunna erhållas resultat av stort värde. Huvudvikten beträffande skogsundervisningen för denna kategori av elever bör nämligen läggas vid de skogsteknologiska delarna av ämnet, alldenstund en skogsägare numera i alla delar av landet kan påräkna råd och biträde från skogsvårdsstyrelse beträffande mera skogsvårdsbetonade frågor men däremot icke i frågor rörande avverkningsens utförande, aptering, försäljning, inmätning, m. m., där han måste lita till egna kunskaper för erhållande av ett gott ekonomiskt resultat.

Till slut vill lärarrådet även framkasta en tanke på, att vid den planerade skolan försöksvis anordna skogsbrukskurser av kortare längd än ett år, alldenstund det för många jordbrukare kan ställa sig omöjligt med allt för lång frånvaro från sin egendom. I mån av tillopp till kursen skulle t. ex. två kurser av ungefär 5 à 6 månaders längd under samma år kunna komma i fråga.

Styrelsen för skogshögskolan har uttalat, att en utvidgning av tiden för undervisningen vid skogsskolorna av flera skäl icke bör ifrågasättas. Vidare har styrelsen framhållit, att det utbildningsbehov utredningsmännen velat tillgodose med skogsbrukskursen är viktigt och förtjänt av beaktande. Styrelsen erinrar, att även styrelsen i sitt betänkande beaktat detsamma, bland annat genom förslag om antagande av tillfälliga elever vid skogshögskolans förberedande kurs samt anför vidare: Den föreslagna samundervisningen vid en gemensam kurs av lantbruks- och skogsskolebildade är vansklig. Ett närmare övervägande, vilket torde vara nödvändigt, leder sannolikt till kursens uppdelning på två linjer. För de skogsskolebildade kan behovet av fortsatt utbildning fyllas vid fortsättningsskolan, möjligen utökad med undervisning i jordbruks- och husdjurslära samt betesvård. För den andra kategorien, som huvudsakligen skulle komma från mera skogsbetonade lantmannaskolor, synas två vägar stå öppna. Antingen skulle man öka skogsämnena vid dessa skolor och utsträcka denna undervisning till flera sådana skolor. På det sättet skulle man nå ett vida större antal än med den föreslagna kursen, till vilken frekvensen med skäl måste antagas bli ringa, icke minst av den anledningen, att för inträde fordras två års skogspraktik. Denna tid torde lämpligen böra nedsättas till ett år. Eller ock måste man inrätta en särskild kurs för de lantbruksutbildade, vilken naturligtvis kan förläggas till samma plats som den andra kursen och låta denna kurs komma till stånd vissa år, t. ex. vart tredje år, då givetvis den andra s. k. skogsbetonade kursen skulle inställas.

Det av styrelsen förut omnämnda och i dess betänkande av december 1934 gjorda förslaget beträffande skogsutbildning för ägare och förvaltare av jordbruk måste då förfalla och har ju för övrigt endast varit avsett att ifrågakomma för ett mycket begränsat antal.

Styrelsen för lantbrukshögskolan har anför, att den delar de sakkunnigas uppfattning, att det föreligger ett behov av ökade möjligheter till skogsutbildning för blivande egna jordbrukare och lantbruksbefäl, vilka ofta komma i kontakt med skogstekniska och skogsekonomiska frågor, rörande vilka de sakna tillräcklig kännedom för att rätt kunna bedöma och avgöra dem. Likaså skulle en grundläggande orientering i jordbruksdriftens detaljer för blivande skogvaktare vara av värde för deras framtida verksamhet.

Den här föreslagna skogsbrukskursen är emellertid enligt styrelsens mening

icke den rätta vägen för uppnående av dessa mål. Det kan icke vara riktigt och möjligt att i en gemensam kurs sammanföra elever med så olikartad förutbildning, som här ifrågasatts. Av de lantbruksbildade skulle krävas två respektive ett års skogspraktik för elever från lantmannaskola respektive driftsledarkursen vid Alnarp samt därjämte åtnjuten undervisning i skogshushållning under sammanlagt minst 200 timmar, vilken senare fordran för närvarande endast kan uppfyllas av elever från två skogsbetonade lantmannaskolor i Norrland. Dessa krav på skoglig förutbildning göra det föga antagligt, att lantbruksutbildade män skulle söka sig till den föreslagna skogsbrukskursen, men även om så skulle vara fallet, torde det bli stora svårigheter att ordna gemensam undervisning för dessa och för de enbart skogsutbildade män, som från skogsskolorna skulle vilja genomgå kursen. Huruvida skäl föreligga för att anordna kursen enbart för den senare kategorien elever torde ligga utanför styrelsens uppgift att bedöma, men den synes då böra utformas såsom en fortsättningskurs för skogsskolorna. För att meddela blivande jordbrukare ökade insikter i skogsfrågor torde kurserna i dessa ämnen vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna böra ökas och kompletteras med praktiska demonstrationer.

Sveriges skogsägareförbund har funnit utredningsmännens förslag till organisation av de lägre skogsskolorna och undervisningen där ändamålsenligt och har intet att erinra däremot. Jämväl förslaget om indragning av fortsättningsskolan har förbundet biträtt. Denna skola är enligt förbundet icke av behovet påkallad för det enskilda skogsbrukets vidkommande.

I fråga om skogsbrukskursen har förbundet gjort följande uttalande. Förbundet finner de av de sakkunniga anförda skälen för inrättandet av denna kurs bärande samt får därför försöksvis tillstyrka deras förslag även i denna del. Emellertid vill förbundet därvid erinra om, att kompetensen i förvaltningstjänst hos de från denna kurs utexaminerade ej får överskattas. Då avsikten med skogshögskolans enhetskurs nu säges vara att ernå en effektiv skogsförvaltarutbildning, hade det otivelaktigt varit riktigast, om skogsbrukskursen angivits utbilda personer, avsedda för inspektorstjänst vid gods och smärre egendomar, ävensom ägare av mindre skogsbruk. Det bör dessutom framhållas, att denna utbildningsform ej är avsedd för det medelstora och större skogsbruket, vilket alltså kommer att behöva och kräva högre sakkunskap.

Svenska trävaruexportföreningen har anfört följande. Man synes med skäl kunna antaga, att förslaget beträffande utbildningen vid skogsskola, trots att utbildningstiden fortfarande satts till blott ett år, skall medföra ett avsevärt förbättrat resultat, särskilt genom kraven på skärpt förutbildning, ökad icke minst genom den utvidgade kolarskolan, och genom ett förbättrat undervisningsresultat. Då, enligt vad de sakkunniga uppgivit, studietidens ytterligare förlängning skulle medföra stora organisatoriska svårigheter, torde vara klokt att avvakta verkningarna av de nu föreslagna reformerna för att sedermera, om det skulle visa sig att inför de ständigt ökade kraven på skogliga insikter hos kronojägare och skogsvaktare m. fl. utbildningen vid de lägre skogsskolorna blir otillräcklig, må tagas i övervägande den ytterligare förlängning och förbättring av undervisningen, som kan finnas nödvändig. Föreningen vill alltså för sin del förorda de förslagens genomförande uppdragna grundlinjerna rörande skogsskolekursen.

Vad beträffar skogsbrukskursen finner föreningen kursens dubbla uppgift innebära en svaghet, varigenom utbildningen och kompetensen torde bli lidande för båda grupperna av elever. För skoglig utbildning av enskilda jord- och skogsbrukare, vilkas egendomar icke kunna antagas bli anslutna

till större enheter, där förvaltningen kan uppdragas åt högre utbildad arbetskraft, synes en skogsbrukskurs kunna bli till gagn, men härvid kan ifrågasättas, huruvida icke en sådan kurs bör utformas såsom en överbyggnad på någon lantbruks- eller lantmannaskola eller kanske några sådana skolor. Om det emellertid befinnes, att bästa lösningen för en skogsbrukskurs blir den av de sakkunniga anvisade, vill det synas föreningen, att en sådan kurs, öppen endast för jordbruksutbildade, kan vara ägnad att fylla ett icke ringa behov. Det säger sig självt, att en sålunda lagd kurs bör hava till syfte att bibringa och sprida skogliga kunskaper inom jordbrukskretsar, samt att öka intresset för skogens vård. Så lagd torde den icke behöva förutsätta någon större skoglig förpraktik.

Svenska forstmästarförbundet har uttalat, att genom förslaget om omläggning av skogsskolornas organisation möjliggöres en betydelsefull förbättring av skogsundervisningen på folkskolans grund, samt anför vidare: Från flera håll har tidigare framförts tanken på en till 2 eller $1\frac{1}{2}$ år förlängd skogsskola. En tvåårig skogsskola — måhända onödigt lång — skulle nog bli alltför ekonomiskt betungande för sitt klientel; upprättandet av en $1\frac{1}{2}$ -årig skola erbjuder åter stora organisatoriska svårigheter. Förbundet finner därför de skäl vägande, som ha bestämt utredningsmännen att nu stanna inför en fortfarande ettårig, på andra sätt förbättrad skogvaktarutbildning.

Fortsättningsskolan är enligt forstmästarförbundet obehövlig, varför dess indragning av förbundet tillstyrkes. Vad angår skogsbrukskursen finner förbundet dess sammanförande av elever med helt olika yrkesinriktning olämpligt. Den av utredningsmännen eftersträfvade stärkta skogsutbildningen för jordbrukare torde säkrare och enklare kunna nås inom den nuvarande skogs- och jordbruksundervisningens ram. Mera effektivt skulle t. ex. bli, att en jordbrukare efter lantbruks- eller lantmannaskola genomgick en vanlig skogsskola. För flertalet jordbrukare kan nödigt stärkande av skogsutbildningen troligen enklast erhållas genom vidgat utrymme för de skogliga ämnena å jordbruksskolornas undervisningsschema. Denna sista möjlighet har framhållits av utredningsmännen.

Huvudmålet för den påtänkta skogsbrukskursen är emellertid utbildning av förvaltare av mindre skogsbruk, förvaltare, som även kunna leda arbetet vid de med skogsbruken ofta förenade jordbruken. Utredningsmännen uttala om dessa förvaltare, att de problem, som kunna möta dem i deras verksamhet, »ofta äro av sådan art, att endast den, som äger den allmänna överblick över förvaltningens olika delar, som den högre utbildningen avser att skänka, kan komma till rätta med dem». Enligt forstmästarförbundets åsikt kan det icke karakteriseras som annat än farlig optimism att tro, att detta viktiga ändamål skulle kunna uppnås med den föreslagna splittrade, ettåriga skogsbrukskursen. En kurs av dylik utformning anser sig förbundet icke kunna tillstyrka.

Svenska skogsmästarförbundet har anfört: Det svenska skogsbruket är enligt förbundets mening bäst betjänt av en ettårig skogsskola med en därpå byggd frivillig fortsättningskurs. I fråga om sistnämnda kurs skulle den av utredningsmännen föreslagna skogsbrukskursen i vissa fall bereda sämre möjligheter till skoglig vidareutbildning än den nuvarande fortsättningskolan. Även om denna författningensligning är avsedd att utbilda förmän, torde densamma efter erforderliga kompletteringar av undervisningsplanen väl kunna tillgodose de syften, utredningsmännen avse att ernå. Den föreslagna undervisningen i lantbruk vinnes bäst genom att de skogsmän, som ha behov av ökade insikter därom, besöka en lantman- eller lantbruksskola. Den

föreslagna splittringen av undervisningen vid den enda skogliga fortbildningsanstalten är mycket betänklig. Den föreslagna skogsbrukskursen ger icke de skogsskoleutbildade skogsmännen samma möjligheter till fackmässig vidareutbildning, som för närvarande står lantbrukets män till buds. Paritet härutinnan bör finnas och torde lättast ernås genom att fortsättningsskolan bibehållas och dess undervisningsplan omarbetas i syfte att göra de utexaminerade eleverna skickade att sköta jämväl de befattningar, skogsbrukskursen avser att fylla.

Därest skogsbrukskursen skulle komma till stånd, anser förbundet att inträde bör medgivas personer, som antingen genomgått skogsskola eller driftsledarkursen vid Alnarp. Sökande med sistnämnda förutbildning synas lämpligen böra ha två års skogspraktik, kvalificerad på samma sätt som inträdespraktik för skogsskola. Personer, som genomgått lantmanna- eller liknande lantbruksskola och önska genomgå kurs för att skaffa sig skogliga insikter för skötseln av egen skog, böra givas tillfälle att i mån av utrymme bevista den föreslagna kursen såsom extra elever utan rättighet att undergå tentamen eller erhålla betyg.

Sveriges kronojägareförbund har — under yrkande att den lägre skogsundervisningen borde grundligt reformeras genom inrättande av tvååriga skogsskolor för elever med folkskolebildning samt indragning av fortsättningsskolan — bland annat uttalat, att kronojägarna vore otillräckligt utbildade samt att vid all annan verksamhet användning av dåligt utbildad arbetskraft ansåges vara oekonomisk. Vidare har förbundet anfört följande.

Skogsskolorna äro sannolikt de enda utbildningsanstalter, som, i stort sett, ännu stå på samma nivå som vid sekelskiftet. När man jämför vad som under de sista 30 åren förbättrats i fråga om den högre skogsundervisningen, kan man med allt skäl undra, om det är avsett att skogsförmännens kategori så småningom skall uppgå i skogsarbetarnas och arbetsledningen utövas av enbart högskolebildade tjänstemän. Vi tro dock, att väl utbildade förmän fortfarande ha en uppgift att fylla i ett ekonomiskt välskött skogsbruk och anse därför, att staten bör draga försorg om, att förmännens utbildningsnivå hålles i höjd med tidens krav. Skogsförmännen böra få en utbildning, som gör dem skickade att bibehålla sin ställning och fylla sin uppgift även i nutida skogsbruk.

Förbundet avstyrker förslaget om inrättande av skogsbrukskurs. Därest den nuvarande fortsättningsskolan nedlägges, därför att den icke har någon uppgift att fylla, torde enahanda förhållande även komma att bli skogsbrukskursens öde. Skillnaden mellan en lantbruksbetonad skogsbruksskola och en skogsbetonad lantbruksskola eller lantmannaskola torde bli rätt svår att för allmänheten definiera. Med nu rådande tendens att steg för steg förbättra skogsundervisningen vid lantbruks- och lantmannaskolor föreligger ej behov av någon skoltyp av föreslagen art. Den kombinerade skogs- och jordbruksförvaltaren torde därtill vara en ganska enstaka företeelse än så länge.

Svenska skogvaktarförbundet har — ehuru förbundet funnit utredningsmännens i det följande återgivna förslag om arbets- och läsordning vid skogsskolorna äga vissa förtjänster framför den nuvarande ordningen — emellertid förklarat, att förbundet icke kunde i alla delar finna det tillfredsställande. Förbundet anför härjämte:

Förslagets stereotypa klassificering av skogvaktartjänsten till endast förmanenskap är föråldrad och läcker på långt när ej de krav, som numera allmänt ställas på en skogvaktartjänst. Det är ett grundfel att sätta likhets-tecken mellan arbetsförman och skogvaktare. Den senare är såväl i privat skogsbruk som inom skogsvårdsstyrelserna endast till en del arbetsför-

man, men handhar desto oftare sysslor av annan och åtskilligt mera krävande natur. Skogvaktaren har inom sitt verksamhetsområde oftast de egentliga arbetsförmännen under sig såsom ledare för gallrings-, planterings-, röjnings-, apterings-, tumnings- och övriga drivningsarbeten o. s. v., medan han själv utövar tillsynen över angivna arbeten och är sysselsatt med andra, förr till de förvaltande hörande sysslor. Samma synpunkter gälla länsskogvaktarna, som likaledes ha förmän av olika slag under sig, ehuru de också själva deltaga i dylika arbeten i viss utsträckning. Av de skogsskoleutbildade synes det vara kronojägarna, som, enligt dem gällande instruktion, ha sin självständiga verksamhet inom svenskt skogsbruk starkast beskuren, ehuru tendens i annan riktning under senare tid även inom statens skogsbruk kunnat spåras. Enligt förslaget till den lägre skogsundervisningens omorganisation anses den nuvarande undervisningen vid skogsskolorna, »såvitt av den allmänna bedömningen av deras verksamhet framgår», tjäna sitt ändamål »med i stort sett mycket gott resultat». Detta kan vara sant, så länge skogvaktarnas uppgifter begränsas till förmanskap i överensstämmelse med förslagets mening. Emellertid kan i detta sammanhang påpekas det förhållandet, att ett ämne som arbetsledning saknats, ehuru skolans uppgift varit att utbilda endast »arbetsförmän».

Om nu, trots endast ettårig skogsskoleutbildning, det stora flertalet skogvaktare visat sig gå i land med avsevärt större arbetsuppgifter än vad skogsskolan avsett, är detta icke enbart den nuvarande utbildningens förtjänst. Utom det, att flera eller färre år i regel få offras för vinnande av stadga och fördjupning av vad skogsskolan delgivit, står den skogsskolebildade mången gång inför uppgifter i sin tjänsteutövning, då han är ytterst oviss om hur han skall handla. Det är vid sådana tillfällen, som den ansvarsställande tjänsteinnehavaren intensivast känner, att den utbildning skogsskolan lämnat är i hög grad otillräcklig. Att sedan kritiken på ort och ställe av en verkställd åtgärd måhända icke av den inspekterande förvaltaren blir alltför svår, beror oftast på de skogliga problemens i många fall omdebatterade och komplicerade natur. Kvar står emellertid det faktum, att »låt-gå»-systemet i större eller mindre utsträckning måste få komma till användning, så länge den lägre skogsundervisningen icke medger bättre tillgodoseende av det kunnande, skogvaktarens tjänsteutövning kräver, än förslaget ger.

Förbundet anser, att kostnaderna för eleverna för en tvåårig skola skulle, därest kolarskolan inlägges i kursen, knappast överstiga kostnaden för den av utredningsmännen föreslagna reformerade ettåriga skolan med den av dem förutsatta förutbildningen, samt att det kan befaras, att realskolekompetens bleve nödvändig, därest skogsskoleaspirant skall mäktat följa med och nöjaktigt smälta den lärdom, som enligt förslaget skulle inrymmas i en ettårig kurs. Den svenska skogsvården tillgodoses ej på ett tillfredsställande sätt genom utredningsmännens förslag om skogsskolornas organisation. Den tvååriga skogsskolan utgör ett oeftergivligt villkor för de lägre skogstjänstemännens tidsenliga utbildning.

Sedan förslag om skogsbrukskursens förläggning till Skinnskattebergs herrgård i Västmanland framförts av utredningsmännen, har jag uppdragit åt byggnadsstyrelsen att i samråd med domänstyrelsen och utredningsmännen utarbeta förslag till erforderliga byggnadsarbeten vid förläggning av skogsbrukskursen till nämnda herrgård, vilken tillhör ett av staten år 1934 inköpt komplex av fastigheter och lyder under domänverkets förvaltning.

Byggnadsstyrelsen har med anledning härav den 16 januari 1936 avgivit

begärt förslag, innefattande ritningar med tillhörande kostnadsberäkning över erforderliga byggnadsarbeten vid herrgårdens huvudbyggnad, som avsetts att inrymma skolans lokaler. Därav framgår bland annat, att kostnaden för byggnadens iordningställande för ifrågavarande ändamål beräknas uppgå till 80,000 kronor.

Kostnaderna i övrigt för anordnande av skogsbrukskursen vid Skinnskattebergs herrgård framgår av en av *domänstyrelsen* den 18 januari 1936 avlåten skrivelse, varav följande inhämtas. Anordnande av bostäder åt lärarna samt istandsättande av park och trädgård beräknas medföra en kostnad av 23,000 kronor. Styrelsen anför, att det nyinköpta jordbruket befinner sig i dåligt skick vad beträffar såväl jordens, ekonomibyggnadernas och arbetarbostädernas beskaffenhet som levande och döda inventarier. Styrelsen förklarar sig ha haft för avsikt att föranstalta om styckning och försäljning av den åkerjord, som nu föreslås att behållas för demonstrationsändamål. På grund härav anser styrelsen, att statens domäners fond bör erhålla ersättning för de utgifter, som uppkomma vid jordbrukets bibehållande i kronans ägo. Ersättningen beräknas sålunda:

anskaffning av inventarier samt istandsättning av åkerjord m. m.	kronor 49,400,
varav 10,900 kronor i engångskostnad och 38,500 kronor fördelade på 7 år,	
istandsättande av för jordbruket erforderliga ekonomibyggnader och arbetarbostäder	» 53,800.

Härtill kommer ersättning för driftsförlust, som beräknas uppstå under en 7-årig övergångstid och enligt domänstyrelsens mening bör, beräknad efter vederbörligt bokslut, ersättas domänfonden i efterskott.

I samband därmed har styrelsen framhållit, att, därest en fortsättningsskurs alltjämt skulle kvarbli vid Kloten, väsentliga kostnader uppkomma för istandsättning av därvarande byggnader för bostäder åt elever och lärarpersonal.

Utredningsmännen ha beräknat kostnaderna för möbler, övriga inventarier m. m. för skolans behov till 10,000 kronor, därvid fortsättningsskolans samlingar och i viss omfattning även dess övriga inventarier antagits kunna överflyttas till skogsbrukskursen.

De totala kostnaderna för skogsbrukskursens anordnande, utöver det årliga medelsbehovet, skulle sålunda vid kursens förläggning till Skinnskatteberg uppgå till $(80,000 + 23,000 + 49,400 + 53,800 + 10,000 =)$ 216,200 kronor jämte eventuell ersättning till domänfonden för driftsförlust vid jordbruket.

Den lägre skogsundervisningens ändamål har varit att utbilda arbetsledare och förmän för skogsbruket, därvid man genom anordnande av en särskild fortsättningsskola även inriktat sig på att i viss utsträckning utbilda skogsmän av högre kvalificerad förmanstyp. Undervisningens framtida uppgifter skola enligt de intresserades samstämmiga uppfattning fortfarande i

*Departements-
chefen.*

främsta rummet innefatta utbildning av skogliga förmän vid en skogsskolelinje. Delade meningar ha däremot kommit till synes i frågan, huruvida den lägre skogsundervisningens uppgifter skola sträcka sig längre. Domänstyrelsen, skogshögskolans lärarråd och styrelse m. fl. ha ansett, att även den nuvarande fortbildningen för de skogsskolebildade har beaktansvärda uppgifter att fylla. Utredningsmännen ha pekat på ett hittills obeaktat behov av förvaltare inom det mindre skogsbruket, som enligt deras mening delvis borde tillgodoses genom vidare utbildning av skogsvaktare, och åtskilliga av dem, som yttrat sig i frågan, ha anslutit sig till denna ståndpunkt. I andra yttranden åter har gjorts gällande, att skogsbrukets behov av tjänstemän inskränker sig till två utbildningsgrader, nämligen dels vid högskola utbildade förvaltare och dels vid skogsskola utbildade förmän, varvid man utgått från att den förra kategorien skulle vara tillräcklig för att tillgodose alla inom skogsbruket föreliggande behov av förvaltare. Såsom motiv härför har bland annat anförts, att skogar i olika ägares hand och av skilda storleksordningar kräva samma vård och förvaltning. Kvalifikationerna hos ledarna av driften och förmännen vid olika typer av skogar skulle därför vara enahanda, så långt de betingas av den skogliga fackbildningen. Man räknar då även med att de vid skogshögskolan utbildade förvaltarna och de skogsskolebildade skogsvaktarna under en förberedande verksamhet tjänstgöra i ställning, underordnad de befattningar respektive utbildningslinjer rekrytera, varigenom de erhålla inblick i och erfarenhet av de särskilda förhållanden, som prägla vars och ens framtida arbetsfält. Av utredningen om den högre skogsundervisningen torde även ha framgått, att, ehuru de, som utexamineras från skogshögskolan, gå till tjänstgöring av mycket växlande beskaffenhet, någon särskild utbildning för de olika anställningarna icke lämpligen kan ske, utan måste de för varje slag av arbete nödvändiga kvalifikationerna förvärvas under den praktiska verksamheten. Enligt denna meningsriktning, som bland annat företräts av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, skulle den lägre skogsundervisningens verksamhet sålunda inskränkas till en enhetlig skogsskoleutbildning.

I ett avseende torde meningsutbytet om den lägre skogsundervisningen ha givit klart besked. En särskild utbildningslinje för mera krävande förmansbefattningar, d. v. s. med det ändamål, som den nuvarande fortsättningsskolan enligt gällande stadga skall tjäna, är icke av behovet påkallad. De, som icke desto mindre önska fortsättningsskolans bibehållande, synas anse, att skolan skall lämna en allmän skoglig utbildning, som innebär en fördjupning av skogsskolans kurs, huvudsakligen för rekrytering av vissa andra befattningar, som kunna kräva högre kompetens än skogsskolan lämnar, exempelvis skogsbiträde vid statens skogsförsöksanstalt, skogsrättare vid skogsskola, biträde vid enskild skogsförvaltning — i den mån dylika befattningar lämpligen besättas med särskilt utbildad personal — vissa länsskogsvaktartjänster m. fl. Sedan utredningsmännen i detta sammanhang ansett sig kunna konstatera, att ett behov av lägre utbildad, skoglig arbetskraft förefinnes för omhändertagande av förvaltningsbestyr vid mindre skogsegendo-

mar, ha förespråkarna för fortsättningsskolans bibehållande allmänt förordat sådan omläggning av undervisningen vid skolan, att denna lämpligen skulle kunna tillgodose även detta behov.

Vad som i frågan från skilda håll anförts har icke övertygat mig om att en särskild utbildningslinje är erforderlig för de mera obestämda syften, vilka angivits som motiv för fortsättningsskolans bestånd. Då vidare den nuvarande fortsättningsskolan synes vara ur demonstrationssynpunkt mindre lämpligt belägen och disponera över så bristfälliga lokaler, att enligt uppgift av domänstyrelsen väsentliga kostnader skulle uppkomma för skolbyggnad och bostäder, även om den nuvarande förläggningssorten skulle bibehållas, anser jag att skolan i detta sammanhang bör indragas.

Den fråga, som väckts av utredningsmännen med förslaget om inrättande av skogsbrukskurs, är av komplicerad natur. Jag har redan förut erinrat om att, ehuru behovet av den avsedda fortbildningen för skogsvaktare vitsordats från olika håll, några av dem som yttrat sig i frågan ej ansett detta behov tillfullo ådagalagt. Däremot torde fullständig enighet råda därom, att en skoglig fortbildningskurs bör anordnas för sådana innehavare eller förvaltare av jordbruksegendomar med mindre skogsbruk, vilka förut erhållit lantbruksutbildning. Den föreslagna, gemensamma utbildningen av de två skilda grupperna av elever har emellertid på sina håll väckt betänksamhet. Med anledning härav vill jag framhålla, att svårigheterna i detta avseende enligt min mening väsentligt överdrivits. Man synes även ha förbisett, att, då fråga är om gemensam utbildning vid en avslutande fortbildningskurs av mera mogna personer, som samtliga genomgått en grundläggande, praktisk fackutbildning, det gemensamma, fria studiearbetet av män ur skilda, men varandra närliggande yrken kan ge ett rikare utbyte än eljest. Denna synpunkt kan i varje fall icke vara utan betydelse, då det gäller en utbildningskurs, som bland annat avser att skänka jordbrukare en skoglig-förvaltningsteknisk utbildning och skogsmän — förutom samma förvaltningstekniska utbildning — en viss insikt i jordbruksekonomiska frågor.

Emellertid står frågan om en skoglig förvaltningskurs för jordbrukare i nära samband med ordnandet av den skogliga undervisningen vid våra lägre lantbruksundervisningsanstalter. Det är känt, att denna undervisning mångenstädes, särskilt vid vissa skolor i större skogsbygder, är av alltför ringa omfattning, vilket också i föreliggande utredning från många håll understrukits. Sedan flera år har frågan om den lägre lantbruksundervisningens omorganisation stått på dagordningen. Jag har för avsikt att inom den närmaste tiden föranstalta om vidare utredning härutinnan, därvid den skogliga undervisningen vid ifrågavarande skolor givetvis också bör bli föremål för övervägande. Det finnes anledning antaga, att undervisningen i skogshushållning vid nämnda skolor därvid skall bli tillgodosedd på ett betydligt mera effektivt sätt än vad för närvarande är fallet. Jag finner under sådana omständigheter lämpligt, att resultatet av en dylik reformering av den skogliga utbildningen vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna

avvaktas, innan man för jordbruksförvaltarnas del definitivt tar ställning till frågan om en sådan ytterligare skoglig-förvaltningsteknisk utbildning, som av utredningsmännen föreslagits. Kanske skall man då kunna bättre överblicka även lämpligheten av att meddela en del skogsvaktare någon förvaltningsteknisk skolning — eventuellt i förening med viss jordbruksteknisk utbildning — genom anordnande av skogsbrukskurs eller annan kortare fortbildningskurs för skogsvaktare, som genomgått skogsskola och därjämte förskaffat sig jordbrukstekniska kunskaper, t. ex. vid lantmannaskola. Den-na fråga, som väckts först under utredningen inom departementet och vars nu föreslagna lösning kräver högst avsevärda kostnader, synes i varje fall icke vara mogen för omedelbart avgörande. Jag kan därför för närvarande ej föreslå åtgärder i nu angivet syfte.

Av angivna skäl vill jag förorda, att den lägre skogsundervisningen tillsvidare koncentreras till en utbildningslinje för skogsvaktare, nämligen skogsskolorna.

Det i P. M. framlagda förslaget beträffande organisationen av skogsskolorna innebär, på sätt av det följande torde komma att framgå, väsentliga förbättringar av utbildningen i olika hänseenden, en omständighet, som i sin mån bidrager till att minska behovet av fortsatt utbildning för dem, som ut-examinerats från skolorna. Från några håll, bland annat från samman-slutningarna av kronojägare samt skogsvaktare i enskild tjänst, ha fram-förts önskemål om ytterligare förbättring av undervisningen, som skulle möj-liggöras genom utsträckning av lärotiden till två år. Som motiv härför har anförts, att den nuvarande utbildningen skulle vara otillräcklig för den tjänst, som numera ankommer på skogsvaktarna. De organ, som företräda skogs-vårdsstyrelserna och skogsägarna, synas emellertid anse, att de kvalifikation-er den nu föreslagna utbildningen kan lämna äro tillfyllest för de uppgif-ter, som anförtros ifrågavarande befattningshavare, varom erfarenheterna om skogspersonalens tjänstgöring torde hava lämnat besked. För egen del vill jag framhålla, att en tvåårig utbildningstid, som skulle öka statens kostnader för skogsskolornas verksamhet med närmare 100,000 kronor årligen, även för eleverna otvivelaktigt måste medföra avsevärt högre utbildningskostnader än den i P. M. föreslagna utbildningen. En sådan fördyring bör icke utan starka skäl genomföras. Det förefaller ej osannolikt, att, därest den två-åriga utbildningstiden infördes, de skogsskolebildade kunde komma att in-om det enskilda skogsbruket delvis ersättas av arbetskraft med lägre eller ingen skoglig utbildning, en utveckling, som ur det svenska skogsbrukets syn-punkt vore olycklig. Jag finner därför övertygande skäl tala för genomfö-rande tillsvidare av det i P. M. framlagda förslaget om en förbättrad utbild-ning inom ramen för en ettårig skolkurs. Skulle den framtida utvecklingen av skogsbruket och dess organisationsformer komma att ställa sådana krav på de befattningshavare, som rekryteras från skogsskolorna, att icke heller den nu föreslagna, förbättrade utbildningen kan meddela erforderlig kompe-tens, torde frågan om förlängning av utbildningstiden vid skogsskolorna åter böra upptagas till prövning.

III. Behovet av lägre utbildade skogsmän och elevantalet vid skogsskolorna.

Av den redogörelse för de lägre skogsskolorna, som lämnats i betänkandet angående omorganisation av den högre skogsundervisningen framgår bland annat, att antalet dylika skolor under senare delen av 1800-talet utgjorde 4 för att i samband med skogsvårdens snabba utveckling under 1900-talets första decennier ökas till 8 och därefter åter nedgå till 4. Antalet utexaminerade utgjorde omkring sekelskiftet cirka 70 och steg under åren 1915—1924 till omkring 130. För närvarande utgör elevantalet vid de fyra i verksamhet varande skolorna omkring 70. I fråga om elevfrekvensens variationer under de senaste åren hänvisas till den tablå, som införts i det föregående under avdelningen B I. Vid den enskilda skogsskolan vid Gammelkroppa utexamineras årligen omkring 20 elever.

Med ledning av de visserligen mycket bristfälliga uppgifter om aktivt tjänstgörande skogsvaktare och kronojägare, som äro tillgängliga, samt erfarenheterna av arbetsmarknadens förmåga att upptaga personal med dylik utbildning, kan ersättningsbehovet på längre sikt för ifrågavarande tjänstemän mycket grovt anges till 100. Jag har icke ansett lämpligt att nu söka åstadkomma någon närmare utredning angående det antal skogsvaktare, som årligen bör tillföras arbetsmarknaden. På grund av svårigheten att för nämnda förmansgrupp beräkna det långfristiga behovet av fast anställda tjänstemän samt de talrika anställningar av skogliga förmän, som äro av mera tillfällig natur men icke desto mindre motsvara ett permanent behov av skogsskolebildad arbetskraft, kan en dylik utredning knappast lämna några säkra resultat. För prövningen av frågan om undervisningsform och utbildningens allmänna planläggning torde det för övrigt i nu ifrågavarande avseende vara tillfyllest att konstatera, att skogsbrukets behov av skogsskolebildad personal är av den storleksordning och den art, att utbildningen måste ske vid flera skolor, förlagda till skilda delar av landet.

Enligt gällande ordning regleras tillströmningen till skogsvaktarbanan genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen om inrättande eller indragning av skogsskolor samt genom årliga beslut av Kungl. Maj:t om elevantalet vid skolorna. Reglering av antalet skolor har skett senast år 1934, då en av de fem dåvarande skolorna på förslag av domänstyrelsen indragits (r. skr. nr 265).

I analogi med det av mig förordade förfarandet för bestämning av antal studerande vid skogshögskolan torde Kungl. Maj:t böra överlämna åt domänstyrelsen att bestämma årsantagningen av elever till varje skola inom ett av Kungl. Maj:t för en femårsperiod fastställt antal. Bestämningen av elevantalet synes lämpligen kunna ske i samband med inträdesprövnin-garna.

*Departements-
chefen.*

IV. Skogsskolornas organisation.

1. Allmänna synpunkter.

I P. M. framhålles, att skogsskolan bör, med hänsyn till de praktiska färdigheter, skolan är avsedd att ge, och den direkta tillämpning av bibringade teoretiska kunskaper den skall lämna, genom intim kontakt vara förbunden med en skogsförvaltning. I detta avseende anse utredningsmännen den nuvarande anordningen med skogsskola och mindre revir inom domänverket under gemensam ledning synnerligen lämplig, då därigenom beredes tillfälle ej blott till demonstrationer och praktiska övningar utan jämväl till elevernas deltagande i revirförvaltningens aktuella arbeten.

Undervisningen bedrives, anföres vidare i P. M., vid de skilda skolorna icke efter ett enhetligt schema. Domänstyrelsen har ansett olämpligt att binda lärarna genom föreskrifter om undervisningens planläggning i detalj, vilka på grund av de olikartade förhållanden, under vilka skolorna arbeta, kunnat få ogynnsamma verkningar. Föreståndarna äga därför frihet att med iakttagande av utav domänstyrelsen utfärdade bestämmelser om varje lärares undervisningsskyldighet, de särskilda ämnenas omfattning samt den för varje ämnes teoretiska och praktiska behandling anslagna tiden, ordna undervisningen på sätt de finna ändamålsenligt. I stort sett är emellertid undervisningen vid skolorna ordnad efter följande schema.

Den första tiden ägnas i huvudsak åt de grundläggande ämnena svenska språket och matematik samt något eller några av övriga förberedande ämnen, såsom botanik, marklära samt skogs- och fältmätning. Av fackämnena påbörjas skogsteknologien tidigt, huvudsakligen genom lektioner och praktiska övningar i kolning, vilka avslutas under hösten. Tyngdpunkten av undervisningen i huvudämnena är givetvis förlagd till våren. Teoretisk och praktisk undervisning fortgå så långt som möjligt parallellt under hela lärotiden i det dubbla syftet att snabbt inöva tillämpningen av meddelade kunskaper och bereda omväxling i det för eleverna ovana läsarbetet. Under kolningen på hösten, en del av vinterns avverkningssäsong samt sommaren ägnas tiden huvudsakligen åt praktiskt arbete och övningar. Praktik i de egentliga grovarbetena utövas under mycket kort tid för varje slag av arbete.

I anslutning till det nu sagda anföres i P. M. ytterligare:

Av vad förut nämnts synes framgå, att drivande och dugliga lärare ha stora möjligheter att inom den givna, allmänna ramen för undervisningen vinna mycket goda resultat. Hur detaljerade föreskrifter om undervisningen, som därutöver än lämnas, torde utbildningsresultatet likväl ytterst komma an på lärarnas förmåga att organisera undervisningen, att meddela kunskaper och att intressera eleverna för arbetsuppgifterna. Med detta sätt att se kommer uppgiften att pröva skogsskolornas verksamhet att begränsas till utredning om ändamålsenligheten av de föreskrifter, som nu reglera verksamhetens allmänna planläggning.

I den mån särskilda önskemål rörande undervisningen kommit till uttryck av dem, som påyrkat utvidgning av läroplanen, synas dessa avse förbättrad och större träning i skogsvårdsåtgärder, särskilt stämplingsarbeten samt vissa tekniska skogsarbeten. Det torde också vara en höjning av de utexami-

nerades kvalifikationer just i dessa avseenden, som skulle komma deras framtida arbetsfält bäst tillgodo, vare sig deras verksamhet blir förlagd till en skogsförvaltning eller en skogsvårdsstyrelse.

Utredningsmännen ha i överensstämmelse med angivna ståndpunkt vid prövningen av organisationen särskilt undersökt möjligheterna att genom förbättring av förutsättningarna för verksamheten bereda utrymme för fördjupade studier och bättre träning i nämnda ämnen. Fyra vägar att nå detta syfte ha av dem ägnats särskild uppmärksamhet, nämligen förbättrad kontroll av förkunskaper, förbättrad praktik, rationalisering av undervisningen genom anlitande i viss utsträckning av ämneslärare samt anskaffande i ökad omfattning av läroböcker och kompendier. Därjämte ha utredningsmännen ansett, att möjligheterna att begränsa undervisningen i svenska språket och matematik borde undersökas. Vad därom i P. M. anförts finnes återgivet under nästföljande avdelning samt under avdelningen B IV: 4.

I yttrande över P. M. har *Sveriges kronojägareförbund* beträffande den allmänna planläggningen av undervisningen vid skogsskolorna i huvudsak anfört:

De sakkunniga äro uppenbarligen felorienterade, då de uttala, att de särskilda önskemål rörande undervisningen, som kommit till uttryck, synas avse förbättrad och större träning i skogsvårdsåtgärder, särskilt stämpningsarbeten och vissa tekniska skogsarbeten. Detta framstår än tydligare, då de till undersökning upptaga frågan om framkomliga vägar för begränsning av den hittills anslagna tiden för undervisning i svenska språket och matematik. Bland de lägre skogsmännen är den meningen dock allmän, att den anslagna tiden för svenska språket och matematik är otillräcklig och bör utökas till minst dubbla antalet timmar. Till detta kommer, att undervisningen i dessa ämnen också är undermålig och till en del handhaves av lärare, som icke äro sina ämnen mäktiga. Med all aktning för betydelsen av god och ökad undervisning i stämpling och skogstekniska arbeten förefaller det oss, att de sakkunniga, om de varit i någon mån lyhörda för skogsförmännens önskningar, hellre bort förorda åtgärder, som ledde till större enhetlighet i denna undervisning vid de olika skogsskolorna.

Skogsskolornas anknytning till skolrevir finner jag vara en lämplig anord- *Departement-*
chefen.
ning, som alltjämt bör bibehållas.

Jag ansluter mig till de allmänna synpunkter rörande undervisningen vid skogsskolorna, som anförts av utredningsmännen. Visserligen torde förmågan att behandla svenska språket i många fall bliva av ej ringa betydelse i de skogsskolebildades framtida tjänstgöring, men den tid, som för närvarande är anslagen till ämnet, synes vara fullt tillräcklig, och jag har icke något att erinra mot en viss beskärning av densamma, därest det undervisningsresultat, som för närvarande vinnes, skulle kunna ernås på kortare tid genom anlitande av ämneslärare. Jag vill till jämförelse meddela, att undervisningen i ämnena svenska språket och matematik, som vid skogsskolorna nu omfattar respektive 90 och 140 timmar, vid den ettåriga kursen vid lantbruksskolan vid Alnarp omfattar respektive 40 och 56 timmar samt vid den tvååriga kursen vid samma skola respektive 100 timmar — jämte 16 timmar

för välskrivning — och 136 timmar. Ifrågavarande undervisning är sålunda vid skogsskolorna av ungefärligen samma omfattning som vid den tvååriga lantbruksskolan. Härvid är emellertid att märka, att vad skogsskolorna angår inträdesfordringarna beträffande teoretiska förkunskaper ansetts kunna sättas något högre än den allmänna standard, som gäller för de tvååriga lantbruksskolorna utan att inträdet nämnvärt försvåras för mera försigkomna ynglingar ur skogsarbetarnas led.

Den förevarande reformeringen av skogsskolorna synes sålunda i främsta rummet böra taga sikte på förbättring av elevernas fackkunskaper, en synpunkt, som icke återfinnes i kronojägareförbundets yttrande men med styrka framförts av skogvaktarförbundet i dess under en föregående avdelning (B II) återgivna yttrande. Med anledning av kronojägareförbundets anmärkning om bristande enhetlighet i de skilda skolornas fackundervisning vill jag framhålla, att såväl den skogsbiologiska som den skogstekniska utbildningen i viss mån måste vara lokalbetonad vid skolorna. Vidare må nämnas, att jag i det följande ämnar förorda till genomförande ett av utredningsmännen framlagt förslag, att inspektionen av skolorna skall centraliseras till domänstyrelsen.

2. Förkunskaper, övriga inträdesfordringar samt inträdesprövning.

Inom
departementet
utarbetad
P. M

Vid behandlingen i P. M. av de *teoretiska förkunskaper*, som böra krävas av de inträdessökande till skogsskola, framhålles till en början, att skogsskolornas undervisning i de förberedande ämnena svenska språket, matematik, botanik och zoologi bygger direkt på den 6-åriga folkskolan enligt någon av formerna A och B (undervisningsplanen för rikets folkskolor den 31 oktober 1919). För inträde vid skogsskola fordras därför intyg av examinerad folkskollärare, att sökande efter företagen prövning vid tiden för ansökningens ingivande äger det mått av kunskaper, som erfordras för erhållande av avgångsbetyg från sådan skola med minst vitsordet med beröm godkänd i rättskrivning och räkning eller ock betyg om avlagd realexamen. Vidare erinras i P. M., att undervisningen vid skogsskolorna i ämnena svenska språket och matematik upptager ej mindre än 32 procent (13 procent + 19 procent) av hela lärokursens sammanlagda timantal på lärorummet (lektioner och övningar) och i vart och ett av dessa ämnen större timantal än i något annat vid skolorna företrätt ämne, varvid dock är att märka, att undervisningen i matematik delvis innefattar en begynnande fackutbildning genom övning i lösande av på skogsbruket tillämpade uppgifter (yrkesproblem). Det har under sådana förhållanden synts utredningsmännen angeläget att undersöka framkomliga vägar för begränsning av undervisningen i nämnda läroämnen. Därom anföres i P. M. följande.

Det ligger närmast till hands att höja kompetensfordringarna för inträde i de grundläggande ämnena, t. ex. genom att såsom inträdesfordran föreskriva företeende av betyg från kurs vid folkhögskola eller möjligen lantmannaskola. Man löper dock därigenom risken att försvåra inträdet för de ekono-

miskt sämst ställda inträdessökandena av arbetartyp, vilka ofta utgöra det bästa materialet för arbetsförmän i skogsbruket. I detta sammanhang erinras om det av 1934 års folkskolesakkunniga utarbetade och numera för riksdagen framlagda förslaget om införande av 7-årig skolplikt, som emellertid ej kan medföra verkningar för skogsskolornas del förrän tidigast åren 1942 eller 1943.

Vidare är det känt att ynglingar, som vid 13 års ålder avsluta sin skolgång — bortsett från de två kortare kurserna i fortsättningsskolan — i allmänhet glömma en stor del av de kunskaper de inhämtat i skolan, innan de uppnå 20-årsåldern. Den förut omnämnda prövningen inför examinerad folkskollärare vid tiden för ansökningens ingivande är avsedd att giva säkerhet för att de sökande på lämpligt sätt återhämtat förlorade kunskaper och i erforderlig utsträckning förbättrat dem.

Sedan utredningsmännen konstaterat, att det nämnda sättet att kontrollera de sökandes kunskaper i svenska språket och matematik ej fungerat tillfredsställande, ha de föreslagit, att i dess ställe skall anordnas en *frivillig förprovning* av de sökandes kunskaper i nämnda ämnen, till vilken jag i det följande återkommer, samt en skärpt *inträdesprövning till skogsskolan*. Beträffande inträdesprövningen anföres vidare sammanfattningsvis följande.

Sistnämnda prövning bör göras mera omfattande och sträcka sig över 3 å 4 dagar, varigenom även vinnes fördelen av en säkrare bedömning av elevernas färdigheter och handlag. Följande plan torde lämpligen kunna tillämpas för prövningen:

Svenska språket: skriftprov efter föresägning, uppsatsskrivning samt muntligt förhör i språklära.

Matematik: provräkning samt muntligt förhör.

Geografi och naturkunnighet: muntligt förhör.

Praktiska prov.

Skriftprov och provräkning böra för vinnande av viss enhetlighet vid skolorna bestämmas av domänstyrelsen. Övriga prov i svenska språket, matematik samt geografi och naturkunnighet utföras, därest så finnes lämpligt, med biträde av examinerad folkskollärare. För godkännande bör fordras, att sökande vid prövningen ådagalagt kunskaper i de tre prövningsämnen, som motsvara avgångsbetyg från folkskolans sjätte klass med minst vitsordet med beröm godkänd.

Genom de praktiska proven, som anordnas av facklärarna, beredas lärarna tillfälle att kontrollera i vad mån de sökande kunnat tillgodogöra sig förpraktiken. Dessa böra få visa sina färdigheter att hantera yxa, såg och andra redskap. Deras blick för skog och virke prövas genom föreläggande av enklare gallringsuppgifter eller andra prov, vilkas lösande bero av mognad och omdöme mera än av teoretiska kunskaper. Proven, som lämpligen omfatta 1 å 2 dagar, torde kunna ge en utmärkt ledning, när det gäller att avgöra, vilka av de vid inträdesprövning godkända inträdessökande, som i första rummet böra antagas till utbildning.

I fråga om *förpraktik* ha utredningsmännen erinrat om att för närvarande är stadgat, att sökande skall hava under minst två år med goda vitsord som arbetare deltagit i samt förvärvat god kunskap om och färdighet i de vanligast förekommande skogsarbetena samt vidare framhållit följande.

Den för praktiken stadgade minimitiden torde få anses tillräcklig under förutsättning, att den utnyttjas till förvärvande av färdighet i alla vanligare

skogsarbeten, såsom stämpling, avverkning, kolning, dikning och helst även flottning. Veterligen är de sökandes praktik emellertid icke alltid så allsidig som önskvärt vore. Inträde har likväl ofta icke vägrats av denna anledning, om vederbörande i övrigt väl fyllt inträdesfordringarna. Enär emellertid de svenska skogsskolorna — i motsats till de 2-åriga finska skolorna — icke kunna disponera någon mera avsevärd tid för utförande av det egentliga grovarbetet i skogen och färdighet i dessa stycken är ett oeftergivligt villkor för en god arbetsförman, synes det erforderligt att uppställa vissa minimikrav beträffande *deltagande som arbetare* i vart och ett av de viktigaste arbetena, kompletterade med bestämmelse, att intyg om sådant deltagande skall vara vitsordat av skogligt utbildad fackman. Den minsta praktiktiden för varje slag av arbete torde lämpligen böra utgöra: för *stämpling* 2 månader, för *huggning och tillredning av olika virkessortiment* 4 månader, för *utdrivning av virke* 1 månad, för *aptering* 1 månad samt för *dikning eller vägbyggnadsarbete* 1 månad.

Det synes ur flera synpunkter önskvärt, att de inträdessökandes förpraktik ordnas på sådant sätt, att man har anledning påräkna sakkunnig kontroll och ledning av arbetet. I särskild promemoria rörande omorganisation av den högre skogsundervisningen har en dylik anordning föreslagits beträffande de inträdessökande till skogshögskolan. Det möter emellertid väsentligt större svårigheter att tillämpa denna anordning för skogsskolornas del. Bland de många skäl, som tala mot ett försök i sådan riktning, må nämnas det stora antalet sökande, ökade kostnader för dessa samt svårigheter, som möta på grund av konkurrens om arbetet vid förvaltning, som mottager praktikanter i större antal. Domänstyrelsen synes emellertid böra tillhandahålla ett gemensamt betygsformulär samt direkt eller genom skolorna sprida detta till dem, som ämna söka inträde vid skogsskola. Det kan möjligen så småningom visa sig lämpligt att införa fordran på intyg enligt sådant formulär för den stadgade minimitiden av 9 månader för deltagande i särskilda arbeten.

Kolningsarbetet intager vid skogsskolan en särställning såtillvida, att det icke kan inläras utan att eleverna beredas tillfälle att själva handhava och utan avbrott följa arbetet under en längre tid. Kolningsundervisningen är därför mycket tidskrävande — omkring en månad vid varje kurs ägnas i huvudsak åt kolning — och verkar därjämte förryckande på det övriga arbetet. Det skulle medföra ett väsentligt förbättrat utrymme för något eller några andra ämnen, om det egentliga kolningsarbetet kunde helt överflyttas från skolkursen till praktiktiden. Omläggningen kan utan svårighet på ett effektivt sätt genomföras genom att bland inträdesfordringarna införas fordran på avgångsbetyg från kolarskola.

Kolarskolor inrättas för närvarande årligen dels vid Gammelkroppa i Värmland med understöd av vissa landsting och hushållningssällskap samt jernkontoret, dels i mån av behov vid Bispgårdens skogsskola i Jämtland med understöd av riksstatsanslag samt av jernkontoret. Kurserna, som från början voro avsedda att meddela arbetare färdighet i kolning men sedan många år huvudsakligen utnyttjas av dem, som förbereda sin utbildning till skogvaktare, börja vanligen 15 augusti eller 1 september och pågå omkring 7 veckor. Undervisningen är kostnadsfri. Den sammanlagda kostnaden för genomgående av kolarskola har under senare år utgjort 80—100 kronor (mat, böcker m. m.) jämte kostnad för resor till och från skolan samt för kläder. Stipendier utdelas till samtliga elever med från 25 till 80 kronor vid Gammelkroppa, beroende på av respektive landsting och hushållningssällskap för ändamålet anslagna medel, och 30 kronor vid Bispgården.

Åtskilliga av de till skogsskolorna inträdessökande ha redan nu genomgått kolarskola. Även om kolningen för närvarande ej har samma betydelse för skogsbruket som tidigare, torde den del av praktiktiden, som tillbringas vid kolarskola, vara mycket väl använd, ej endast därför att de blivande arbetsförmännen där erhålla en bättre insikt i kolningsarbetet än vad skogsskolorna kunna ge, utan även med hänsyn till de vissa skogsarbeten utmärkande, primitiva förhållanden, under vilka kolningsarbetet bedrives, och den bedömning av elevernas lämplighet för skogsarbete, som då kommer till stånd. Eleverna bo nämligen i kolkojorna och deltaga i alla med kolning sammanhängande arbeten, såsom iordningställande av bottnar, inresning av veden, kolning, rivning och dämning, ävensom uppförande av kojor. I regel bilda två elever ett lag, som ombesörjer kolningen av en mila. Dessutom sysselsätts eleverna med gallrings- och huggningsarbeten och erhålla därvid kortfattad undervisning i grunderna för beståndsvårdande huggningar. De avgångsbetyg, som eleverna erhålla vid kursens slut, kunna säkerligen tjäna till ledning vid bedömning av de inträdessökande vid skogsskolorna bättre än de flesta andra praktikbetyg.

Inom södra Sveriges skogsbruk, där träkol har ingen eller ringa avsättning, är kolningen ofta ett okänt begrepp. Emellertid kan en kurs vid kolarskola i mellersta Sverige ge en skogspraktikant från dessa delar av landet en vidare blick på skogliga förhållanden och därmed bättre förutsättningar för att tillgodogöra sig undervisningen vid skogsskola. På grund av denna omständighet och de särskilda förhållanden, som förut berörts, torde den praktik, som utbildningen vid kolarskola ger, vara till gagn även för de elever, som i sitt framtida arbete aldrig komma att syssla med kolning, och för verksamheten vid den skogsskola, där sådana elever vidareutbildas. Från jernkontorets sida är kolarskolas införande som obligatorisk förpraktik till skogsskola ett gammalt önskemål.

Av den lämnade skildringen av kolarskolornas verksamhet torde framgå, att skolorna i sin nuvarande gestaltning äro väl lämpade som förpraktik till skogsskola. Med några mindre jämkningar av kolarskolans arbetsplan skulle den emellertid kunna bli av ännu större betydelse för skogsskoleutbildningen. Det synes sålunda önskvärt, att huggningsarbeten, som här bedrivs under ständig instruktion och kontroll, kunde försiggå i större omfattning och att eleverna i samband därmed bereddes en något fulligare orientering och övning i gallring och andra beståndsvårdsarbeten. Vidare bör det tillfälle kolarskolan erbjuder att på ett tidigt stadium av utbildningen nå de blivande skogsvaktarna utnyttjas för att göra klart för dem, vilka kunskaper i de grundläggande, allmänna ämnena, som fordras för inträde vid skogsskola, och därigenom uppmuntra dem att genom självstudier i dessa ämnen fylla eventuella brister. I detta syfte böra vid skolan inläggas några *frivilliga* övningar i svenska språket och matematik. Lärarna kunna med ledning av dessa prov, som givetvis icke betygsättas och ej heller på annat sätt påverka avgångsbetyget från kolarskolan, lämna eleverna råd och anvisningar i vad mån och på vad sätt de böra förkovra sina kunskaper i de teoretiska ämnena. I samband med nu föreslagna ändringar i kolarskolans läroplan synes lärotiden böra något förlängas till att omfatta en tid av 2 månader. För att den sålunda föreslagna, något utvidgade kolarskolan ej skall bli en betungande förpraktik till skogsskola synes ett något större stipendiebelopp, förslagsvis 40 kronor, böra tilldelas samtliga elever, som icke besitta sådana teoretiska förkunskaper, som fordras för inträde vid skogshögskolan.

Därest den sålunda föreslagna anordningen skall kunna genomföras utan

att tillträdet till skogsskola nämnvärt försvåras, måste flera kolarskolor inrättas. I särskild promemoria angående den högre skogsundervisningen föreslås, att avgångsbetyg från kolarskola skall uppställas som villkor jämväl för inträde till skogshögskolans förberedande kurs. Det antal praktikanter, som årligen söka utbildning vid kolarskola, skulle därför komma att uppgå till minst 100 stycken. Kolarskolornas sammanlagda kapacitet torde därför böra utökas till omkring 125 elever per år med möjligheter till ytterligare, tillfälliga utvidgningar.

I samband med den här föreslagna ändringen av inträdesfordringarna till skogsskola bör den tid, som vid sådan skola ägnas åt ämnet kolning, starkt beskäras. Undervisningen omlägges därvid till att i huvudsak omfatta endast planläggning av kolningsarbeten.

Inträdessökandes *ålder* får enligt nu gällande bestämmelser ej understiga 20 eller överstiga 30 år. För de elever, som erhålla möjlighet att efter skogsskolan fortsätta sin utbildning vid skogshögskolan på sätt föreslagits i promemoria angående den högre skogsundervisningen, är det av stor vikt att kunna påbörja utbildningen vid skogsskola så tidigt som möjligt, och en sänkning av inträdesåldern med 2 år skulle med hänsyn härtill vara önskvärd. Vid en ålder av 18 år torde en yngling, som tränats i skogsarbeten, i regel vara kroppsligen fullt utvecklad. Däremot torde han mera sällan äga den allmänna mognad, som erfordras för att kunna tillgodogöra sig undervisningen på bästa sätt. Det torde därför ej vara rådligt att sänka inträdesåldern mer än ett år eller till 19 år.

Emellertid äger enligt gällande värnpliktslag den, som icke avlagt studentexamen eller förvärvat viss annan kompetens (årsklassen B), ej rätt att inskrivas till värnpliktstjänstgöring vid tidigare ålder än 20 år. Därest inträdesåldern till skogsskola sänkes, kan därför bestämmelsen om företeende av utdrag ur inskrivningsbok rörande värnpliktsförhållanden ej äga generell giltighet. För den, som icke undergått inskrivning, torde sistnämnda bestämmelse därför lämpligen böra ersättas med fordran på intyg från den militärläkare, som utfärdat föreskrivet läkarbetyg, att sökanden med hänsyn till sin kroppsutveckling och kroppskonstitution skulle vid inskrivningsförrättningen ha förklarats vapenför och duglig till all krigstjänst.

*Yttrandet
över P. M.*

Av yttrandena inhämtas i förevarande avseende följande.

Domänstyrelsen anför, att av de sökande, som rent formellt fyllt fordringarna för antagning till skogsskolelärjunge, hade vid inträdesprövningarna under åren 1928/1935 underkänts sjutton procent, varav syntes framgå, att genom prövningarna, såsom dessa hittills anordnats, en rätt stor grupp sökande, vilka syntes mindre lämpliga för undervisning vid skogsskola, förvägrats antagning. Det vore ej osannolikt, att den nu föreslagna, skärpta prövningen, efter vars införande det i stadgan omförmälda intyget eller beviset ej skulle bli erforderligt, kunde komma att — till fördel för skogsskoleundervisningen — egga de sökande till förvärvande av bättre teoretiska förkunskaper, innan de anmälde sig såsom sökande. Den nu föreslagna utvidgade inträdesprövningen komme givetvis att för de sökande medföra något ökade kostnader. Styrelsen hade emellertid för sin del ej något att erinra emot införandet av en dylik prövning i huvudsaklig anslutning till utredningsmännens förslag. I samband härmed borde föreskrifterna om intyg beträffande vissa teoretiska förkunskaper avföras ur stadgan. Det torde

alltjämt böra ankomma å styrelsen att meddela närmare föreskrifter angående prövningen. Styrelsen hade ej heller något att erinra mot förslaget om fördelning av praktiken på vissa slag av skogsarbeten m. m., vilket borde lända undervisningen till godo. Genomförandet av förslaget krävde mindre ändring av stadgan. I övrigt torde det alltjämt böra ankomma på styrelsen att meddela erforderliga närmare föreskrifter om denna utbildning.

Vad angår undervisningen i kolning anför domänstyrelsen:

Frågan om inställande av den sedan gammalt bedrivna undervisningen i kolning vid skogsskolorna har tidigare varit uppe. Redan år 1927 framfördes till styrelsen önskemål härom från järnkontorets sida. Väl inseende att genom en sådan anordning ökad tid för andra undervisningsämnen vid skogsskolorna skulle stå att vinna har styrelsen dock ej ansett sig böra vidtaga åtgärder för tillgodoseende av detta önskemål. Styrelsen har befarat, att de strängare villkor för inträde vid skogsskola, som kravet på utbildning vid kolarskola innebure för de inträdessökande, skulle föranleda en betydande minskning av antalet sökande på grund av de kostnader, som härigenom skulle uppkomma för den väsentliga del av dem, som haft sitt hemvist långt från de områden — Bergslagen och Jämtland — där kolarskolor varit inrättade. Bortsett från den skogliga utbildning i övrigt, som må kunna förvärfvas vid en kolarskola, lärer betydelsen av sådana skolor numera, med hänsyn ej blott till förbrukning av skogsskol utan även till de huggningssätt, som tillämpas, vara avsevärt mindre än tidigare varit fallet. Av domänverkets kronojägare tjänstgöra betydligt mera än halva antalet å skogar, där kolning ej förekommer. Den stora grupp av från skogsskolorna examinerade lärjungar, vilka såsom länsskogvaktare tjänstgöra hos skogsvårdsstyrelser, torde ej heller hava direkt befattning med kolningsarbete. Enligt styrelsens uppfattning kan det starkt ifrågasättas, huruvida ej utbildning vid kolarskola, i stället för att föreskrivas såsom villkor för inträde vid skogsskola, bör betraktas såsom en särskild angelägenhet för sådana från skogsskolorna examinerade lärjungar, som hava för avsikt att vinna anställning å skogsförvaltning, där kolning ingår bland förekommande arbeten. Med hänsyn såväl härtill som till den omständigheten, att en obligatorisk utbildning i kolning före inträde vid skogsskola skulle förorsaka ökade kostnader ej blott för statsverket — genom tvånget att anordna flera kolarskolor inom skilda delar av landet — utan även för de sökande själva, anser sig styrelsen, som visserligen biträder förslaget om inställande, i huvudsak, av undervisningen i kolning, ej kunna tillstyrka utredningsmännens förslag i detta hänseende.

Efter en närmare motivering av den nuvarande lägsta åldersgränsen för inträde vid skogsskola har styrelsen slutligen uttalat, att styrelsen på grund av de skäl, som förestavat utredningsmännens förslag om sänkning av den nu föreskrivna minimiåldern, anser sig böra biträda detsamma.

Skolöverstyrelsen har särskilt fäst sig vid det föreslagna sättet att råda bot på bristerna i förkunskaper i svenska språket och matematik, brister, vilka enligt överstyrelsens mening försvårade all yrkesundervisning, som av olika skäl måste förläggas till en ålder, som med åtskilliga år skilde sig från den ålder, vid vilken avgång skedde från den förberedande allmänna skolan, i detta fall i regel folkskolan med dess påbyggnad fortsättningsskolan. Den hittills vid skogsundervisningen följda praxis, att för inträde i skogsskola

skulle företes intyg om kunskaper och färdigheter i de nyss berörda ämnena, motsvarande minst betyget med beröm godkänd vid avgångsexamen från folkskolan, syntes överstyrelsen icke hava kunnat garantera önskad jämnhet i fråga om elevmaterialet. Detta måste anses helt naturligt, då uppfattningen om vad som borde krävas för nämnda betygsgrad säkerligen vore ytterst vag. Det av de sakkunniga föreslagna tillvägagångssättet syntes då vara mycket ändamålsenligare och mera lämpat efter skogsskoleaspiranternas allmänna inställning.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har ansett, att utbildningen vid den föreslagna, något utvidgade kolarkursen torde vara av sådan allmän betydelse för skogsskoleundervisningen, att kursen borde krävas som förutbildning. Vidare har centralrådet anfört följande.

För att elever, som erhålla möjlighet att efter skogsskolan fortsätta sin utbildning vid skogshögskolan, må kunna påbörja utbildningen vid skogsskola så tidigt som möjligt, hava utredningsmännen ifrågasatt en sänkning av inträdesåldern till 19 år. Centralrådet finner detta förslag mindre lämpligt. Skogsskolornas huvuduppgift är dock att utbilda skogsvaktare, och skolornas verksamhet bör i första hand tillrättaläggas med hänsyn härtill. Erfarenheten torde hava visat, att ynglingar under 20 år merendels icke äga den kroppsliga utveckling och andliga mognad, som erfordras för att kunna på bästa sätt tillgodogöra sig utbildningen. Deras utsikter att efter genomgången skogsskola vinna anställning som arbetsledare lära jämväl förstärkas, därest de motsvara större anspråk på mognad och omdöme. Centralrådet hyser därför den åsikten, att nuvarande bestämmelse om en minimiålder av 20 år bör bibehållas även i den nya organisationen. Inom centralrådet har framhållits, att detta ej behövde utgöra hinder för att studerande, vilka nöjaktigt styrka sin avsikt att, därest de vinna kompetens härför, fortsätta sin utbildning vid skogshögskolan, må kunna tillåtas inträda vid skogsskola redan vid en ålder av 19 år.

Lärarrådet vid skogshögskolan har anfört:

För skogsförmän inom de ej oväsentliga delar av landet, där kolning bedrives, är en noggrann kännedom om denna hantering ett oeftergivligt villkor, och denna kännedom är minst lika viktig som flera andra skogsteknologiska detaljer, som ingå i undervisningen vid skolan. Icke förty kan den givetvis utbrytas från den undervisning, som nu meddelas vid skogsskolan, och bibringas vid särskilda kolarskolor, under förutsättning nämligen, att undervisningen behöver utökas i övriga ämnen. Åtgärden kommer emellertid att medföra en viss stegring i såväl vederbörande elevers utbildningskostnad som i kostnaderna för statsverket. För att erhålla garantier att utbildningen i kolning härigenom ej blir underlägsen den, som nu erhålles vid skogsskolorna, måste nämligen dessa kolarskolor stå under enahanda statlig kontroll och ledning som själva skogsskolorna.

För en ändamålsenlig rekrytering av förmanskåren inom skogsbruket är det av synnerlig vikt, att de personer, som vinna inträda vid skogsskolorna, ha praktisk läggning och anlag för arbetsledning. Man kan t. o. m. våga påstå, att dessa egenskaper hos arbetsförmän äro viktigare än kunskaperna i de teoretiska ämnen, svenska och matematik, som nu ingå i inträdesproven till skogsskola.

För närvarande kan sökande till skogsskola i regel endast styrka sin praktiska lämplighet genom privatintyg, vilka för de sökandes inbördes bedömande äro av mycket tvivelaktigt värde, då dessa intyg ofta måste utfärdas

av personer, som ha en önskan att hjälpa vederbörande fram. För en gradering av de sökande efter deras större eller mindre lämplighet för skogsskoleutbildning kan däremot dessa kolarskolor, framför allt om desamma i någon mån utökas med enklare praktiska kurser i vissa skogsvårdsarbeten — såsom de sakkunniga jämväl föreslagit — bli av ytterligare värde. Söringen av de sökande till skogsskola skulle då i viss mån kunna ske efter erhållna praktiska vitsord från dessa kolarskolor, varefter man genom särskild inträdesprövning endast behöver konstatera tillfredsställande kunskapsmått i matematik och svenska språket. Nu anförda betydelse av kolarskolorna accentuerar sålunda ytterligare behovet av enhetlig kontroll och ledning av dessa skolors verksamhet.

Styrelsen för skogshögskolan är enig med utredningsmännen om betydelsen av kunskap i kolning för den, som utexamineras från skogsskola, även om enligt styrelsens mening icke alla de utexaminerade i sin blivande verksamhet ha behov av denna kunskap. Vidare anför styrelsen:

Arbetet vid en kolarskola eller på annan plats, dit denna undervisning må förläggas, medför samtidigt en ökad insikt i skogsarbetet, som kan vara av stort värde. Svårigheten med genomgång av kolarskola före skogsskola framträder emellertid på ett annat sätt, nämligen däruti, att alla som söka inträde, måste genomgå kursen och underkasta sig därmed förenade kostnader, sålunda även de många, som icke erhålla inträde vid skogsskolan på grund av bristande utrymme, bristande kunskaper eller andra orsaker. De flesta av dessa få kanske aldrig någon nytta av den genomgångna kolarskolan. Här till kommer, att staten vid en sådan anordning måste se till att kolarskolor i tillräckligt antal finnas för att bereda utrymme för icke blott dessa ynglingar utan även, enligt förslaget i P. M., för det antal, som skall söka inträde till Garpenberg, kanske ett 50-tal. Då det därvid, efter vad erfarenheten visat, kan inträffa, att mycket stora variationer i antalet sökande kunna förekomma, försvåras bedömandet av i vilken utsträckning kolarskolor äro erforderliga. Dessa olägenheter förekomma icke, om kolningsundervisningen bibehålles vid skogsskolan.

Svenska forstmästarförbundet har anfört, att införande av obligatorisk kolningskurs före inträdet vid skogsskolorna vore en värdefull reform, som medförde en icke betydelselös tidsvinst på skogsskolornas schema. Denna inträdesfordran gällde sedan flera år vid skogsvaktarskolan i Gammelkroppa.

Svenska skogsmästarförbundet har anslutit sig till i P. M. framlagda förslag beträffande inträdesfordringar, förkunskaper och inträdesprov.

Sveriges kronojägareförbund har anfört, att den föreslagna förprovningen vid kolarskolorna i verkligheten ledde till att dessa skolor finge karaktär av preparandkurser för inträde vid skogsskolorna. Det syntes under sådana förhållanden endast vara en naturlig utveckling, att skogsskolorna med ens organiserades tvååriga, tiden för kolarskolan inbegripen, och med inträdesprovningar i ungefär samma form som vid seminarierna. Den skärpning i villkoren om föregående skogspraktik, som utredningsmännen föresloge och var emot förbundet ingenting hade att invända, möjliggjorde, att inträdesprovning i färdighet att utföra skogsarbeten icke vidare vore behövlig.

Det av utredningsmännen framförda förslaget, att för inträde vid skogsskola skall fordras genomgången kurs vid kolarskola, har i avgivna yttran-

*Departements-
chefen.*

den i allmänhet tillstyrkts. Domänstyrelsen har emellertid med hänvisning till kolningsarbetets numera tämligen inskränkta betydelse för skogsbruket icke biträtt förslaget. Styrelsen synes därvid icke ha tagit hänsyn till kolarskolans betydelse som allmän förberedelse för inträde vid skogsskola, vilken kanske i främsta rummet legat till grund för förslaget och varit avgörande för dem, som anslutit sig till detsamma. Samtidigt som eleverna meddelas färdighet i själva kolningsarbetet erhålla de vid den enligt förslaget utvidgade kolarskolan träning i huggnings- och beståndsvårdsarbeten under kompetenta lärares ledning. Deras förmåga att finna sig tillrätta under primitiva förhållanden ställes på prov. Kolningsarbetet synes även vara i särskild grad ägnat att uppamma goda förmansegenskaper, såsom förmåga att med ständig uppmärksamhet övervaka ett arbete samt snabbt och effektivt lösa uppkommande praktiska problem. Den frivilliga förprövningen i svenska språket och matematik torde säkerligen avsevärt bidra till förbättring av skogselevernars teoretiska förkunskaper. Slutligen bör den bedömning av eleverna, som kan äga rum vid kolarskolorna, vara av ett visst värde för elevantagningen i samband med inträdesprövningen. Jag finner för min del dessa fördelar väl försvara de utgifter, som anordnandet av kolarskolor medföra för staten. Några mera betydande kostnader för skogsskoleaspiranterna torde icke behöva uppkomma, då genomgång av en två månaders kolarskola enligt vunna erfarenheter kan beräknas föranleda en utgift av 40 till 60 kronor jämte resekostnad för elev, som erhållit stipendium. Kurser vid kolarskola böra emellertid anordnas till sådant antal, att de sökande, vilka med hänsyn till sina förutsättningar för inträde vid skogshögskolan eller skogsskola skäligen böra beredas plats, kunna mottagas, och på sådana platser, att resekostnaderna för eleverna icke kunna bli betungande. Med hänsyn till den enkla organisation, som dylika kurser kräva, torde större svårigheter icke möta i dessa avseenden. Jag förordar därför uppställandet av fordran på avgångsbetyg från kolarskola för inträde vid skogsskola.

Stipendium bör lämpligen tilldelas elev vid kolarskola, som icke avlagt studentexamen, med föreslaget belopp, 40 kronor.

Utredningsmännens förslag om ordnad praktik i övrigt samt om inträdesprövning till skogsskolan ha i yttrandena gemenligen vunnit anslutning. Då förslagen synas ägnade att åstadkomma ett jämnare elevmaterial med bättre förutsättningar för utbildningen vid skogsskolan utan nämnvärd höjning av de teoretiska inträdesfordringarna, biträder jag desamma.

Likaledes förordar jag den föreslagna sänkningen av minimiåldern för inträde vid skogsskola, vilken av skäl, som andragits av utredningsmännen, synes önskvärd och knappast torde vara förenad med några större risker för intagande av omogna elever.

3. Undervisningens planläggning och bedrivande.

*Inom
departementet
utarbetad
P. M.*

I P. M. ifrågasättes icke någon omläggning av undervisningsåret vid skogsskolorna, som av domänstyrelsen reglerats från och med läroåret 1935/1936 och nu omfattar tiden 16 oktober—30 september. Utredningsmännen ha ej

heller ansett erforderligt att verkställa detaljgranskning av undervisningsplanen för skolorna, som fastställts av domänstyrelsen år 1934. De ha emellertid föreslagit följande mera betydelsefulla ändringar i fråga om undervisningens bedrivande och därom anført:

I skogsteknologi med byggnads- och dikningslära vinnes rätt avsevärd tid (omkring 120 timmar) genom den föreslagna inskränkningen av kolningsundervisningen. Denna tid bör överflyttas till andra delar av det stora och viktiga ämnet skogsteknologi. Enär närmare bestämmelser saknas för fördelning på ämnets särskilda delar av den enligt undervisningsplanen till ämnet anslagna tiden, torde vid de skilda skolorna för närvarande något olika tid anslås för delämnena. En närmare fördelning av den frigjorda tiden kan därför ej ske i detta sammanhang utan bör, därest den överhuvud taget bör fastställas centralt, efter närmare övervägande utföras av domänstyrelsen. Det synes likväl lämpligt, att här understryka betydelsen av en fyllig undervisning och god övning i några delar av ämnet, som torde kunna tillgodoses vid skogsskolorna bättre än vad för närvarande sker.

En skogsvaktare bör såsom arbetsförmän fullständigt behärska tekniken för användning av de vanligare skogsredskapen. Den färdighet, med vilken skogsarbetaren förstår att hantera yxa och såg och den skötsel han ägnar redskapen, är i regel av utomordentlig betydelse för arbetsresultatet. Dåliga redskap ge klen arbetsprestation och dålig virkesbehandling. Här brister det ofta, därför att förståelse för vikten av en ständig tillsyn av redskapen under pågående arbete saknas. Det bör ankomma på skogsvaktaren att kontrollera, att ingen anmärkning kan riktas mot redskapen och deras vård, samt att vid behov lämna instruktioner och råd i dessa avseenden. Vid skogsskolan böra nämnda synpunkter inskräpas vid instruktioner och övningar i *redskapens handhavande*.

Grundläggande för virkets behandling i skogen och i viss mån även för stämplingens utförande är kännedomen om det förädlade virkets beskaffenhet och värde. Utan erfarenhet om utfall i sågad vara av dimensioner och kvalitéer blir apteringen i skogen blott och bart ett hantverk, där virkesvärdet underkastas slumpvisa förändringar. Med noggrann virkeskännedom och träning i bedömning av sortimentsutfall och dess värde kan en apterare som regel utvinna väsentligt högre virkesvärden. Det ligger på grund härav stor vikt uppå, att apteringen utföres med omsorg och sakkännedom, och ansvaret för att så sker vilar i första hand på skogsvaktarna. En mycket väsentlig del av skogsskolans undervisning måste därför inriktas på studier av virkesutfall vid sågverk, och varje skogsskola bör vara i tillfälle att på platsen meddela sådan undervisning. I de fall, då sågverk ej finnes vid skogsskolan, synas därför åtgärder böra vidtagas för anskaffande eller förhyrning av cirkelsåg till skolan, varigenom även vinnes en förbättring av undervisningen i virkesförädling. I samband härmed må understrykas betydelsen av träning under noggrann tillsyn i *aptering* och *inmätning* av virke samt bedömning och *utsyning av för olika ändamål erforderligt husbehovsvirke*.

För ett intensivt bedrivande av den skogstekniska undervisningen icke endast i nu nämnda delar utan även i övrigt, såsom beträffande utdrivning och transport av virke samt vägbyggnad och dikning, talar särskilt den omständigheten, att skogsvaktarna i allmänhet äro hänvisade att handhava dessa arbeten mera självständigt än de egentliga skogsvårdsarbetena, där förvaltare

och assistenter ha större möjligheter att hålla hand över arbetenas utförande eller själva utföra dem.

I den mån de åtgärder för rationalisering av undervisningen, som här föreslås, kunna medföra ytterligare tidsbesparing, bör undervisningen i s k o g s s k ö t s e l utvidgas med praktiska övningar i beståndsvård och stämplingars utförande.

Lärjungarna vid skogsskolorna erhålla för närvarande icke någon undervisning i arbetsledning, vilket torde vara en brist i den nuvarande undervisningsplanen. I syfte att förbättra utbildningen till förmanskap synes därför lämpligt att det nu upptagna ämnet bevakningstjänstgöring med tjänsteexpedition och bokföring m. m., som i huvudsak upptar studium av tjänstgöringsbestämmelser, bokföring, förande av journaler samt rapportskrivning, utvidgas till ett större ämne benämnt *arbetsledning med tjänstekunskap*. Undervisningen i detta ämne bör, förutom arbetsledning, avtal och arbetarförhållanden i övrigt, omfatta orientering och övning i en skogvaktares alla tjänstegöromål i huvudsak enligt nyss angivna definition för ämnet bevakningstjänstgöring m. m., som samtidigt avföres från undervisningsplanen.

Från skogsskolorna företagas för närvarande *studieresor* till trakter med skogar av andra typer än dem, som äro representerade på skolreviret, och industriella verk, såsom sågverk och massafabriker. På grund av knapp medelstillgång ha dessa resor emellertid vid flera skolor måst begränsas, stundom till utflykter under en eller ett par dagar till ett sågverk eller en massafabrik eller till närbelägna trakter med liknande skogstyper som dem, skolreviret kan uppvisa. Ehuru det icke är nödvändigt eller ens lämpligt att skogsskolorna söka lämna en skoglig utbildning, som ger inblick i skogsvården, sådan den bedrivs under alla de skiftande förutsättningar, som råda i skilda delar av landet, måste likväl utbildningen vid en skola så gott sig göra låter grundas på de skogliga förhållandena inom hela det ofta ganska vidsträckta område, där skolans elever gemenligen erhålla sitt framtida arbetsfält. På grund härav böra större möjligheter beredas för undervisningens förläggande till annan plats än skolreviret, huvudsakligen genom studieresor, men i något fall kanske också genom uppehåll en tid vid lämpliga övningsskogar, ett förfarande, som redan nu tillämpas vid den sydligaste skolan, Kolleberga skogsskola, där skolrevirets skogar äro rätt egenartade. Med hänsyn till här anförda synpunkter torde visst anslagsbelopp böra ställas till skogsskolornas förfogande för resor.

I detta sammanhang må understrykas vikten av att tillräckliga hantlangningsmedel anvisas för skogsskolorna. Lärotiden är nu i viss omfattning betungad med mindre instruktivt hantlangningsarbete, vilket så mycket som möjligt bör undvikas.

För studieresor och hantlangning ytterligare erforderliga medel ha i P. M. beräknats till omkring 2,500 kronor.

Yttranden
över P. M.

De avgivna yttrandena innehålla i fråga om undervisningens planläggning och bedrivande i huvudsak följande.

Domänstyrelsen anför: Genom inställande, i huvudsak, vid skogsskolorna av kolningsundervisningen vinnes tid för undervisning i andra undervisningsgrenar. Utredningsmännen framföra i anslutning härtill vissa önskemål i fråga om undervisningen i skogsteknologi med husbyggnads- och dikningslära samt skogsskötsel. De uttala i detta sammanhang, att, i de fall, då sågverk ej funnes vid skogsskola, åtgärder syntes böra vidtagas för anskaffande eller förhyrning av cirkelsåg till skola. I den mån dessa önskemål ej redan äro tillgodosedda vid tillämpningen av nuvarande undervisnings-

ordning, har styrelsen intet att erinra emot, att närmare föreskrifter härutinnan meddelas, vilket, såsom hittills varit fallet, torde böra ske genom styrelsens försorg.

Styrelsen har ej något att erinra emot utredningsmännens förslag om införande av ämnet »arbetsledning och tjänstekunskap», avsett att i huvudsak ersätta nuvarande ämnet »bevakningstjänstgöring med tjänsteexpedition och bokföring».

Kostnaderna för studieresor och hantlangning pläga utgå av de s. k. expens- och underhållsmedlen, varmed vid de fyra skogsskolorna bestridas dels årligen återkommande kostnader för i huvudsak ved, lyse, renhållning, anskaffning och underhåll av inventarier, demonstrationssamlingar, böcker och tidskrifter m. m. samt studieresor för lärjungarna, dels ock kostnader för kurser i enklare sjukvård. I statförslag för budgetåret 1936/1937 i fråga om vissa anslag under riksstatens nionde huvudtitel har styrelsen under rubriken »ersättning till statens domäners fond för utgifter för statens skogsskolor m. m.» upptagit expens- och underhållsmedlen för samma budgetår till samma belopp som för budgetåret 1935/1936 eller till 16,000 kronor. Givetvis är det ur undervisningssynpunkt av fördel, om ökade expens- och underhållsmedel för ifrågavarande syfte kunna beredas. Styrelsen, som av givna skäl städse sökt iakttaga återhållsamhet i fråga om dessa utgifter, får emellertid framhålla, att den av utredningsmännen ifrågasatta ökningen med 2,500 kronor skulle utgöra ett välkommet tillskott å anslaget. Styrelsen får för sin del tillstyrka utredningsmännens förslag härutinnan.

Svenska skogsmästarförbundet tillstyrker utredningsmännens förslag beträffande undervisningens organisation.

Jag har intet att erinra mot vad i P. M. föreslagits beträffande utvidgning-
 en av undervisningen i skogsskolans viktigaste ämnen samt införande av
 ämnet arbetsledning och tjänstekunskap. Även förslagen om ökade anslag
 för studieresor och hantlangning vid skolorna vill jag förorda med hänsyn
 till vad utredningsmännen och domänstyrelsen därom anfört.

*Departementets
chefen.*

4. Lärare.

I P. M. framhålles i fråga om lärarkrafterna vid skogsskolorna, att vid dessa skolor torde i högre grad än vid de flesta andra skolor gälla, att lärarnas duglighet bestämmer undervisningens nivå. Fortsättningsvis anföres följande.

*Inom
departementet
utarbetad
P. M. 3*

Det synes vid sådant förhållande angeläget, att i främsta rummet *föreståndarbefattningen* är i lönehänseende placerad på sätt, som motsvarar de höga fordringar på kunskaper, vitalitet och arbetsförmåga man bör ställa på innehavaren. Varom icke kan förvärvandet av en god förmåga till en föreståndarbefattning stundom bliva i alltför hög grad beroende av tillfälligheter. Att föreståndarna vid skogsskolorna (B 25) placerats en lönegrad under jägmästare (B 26) torde sammanhånga med att man önskat underlätta passage från föreståndarbefattningarna, vilka ansetts icke böra vara sluttjänster. Det torde också i regel vara till fördel för undervisningen, om nya krafter kunna taga vid exempelvis vart 10:de eller vart 15:de år. Emellertid har från och med år 1935 för domänverkets vidkommande företagits en sådan ändring i reglerna för befattningarnas återbesättande, att rörligheten hos föreståndarna befordras bättre genom deras uppflyttning i lönegraden B 26 än genom deras bibehållande i närmast lägre lönegrad. Samtliga befattningar i bland annat lönegraden B 26 tillsättas nämligen numera av domänstyrelsen medelst kon-

stitutorial på befattning i ifrågavarande lönegrad, varefter placering i viss tjänstgöring sker likaledes genom beslut av styrelsen. Styrelsen har i samband med ifrågavarande ändring tillagts vidsträckt befogenhet i fråga om placering och förflyttning av tjänsteman i viss lönegrad. Enär ett stort antal jägmästartjänster samtidigt förenats med särskilda lönetillägg, skulle en föreståndare, som placerats i lönegraden B 26, ändock ha anledning att frivilligt söka förflyttning till annan tjänst. Föreståndarbefattningarna synas sålunda numera kunna utan olägenhet hänföras till samma lönegrad som jägmästare, dit befattningarna med hänsyn till erforderliga kvalifikationer rätteligen höra. Föreståndarna torde alltså härefter böra konstitueras till befattningshavare i lönegrad B 26 med förordnande att tills vidare tjänstgöra som föreståndare vid viss skogsskola och jägmästare i tillhörande skolrevir. Med hänsyn till vad i det följande anföres beträffande organisationen av föreståndarebefattningen torde denna i allmänhet icke bliva förenad med sådant lönetillägg, som kan komma jägmästare i mera svårskött revir inom domänverket till del. Skulle ett skolrevir likväl i de avseenden, som fälla utslaget vid klassificering av reviren, och med särskild hänsyn tagen till verksamheten vid skolan anses i svårskötthet vara jämförligt med någon av de två högre klasserna av revir, är det emellertid rimligt, att föreståndaren erhåller lönetillägg enligt samma grunder, som för närvarande gälla för övriga förvaltare av revir inom domänverket. Härav påkallas dock ej ändring av de för domänverket gällande lönebestämmelserna.

Den närmare planläggningen av undervisningen vid skogsskolorna är, såsom av det föregående framgår, i väsentlig grad överlämnad åt skolornas föreståndare. Dugliga och initiativkraftiga föreståndare ha därför stora möjligheter att åstadkomma goda utbildningsresultat genom smidig anpassning av undervisningen till de särskilda förhållanden, som utmärka skogsbruket inom skolans verksamhetsfält, genom en strängt genomförd organisation av utbildningen med ändamålsenlig avvägning av den teoretiska och praktiska undervisningen under varje arbetsdag och lärokursen i dess helhet, genom att låta lärjungarna taga del av och följa arbetena inom skolreviret och överhuvud taget genom att ägna stort intresse åt skolan och dess verksamhet. För föreståndaren vid en skogsskola måste verksamheten vid skolan vara den större uppgiften och skötseln av skolreviret den mindre. Skolreviren böra därför vara så avpassade, att de icke taga föreståndarens tid alltför mycket i anspråk och, därest svårigheter möta mot en lämplig avvägning av reviren, synes föreståndaren böra befrias från befattning med en del av förvaltarssysslorna genom anställande av assistent i reviret.

Beträffande *underlärartjänsterna*, vilka i fråga om såväl anställningsform som löneplacering äro fullt jämställda med övriga assistentbefattningar i domänverket, ifrågasättes ingen annan ändring än att tjänsternas benämning utbytes mot *biträdande lärare*.

I fråga om *skogsrättarbefattningarna* ha förslag tidigare framställts om befattningarnas uppflyttning i lönegrad. Sålunda ha 1920 års organisations- och avlöningssakkunniga föreslagit höjning av befattningarna en lönegrad, motsvarande uppflyttning till lönegraden B 13. I samband med domänverkets omorganisation ha skogsrättarna hemställt, att tjänsterna skola uppflyttas till lönegraden B 16. Lönen till skogsrättare är för närvarande omkring 18 procent högre än kronojägares lön (B 9). Med hänsyn till vikten av att dessa få men viktiga befattningar besättas med dugliga och i övrigt särskilt lämpade kronojägare, torde befattningarnas uppflyttning till lönegraden B 13 vara befogad. Att befattningshavarnas återgång till praktisk revirtjänstgöring därigenom ytterligare motverkas, synes ej böra tillmätas större vikt. Det torde stundom betraktas som en fördel, att en duglig skogsrättare,

som förskaffat sig stor rutin i handhavandet av elevernas övningar och biträdande i övrigt i skolans alla angelägenheter, kvarstannar på befattningen, medan de högre lärarna växla.

Med hänsyn till den stora betydelsen av att skogsrättarna hålla sina praktiska kunskaper levande och äro förtrogna med den tjänstgöring, som åligger en skogsvaktare inom det tidsenliga skogsbruket, torde man kunna förutsätta, att domänstyrelsen i lämplig omfattning bereder tillfälle till praktisk tjänstgöring för skogsrättarna och tillser att dessa begagna sig av sådana möjligheter. De vikariat på skogsrättarbefattningarna, som därvid uppkomma, medföra visserligen i någon mån olägenheter för undervisningen, men torde å andra sidan vara till stor fördel för en god rekrytering av ifrågasvarande tjänster. Befattningens nuvarande benämning, som med hänsyn till innehavarens åligganden är olämplig, föreslås att ersättas med *övningslärare*.

De *extra skogsrättarna* torde i anslutning till nyssnämnda namnförändring böra benämnas *extra övningslärare*.

I vissa ämnen synas, delvis efter mönstet från andra skolor av liknande typ, *speciallärare* böra anlitas. Men hänsyn till att skolorna äro rätt avsides belägna, måste undervisningen i sådana ämnen lämnas i form av en koncentrerad kurs. Sålunda bör undervisningen i ämnet *fiskevård* anföras åt fiskerikonsulent, som under 3 å 4 dagar håller föredrag och demonstrationer. Även i *jaktvård* torde föreläsningar och demonstrationer av lämplig konsulent kunna anordnas. Den till skogsteknologi hörande *vägbbyggnadsläran* fordrar en rätt ingående behandling av fackman, därast lärjungarna skola inhämta grunderna för byggnad av ej blott skogsvägar utan även enklare automobilvägar. Då en stor del av de från skolorna utexaminerade under sin verksamhet komma att syssla med dylika arbeten, synes det lämpligt att en kurs i vägbyggnad hålles under ledning av en fackman med biträde av läraren i skogsteknologi. Vidare torde *husbyggnadsläran*, som ävenledes utgör ett avsnitt av skogsteknologien, böra föreläsas och demonstreras av byggnadskonsulent eller annan lämplig fackman under förslagsvis 4 dagar. I *olycksfallsvård* gives redan nu vid varje skola en specialkurs om 3 dagar av sjuksköterska, som Röda Korset ställer till förfogande för ändamålet. I det mindre väsentliga ämnet *trädgårdsskötsel* bör 1 eller 2 dagars demonstration av trädgårdsmästare kunna anordnas.

Bestämmelser om anlitage av speciallärare i de nyss uppräknade ämnena böra meddelas i stadgan rörande skolornas verksamhet. Åt domänstyrelsen synes dock böra överlämnas att, i de fall då lärare vid skola specialiserat sig på något av här ifrågasvarande ämnen, föreskriva, att undervisningen i ämnet skall ankomma på denne.

I P. M. har därjämte upptagits frågan om anlitage av speciallärare (ämneslärare) även i ett par av de grundläggande ämnena, svenska språket och matematik. Under hänvisning till den i P. M. verkställda utredningen om möjligheterna att förbättra undervisningen i de egentliga fackämnena vid skogsskolorna genom åtgärder för beredande av bättre förkunskaper hos de inträdessökande i de grundläggande ämnena ha utredningsmännen framhållit, att samma syfte kunde ytterligare främjas, därest en rationalisering av undervisningen i sistnämnda ämnen skulle kunna genomföras. Det vore utan vidare klart, att en väl kvalificerad ämneslärare på grund av sin pedagogiska utbildning och träning i regel hade större förutsättningar än en skogsman att på kort tid bibringa eleverna vissa elementära kunskaper, sär-

skilt i svenska språket, även om den senare skulle ha läggning för ämnet, vilket icke alltid kunde antagas vara fallet. Sannolikt vore också, att facklärarnas särskilda kunskaper och kompetens kunde bättre utnyttjas, om de befriades från ifrågavarande undervisning och bereddes tillfälle att i stället i större utsträckning ägna sig åt förberedelserna för fackundervisning, revirskötsel m. m. Den tanken hade därför tidigare framkastats, att ämneslärare borde anlitas i de två förberedande ämnena svenska språket och matematik.

Efter diskussion av möjligheterna att vinna en förbättring av undervisningen genom anställande av ämneslärare i ifrågavarande ämnen föreslå utredningsmännen, att undervisningen i svenska språket vid en eller flera årskurser vid en skogsskola försöksvis överlämnas åt en skicklig ämneslärare, som kan förvärvas för uppgiften.

Yttranden
över P. M.

I yttranden över P. M. har följande anförts om lärarkrafterna vid skogsskolorna.

Statskontoret har uttalat, att anledning till erinran mot förslaget om uppflyttning av föreståndarna till 26:e lönegraden knappast syntes föreligga, då ifrågavarande tjänstemän samtidigt vore förvaltare av skolreviren. De sakkunnigas förslag i vad det avser uppflyttning av skogsrättarbefattningarna vid de lägre skogsskolorna från 12:e till 13:e lönegraden har statskontoret däremot icke kunnat biträda. Innehavare av dylik befattning skulle genom en sådan placering komma att erhålla en alltför gynnad ställning i förhållande till ordinarie kronojägare vid domänverket.

Domänstyrelsen har anförts: Styrelsen delar ej helt utredningsmännens uppfattning i fråga om lämpligheten av skogsrättarnas kvarstående intill pensionsålderns inträde å sådan befattning. Lärarverksamhet av detta slag kräver av sin utövare ett ihärdigt intresse, som på grund av arbetets egenart ej alltid behörigen vidmakthålles under en längre följd av år. Fall hava ock inträffat, då skogsrättare, trots därav föranledd minskning i avlöning, på egen begäran förordnats och konstituerats å befattning såsom kronojägare. Styrelsen, som visserligen anser önskvärt, att skogsrättare erhåller en avlöningsförhöjning, får emellertid framhålla önskvärdheten av att denna höjning tillerkännes dem under en form, som ej verkar alltför försvårande å deras förflyttning till lägre avlönad kronojägarbefattning, där sådan förflyttning finnes vara ur undervisningssynpunkt lämplig. Styrelsen föreslår på grund härav, att skogsrättare, som hädanefter förordnas, placeras i samma lönegrad, B 9, som kronojägare med rätt till särskilt lönetillägg, motsvarande skillnaden mellan lönerna i lönegraderna B 9 och B 13, samt att skogsrättare, som, efter förordnande, nu tjänstgöra å sådan befattning, under kvarstående i lönegraden B 12, tilldelas särskilt lönetillägg, motsvarande skillnaden mellan lönerna i lönegraderna B 12 och B 13. I övrigt biträder styrelsen utredningsmännens förslag i fråga om beteckning och löneställning för de nuvarande befattningarna som föreståndare, underlärare, skogsrättare och extra skogsrättare.

Utredningsmännens förslag om anlitan av speciallärare i vägbyggnadslära, husbyggnadslära, fiskevård, jaktvård och trädgårdsskötsel har styrelsen funnit sig böra för sin del biträda, därest anslag härtil kunna anvisas. Detta innebär ett vidare fullföljande av den anordning, som sedan flera år vidtagits, nämligen anlitan av speciallärare för undervisning i olycksfallsvård vid skogsskolorna och i vägbyggnadslära vid Klotens fortsättningskola.

Beträffande den föreslagna anställningen av ämneslärare i svenska språket anser styrelsen, att undervisningen i svenska språket — innefattande bland annat uppsatser och redogörelser angående skogliga iakttagelser med kritik över ämnesdisposition m. m. — står i nära samband med den undervisning för övrigt, som bedrivs av skogsskolornas ständiga lärarkrafter. Undervisningen i svenska språket måste för blivande skogsförmän anses vara av mindre vikt än huvuddelen av annan åt dem vid skogsskolorna meddelad undervisning. Även om undervisning av skicklig ämneslärare må kunna medföra en bättre undervisning i svenska språket i och för sig, kan det befaras, att därvid en viss dualism i undervisningen uppkommer, vilken måhända ej blir till bättnad för undervisningen i dess helhet. Styrelsen, som håller före att nuvarande anordning med undervisning i svenska språket av skogsskolornas ständiga lärarpersonal tillfredsställer skäliga anspråk, anser sig sålunda ej böra tillstyrka utredningsmännens förslag i detta avseende.

Skolöverstyrelsen har framhållit, att beteckningen övningslärare inom det allmänna skolväsendet avser lärare i s. k. övningsämnen. Inom den yrkesundervisning, som sorterar under överstyrelsen, har beteckningen undvikits för att icke undervisningen i de ämnen, som väsentligen avse praktiska arbetsuppgifter, skall bliva underskattad. Överstyrelsen har med hänsyn härtill föreslagit, att beteckningen övningslärare utbytes mot den inom den övriga yrkesundervisningen allmänt gängse beteckningen yrkeslärare.

Lärarrådet vid skogshögskolan, som ej tror att anlitande av ämneslärare i svenska språket kommer att från undervisningssynpunkt medföra någon rationalisering, har likväl ingen väsentlig erinran mot den föreslagna försöksundervisningen.

Lönenämnden har uttalat, att ur undervisningens synpunkt vissa fördelar torde vara att vinna genom en uppflyttning av skogsskoleföreståndarna till jägmästares lönegrad. Härigenom torde nämligen större möjlighet erbjuda sig att för det dubbla uppdraget såsom skolföreståndare och förvaltare av skolreviret vinna lämpliga och dugande arbetskrafter bland den personal, som gjort sig förtjänt av eller redan erhållit befordran till revirförvaltare. Rent sakligt syntes det ej heller oskäligt, att de större krav, som under förutsättning av ett genomförande av de utav de sakkunniga ifrågasatta förbättringarna i undervisningsverksamheten komme att ställas på skogsskolornas föreståndare, motsvarades av någon förbättring i löneställningen. Lönenämnden anser sig sålunda icke hava anledning att framställa någon erinran mot att föreståndare för skogsskola, tillika förvaltare av tillhörande skolrevir, hänföres till 26:e lönegraden.

I betraktande av de ökade krav på undervisningen vid skogsskolorna, som de sakkunniga förutsätta såsom erforderlig och nödvändig, har lönenämnden icke ställt sig avvisande till förslaget, att skogsrättartjänsten, som i fortsättningen skulle benämnas övningslärare, uppflyttades i 13:e lönegraden.

Svenska skogsmästarförbundet har ansett, att övningslärarna borde placeras i 16:e lönegraden med hänsyn till den vikt, som borde tillmätas lärartjänster vid fackskolor.

Sveriges kronojägareförbund har tillstyrkt anlitande av ämneslärare med högre kompetens än folkskollärare.

Jag ansluter mig till de synpunkter, som utredningsmännen anfört i fråga om föreståndarbefattningen vid skogsskola. Denna befattning synes sålunda som regel böra vara förenad med en förvaltartjänst, som icke hindrar innehavaren att ägna sina bästa krafter åt skolan, och vad anställnings- och *Departements-
chefen.*

löneförhållandena beträffar vara jämställd med jägmästare i övriga revir. Jag tillstyrker därför, att nämnda befattning placeras i 26:e lönegraden enligt det för domänverket gällande avlöningsreglementet. På grund av skolrevirens i regel ringa omfattning torde särskilt lönetillägg enligt för jägmästare gällande bestämmelser, vilka äro tillämpliga jämväl för nu ifrågakommande befattningar, ej kunna ifrågakomma annat än undantagsvis.

Mot ändring av beteckningen för underlärtjänsten till biträdande lärare har jag intet att erinra.

Uppflyttningen av skogsrättarbefattningen från 12:e till 13:de lönegraden finner jag i likhet med domänstyrelsen och lönenämnden skälig i betraktande av de undervisningsuppgifter, som åligga befattningshavarna. Emellertid synes det, särskilt med hänsyn till vad domänstyrelsen därom anført, angeläget att i samband därmed tillse, att sådana anställningsförhållanden råda för dessa tjänstemän, att man kan utan hinder av föreskrifter och, om möjligt, även utan påverkan av billighetsskäl eller eljest tjänsten ovidkommande hänsyn verkställa ombyte av innehavare, som anses lämpligen böra förflyttas till annan tjänst inom domänverket antingen för en kortare tjänstgöring eller för befattningshavarens återstående tjänstetid. Domänstyrelsen bör alltså äga fria händer att, när skäl därtill förekomma, förflytta skogsrättare till tjänstgöring exempelvis som kronojägare, kassör eller dylikt med bibehållen lön, vilket väl i regel torde ske efter tjänstemannens hörande. Nu gällande instruktion och avlöningsreglemente för domänverket lägga icke hinder i vägen för ett sådant förfarande. Det torde ankomma på domänstyrelsen att, om förhållandena därtill föranleda, då dylik befattningshavare på nämnt sätt stadigvarande förflyttas, göra framställning hos Kungl. Maj:t om medgivande att tillsätta befattningen med ordinarie innehavare utan hinder därav, att antalet dylika befattningshavare — för närvarande fastställt till 4 — därigenom kommer att överskridas.

Skolöverstyrelsen har mot den föreslagna nya beteckningen för skogsrättartjänsten anmärkt, att den inom det allmänna skolväsendet är av annan innebörd än här avses, samt föreslagit benämningen yrkeslärare. Då denna benämning icke karakteriserar skogsrättarbefattningen i förhållande till övriga lärare på skilda befattningar inom skogsundervisningen, och då vidare de synpunkter överstyrelsen anlagt på beteckningen övningslärare knappast äro tillämpliga inom nämnda undervisning, vill jag lika med domänstyrelsen förorda den föreslagna namnförändringen för skogsrättare och extra skogsrättare till övningslärare och extra övningslärare.

I P. M. framställt förslag om anlitande av speciallärare i vissa ämnen får jag tillstyrka.

Till sist vill jag uttala, att vad i avgivna yttranden anförts mot anlitande av ämneslärare i svenska språket icke övertygat mig om att ifrågakommande undervisning, även om den i någon utsträckning kan bli fackbetonad, lämpligast handhaves av biträdande lärare med jägmästarutbildning, vilka i regel ej torde besitta annan kompetens för uppgiften än den, som en många år tidigare avlagd studentexamen kan skänka. På grund härav fin-

ner jag lämpligt, att ett försök med anlitande av ämneslärare kommer till stånd på sätt utredningsmännen föreslagit.

5. Läroböcker och kompendier.

I *P. M.* framhålles, att undervisningen vid en lägre fackskola icke kan bedrivas lika fritt som vid en högre skola. Kurserna måste i detalj genomgåås på lärorummet. Det vore sannolikt att bristande tillgång på läroböcker och kompendier därför icke medförde så stora olägenheter vid en skogsskola som vid en högskola. Ändock hade vid skogsskolorna en sådan brist gjort sig mycket kännbar. I de ämnen, där goda kompendier eller läroböcker ej funnes, måste diktamen i stor utsträckning ske, varigenom tid onödigtvis förspildes. Med ledning av uppgifter, som lämnats av föreståndarna för skogsskolorna, hade en sammanställning av använda läroböcker och kompendier verkställts. Därav framginge, att behov av för skogsskolorna utarbetade läroböcker eller kompendier föreläge för ämnena skogsskötsel, skogsuppskattning och skogsindelning, författningskännedom, marklära och klimatologi, vissa delar av skogsteknologien, skogsbotanik samt arbetsledning och tjänstekunskap.

Med hänsyn till den tidsbesparing och förbättring av undervisningen, som tillgång till goda och för kursen väl avpassade kompendier medförde, har det synts utredningsmännen angeläget, att åtgärder snarast möjligt vidtoges i detta syfte. På grund härav ha utredningsmännen föreslagit, att ett anslag av 7,000 kronor skulle ställas till domänstyrelsens förfogande för utarbetande under år 1936 av erforderliga läroböcker eller kompendier genom lämpliga fackmän, som styrelsen kunde förvärva för uppgiften.

Domänstyrelsen har biträtt utredningsmännens förslag om anvisande av medel för utarbetande av läroböcker och kompendier under förutsättning, att anslaget må av styrelsen tillsvidare kunna disponeras jämväl under åren 1937 och 1938.

Enär tillhandahållandet av för undervisningen vid skogsskola väl lämpad handbokslitteratur eller kompendier avsevärt underlättar undervisningen till fromma för utbildningen, anser jag lämpligt, att ifrågavarande litteratur i erforderlig utsträckning nu kompletteras. Jag vill därför tillstyrka, att medel ställas till förfogande för ändamålet på sätt under anslagsberäkningen för nästkommande budgetår i det följande anges.

*Departements-
chefen.*

V. Fortbildnings- och specialkurser.

I *P. M.* har även frågan om särskilda, kortare fortbildnings- och specialkurser för skogsskoleutbildade upptagits. Beträffande specialkurser har därvid erinrats om att den undervisning i vägbyggnad, som hädanefter skulle lämnas vid skogsskolorna under medverkan av särskild fackman, skulle erhålla formen av en mera koncentrerad kurs. Denna undervisning torde böra utnyttjas även för fortbildning på sådant sätt, att skogsvaktare, som

tidigare genomgått skogsskola, där sådan specialutbildning icke förekommit, finge till visst, för varje skogsskolekurs begränsat antal deltaga i denna specialkurs. Alla kostnader för vistelsen vid skolan skulle givetvis bestridas av dessa extraelever själva. I den mån logi ej kunde beredas vid skolan, ålåge det dem att själva anskaffa sådant. Om möjligt borde de däremot inackorderas i de ordinarie lärjungarnas kosthåll.

I fråga om allmänna fortbildningskurser, ha utredningsmännen bland annat erinrat om den viktiga roll, som möten och exkursioner, anordnade av skogsvårdsstyrelserna, skogsmännens föreningsorganisationer och skogsägarföreningarna, spelade för uppehållande och förkovran även av skogsmännens kunskaper. De ha vidare hänvisat till att de särskilda, större företagen plägade för de egna skogsvaktarnas del tillgodose samma ändamål genom exkursioner och möten.

Slutligen har i P. M. uttalats, att det icke syntes finnas anledning att på detta område söka åstadkomma någon mera enhetlig utbildning. Det torde tvärtom förhålla sig så, att de studier och övningar, som här avsåges, i regel kunde fylla sitt ändamål först då de anordnades med hänsyn tagen till varje personalgrupps särskilda behov av vidgade kunskaper, vare sig fråga vore om vidare utbildning i en speciell riktning eller införande av lämpliga skogsvårds- och arbetsmetoder inom en viss skogsförvaltning. På grund härav torde statsmakterna för närvarande ej böra vidtaga särskilda åtgärder för anordnande av fortbildningskurser för de skogsskoleutbildade förmännen inom skogsbruket.

I avgivna *yttranden* ha erinringar ej framställts mot vad i P. M. anförts.

Departements-
chefen.

Jag ansluter mig till utredningsmännens synpunkter. I den mån åtgärder från statsmakternas sida kunna erfordras för skogsvaktares tillträde till specialutbildningen i vägbyggnad vid skogsskolorna torde sådana böra vidtagas av Kungl. Maj:t efter anmälan av domänstyrelsen.

VI. Styrelse och inspektion.

Redan i det föregående har jag under avdelningarna B IV: 1 och B IV: 2 återgivit några uttalanden, som beröra administrationen av den lägre skogsundervisningen. Till komplettering av utredningen om handhavandet och inspektionen av ifrågavarande undervisning får jag ytterligare meddela följande.

Inom
departementet
utarbetad
P. M.

Utredningsmännen, som ansett, att domänstyrelsen borde handhava den lägre skogsundervisningen, ha i P. M. uttalat, att skäl visserligen kunde andragas mot en sådan anordning. Den förutsatte en under skilda styrelser splittrad skogsundervisning, enär skolreviren icke lämpligen kunde utbrytas ur domänverket för att läggas under en särskild styrelse för rikets skogsundervisning och en tänkbar samförvaltning av skogsskole- och revir-

komplexen mellan den ifrågasatta styrelsen och domänstyrelsen icke heller syntes ändamålsenlig. Ehuru principiellt mindre tilltalande torde skogsundervisningens uppdelning på två administrationer vara lämplig. Icke endast de tidigare anförda organisationssynpunkterna talade härför. Även lärarfrågan löstes lättast och sannolikt även bäst, om till de kombinerade lärar- och förvaltartjänsterna kunde utväljas för undervisning särskilt lämpade jägmästare eller assistenter i domänverket. För en god lösning av denna viktiga fråga torde domänstyrelsen äga större förutsättningar än varje annan styrelse på grund av det stora material, varöver den förfogade och de möjligheter styrelsen numera disponerade i fråga om befordran eller placering i annan ordning av tjänstemän. Den nuvarande inspektionen av skogsskolorna genom fyra skilda inspektörer syntes emellertid mindre rationell. Visserligen torde som nu föreståndaren i sin egenskap av revirförvaltare böra vara underställd överjägmästaren. Men skogsskolorna utbildade i betydande omfattning skogliga förmän, vilkas uppgifter icke komme att falla inom domänstyrelsens verksamhetsområde och därjämte understundom ställde andra krav på förmännen än de uppgifter, som vore kronojägarna anförtrödda. I särskild grad gällde detta de hos skogsvårdsstyrelserna anställda läns-skogsvaktarna, men även tjänstgöringen för skogsvaktarna i det privata skogsbruket kunde i ett eller annat avseende vara av annan art än inom domänverket. Det kunde på grund härav övervägas, om icke styrelsen för själva skolan borde anordnas på annat sätt t. ex. genom en av domänstyrelsen tillsatt lokalstyrelse. Till denna borde förutom vederbörande överjägmästare och skolans föreståndare, vilka torde böra vara självskrivna och fungera såsom respektive ordförande och sekreterare, utses förslagsvis tre skogsmän i orten, vilka kunde förmedla kontakten med nämnda verksamhetsfält och ge impulser till sådana förbättringar av undervisningen, som därav påkallades. Att skolan på detta sätt erhöle en ständig förbindelse med det lokala skogsbruket genom män, som följde dess arbete och intresserade sig för dess resultat, torde vara värdefullt även av den anledningen, att de skilda skolornas verksamhet måste regleras med hänsyn till de mycket olika klimatiska förhållandena vid de skilda skolorna. Dessa tre ledamöter syntes lämpligen böra utgöras av en länsjägmästare, en inom det privata skogsbruket anställd skogsman med högre utbildning samt en skogsskoleutbildad skogsvaktare. Med en dylik sammansättning av styrelsen torde utan svårighet kunna uppdragas en lämplig skiljolinje mellan överjägmästarens och lokalstyrelsens befogenheter. Inspektionen över skogsskolorna borde utövas av domänstyrelsen genom den byråchef i styrelsen, som föredroge ärenden rörande skogsskolorna.

Ur yttrandena inhämtas följande.

Domänstyrelsen har beträffande förslaget om införande av lokalstyrelser vid skogsskolorna anfört:

Det torde möta betydande svårigheter att uppdraga gränsen mellan domänstyrelsens och berörda lokalstyrelsens befogenheter. Styrelsen måste därför avstyrka detta förslag. Däremot anser styrelsen, att det syftemål, utred-

*Yttranden
över P. M.*

ningsmännen med detta förslag velat vinna, skulle i väsentlig grad bliva tillgodosett, därest skogsmän i orten kunde kallas att såsom vittnen närvara vid avgångsexamina vid skogsskolorna. Ersättning till vittnena härför, beräknad enligt allmänna resereglementet, ävensom för ofrånkomlig representation vid sådana tillfällen från föreståndarnas sida torde för år kunna beräknas till 1,000 kronor. Styrelsen föreslår alltså, att ett anslag om, tillsvide, 1,000 kronor för år måtte anvisas till bestridande av kostnaderna för inkallelse av examensvittnen vid statens skogsskolor m. m.

Skolöverstyrelsen har uppdragit en jämförelse mellan arbets- och demonstrationsobjekten vid de yrkesskolor, som äro underställda överstyrelsen, och de skogliga yrkesskolorna och därom uttalat, att, medan det vid skolor för hantverk och industri i stort sett endast vore en kostnadsfråga av ej alltför stora dimensioner att i anslutning till skolan anordna produktiv verksamhet av det slag, som yrket avsåge, och en ganska enkel försäljningsorganisation i allmänhet vore tillräcklig för produkternas avsättande på affärsmässigt sätt, motsvarande förhållanden vid den lägre skogsundervisningen ställde sig något annorlunda. Arbetsobjektet, skogen, vore ofantligt skrymmande och krävde därtill en väl organiserad försäljningsorganisation. Överstyrelsen har vidare anfört följande.

Då nu just det ämbetsverk, som handhar statens skogstillgångar, av dessa utan olägenhet kan avsätta vissa revir till arbetsobjekt för skogsundervisningen och inom detta verk finnes en fullt färdig försäljningsorganisation, så är det tydligt, att den lämpligaste anordningen för hithörande undervisnings administrerande är, att denna liksom hittills ställes under samma verk som skötandet av statens skogstillgångar. En sådan anordning synes så mycket mer ändamålsenlig, som det i det väsentliga är för att fylla samma ämbetsverks behov av kvalificerad arbetskraft, som staten gör uppoffringar för skogsundervisningens ordnande.

Ett annat vägande skäl till ett dylikt ordnande av den lägre skogsundervisningens administration berör lärarfrågan. En svårighet, som litet emellan framträder inom yrkesundervisningen, särskilt i fråga om lärare i de praktiska arbetsämnen, är, huru dessa skola kunna hålla sig i nivå med det praktiska yrkeslivets utveckling, då de helt äro bundna vid skolan. Det är ej säkert, att de i bredd med sitt skolarbete kunna bereda sig tillräckliga tillfällen att följa med den oavbrutna utveckling, som det praktiska yrkeslivet är underkastat. Genom den sammankoppling av den lägre skogsundervisningen och statens affärsmässiga skogsbruk, som redan nu tillämpas och som enligt sakkunnigbetänkandet bör fortfara, möjliggöres, att erforderliga lärare i de praktiska ämnena kunna givas transport och beforderingsmöjligheter, vilka bliva till gagn för undervisningen genom den cirkulation mellan lärarkallet och de rent praktiska yrkesuppgifterna i skogsbrukets tjänst, som därigenom framkallas. En dylik cirkulation skulle vara mycket svårare att uppnå, om undervisningen och skogsbruket i stort administrerades var för sig. Överstyrelsen finner det sålunda i hög grad befrämjande för undervisningens rätta bedrivande, att lärarna inrangerats i det för domänverket gällande avlönningssystemet, så att både engagerande av lärare och av dessa eventuellt önskade överflyttningar till det rent praktiska arbetet må kunna försiggå utan att hithörande anställningsåtgärder behöva hava formen av övergång från ett arbetsområde till ett annat.

Med hänsyn till de praktiska omständigheter, som överstyrelsen här

berört, anser sig överstyrelsen icke böra förorda, att den lägre skogsundervisningen administrativt sammanföres med den lägre yrkesundervisningen i övrigt, även om principiella skäl kunde synas tala för en sådan anordning. Något uttalande i denna riktning har icke heller gjorts av de sakkunniga, men överstyrelsen har dock med det sagda velat klargöra sin ställning till frågan.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har beträffande de föreslagna lokalstyrelserna uttalat, att sådana styrelser säkerligen torde kunna verksamt bidra till att skogsskolorna på bästa sätt tjänade sitt syfte. Centralrådet ville dock härutinnan framhålla önskvärdheten av att vederbörande skogsvårdsstyrelse bemyndigades att utse en av styrelsens ledamöter. Det förhållandet, att — såsom jämväl utredningsmännen framhållit — skolorna i betydande omfattning utbildade skogliga förmän, vilkas uppgifter ej komme att falla inom domänstyrelsens verksamhetsområde utan förlades till, framför allt, skogsvårdsstyrelserna och det privata skogsbruket, kunde anföras som motiv härför.

Styrelsen för skogshögskolan har anfört:

Styrelsen anser, att det knappast kan bli till någon fördel med inrättande av särskilda lokalstyrelser för skogsskolorna. Här måste ju, såsom ock i P. M. anføres, den närmare planläggningen av undervisningen i väsentlig grad vara överlämnad åt skolornas föreståndare. För närvarande äro respektive överjägmästare inspektörer, vilket i P. M. anses vara irrationellt, enär det blir flera olika inspektörer, men denna omständighet förbättras icke, om man har en lokalstyrelse för varje skola med vederbörande överjägmästare som ordförande. Med en sådan anordning blir förhållandet mellan domänstyrelsen, under vilken skolorna skola lyda, och dessa styrelser icke klart utrett.

Jag finner övervägande skäl tala för att administrationen av den lägre skogsundervisningen alltjämt anförtros åt domänstyrelsen. Styrelsens uppgifter i detta avseende böra jämväl omfatta anordnande i erforderlig utsträckning av kolarskolor i egen regi, genom försorg av skogsvårdsstyrelse eller på annat lämpligt sätt. Verksamheten vid kolarskolorna bör stå under domänstyrelsens kontroll och inspektion. Genom samråd med ledningen för Värmlands och Örebro läns av jernkontoret kontrollerade kolarskolor vid Gammelkroppa torde domänstyrelsen kunna genomföra enhetliga grunder för verksamheten vid samtliga kolarskolor i riket.

Det synes ändamålsenligt, att även andra arbetsgivare för de blivande skogsvaktarna än domänverket bringas i kontakt med verksamheten vid skogsskolorna och erhålla intresse för deras arbete. Detta lär icke effektivt kunna genomföras på annan väg än genom att representanterna för ifrågasvarande grupper tilldelas vissa befogenheter beträffande skolverksamheten, vilka emellertid torde kunna begränsas på sådant sätt, att de icke nämnvärt tynga administrationen. Jag förordar därför införandet av lokalstyrelser för skogsskolorna, som böra tillsättas av domänstyrelsen. Närmare föreskrifter om lokalstyrelsernas sammansättning och befogenhet torde böra utfärdas av Kungl. Maj:t efter förslag av domänstyrelsen.

*Departement-
chefen.*

VII. Årliga kostnader för den lägre skogsundervisningen.

Kostnaderna för den lägre skogsundervisningen bestridas för närvarande av domänfonden, som efter förslag av domänstyrelsen beredes ersättning härför genom anslag å riksstaten. Kostnaderna för budgetåret 1935/1936 framgå av följande sammanställning.

	Skogs- skolorna kronor	Fortsättn. skola kronor	Kolar- skola kronor	Summa kronor
1. Avlöningar	49,200	15,500	—	64,700
2. Dyrtidstillägg	5,200	1,300	—	6,500
3. Övriga utgifter	37,800	8,400	—	46,200
4. Särskilt anslag till kolar- skola vid Bispgården...	—	—	1,400	1,400
Summa kronor	92,200	25,200	1,400	118,800.

Det av mig förordade förslaget beträffande den lägre skogsundervisningens ordnande medför, att anslagen till fortsättningsskolan uteslutas samt att å andra sidan följande kostnadsökningar inträffa.

1. och 2. Avlöningar och dyrtidstillägg. De föreslagna uppflyttningarna av föreståndarbefattningarna vid skogsskolorna från 25:e till 26:e lönegraden samt av skogsrättarbefattningarna vid samma skolor från 12:e till 13:e lönegraden beräknas medföra en kostnadsökning av 3,000 kronor.

För speciallärare vid skogsskolorna i vägbyggnadslära, husbyggnadslära, fiskevård samt trädgårdsskötsel beräknas en kostnad av tillsammans 4,000 kronor.

Organisationsförändringarna föranleda sålunda en ökning av anslagsposterna avlöningar och dyrtidstillägg med 7,000 kronor.

3. Övriga utgifter. I vad mån ytterligare medel för hantlangning och studieresor erfordras vid skogsskolorna är svårt att nu närmare beräkna. Förslag torde i detta avseende böra efter vidare utredning lämnas av domänstyrelsen i samband med de årliga förslagen till ersättningsanslag. Preliminärt beräknas här en kostnadsökning av 2,500 kronor.

4. Särskilt anslag till kolarskola vid Bispgården. Den sammanlagda kostnaden för de nya kolarskolorna beräknas uppgå till 9,500 kronor varav 2,500 kronor för stipendier.

Med hänsyn till att medelsanvisningen för fortsättningsskolan bortfaller komma de totala, årliga kostnaderna för den lägre skogsundervisningen sålunda enligt här förordade organisationsförslag att minskas med (25,200 — 7,000 — 2,500 — 9,500 =) i runt tal 6,000 kronor.

Till de årliga kostnaderna kommer en engångskostnad av 7,000 kronor för utarbetande av läroböcker och kompendier.

VIII. Övergångsförfarande.

I P. M. har beträffande övergångsåtgärder föreslagits, att åtgärder borde vidtagas under år 1936 för anordnande under samma år av flera kolarskolor. Därjämte borde enligt utredningsmännen den föreslagna försöksundervisningen i svenska språket vid en skogsskola påbörjas med läroåret 1936/1937, för vilket ändamål ett belopp av högst 1,000 kronor borde ställas till förfogande. Det syntes därför erforderligt, att medel för täckande av nämnda kostnader anvisades genom anslag på riksstaten för budgetåret 1936/1937. De föreslagna bestämmelserna om ändring beträffande skogsskolornas organisation borde träda i kraft från och med läroåret 1937/1938.

Domänstyrelsen har i skrivelse den 19 februari 1936, med förmälan att styrelsen av angivna skäl ansett sig böra fr. o. m. den 7 januari 1936 förflytta en skogsskoleförståndare till annan tjänstgöring inom domänverket, hemställt, att ifrågavarande befattningshavare måtte överflyttas till övergångsstat i 25:e lönegraden med tjänstgöringsskyldighet.

Fortsättningsskolans verksamhet synes lämpligen böra upphöra med av- *Departements*
slutningen av läroåret 1936/1937. *chefen.*

Med hänsyn till att de i vissa lönegrader nyinrättade befattningarna vid statens skogsskolor tillkommit genom reglering av nu befintliga tjänster synas befattningarna i regel böra besättas utan ledigförklarande av desamma. Det torde därför vara Kungl. Maj:t obetaget medgiva, att sådan nyinrättad befattning må besättas utan ledigförklarande. Jag finner skäligt, att ifrågavarande lönereglering för lärarpersonalen — och i samband därmed förändringarna i fråga om beteckning av tjänster — träder i kraft den 1 juli 1936, enär regleringen, som icke föranletts av de av mig förordade ändringarna i skolororganisationen, böra betraktas som en del av den allmänna översynen av domänverkets lönestat år 1934, som icke kunnat behandlas förrän i samband med nu förevarande undervisningsfråga. Den av domänstyrelsen omförmälde innehavaren av en befattning som skogsskoleföreståndare synes samtidigt böra överflyttas till övergångsstat i 25:e lönegraden med tjänstgöringsskyldighet, varigenom nämnda befattning kan, till fördel för skolverksamheten, återbesättas med ordinarie innehavare. Ändringarna beträffande skogsskolornas organisation böra i övrigt träda i kraft från och med läroåret 1937/1938.

Under innevarande år torde åtgärder böra vidtagas för anordnande av kolarskolor samt den förordade försöksundervisningen i svenska språket.

IX. Anslagsbehovet för budgetåret 1936/1937.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln, punkt 153, föreslagit riksdagen, att, i avbidan på proposition i ämnet, till ersättning till statens domäners fond för utgifter för statens skogsskolor m. m.

för budgetåret 1936/1937 beräkna ett förslagsanslag av 195,300 kronor. Vid ärendets föredragning anförde jag, att domänstyrelsen för sagda budgetår beräknat ersättningsanslag till domänfonden för utgifter för statens skogsskolor, fortsättningsskolan vid Kloten och kolarskolan vid Bispgården med tillsammans 184,800 kronor. Jag framhöll vidare, att omorganisationsförslaget kunde väntas föranleda en ökning av ifrågavarande belopp med 10,500 kronor.

Domänstyrelsens beräkning av anslagsbehovet ter sig, jämförd med för innevarande budgetår anslagna medel, på följande sätt:

	Domänstyrelsens förslag för budg.- året 1936/1937		Anslag för budgetåret 1935/1936
	kronor		kronor
Statens skogsskolor			
1. Avlöningar	46,500		49,200
2. Övriga utgifter			
Expenser och underhåll	16,000		16,000
Elevstipendier à 250 kr.	17,500		15,000
Rese- och traktamentsersättn. för skogs- rättarna	1,000		1,000
Kostnader för underhåll av byggnader m. m.	9,500		5,800
3. Dyrktidstillägg	5,200	95,700	5,200 92,200
Fortsättningsskolan vid Kloten			
1. Avlöningar m. m.			
Avlöningar m. m.	14,000		15,500
Inspektörens rese- och traktamentsersättn.	250		300
Elevstipendier à 250 kr.	3,750		3,000
2. Övriga utgifter			
Expenser och underhåll	4,300		4,300
Byggnads- och reparationsarbeten	1,000		800
3. Dyrktidstillägg	1,200	24,500	1,300 25,200
Kolarskolan vid Bispgården		1,400	1,400
Summa kronor		121,600	118,800.

Därjämte har domänstyrelsen hemställt om anvisande av medel för vissa byggnadsarbeten vid skogsskolorna. Vid Bispgårdens skogsskola planerar styrelsen sålunda ombyggnad av skogsskolan och föreståndarbostaden jämte anordnande av värmeledning och sanitetsanläggning samt en del mindre arbeten i lärarbostaden och ekonomibyggnaderna för en beräknad kostnad av 34,000 kronor. Vid Kolleberga skogsskola planerar styrelsen ombyggnad och anordnande av värmeledning, vattenledning och avlopp i skolbyggnaden, föreståndar- och underlärarbostaden, reparationsarbeten i skogsrättarbostaden och ekonomibyggnaden samt ändringsarbeten å badstuanläggningen för en beräknad kostnad av 29,200 kronor.

Byggnadsstyrelsen har i yttrande över domänstyrelsens anslagsberäkning anfört, att mot de planerade ombyggnads- och reparationsarbetena vid statens

skogsskolor vid Bispgården och Kolleberga från styrelsens sida intet annat vore att erinra, än att de angivna kostnadssummorna, såvitt styrelsen utan besök på platsen kunde bedöma, syntes knappt beräknade.

Mot domänstyrelsens anslagsberäkning för löpande utgifter för skogs- *Departements-
chefen.* skolorna, vilka angivits i förestående sammanställning, har jag intet att erinra. Jag tillstyrker även utförandet av de särskilda byggnadsarbeten vid Bispgårdens och Kolleberga skogsskolor, vilka föreslagits av domänstyrelsen. För ifrågavarande byggnadsändamål torde ett särskilt reservationsanslag böra anvisas med av domänstyrelsen beräknat belopp. Skulle, såsom byggnadsstyrelsen ifrågasatt, medlen visa sig otillräckliga, lär domänstyrelsen kunna göra framställning om fyllnadsanslag till ett följande budgetår.

De förslag, som av mig i det föregående förordats, föranleda följande ökning av de av domänstyrelsen upptagna beloppen:

a) för förhöjning av avlöning och dyrtidstillägg för befattningshavare vid skogsskolorna för tiden 1 juli—31 december 1936 ($1,300 + 100 =$)	kronor	1,400
b) för försöksundervisning i svenska språket vid en skogsskola »		1,000
c) för anordnande av kolarskolor och för stipendier åt elever vid dylika skolor	»	9,500
eller i allt	»	11,900

Vidare torde för utarbetande av kompendier m. m. för skogsskolorna särskilda medel erfordras under några år framåt. För detta ändamål synes domänstyrelsen emellertid tills vidare kunna förskottera medel ur domänfonden inom ramen för den beräknade kostnaden av 7,000 kronor, varefter styrelsen har att, då anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål kan närmare överblickas, hos Kungl. Maj:t göra framställning om anvisande av ersättningsanslag härför.

Till statens domäners fond torde sålunda för nästkommande budgetår böra utgå

dels ett förslagsanslag av 133,500 kronor, som disponeras sålunda:

Avlöningar, <i>förslagsvis</i> ($46,500 + 1,300 + 1,000 + 14,000 =$)	kronor	62,800
Dyrtidstillägg, <i>förslagsvis</i> ($5,200 + 100 + 1,200 =$)	»	6,500
Övriga utgifter, <i>högst</i> ($16,000 + 17,500 + 1,000 + 9,500 +$ $250 + 3,750 + 4,300 + 1,000 =$)	»	53,300
Kolarskolor ($1,400 + 9,500 =$)	»	10,900

Summa kronor 133,500;

dels ett reservationsanslag av ($34,000 + 29,200 =$) 63,200 kronor för vissa byggnadsändamål vid skogsskolorna.

Förslagsanslaget avser ersättning för utgifter under kalenderåret 1936 med undantag av det för kolarskolor beräknade beloppet, som hänförs sig till utgifterna under budgetåret 1936/1937.

Departementschefens hemställan.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) besluta, att skogshögskolan och statens skogsskolor skola omorganiseras i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i det föregående tillstyrkta förslag;
- 2) besluta, att fortsättningsskolan vid Kloten skall indragas;
- 3) besluta, att i den vid avlöningsreglementet för domänverket fogade tjänsteförteckningen skola upptagas följande befattningar, nämligen
 - i 13:e lönegraden: övningslärare och
 - i 26:e lönegraden: skogsskoleförstandare;
- 4) besluta, att ur samma tjänsteförteckning skola utgå följande befattningar, nämligen
 - ur 12:e lönegraden: skogsrättare och
 - ur 25:e lönegraden: skogsskoleföreståndare;
- 5) besluta, att från och med den 1 juli 1936 skall till övergångsstat för domänverket överflyttas en skogsskoleföreståndare;
- 6) godkänna följande avlöningsstat för skogshögskolan för budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 79,300
2. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	» 17,300
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 13,500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a) Grundavlöningar m. m. kronor 54,800	
b) Avlöningsförhöjning	
m. m., <i>förslagsvis</i>	» 2,000 » 56,800
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 4,100

Summa kronor 171,000;

- 7) till Skogshögskolan: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 171,000;
- 8) till Skogshögskolan: Omkostnader för samma budgetår anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 63,300;

9) till *Ersättning till statens domäners fond för utgifter för statens skogsskolor m. m.* för samma budgetår anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 133,500;

10) till *Ersättning till statens domäners fond för byggnadskostnader vid vissa skogsskolor* för samma budgetår anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 63,200;

11) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordade grunder vidtagna erforderliga åtgärder för tillsättande av befattningar vid skogshögskolan samt utfärda de övergångsbestämmelser i övrigt, som vid genomförande av förberörda omorganisation må erfordras.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

P. Gullstrand.

Undervisningen vid skogshögskolan enligt nuvarande plan, enligt förslag av styrelsen för skogshögskolan samt enligt i P. M. framlagt förslag.

Ä m n e		Teoretisk undervisning						Praktisk underv.		
		Nuvarande studieplan		Av styrelsen föreslagen studieplan		I P. M. föreslagen studieplan		Nuvarande undervisn.	Av styrelsen föreslagen underv.	I P. M. föreslagen underv.
		föreläsning	övning	föreläsning	övning	föreläsning	övning			
Nuvarande eller av styrelsen föreslagen beteckning.		a n t a l t i m m a r						a n t a l d a g a r		
	Examensämnen.									
	<i>Grupp 1.</i>									
Skogsskötsel . . .	Skogsskötsel	104	—	102	—	100	—	43	56	67
Av skogsteknol. med byggn. o. avdikt. lära	Skogsteknol. o. skogsdikt.	94	25	93	38	140	20	52	58	64
Av skogsuppskattning o. skogsindelning	Skogsuppskattning o. skogsindeln.	102	40	93	51	100	40	27	32	27
Av skogsuppskattning o. skogsindelning	Skogsekonomi	36	18	93	30	90	30	4	4	4
Skogspolitik och skogsstatistik . .		66	—					—		
	<i>Grupp 2.</i>									
Marklära	Skoglig marklära	44	—	48	—	100	40	5	6	12
Geologi och mineralogi		30	10	32	13			5	5	
Klimatologi		18	—	18	—			—	—	
Av kemi		8	—	8	—			—	—	
Skogsbotanik . . .	Skogsbotanik	50	33	48	36	120	70	8	8	13
Allmän botanik . .		40	27	36	27			—	—	
	<i>Grupp 3.</i>									
Allm. o. vertebratzoologi	Skogszoologi	49	—	150	—	250	10	—	—	3
Skogsentomologi . .		42	14	30	12			3	3	
Lag- och författningssk.	Rättslära	91	—	72	—	70	—	—	—	—
Förvaltn. kuns. . .		12	—	—	—			—	—	
Tjänsteexp.	Förvaltningslära	36	18	36	12	60	40	—	—	—
Handelslära		—	—	30	—			—	—	
Jordbruksekonomi	Jaktkunskap med jakt- o. fiskevård	44	—	42	—	4	—	4	4	4
Jaktkunskap med jakt- o. fiskevård		12	—	12	—	4	—	3	3	4
	Kursämnen.									
Av skogsteknol. m. byggn. o. avdikt. lära	Husbyggnadslära	9	16	9	16	10	30	2	2	5
Av kemi	Org. och tekn. kemi	19	—	19	—	20	—	—	—	—
Bokföring	Bokföring	9	18	4(10)	4(30)	—	40	—	—	—
Summa		915	219	871	235	860	320	156	181	195
		1,134		1,106		1,180				

¹ Ämnet kallat skogszoologi. — ² En annan del av ämnet till förberedande kursen. —

³ Ämnet kallat skogsadministration. — ⁴ Till förberedande kursen. — ⁵ Varav 7 i jordbruksekonomi och jaktkunskap.

Anm. Den av departementschefen i sina huvuddrag godkända studieplanen avviker i följande avseenden från ovanstående, i P. M. föreslagna: *skogszoologi* ökning med 20 föreläsningstimmar, *skogsbotanik* minskning med 10 föreläsningstimmar, *husbyggnadslära* överföres till förbered. kursen, *bokföring* minskning med 10 övningstimmar, *jakt- och fiskevård* tillägges med 10 föreläsningstimmar.

Schematisk studieplan för skogshögskolans huvudkurs.

Ä m n e	1:a term. höst	2:a term. vår	3:e term. höst	4:e term. vår	5:e term. höst	Summa	Samtliga terminer		Timmar i veckan ¹	
							Höst	Vår	Höst	Vår
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Examensämnen.										
<i>Grupp 1.</i>										
Skogsskötsel	—	40	30	T ₁ 30	T ₂	100 (—)	30	70	3.3	5.8
Skogsteknologi och skogsdikning . . .	—	20	40 (20)	60 20 ²	T	140 (20)	40 (20)	80 20 ²	6.7	8.3
Skogsuppskattning och skogsindelning	30	30 T ₁	20 (20)	20 (20)	T ₂	100 (40)	50 (20)	50 (20)	7.8	5.8
Skogsekonomi	—	—	40 (10)	50 (20)	T	90 (30)	40 (10)	50 (20)	5.6	5.8
<i>Grupp 2.</i>										
Skoglig marklära	50 (10) ⁴	T ₁ 50 (30)	T ₂	—	—	100 (40)	50 (10)	50 (30)	7.8	6.7
Skogsbotanik	30 (20) ⁴ 30 (10) ³	T ₁ 50 (40) ⁴	T ₂	—	—	110 (70)	30 (20) ³ 30 (10)	50 (40)	7.8 4.4 ³	10.8
<i>Grupp 3.</i>										
Skogszoologi	—	50 (10)	20 T	—	—	70 (10)	20	50 (10)	2.2	5.0
Rättslära	40	30 T	—	—	—	70 (—)	40	30	4.5	2.5
Förvaltningslära	—	—	20 (20)	40 (20)	T	60 (40)	20 (20)	40 (20)	4.5	5.0
Kursämnen.										
Org. och teknisk kemi	20	—	—	—	—	20 (—)	20	—	2.2	—
Jakt- och fiskevård	—	—	—	10	—	10 (—)	—	10	—	—
Bokföring	— (30)	—	—	—	—	— (30)	— (30)	—	3.3	—
Summa	<u>200 (70)</u> 270	<u>270 (80)</u> 350	<u>170 (70)</u> 240	<u>230 (60)</u> 290	—	<u>870 (280)</u> 1,150	<u>370 (140)</u> 510	<u>500 (140)</u> 640	—	—

¹ För vederbörande lärare, inberäknat övningstimmar. — ² Specialkurs. — ³ Propedeutisk kurs i allmän botanik. — ⁴ Dubbleras för lärarna.

Anm. Antalet föreläsning- och övningstimmar anges i avrundade tital. Övningstimmar anges inom parentes. T betecknar normal tidpunkt för tentamen, T₁ och T₂ samma tidpunkt för deltentamina.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Inledning	1
A. Den högre skogsundervisningen	8
I. Den högre skogsundervisningens ändamål och grunderna för verksamheten vid skogshögskolan	8
Utredning genom skogshögskolans styrelse sid. 8. — Yttranden över högskolestyrelsens betänkande sid. 17. — Inom departementet utarbetad P. M. sid. 22. — Yttranden över P. M. sid. 23. — Departementschefen sid. 24.	
II. Behovet av högre utbildade skogsmän och antalet studerande vid skogshögskolan	27
Utredning genom skogshögskolans styrelse sid. 27. — Departementschefen sid. 32.	
III. Förutbildning och inträdesfordringar till skogshögskolan	32
1. Teoretiska förkunskaper	32
Utredning genom skogshögskolans styrelse sid. 33. — Yttranden över högskolestyrelsens betänkande sid. 33. — Inom departementet utarbetad P. M. sid. 34. — Yttranden över P. M. sid. 38. — Departementschefen sid. 43.	
2. Praktiska förkunskaper	45
Utredning genom skogshögskolans styrelse sid. 46. — Yttranden över högskolestyrelsens betänkande sid. 47. — Inom departementet utarbetad P. M. sid. 48. — Yttranden över P. M. sid. 51. — Departementschefen sid. 53.	
3. Övriga inträdesfordringar	56
Departementschefen sid. 56.	
IV. Undervisningens organisation	57
1. Förberedande kurs	57
a. Läroår och undervisningsplan	57
Utredning genom skogshögskolans styrelse sid. 57. — Inom departementet utarbetad P. M. sid. 57. — Yttranden över P. M. sid. 61. — Departementschefen sid. 61.	
b. Bestämning av elevantal, elevantagning samt provningsförfarande	62
Utredning genom skogshögskolans styrelse sid. 62. — Inom departementet utarbetad P. M. sid. 64. — Yttranden över P. M. sid. 65. — Departementschefen sid. 66.	
2. Huvudkurs	67
a. Allmänna synpunkter	67
Utredning genom skogshögskolans styrelse sid. 67. — Inom departementet utarbetad P. M. sid. 67. — Yttranden över P. M. sid. 68. — Departementschefen sid. 70.	
b. Undervisningsår och undervisningsplan	72
Utredning genom skogshögskolans styrelse sid. 72. — Yttranden över högskolestyrelsens betänkande sid. 76. — Inom departementet utarbetad P. M. sid. 77. — Yttranden över P. M. sid. 88. — Departementschefen sid. 89.	
c. Examen och betyg	91
Departementschefen sid. 92.	

	Sid.
3. Skogsvetenskapliga studier	92
Utredning genom skogshögskolans styrelse sid. 92. — Yttranden över högskolestyrelsens betänkande sid. 94. — Inom departementet utarbetad P. M. sid. 94. — Yttranden över P. M. sid. 98. — Departementschefen sid. 100.	
4. Fortbildnings- och specialkurser	102
Departementschefen sid. 102.	
5. Lärare, docenter och amanuenser	102
a. Förberedande kurs	102
Departementschefen sid. 105.	
b. Huvudkurs och skogsvetenskapliga studier	106
Utredning genom skogshögskolans styrelse sid. 106. — Yttranden över högskolestyrelsens betänkande sid. 108. — Inom departementet utarbetad P. M. sid. 109. — Yttranden över P. M. sid. 115. — Departementschefen sid. 116.	
6. Läroböcker och kompendier	118
Departementschefen sid. 118.	
7. Studievillkor och stipendier	119
Departementschefen sid. 119.	
8. Tjänstepersonal	119
Departementschefen sid. 122.	
V. Styrelse	123
Departementschefen sid. 124.	
VI. Årliga kostnader för den högre skogsundervisningen	124
Departementschefen sid. 126.	
VII. Övergångsförfarande	126
Utredning genom skogshögskolans styrelse sid. 126. — Yttranden över högskolestyrelsens betänkande sid. 128. — Inom departementet utarbetad P. M. sid. 129. — Yttranden över P. M. sid. 130. — Departementschefen sid. 132.	
VIII. Anslagsbehovet för budgetåret 1936/1937	134
Departementschefen sid. 135.	
B. Den lägre skogsundervisningen	136
I. Nuvarande organisation och tidigare reformförslag	136
II. Den lägre skogsundervisningens ändamål samt lämpliga anordnande	140
Tidigare förslag och yttranden sid. 140. — Inom departementet utarbetad P. M. sid. 146. — Yttranden över P. M. sid. 152. — Departementschefen sid. 161.	
III. Behovet av lägre utbildade skogsmän och elevantalet vid skogsskolorna	165
Departementschefen sid. 165.	
IV. Skogsskolornas organisation	166
1. Allmänna synpunkter	166
Departementschefen sid. 167.	
2. Förkunskaper, övriga inträdesfordringar samt inträdesprövning	168
Inom departementet utarbetad P. M. sid. 168. — Yttranden över P. M. sid. 172. — Departementschefen sid. 176.	
3. Undervisningens planläggning och bedrivande	176
Inom departementet utarbetad P. M. sid. 176. — Yttranden över P. M. sid. 178. — Departementschefen sid. 179.	
4. Lärare	179
Inom departementet utarbetad P. M. sid. 179. — Yttranden över P. M. sid. 182. — Departementschefen sid. 183.	
5. Läroböcker och kompendier	185
Departementschefen sid. 185.	

	Sid.
V. Fortbildnings- och specialkurser	185
Departementschefen sid. 186.	
VI. Styrelse och inspektion.....	186
Inom departementet utarbetad P. M. sid. 186. — Yttranden över P. M. sid. 187. — Departementschefen sid. 189.	
VII. Årliga kostnader för den lägre skogsundervisningen	190
VIII. Övergångsförfarande.....	191
Departementschefen sid. 191.	
IX. Anslagsbehovet för budgetåret 1936/1937	191
Departementschefen sid. 193.	
Departementschefens hemställan	194